

بنام محمد و سکا فضل و ائمه
بنام عیون بن ولایت بن

کتابخانه

نایب
در مطبع می مستی کس و مطبع بن عیون

Collection of Prof. Muhammad Iqbal Mujaddidi
Preserved in Punjab University Library.

پروفیسر محمد اقبال مجددی کا مجموعہ
پنجاب یونیورسٹی لائبریری میں محفوظ شدہ

التاس

اس طبع میں ہر علم و فن کی کتب کا ذخیرہ سلسلہ وار فروخت کے لیے موجود ہے اور فہرست اس کی ہر ایک شائق کو چھاپنے خانے سے مل سکتی ہے جسکے معاینہ و ملاحظہ سے شائقان اصلی حالات کتب کے معلوم فرما سکتے ہیں قیمت بھی ارزان ہے اس کتاب کے ٹیٹل پیج کے تین صفحے سادہ میں کتب علم اخلاق و تصوف فارسی و کتب اخلاق و تصوف اردو درج کر رہے ہیں تاکہ جس فن کی یہ کتاب ہے اس فن کی اور بھی کتب موجودہ کارخانہ سے قدر دانوں کو آگاہی کا ذریعہ حاصل ہو۔

کتب علم اخلاق و تصوف

گلستان محشی کلان جلی قلم از مصلح الدین سعدی شیرازی۔

ایضاً محشی قلم متوسط با فرہنگ و بیاض لنگیچ۔

ایضاً محشی خرد۔

گلستان مترجم۔ با ترجمہ اردو و لفظ بلفظ۔

شرح گلستان۔ از ملا محمد اکرم ملتانی۔

ایضاً شرح گلستان سہمی بہ۔ ریاض ضوان از مولوی ریاض علی۔

ایضاً شرح گلستان سہمی بہ۔ خیابان سراج الدین علیجان آئندہ۔

تضمین گلستان سعیدی۔ از ہر گویاں قفقہ۔

گلستان حکیم قاضی۔ بجواب گلستان سعدی بہارستان جامی۔ ہم بہار گلستان سعدی از ملا عبدالرحمن جامی۔

گلستان۔ ہم پہلوی گلستان از ملا عبدالرحمن خوانی۔

بوستان محشی جلی قلم۔ خوشنویس از حضرت مصلح الدین سعدی شیرازی۔

ایضاً۔ قلم بدرجہ توسط۔

ایضاً۔ متوسط قلم دو معرکہ۔

ایضاً۔ سہ مصرعہ۔

بوستان سعدی مترجم۔ اردو نظر

ہم وزن شعر شعرا گویند پر سادہ و فندا۔

لواح جامی۔ رموز تصوف از ملا عبدالرحمن جامی۔

مصباح التہذیب۔ نصاب عارفانہ از شیخ جمال الدین۔

مصباح الہدایت۔ ترجمہ عوارف اصول و مہانی اہل تصوف از شاہ محمد الکاظمی

صد پند سود مند لنگمان حکیم۔ شامل چار سالہ (۱) سعادت نامہ (۲)

رسالہ خواجہ عبید اللہ احراری۔ (۳) تحفہ الملوک۔ (۴) نہج انعارین۔

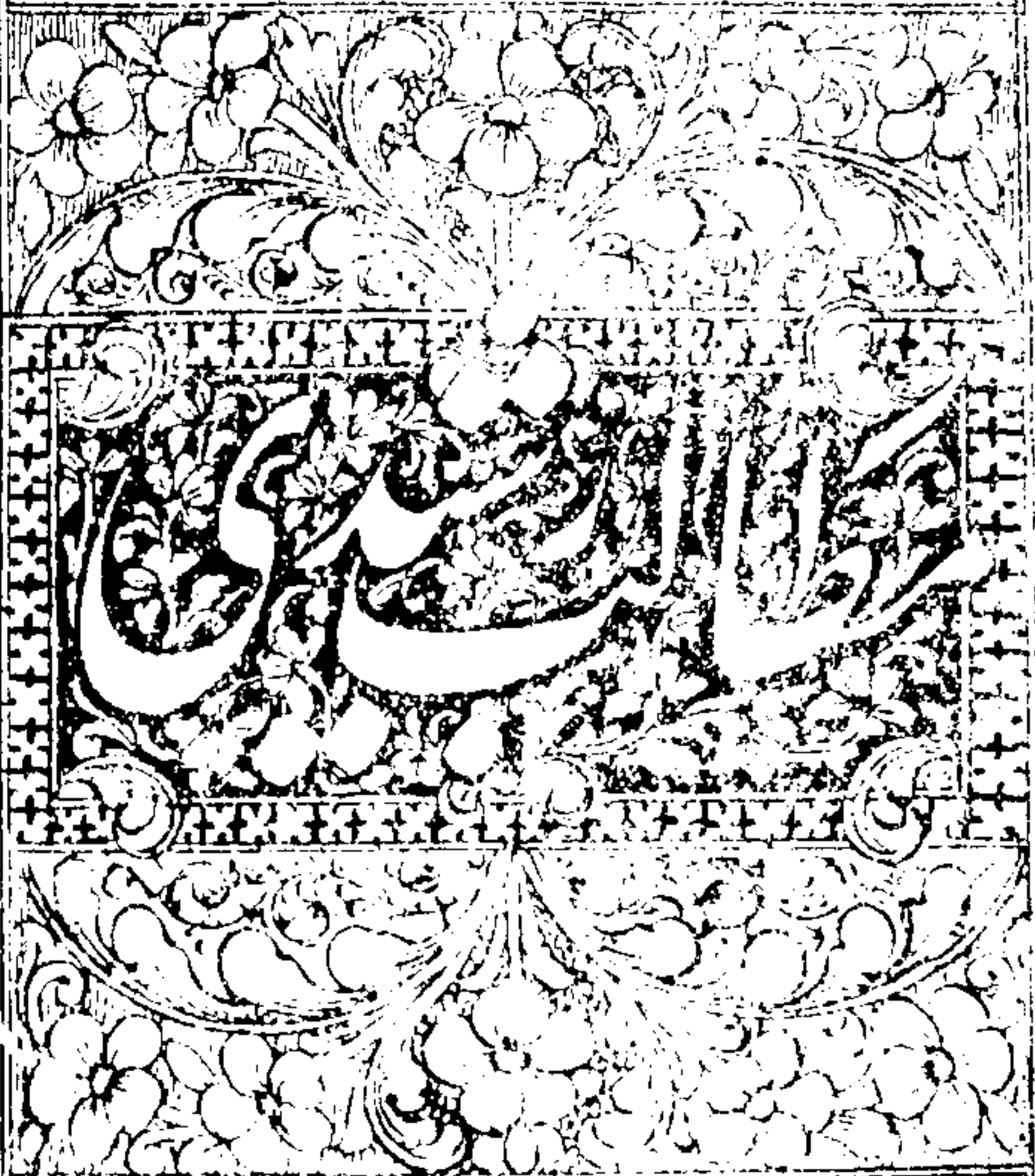
سرور العباد شرح تصدیق بانہ سعادت از مولوی عبدالحامد۔

پند نامہ عطار از شیخ فرید الدین عطار۔

کیما سے سعادت۔ محاسن آداب اخلاق و تہذیب از امام محمد غزالی۔

اخلاق ناصری۔ از علامہ نصیر الدین طوسی۔

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

حمدی ز شانه حضرت احمدی که قلوب مومنان را استعداد مشاهده شاد و وحدت بخشید و عقول عاقلان را
 به عبادت تیر و کثرت معنی عبادت حیران قدرت گردانید و دیده دل اگر بینا شود و وجود سزا آخدا
 نماید و عشق اگر سلیم گردد و حجاب را از محیط جدا کند چشم اگر بینا شود و هر سو جمال یا زیست
 گوش اگر شنوا بود و هر سخن اسرار هست و دستهای لا تعد تحفه بارگاه احمدی که اتباع شرفش
 در اطراف مستقیم و رسول الی اللہ نقل انکاتم تجویز و اللہ فاتبعوسے بحکم اللہ برین گواده و خلافت پیچ
 کسره گزیده که از کوه نوری خواهد رسید و از بوسنه نقشش پایش لبها را دعوی میجوای منرا وار
 و تبسمه پاپین خوابگاهش نجات پیشانیها بیدار آهحاب که پارش نجوم آسمان برایت
 وائل اظهارش مفیدنه نجات و شفاعت اما بعد مخفی مباد و پوشیده نماند که چون کتاب
 لا جواب آدمی راه صدق و صواب بدرقه مسالک سعیدی سمی به مطالب شنیدی
 از قلم زبانت مکی صفات آفتاب آسمان برایت قطب سپهر معرفت جنید اقتدار شبلی روزگار
 ثانی محمد عرفی مولانا شراب علی شاه قلندر قدس سره در مطبع لائمانی بلشتبانه سو
 بختار و ششی نول کشور صاحب ذیجاه بهر جهت شیار زردید و قابل استفادہ
 اولی الا بصار کردید قلم ریخته قلم عجاز رقم پادشاه قلم و نازک خیالی ثانی فرودوسی

رشک ہلالی سبحان زمان خاقانی دوران عالی مناقب الامراء ہندی کی تاریخیں اور ان کے
متخلص بعرشی بمطبع موصوف رسید علیٰ نقی حسن الفاظ و اشعار میں ارادت آگے پیش
طبع آن واجب گردید تقریریں مست منظوم نظیریں معروم لفظ لفظ شکر قضاوت خیر ہر فن
براعت انگیز از حسن ہوزونیت مصارعیتیں سرو با بگل از لطافت اشعار شش
بیت ابرو سے خوبان خجل سے بیت ابرو سے خود گریہ و گریہ شکر ہر فن
شعرش نازک ابرو سے کنہ چوں درین ابیات سلطان حسن الفاظ و اشعار ہر فن
حضرت صاحب قدس سرہ جلاوس فرماست ہر پیشش را بویف المذہب من گشتن زیباست

وہی ہذہ

<p>ہر کجا عیسی روان افرشتی مژدہ غم سیر مکر وارسد تن اگر دم زبان دم عیسی زند ہر کہ بان کفایت از جان می رود ور بدل م ربومی از جانان رود از گداز غم رسد تا با ولم کوہر سے کہ آری میانی اسی نقص ایمان سے فریاد آن گھر گوش جان را ہوش ازانی از بیت چون تخیلی دیدہ پاکان فرزند چون ندانی غیب نیلایا شاد و کیسین بیجا سلاخی بود تو نشان از ملا جو ہندی شکرانی ایمان است</p>	<p>از دم عیسی روایت میکنم مردہ راجان از دم عیسی رسد باز پویند و بخواب و ایدین دل بیان با بختی از مہم چون گزید نیستی نہ ہم پندرت و پس من کہ در پناہ تو زابہ و گل حرف عیسی گہ افشان زخم عجب خاقان می فریاد آن گھر ایزدوش در گوش جان او بیست معدن آن گوہر ایمان فرور بیت و ایمان انوار مغان است خانہ روی غورسان افسوس چون در میخانہ وز غم روز بان باورانی از انوار ایمان است</p>	<p>رفتم از خویش و حکایت میکنم مردگان رالب پراز غوغاستی لیک آن عمرش چو عمر اولین سے سز و کش نخوہر جان میرسد ان بہ تن اندر دم چو کشتیں یست را ہستی جاویدان رسد ز زخم دم از لب جانان زخم با سے آن بر تاج خاقانی اسی ران گہر کہ لعل گوہر بختیہ است مارفول ایمان فرودغانی از دست لکھا سے محرت پیغمبران است بت کاتب غم ام الکتاب سخ بیجا نہ آسانان رانہ سبب فرقت و باوہ ملی بہا</p>
--	---	---

<p>با دہ در جوش است زندان شہری بیہشان رامی فزایدنگت ہوش آنکہ چون و شمع وحدت بر فروخت اصفیا شہ چون علی بر اولیا حسن آسا عشق را پروردگار خواجہ اندر دل نفی ہر عشق حرف عشق افسانہ زیر لبیست حیعت باشد کش اما برب رسد منزل عشق از ازل مردان است بر لبش رمز از کنوز احماکے ہم بقدر فہم تان این گفتگوست ماسوار خان وہان در سوختی کو عالم راز دامن بودہ اند خاک پاے اوست تاج خسروی شوش دین غیث ملل شاہ شہان از قسب شورش لاہوت افکنے</p>	<p>تا خط بغداد جام جسم زنیید باورہ کا پیر سے فروش عقل و ایمان دل دین جان من انقیاس و روح حق بر انبیا مرغدارا چشم خود بین سوی او آن یکے بردار شاد و کار عشق آنچه بودش بر لب این را در دست عاشقی چون دم و مشوقے زند حق بخوان حق از مردان ہے در دوش گنج از رموز سر رسدے رنگ را چونند از دلما سیمت شمع سر بہ مدارا فروختے گفتگو مر خود شنید می خویش خواجہ بی ہمت است اندر رہزی پیشوای پیشوایان گزین است در سکت طرح باہوت افکنی</p>	<p>سے پوشیدہ رزستی و ہم زنیید نقشہ پر شورش مستان چو شہ اسے خدا سے پیر ہوئے بہتک من خرم ہنگامہ کو کلمین سوخت جلوہ روسے تجلی روی او عشق آسا حسن را در بردار عشق تکمیلش ہانا شکل است عاشق و عشق و عشق ایجا کیست چون انا گفتی زرہ نا آگے در جہان چون خیمہ در درخت آنچه کہ غیبی ہنگامہ سیمت ورنہ شاہم را تو ایمن را سوخت رہ نمادنی شکل دوران شہ مگر انوار سزوان بودہ اند رہنمای رہبر دین را سوخت علم از در اجرائی دولت واد</p>
---	---	--

گفتگو گزاین با جراست	بر لب من ہر شد و در دل نہدست
----------------------	------------------------------

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

میرا اور جمیع محامد خدائی است کہ عمر اور حقیقت مبعودی و موجودی نیست ہمہ یک ہو و او از
 نفوس اعراض ستمنا اثر است غیبتش غیر در جهان نگذاشت بد لا بریم عین جملہ اشیا شد
 گویر بعد زبان و بعد گوش بشنود بد این طرفہ ترک گوش و زبانش بد نیست بد معلوم
 ہی از صفت و شنای پاک بد از ما و ز اورای پاک بد و است تو کج درک نماید بد اورک
 تو درک می ر باید بد از و هم و گمان ما بروی بد و ز و کرد بیان ما فر توئی بد در قیام
 نه آئی بد از ضبط و قیاس ما جدائی بد اعلی تری از همه صفت ما بد بالا تری از همه صفت ما
 است عقل محدود بد و است تو کسی نکر و معلوم بد و معرفت تو انبیا کم بد ما فر توئی بد
 و انما شیخال است نادان بد عاقل بحال است حیران بد بے کس است و کس بد معلوم بد
 کمی و چند و چونی بد در جملہ مکان و لامکانی بد با جمیع انسان و بی نشانی بد
 نه فوق و تحتی بد الله است چه ذات بختی و نه دیوانه است روح انطرب بد
 آدم بد کوزہ بره که سوی تو بینیم بد کوزہ که روی تو به بینیم بد
 در شان تو گفت ما عرفناک بد و یار که شناسدت آئی بد که معرفت شو کما بین و تو

بزرگان مناقب عطفانی است که سینه و سینه کسی را بودی و نمودی نیست خاتم الرسل و افضل الانبیاست
 ۵۰ بحر عربی کا بروی هر دو سر است به کسی که خاک درش نیست خاک بر سر او بی کمولفه
 ای گفته ایشانست ایز و پاک به لولاک که تعلقت الافلاک به ای با وی راه حق تعالی
 ای مالک دین و شرع اعلیٰ به ای سرور آبیاد مرسل به ای در زبده مرسلان تو افضل به ای
 حضرت خاتم النبوت به ای سرور زمین و آسمان به ای سرور کائنات به ای سرور خلق و موجودات
 خلق را تو مقنن و بد تو علت قافی جهانی به تو اصل زمین و آسمانی به ازوات تو هست جلال
 بر تو گرفت صورت آدم به آفاق زماه تا ماهی به ای سرور آسمان به ای صدر شصت
 صاحب تاج به حق داد ترا چه طرفه معراج به هر چه بجهت گذارت به بود است خدا تا
 بر پشت بران تیز و چالاک به رفتی بدی ز بهت افلاک به تا اسب بران ز بران بود به جبریل
 این ز چاکران بود به بالاتر از ان چو موقت آمد به در ماند بقی و رفت آمد به گشتی چو فریب حق اعلیٰ
 جبریل مکر و قصد بالا به بر عرش شدی بطرفه همین به رفتی بتمام قاصد تو همین به حق روی خود
 نمود آسجانب جز تو و گرسه نبود آسجانب ر و و او ترا چه وصل با حق نه بودی تو در ان مقام حق
 باز آمدی از عروج تا نرم به بودت هنوز باشت گرم به التزم صل علی محمد و علی الو اصحاب

و از واجه همین بر جنتک یا ارحم الراحمین که میگردد به بیخدا رفیق خاکسار عراب علی ابن حضرت
 شاه محمد کاظم قلندر علوی قادری قدس سره که چون بر خور و از ارجمند سیرت پسندیده صورت عیون
 دل مقبول جان محمد رشید الدین خان خلعت رشید مولوی محمد خلیل الدین خان بهادر
 که از طفل انوار خوبی و شایستگی از چهره او تابان و آثار سعادت و صلاحیت از بشیره او نمایان من
 سعد سعدی بطن امر صدق حال وی است به بسکه وی را با فقیر محبت ملی در اوت از بی پاید
 و روز بروز روز ترا دید چنانچه روز عید الفطر خود با هر دو برادر خود حسین الدین خان و امیر الدین خان
 بر جمعیت در سلسله عالیّه قادرید غوییه پرواخت و بکمال صدق و اخلاص خود را از منتسبان
 و فرزندان وینی فقیر ساخت الحمد لله علی ذلک که از مقبولان مشایخ ما گردید با خلاص او دیدم
 محبت وی پسندیدم سه سالی که نکوست از بهارش پیدا است به از آنجا که مستبد او
 شریعت طلب و بنیادش مذهب و مودب است و ز میره کم عمران چنین نوجوان صالح غنیمت

خدایش روز بروز صلاحیت بیفزاید و آنچه در وی پوشیده است و نماید نعم آخرت دارد و در غایت دنیا
بدل نمی آرد لهذا ضرورتی افتاد که برای تعلیم او کتابی تالیف نمایم که در مطالعه او مدام باشد و فایده
خاص و عام گردد لهذا مختصری از هر باب ضروری می نگارم و نامش مطالب رشیدی
بر زبان می آرم حق تعالی و پر اهر چه درین کتاب باشد بران توفیق عمل دهد و مراسم بدین سبب
جزای خیر بخشد فان الله الموفق و به التوفیق و هو السبیل تحقیق و این کتاب شامل است بر یک
مقدمه و شصت مطالب یک خاتمه که تفصیلات اینست مقدمه در بیان شریعت و طریقت
و حقیقت مطالب اول در بیان عقائد اهل سنت و عو فیہ مطالب دوم در بیان کلمات
مطلب سوم در بیان کلمات اجمالا و تفصیلا مطالب چهارم در فضیلت نماز و نماز عقیقه و عقیقت
تاریک آن مطالب پنجم در بیان نمازهای دوازده ماهه و غیره مطالب ششم در بیان نمازهای
استغفره و مختلفه اوقات مطالب هفتم در بیان فضیلت صوم رمضان و اوقات استغفار و فضیلت
زکوة و صدقات مطالب هشتم در بیان حج و فضائل آن مطالب نهم در بیان تفرقه عبادت
عوام و خواص مطالب یازدهم در اعمال موجب دخول جنت و نماز مطالب دوازدهم در
عقوبت بدکاران مطالب سیزدهم در قرآه قرآن و آداب تلاوت آن مطالب چهاردهم در
در فضائل تسبیح و استغفار مطالب پانزدهم در فضیلت طهارت و توحید و درود و تهنیتها
مطلب شانزدهم در فضیلت دعا و مناجات مطالب هجدهم در فضائل اذعین ما تورد
مطلب هیزدهم در بیان مهمورد داشتن اوقات مطالب نوزدهم در اعمالیکه طالب سعادت
مطلب بیستم در لباس و کسب و قطع آن مطالب بیست و یکم در طعام خوردن و آب نوشیدن
مطلب بیست و دوم در آداب خواب کردن مطالب بیست و سوم در فضیلت کلام
و آداب آوردن عروس بنماه مطالب بیست و چهارم در آداب بیدار بیدار مطالب بیست و پنجم
در آداب فرزند با والدین مطالب بیست و ششم در حقوق شاگرد با استاد و مرید با پدر و غیره
مطلب بیست و هفتم در حقوق قریبایان و غلامان و همسایه مطالب بیست و هشتم در
آداب برادران و دوستان مطالب بیست و نهم در اعمال غنا و اسباب فقر و غنا
در فضیلت تیر اندازی و دستار و سلام مطالب سی و یکم در خدمت توفیق و نوبت مطالب سی و دو

سی و دوم در صبر و تحمل بر مصائب مطلب سی و سوم در آداب سفر کردن مطلب سی و چهارم در تفیلت میادوت پیار مطلب سی و پنجم در آداب بیمار وقت احتضار موت مطلب سی و ششم در دعائیکه میت را فائده دهد مطلب سی و هفتم در آداب زیارت قبور مطلب سی و هشتم در آداب و اخلاق مطلب سی و نهم در پیرزین و محبت بدکاران مطلب چهل و نهم در نصح طالب حق مطلب چهل و یکم در مواظبت حکمای پیشین مطلب چهل و دوم در رعایای مشایخ مطلب چهل و سوم در احادیث و اقوال اولیا مطلب چهل و چهارم در حقیقت نفس مطلب چهل و پنجم در نگه داشتن نفس و علاج آن مطلب چهل و ششم در بیان اقسام ریاضات مطلب چهل و هفتم در معرفت خواطر مطلب چهل و هشتم در نظره و هواجس و فرق با هم مطلب چهل و نهم در تفیلت ذکر جلی و خفی مطلب پنجاه و یکم در بیان اشک و واقعات مطلب پنجاه و یکم در آداب اخلاص مطلب پنجاه و دو در بیان گناح و برکات ذکر مطلب پنجاه و سوم در بیان بعضی بسط مطلب پنجاه و چهارم در تحقیق مراتب توحید مطلب پنجاه و پنجم در اثبات وحدت وجود اقسام معرفت حق مطلب پنجاه و ششم در بیان تجلیات و اقسام آن مطلب پنجاه و هفتم در بیان مراتب نفس مطلب پنجاه و هشتم در شر الطاعزالت و غیره مطلب پنجاه و نهم در صفت عشق محبت مطلب شصتم در بیان اطلاعات صوفیه خاتمه در بعضی مکاتیب خود و خاتمه کتاب -

مقدمه بدانکه اول مرتبه از مراتب سالک راه شریعت است پس می باید که بشیر الطوحت شریعت موافقت کند و در محافظت آن کوشد چون درین باب بقدر طاقت کوشش نماید و بهمت عالی وارد و میرکت گزاردن شریعت و شمره علوم بتی طریقت ویرار و نماید که راه دل است و چون حقوق نظر بگذارد و بهمت عالی وارد و حق تعالی پرده باز پیش دیده دل او بردارد و معنی حقیقت بدو بنیاید پس شریعت نگه داشتن معاملات است و طریقت تزکیه باطن از خصائل مذمومه مثلاً جانم گارد از لوث نجاست شریعت است و دل نگه داشتن از گردت بشریت طریقت است و روی بقبله آوردن شریعت است و دل بحضرت حق آوردن طریقت انبیا علیهم السلام است و راه شریعت فریاد از برای تحقیق ایشان و خود راه طریقت روند از جهت تحقیق خود و اگر کسی را از است

عالی شود و خواهد که بحقائق رسد راه طریقت پیش گیرد تا از درجہ عوام برآید و در مزہ خواص درآید
و چون دانستی که شریعت است و طریقت و حقیقت بدانکہ مجموع آدمی ہم سہ چیزست نفس و دل و روح
ہر سہ را ہی نہادہ اند نفس را شریعت و دل را طریقت و روح را حقیقت اما روح را کسی نشاندہ
الاماتہ و ائمہ و حقیقت کارومی است در عبارات و اشارات نیاید مگر کہ خواهد کہ باب طریقت
برو کشاید و حق حقیقت برو نمایان بگو کہ حق شریعت گزار و و حرمت امر و نہی او نگاہ دارد و در
کتاب اسرار المعانی است کہ شریعت حکم اقوال و صیغہ است و طریقت افعال و سہ حقیقت
اقوال و می ایات خیال است آنکہ بی شرح و طریقت بہ کشانیدت ہمین راہ حقیقت بہ
طریقت بی شریعت نیست و اصل بہ حقیقت بی طریقت نیست حاصل بہ یکدیگر تعلق برسد و از
کسی شان تفرقہ کروں نیار و بہ اگر تو در شریعت کامل آئی بہ طریقت را ضرورت شامل آئی
تمام آئی اگر اندر طریقت بہ عیان گرد و بتو نور حقیقت بہ طریقت بی شریعت راست نیاید بہ
حقیقت بی طریقت کے کشاید بہ شریعت در نماز و روزہ بودن بہ طریقت و جہا و اندر فروع
حقیقت رومی و دلدار کروں بہ نظر اندر جمال بار کروں بہ انہی و صاحب گلشن راز گوید ایات
کسی مرد تمام است کہ تمامی بہ کند با خواجگی کار غلامی بہ شریعت را شعار خویش سازد بہ طریقت
دثار خویش سازد بہ حقیقت خود مقام ذات او دان بہ شدہ جامع میان کفر و ایمان بہ بانسان
حمیدہ گشت موصوف بہ بعلم و زہد و تقوی بودہ معروف بہ ہما اولی او از ہمہ دور بہ بزیر قبہ ہائی
تہ مستور بہ تہ گرد و سر اسر مغز با دام بہ اگر شش از پوست تراشی کہ نام بہ ولی چون پختہ شد آن
پوست نیکوست بہ اگر مغزش تراشی بر کنی پوست بہ شریعت پوست مغز آید حقیقت بہ بیاز
این دان باشد طریقت بہ نخل در راہ سالک نفس مغز است بہ چون مغزش پختہ شد بی پوست
نفرست بہ چو عارف بالیقین خویش پوست بہ رسیدہ مغز گشت پوست شکست بہ تفصیل کہ خواہ
از شرح آن در باب کہ بسیار است و کتاب مناقب شیخ سعد بن ابوالخیر است کہ غلزلان
علم طریقت کمال رجبہ و تحصیل ہر دو اصل متون است کہ ازین ہر دو کی غلزلان علم و انفس بود و قاری
دین بر جاوہر مقامت نباشد زیرا کہ انہو ظاہر شریعت است بہ مراعات سباب است و انہو حقیقت است و انہو
سبب السباب است حقیقت بی شریعت ضائع بلکہ قاطع راہ و شریعت بی حقیقت مہل و غبار و بل و زنگار و حار

از چهره روزگار مرد و برنجینز و تا غنم پس در قاعده تمامی نگذارید و ملاحد و میگویند چون حال تحقیقت است بر شریعت
 بر خیزد و این سخن قدر مطراست و در کتاب عقیده شیخ علاء الدین ابن بکر بن مسعود کاشانی است المؤمن
 و ان علت در حقیقت در آنست که در صدار من جمله الازد لیاذ لا یسقط عنه العبادات انفسه و فقه فی القرآن
 من الصلوة و الزکوة و الصدوم غیر هم و من رعم ان من صار ولیا و وصل الی تحقیقہ مستطبت عن الشریعہ
 فهو لم یسقط العبادۃ عن الانبیاء فکیف یسقط عن الاولیاء و انہی الواحد فتمثل من جمیع الاولیاء ان
 و جوب العبادۃ بحق العبودیۃ و حق شکر النعمۃ و الولی بالولایۃ لم یخرج عن حد العبودیۃ و انما عرّف من غیر علی
 و لقد صرح ان رسولنا صلی اللہ علیہ وسلم صلی حتی تورست قوماہ فقیل لہ الا انظر اللہ انکم ما تقدم
 من ذنوبکم و ما تاخر قال فلا اکبر بن عبد اشکور او در کتاب اصول الصغار است که سوال کرده شد
 از حقیقت و شریعت که آیا این هر دو یکی اند یا معانی پس گفت وی که بعضی کی میگویند و بعضی گویند که حقیقت
 توحید است و شریعت شرع و حقیقت رفع نمیشود و از موت و شریعت رفع میشود و موت و فی الرسائل
 الشریعۃ التزام العبودیۃ و تحقیقہ مشاہدۃ الی الہیۃ و کل شریعۃ غیر مویدہ با حقیقۃ غیر قبول کل حقیقۃ غیر مویدہ
 بالشریعۃ ففهم محمول الشریعۃ ان تعبیرہ و تحقیقہ ان شہرہ و الشریعۃ قیام با امر و تحقیقہ شہرہ و لمانفصی و قد
 و اخفی و اظهر و استاد ابو علی و قاضی بکانت که قوله تعالى ایاک نعبد و ایاک نستعین و انما عبادتکم
 اتی و جوابہ عبد اللہ اجراء بفرمانیکہ میان عبادت و عبودیت فرق است که عبادت است و عبادت است
 از ادای و طاعت بندگی و ان شہرہ و استاد ابو علی و قاضی بکانت که قوله تعالى ایاک نعبد و ایاک نستعین و انما عبادتکم
 سبحانہ و این عبودیت توحید است ساطع نیست اتی حضرت شاه جہانم در لایب رویہ و تالیف در سیر
 مکتوبی بشاہ عبد الرسول کچھ روایتی خلیفہ خود داشته اند کہ حدیثی است کہ در آن از امامان
 شملت نور زید و ہر کہ متابع مرتبہ او عالی شہرہ کی زاد و عابد و متقی باشد تا کہ با خود است از او
 و از لذت عبادت محروم و از آثار شریعت معذور ہر کہ تحقیقت سید شریعت را عین عبادت است
 اینہا یقین و قال تھان یا نسبت در این حقیقت است انکو توان شناخت مگر گفتند این محض اشارت
 است بہ ہر کہ خود است گفتہ کہ دانند و است و استن شریعت عین حقیقت گفت این سید شریعت
 از ریاضت و عبادت و مجاہدت عالی نباشد و عبادت سومی از شریعت سبحانہ و از نگذرد و عمر عزیز و عبادت
 و عبودیت صرف کند کہ در حق و سنت رسول است و ہر در پیشی کہ دعوی معرفت کند از معنی مذکور

اندر این باشد که سخن را می گذارد است ای بار بر پر کرد معرفت بیشتر عجز و نیاز بیشتر شنیده که آن سرور انبیایان
 کمالی چون جمال قریح ملک مقرب نبی مرسل را نبود بعد از فرشتن بجز و نیاز گفتنی با عبدناک حق حیا و تک
 و با معرفت ناگ حق معرفتک آری میچکس اجمال کند از پر چون راه نه و هیچ یکی از حقیقت وی آگاه نه
 هر که شناخت محل شناخت از فصل جان من خود شناسی خدای است من معرفت نفسی تقدیرت
 به آنکه بر از مقصود و مطلوب جمله با لسان و سالیگان معرفت خداوند عز و جل است چون این حال
 نشود و کرامات و مواجید اگر ظاهر نشود گویم با شناس خدا را این شناس بکشت و کرامات چه حاجت که و
 همین کرامات است بلکه از کرامات احدی تعالی آن برادر را بر جاده شریعت استقامت کرامت
 کفایت که هیچ مرتبه بالاتر از این نیست که متابعت حبیب حق میسر آید و هم بجای دیگر قول وی است
 که ای برادر عارف کسی هست که هر سوی شریعت از وی نوری شود و دیگر در وجود نیاید چیزی که در
 مرضی خدا و رسول خدا باشد و در ستمان خداوند عزیز پس هر چه در عالم سکری باشند از ایشان چه چیز
 عبادت شود که خلاف شریعت باشد در اینجا همه حقیقت شریعت محی الدین عربی مرقوم بود که در
 راز و سکر و خود می گذشت و از ایشان یک حرکت خلاف شرع واقع نشود پس بنور نماز
 و زود عبادت میگردند و این نیز نمیدانستند انهم و بدانکه شریعت باور از طریق بسیار است
 و درین که حق سبحانه تعالی جهت بندگانش نور برده و در غیر نور و در این نور و در این نور
 این متابعت آن سبب است که در این نور و در این نور و در این نور و در این نور و در این نور
 شامل اند که بر سطره نبی است که در دست و نام است و در طریقت در سطره سید است
 خصوصاً اینها لیکان راه حق قطع منازل از شرقی بمقامات قرب و در فشر از حوائج احدی
 شود وحدت است در کثرت و در تنبیت است اعلا و عالا انسان کامل نشود تا در تیکه این نور
 تمام عالم نماند و بر آن استقامت نور در در راه نور وحدت است که شریعت و عبادت است
 و در نور که چند است که اگر او کتب نفی میمان کرده اند و طریقت است که در این نور
 فی تبدیل اوصاف و مسمی باوصاف جمیع که اگر او در نور و در نور و در نور و در نور و در نور
 این کتب شایع خصوصاً در کتب امام غزالی فی نفسی با کلام است از این از ارباب در اشغال
 و شایع آنرا وضع کرده اند و اصل طریقت است و بسبب این معبود است که بر او از و او را کلامی است

بیانش شاه ولی الله محدث دہلوی در کتاب الطواف القدس باین نوع کرده اند کہ دوام عبودیت
 و وقسم است یکے تعلق بجوارح انسان دارد و آن محمود استثن اوقات است باز کار و تلاوت و
 صلوة بجمع خاطر و حضور دل و آن بابی است مشهور از ابواب تصوف و قوت القلوب و احیاء العلوم
 و غیة العظام البین و عوارض بسطی ہر چه تا متر مذکور است و یکے تعلق قلب و عقل دارد و آن مشغول
 دل است در محبت و تصوف و چسپیدن اوست با محبوب و مشغولی عقل است بیا و کرد ہوش در دوام
 و درین مسئلہ اختلافی واقع شدہ است کہ قومی اکتفا بر مشغولی باطن کنند و از مشغولی ظاہر حسابی نگیرند
 و اکثر اہل شہرند و این از اہل طائفہ متاخرین است خواجہ نقشبند اشجیہ گفتہ اند ما شش اکتفاست
 بر متہار یکے گفتہ است بران دلالت کند و ہمیشی آن از اصل آن نگفتہ و اشغال و کار پرورش ہر لطیف
 و رعایت ہر مقامی مقام صدق و تہذیب نفس و جوارح بدون عبودیت ظاہر محال است چون با
 دوام عبودیت را لازم گرفت و ظاہر و باطن خود را بران واقف نمود و بیچ وقت خود را معاف
 و این صفت در رسم قلب و عقل نہیں خوب نمود و در داخل غور نمود و لا محالہ مقالات بطولہ
 برومی کار آمد این کیفیت در فن سلوک حکم مادہ دارد و مقامات مذکورہ حکم صورت چنانکہ موم اول
 باید کرد و بعد از ان ہر تہاسی کہ خواہند از ان بسازند ہمچنین دوام عبودیت اولاً باید درست کرد بعد
 ہر مقامی کہ ہست توان درست ساخت نسبت العرش اولاً ثم المنقش بعد از درست شدن دوام
 عبودیت ظہور مقامات بر وفق مزاج اصلی این شعب ثلاث خواہد بود پس مقام صدق کسی را پیش
 کہ در اصل فطرت قلب و جوارح و اوضاع قاہر و غالب بودہ باشد و در مجاری علوات او تسخیر قلب
 و جوارح و اوضاع بطور رسیدہ بود شخصی کہ در اصل فطرت ناقص افتادہ است اگر محبت قومی در
 دلش جای میگردد و دلش تقاضای ترسم برسم آن قوم نمی کند و اوضاع ظاہرہ مثل آداب سخن گفتن
 و گفتار ریاضت و ہراسے کر ایم اموال و غیر آن از سنن عادت غیر متغیر نیست از این شخص را از
 صدق مایوس نباید و نیست و خصیصہ قلب و متانت ندارد و در وقت هجوم مصائب سگ از دست
 میدہد ہر طبع و ہر عقل بشود این شخص از کمال مقام ممبر و ایفای حقوق آن معیوب
 میباشد پیشانیست دوام عبودیت بمنزلہ تنہاست در روئیدن شلخ و برگ بر روی کار آمدن از ہار و شا
 ہمہ موجود ہا بر استعدا از زمین است باید دید کہ زمین در اصل فطرت طیب است یا خبیث بر خبیث

همان فطرت معالیه خواهد بود و لکن تجدید آنست که توحید را در او امجد و دیت بوجه تمام شود و تقاضای
جلوه نمود و هیچ پاک نیست شیخ یازید برای همین نکته شخصی را که مقام عبودیت است شوق کرده بود و هیچ نمایی
نمید و سلطان از کربن لقب کرده است و در لغات الانست اگر حدیث از فاروق عادت نما باشد و چون خلد
ایشان موافق است که شریعت است و نه باطن ایشان مطابق اول طریقت است آن از قبیل که استماع خواهد بود
نه از قبیل و لایت است آنی این با عی هم شریعتی است که گریه به نام مهمی استی به میدان بقیه که در دنیا بود
جام است شریعت و حقیقت باوه به گریه نام شکستی بقیه بدستی به غنی میا و که عبودیت خاص نام شریعت است
علیه الصلوٰة و السلام هر وی زیر قدم بی باشد کسی که زیر قدم محمد صلی الله علیه و سلم باشد و بر مقام
عبودیت دست میدهد چنانچه فی زمانه این مقام حضرت اولم در تقیید بود که باوه در کمال است
و غلبه حال تو می که در باطن بود و جز عبودیت و تمیز و در مقام از شریعت بیرون نمی آید و هر شد
ایشان حضرت شاه باسط علی قلندر آله آبادی از سر به سر که صاحب مقام نور و محبوب و مدبر
حق ایشان میفرمودند که او ظاهر با شریعت است که در باطن با صلیت است و هر چه است که در باطن است
عطا کرده است هر چه خواهی کنی و در عین توحید دل از نور آید و شهادت در کمال است
از تو قدر و منزلت و می آید توحید نواید آمد و این اشاره از مقام قلب لایق است و این مقام است
رفیع که پیش ازین مقام اولیا نباشد چنانچه حضرت عبودیت تا در این مقام آید و در کمال است
که قلب لایق است که جامع کمال است و دریه باشد که بیایند از نور و در مقام اولیا
می آید و عالمی انور ظهور او نورانی است و در مقام اولیا است و در مقام اولیا است
تا غرض هر کسی را که در شریعت است و در شریعت است و در شریعت است و در شریعت است
این دولت نمیه سدور بایت او مشق دریا می آید که عالم را در کمال است و در مقام اولیا
که حرکت ندارد و شریعت است و در کمال است و در مقام اولیا است و در مقام اولیا است
و دولت نور روزنه از این دریا که شاد و در شریعت است و در شریعت است و در شریعت است
و یالسی بد که انی مشغول است و بان غریب است و در شریعت است و در شریعت است
میشود لکن در صورت اول بیست و دو که شریعت است و در شریعت است و در شریعت است
هر چند بد که مشغول باشد از بایت محمد و دست همان با در است و در شریعت است

متوجه عدم افادۀ او شود و قصد ضرر او سازد و به جماعتی که خلاص و محبت بآن بزرگوارند
هر چند از توجه مذکور و ذکر الهی غافل باشند نور رشد و هدایت میرسد قطب ابدال واسطه بقا
و جود عالم است تعلیم و تزیین و دفع بلیات و امراتین و حصول ایمانیت نفس اوست و هدایت و
ارشاد و ایمان و توفیق سنات همه فیض قطب الارشاد است قطب ابدال همه وقت در آن
اگر کسی رود و دیگر کسی بیجا بی او قائم میشود و قطب الارشاد از هر نیست که هر وقت بود و وقت باشد
که عالم از ایمان و هدایت بالکلی غالی بود و فردا کمال از اقطاب ارشاد بر قدم خاتم الرسل است علیها
و السلام کمال او مطابق کمال وی است صلی الله علیه و سلم فرین و در کمال باصالت و
تبعیت است لا غیر و حضرت صلی الله علیه و سلم در وقت خود قطب الارشاد بودند و قطب ابدال
در این وقت اولین قرنی بود رضی الله عندها شعی حضرت و الدم نیز بودند که روز سه پیر مرشد
من در حالت الوهیت و غلبه کیفیت و لایبت بودند متوجه بطرف تقرب شد و فرمودند که عارفت با
این وقت هر چه خواهی بخواه که عطا شود ترا عرض کردم که عجب و دیت بازمین ارشاد کردند بازمین
کردم چون نوبت سوم رسید فرمودند عجب و دیت خواهی مبارک که مبارک عبد و رسول قطب الارشاد
قطب الارشاد و این مقام محوری است عطا کرد ترا خدا پس از این نوبت است که در عهد آنحضرت در ولایت
شریعت مومنین و اسلام در وطن بسیار شدید بی مردم را چه من و دوچه مسلمان از ذات آنحضرت
مهرت و صلاحیت حاصل شد ضمناً و در بیان عبودیت اینقدر عالی آنحضرت بیان کرد و شا
تفیسلاً اگر عبادت و عبادت آنحضرت را در یافتن خواهی در کتاب معمول بقصد و که مؤلف تفسیر است
آنقدر که زبانه ازین درین مقام گفتن مناسب نیست سه رفغانه اگر کسی است یک حرف است
قطب ابدال در بیان عقاید اهل سنت و جماعت و صفو فیان عالی مرتبت
چون که مومنین را باید که اعتقاد و اربابین که اشیا در نفس الامر ثابت اند مجرد و هم خیالی نیستند
و ما و شانه اند و آنرا حاصل می است سمی به الله که همیشه بود همیشه باشد و خود بخود است و علی است
و نماند است و انما بهم چیز و توانا بهم چیز و کار با بنخواست خود کندند بجز و اضطراب و کوننده و شنونده
و چندند است و مقصدت بجمع صفات کمال است و کمالات وی همیشه بود و چیز در ذات می
و از شانه نشود و منتز است بجمع صفات نقص و زوال یعنی تن ندارد و صفات تن ندارد و صورتش

محمد صالح احمد علی و مسلم بن حنفیله و کنان و کهنه و مسرول انونو و شریح خیابان پیغامبر است
و در وی غیر تمام عالم استخوان و حرکت و حرکت و پدید آمدن با سمان تا با یکدیگر است حق است
و شکر است و حق کامل ترین شکر است و اما شکر و نفضل بعد از شکر است بعد از عمر بعد
فصل است بعد از علی آیت شریف فلانست و در وی فصل است و بعد از علی آیت شریف
در خدمت تاسی سال ست و در میان عمر با یاری و عشره و بیشتره و عشره و سن و سن و طاهر و صدیق
و غیره است و اول بدر و صید و به پیشی از شکر است و در وی شکر است و در وی شکر است
مگر آنکه در این دین مذکور بر کفر مبروه و در کفر است و اول از حق است و در وی شکر است و در وی شکر است
شکر و شکر است و در وی شکر است و در وی شکر است و در وی شکر است و در وی شکر است
در وی شکر است و در وی شکر است و در وی شکر است و در وی شکر است و در وی شکر است
پس است و در وی شکر است و در وی شکر است و در وی شکر است و در وی شکر است
که از شکر است و در وی شکر است و در وی شکر است و در وی شکر است و در وی شکر است
جوانست و در وی شکر است و در وی شکر است و در وی شکر است و در وی شکر است
و در وی شکر است و در وی شکر است و در وی شکر است و در وی شکر است
در وی شکر است و در وی شکر است و در وی شکر است و در وی شکر است
در وی شکر است و در وی شکر است و در وی شکر است و در وی شکر است
در وی شکر است و در وی شکر است و در وی شکر است و در وی شکر است
در وی شکر است و در وی شکر است و در وی شکر است و در وی شکر است
در وی شکر است و در وی شکر است و در وی شکر است و در وی شکر است

در اخبار از ذکر وجه وید و نفس و سمع و بصر و غیره و تعظیم بر سید ه شدند بعضی ازین طائفه علیه از خلق
 پس گفت اگر از ذات خدای تعالی می پرسی یعنی خدا چه چیز است پس نیست مانند او چیزی و اگر
 از صفات اومی پرسی پس او یکی است صد است نزا اینده نزا ده شد و است او نیست او نباش
 مرورا مانند و اگر از نام او پرسی پس او است خدا نیست خدای جز او داننده مافخر و غائب
 او است بنحشائیده و مهربان او است و اگر از کار او می پرسی پس هر روز و هر کار است
 و سخن این طائفه علیه در استوا آنست که مالک این انس رضی الله عنه گفته است هنگامیکه
 وی سوال کرده شد از استوا پس گفت استوا علم است و کیفیت غیر معقول و ایمان بدو
 آوردن واجب سوال از و بدعت و اجماع کرده اند این طائفه علیه بر آنند که این کلام خداست
 و کلام او غیر مخلوق است و نوشته شده است در صحیفه ای ما و یاد کرده اند شده است در صحیفه
 و اجماع کرده اند بر آنکه درست است دیدن خداوند تعالی بچشم هر در بهشت و اجماع است این
 طائفه علیار بر اقرار و ایمان بجهاد آنچه یاد کرده است خداوند تعالی در کتاب خویش و آنچه
 مرویست از پیغمبر علیه السلام از بهشت دو دوزخ و لوح و قلم و خوش و صراط و شفاعت و ترازو
 و صور و عذاب گور و سوال منکر و نیکه و بیرون آوردن گروهی از آتش دوزخ بشفاعت شفاعت
 کنندگان و بر این سخن بعد از مرگ و پیداستی و راستی که دوزخ و بهشت هر دو فریده شده است
 برای جاوید بودن و بهشت و دوزخ همیشه باشند و اهل دوزخ همیشه با عذاب باشند و اهل بهشت
 هر مومنان که در دوزخ در آیند اما همیشه نباشند و اجماع کرده اند بر آنکه خدای تعالی خالق تمام
 بندگان است چنانچه خالق ذاتهای ایشان است و اجماع کرده اند بر آنکه خالق جمعی میسر
 باصل های خویش و بر آنکه شرک و معصیت همه حکم تقدیر است و بر آنکه باشد هر یکی از خلق
 بر خدای تعالی حجت بلکه خدای تعالی راست حجت بالعمد آنکه خداوند تعالی در حق است
 بندگان خویش را بکفر و معصیت و اعتقاد و از این طائفه علیه بر آنکه از گردانیدن خدای تعالی
 و صلح جائز است و گواهی ندهند هر یکی را از اهل قبله بهشت از بهشت نیک که هر دو بهشت
 یکی را بدوزخ از بهر کبیره که او کرده بود بلکه تعیین گویند که جمیع مسلمانان از اهل بهشت اند و جمیع
 از اهل دوزخ اما تعیین نکنند که فلان اهل بهشت است و فلان اهل دوزخ است و آنکه این سخن است

در قریش و نیست هیچ کی را منازعت با ایشان در خلافت و ایمان دارند بکتب خداوند تعالی
 که کلام اوست و جمیع دارند بر اینکه همه پندیران بندگان خدای تعالی اند و همه فرزندان مهتر و موم
 بوده اند و آفریده شده اند همه معصوم کامل عقل کامل العبادت در شکریت نقصان در عمل ایشان
 و بر اینکه خدای تعالی انبیا علیهم السلام را بهترین خلق پیدا کرده است و هیچ کس از بشریت که بر
 ایشان باشد و فضل نه حدیثی نه لای که هیچ بزرگ بود قدرت و عظمت و اجماع دارند بر آنکه
 محمد صلی الله علیه و سلم بهترین و فاضلترین همه پندیران است و بر آنکه خدای تعالی ختم کرده است بر
 پندیر می را یعنی بعد از وی هیچ پندیر می مستقل نیاید و بر آنکه فاضل ترین آدمیان بعد پندیر علیهم السلام
 و بویا صدیق است بعد عمر بعد عثمان بعد علی رضی الله عنهم پس تلمذ ده کس از آن چهار خلفا است
 راشدین اند و دیگر طلحه و زبیر و سعد بن ابی وقاص و سعید و عبد الرحمن بن عوف و عبیده ابن جراح
 و بعد ایشان آنانکه گواهی داده است مر ایشان را پیغمبر علیهم السلام بهشت پس بهترین مردمان
 اهل قرنی اند که در آن قرن بر آنکشته شده است پیغمبر علیهم السلام معنی عامه صحابه رضی الله عنهم و بعد
 پس بر آنکه تقع رسانند مردمان را و اجماع کرده اند بر تفصیل رسل بشر بر ملائکه و اختلاف دارند در تفصیل
 ملائکه بر عامه مومنان و معتق و دارند که در میان ملائکه فاضل است چنانکه در مومنان و اجماع دارند
 بر آنکه طلب حلال و ریفه است و زمین حلال نشود از حلال زیرا که حق تعالی مطالبه کرده بندگان را
 بطلب حلال و مطالبه نکند مگر آنچه ممکن بود الا آنکه حلال جای اندک بود و جای بسیار لکن از روی
 زمین بکلی بر بنحیله و اجماع دارند بر آنکه کمال ایمان اقرار بزبان و تصدیق بدل و عمل کردن است
 با عینا پس تارک اقرار کافر است و تارک تصدیق منافق و تارک عمل فاسق و تارک اتباع پیغمبر
 و بر آنکه آدمیان فاضل دارند در ایمان و بر آنکه معرفت قلبی سود نکند تا تکلم نکند بکلمه شهادت الا
 آنکه باشد عذر منقبول در شرع و اجماع دارند بر ابحاث کسب و تجارت بر سبیل باری کردن
 بر نیکویی بنحیله آنکه دانش آن کسب را سبب برای یافتن روزی و بر آنکه افعال بندگان نیست سبب
 سعادت و شقاوت و بر آنکه ثواب فضل اوست و عقاب عدل او و بر آنکه رضا و سخاوت و صفت عفو
 پس بر که راضی شد حق تعالی از وی در کار کرد و او را بکار اهل بهشت و از هر که ناراضی است در کار
 بکار اهل دوزخ و معتقاد دارند که منافقینا و صبر بر بلا و شکر بر نعمای واجب است بر هر یک و معتقاد

بر آنکه امر و نهی و احکام بندگی کردن لازم است بر بنده را تا او ام که عاقل است مگر آنکه چون صاف گردد
 دل او با خدای تعالی ساقط شود. شصت تکالیف نفس و چوب تکالیف و اعتقاد و از نذر آنکه
 بشریت زائل نگردد و از هیچ یک اگر مرتب نشیند در هوا مگر بشریت گاهی ضعیف گردد و گاهی قوی
 و با آنکه از او می از بندگی نفس ممکن است در حق صدیقان و با آنکه سعادت و سیمه چنانکه نخل و مقدوسه
 و محبت دنیا و آنچه بدین ماند فانی میگردد و نواز عارفان و میرند در حق مریدان و با آنکه بنده نقل کند در لول
 تا بگردد و سومی صفت روحانیان پس چیده شود و در از زمین چنانکه در زمان قبیل از مشرق به مغرب
 و با آنکه حسنی الله و بعضی فی الله استوارترین رشته ایمان است اجماع کرده اند بر اثبات که
 مراد لیا را در زمان پیغمبر علیه السلام و در غیر زمان او و شکر شد و اندوه میان پرال را در بین و عورت
 میکنند سومی مشغول شدن بدانچه آن مهم تر است بر ایشان و اجماع دارند بر آنکه مباح است پوشیدن
 سایر انواع از جامه یا مگر آنکه حرام کرده است شریعت آنرا بر مردان و آن است که بیشتر او بر شریفان
 مشا و اعتقاد کنند اقتضای کردن بر کترین از جامه یا می کنند با نیست عقائد طائفه صوفی باقی دید
 شهو و کشف و معرفت و حالات ایشان در اینجا چه نویسم که محل آن نیست اگر خواهی در کتب ایشان
 مطالعه کن فی الحقیقت مذیب خاص ایشان و مدت وجود است که غیر حق موجودی و صوفی و
 فاعلی و حقیقت نمی بینند یا حفظ شریعت و طریقت چنانچه آینده بیان آن خواهد آمد —
 مطلب دوم در بیان کلمات کفر که بسبب آن مسلمان کافر می شود و آنکه جوهریت
 ایمان حاصل شود شکر آن بی آرد و از زوال آن ترسد و از به قول و فعل که موجب کفر باشد از آن
 که کلمات کفر در حالت طوع موجب ارتداد است اگر چه بر وجه نزل بود یا حمل و آن دو قسم بود یکی آنکه
 از آن خذل در ایمان بعد از اذیت چنانکه گوید معا و اسحق را اگر تو خدای چنین کن یا کسی را گوید یا کسی
 یا کسی را سجده بعبودیت کن یا از غیر غیب تصدیق کن و کاتبین است که گوید در غیر این است
 از غیب خبر میدید یا من نفهمم خود غیب میدانم یا از رحمت حق نموی شود یا از قه او
 اگر خدا و رفیق است و او در من بلز تو بست نام یا گوید یا الله چنین است و چه میکند یا
 یا ایستاده بودست یا گوید که خدا با او است است یا گوید بخدا و او را کپا می فلان که چنین است و از گوید
 و سبحان فلان درین اختراع است یا گوید که خدا میدان چنین کار و او را یا گوید و امثال آن

و این نزدیکی عامه علماء کفر است و یا بگوید اگر فرمان شود که با فلان در پشت درانی در نیام یا قدح خمر گیرد
 و پس آمد گوید و سب و دشمنی زنا و قمار و امثال آن از گناہان کبیرہ و دیگر قسم آنکہ از آن فعل در ایمان
 بہ پیغامبران افتد بدین وجہ کہ متضمن انکار نبوت بود باہانت پیغامبری یا بغض او یا خوردن شستن سنتی از سنتها
 یا انکار چیز سے از چیز یا نیک بدان پیغامبر خبر داده است یا در شرع او از حلال و حرام و فرض و ہر حکمی کہ
 سنت است یا از ان اہانت دین ثابت شود یا استحایل گناہ یا استخفاف آن یا تطہیم کفر کند چنانکہ
 معاذا اللہ گوید بہ ایمان با و شاہ بود و پیغمبر نبود یا از اہانت گوید و نیاداری بود یا حرہیں بود یا بگوید اگر فلان
 پیغمبر گویا ہی بر سخن تو و بدست تو از منم یا بگوید چہ رسم است سببت کہ کردن و سواک کردن و یا بگوید
 نماز رسم در یا است اگر نماز و چہ نہ بیان دار و یا بے وضو نماز و یا بگوید تو چندین نماز گزاردی چہ بر
 سر آوردی یا پشیمند گردان چیز سے کہ یک مردمان خندند یا زنی گوید لعنت بر شوہی و اشہد
 یا بگوید من از حیلہ یابی دانشمندان نکرم یا بگوید آنچه ایشان میگویند تزویر است یا بگوید درم باید
 علم سچہ کار آید یا کسی را بگوید تو کافر می او گوید لیک یا فرشتگان را انکار آرد یا آیتی را از آیات قرآن
 منکر بود یا کتابے را از کتابہای خدا نپذیرد یا در روز قیامت یاد بشت یا در حساب یا در قرأت
 نامہ یا در وزن اعمال یا در صراط یا در بہشت یا در دوزخ شک آید کافر گردد و مؤمن را باید کہ
 ہوشیار باشد تا مثل این کلمات کفرانوی در وجود نیاید و اگر معاذ اللہ واقع شود در حال تو کہ
 اگر زن وار و بہتجد نکاح کند و اگر حج کردہ باشد اعاوت کند می باید کہ زمان را نیز بگوید تا زنی
 بگوید و نکند و اگر زن از دین بیرون آید نکاح باشوہر نامزد و طی ایشان حرام باشد تا بگوید کہ ایمان
 آوردم بخدا و ہر چہ محمد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم آوردہ است و نیز بگوید بزار شدم از کفر و از
 ہر چہ موجب کفر است آنرا میدانم یا نسید انم و تجدید کلمہ میگویم و از منم نو مسلمان میشوم اقول
 لا الہ الا اللہ محمد رسول اللہ و اگر در حال و طی احتیاط مطلوب افتد زن را نیز بگوید کہ ہر بار این
 سخن گوید از زن و کیل شود تا نفس او را ہر بار کہ خواهد بزنی و ہر برای ثبوت و کالت عند اللہ
 بگواہ حاجت نیست بعدہ بیرون آید بحضور و گواہ بر حکم و کالت آن زن را بخود بزنی و ہر
 و بر حکم اصالت خود بزنی خود قبول کند تا و طی ایشان حلال باشد و فرزند بے شہدہ باشد و از
 است ہر مؤمن کاہ گوہ عافیت جورا کہ ہر صبح و شام این کلمہ را یک بار خواندہ باشد تا از کفر محفوظ

و معصوم باشند اللهم انی اعوذ بک من ان اشرك بک شیئا وانا اعلم به و استغفرک لئلا اعلم به
 و نزد یک صوفیه کلمه کفر نام غیرت از زبان بر آوردن است و شرک ظاهر و گمانی کردن است
 پس غرض سوای خدای بودیگر افاضل حقیقی و مختار و استن مشرکی باشد چنانچه بزرگی گوید
 هنوز اندک شرک پوشیده هست به که زیدم پیاز و دو عمرم سخت به هستی و خود می نزدیک
 این قوم کم از بت پرستی نیست خوش گفت کسی که گفت **۵** گرز زه ز پندار تو هستی باقیست
 میدان یقین که بت پرستی باقیست به گفتمی بت پندار شکرستم رستم به این بت که تو پندار شکرستی
 باقیست به ز می بی حق زدن محض گناه است بخود مشغول گشتن کفر راه است **۵** خودی گفت
 نفی خویش کن زود به که جز حق در حقیقت نیست موجود به غرض حسنات الا بر اسباب المقربین
 مطلب سوم در بیان کباب کراجه مال او هم تصبیل از هفت اندام و هم بیان صغیره که کباب
 بران بدرجه کبیره می رسد بدانکه کباب کفتمده اندو ل کفر و هم علم اصرار بر معصیت صغیره
 سوم نومیدی از رحمت خدا که آنرا قنوط نامند چهارم امینی از پیکر خدا که بدانند که من آمرزیده ام پنجم
 گواهی دروغ و ادون ششم قذوف معصن که در آن حد لازم آید پنجم سوگند دروغ خوردن که بدان مال
 یا حق کسی بر دهم سو و جاود کردن که این نیز کلمات است بزبان هم خم خوردن و آنچه از آن سستی آید
 از ننگ و بوزه و غیره دهم مال تیم خوردن یازدهم با خوردن و ادون دوازدهم زنا سیزدهم طاعت
 چهاردهم شستن ناحق پانزدهم دروغ کردن بر چه یک حد لازم آید شانزدهم گم گشتن از صفت کافر
 یعنی یک مسلمان را از دو کافر گم گشتن اگر زیاد باشد در و است هفدهم حقوق والدین اما آنچه بیغنا
 کباب شونزدهم شستن کبابی مثل اصرار کردن بر نیت و جا به بر شمی پوشیدن و آنچه بدان مازدهم نوزدهم
 صغیره و کبیره سوم نمر کردن و لاف زدن بر گناه خود مثلا گوید که فلان را با لبرم و دشنام دادم
 و مال می بر دم و خجل کردم و در سنا طره ویران شویر دادم و امثال آن چهارم آنکه از عدم طلب شدن
 گناه خود و ایر شود و به اندک و حق من عنایت شده است و حال آنکه استدراج و امثال سنت
 تا تمام پلاک شود و ششم آنکه گناه خود طلب کند و آن تر خدا را از خود بر گیر و تا و یکی
 کند ششم زهار گناه اشخصه که ناله و وقت بود برای آنکه دیگران ناپسندیش کنند و این سخت
 مقدم است و تقصیل گناه نیست اندام بدین نوع است که در پیشم باقیست است

یابی روی نامحرم دیدن و چشمش به صورت نیلوزنگریستن سوّم چشم لعیب مسلمانان کشاده و آشتن چهره
 چشم فروی بمسلمانان نگرستن و گناه گوش آنکه لعیب کسی و غیبت و محسوس سخن بهیوره و خلاف شرع
 شنیدن که شنونده شریک گوینده است و گناه زبان این است که دروغ گفتن در
 جد و مزاح و خلاف وعده که نشان نفاق است مگر بعجز و ضرورتی و غیبت مسلمان
 کردن خواه تبصریح خواه با اشاره و جدال کردن و شناسی خود کردن بصلاح و نکوئی و خواجگی
 و لعنت گفتن بر کسی و بر چیزی از آفریده های خدا و نفرین کردن بر کسی بدکردن کسی را
 اگر چه ظالم باشد و مزاح و تمسخر کردن و کلمات سحر و جادو خواندن و گناه شکر نیست که لقمه حرام خوردن
 و لقمه شبیه خوردن و مال شیوم خوردن و ربا خوردن و رشوت خوردن و گناه فروج زنا و لواط
 و گناه دست زدن و کشتن ناحق و زردی کردن و قمار باختن و گرفتن حرام و مس حرام و نوشیدن
 چیزیکه آنرا از زبان نشاید گفت و غیر آن که خلاف شرع باشد و گناه پامی رفتن بجان ظالم و بجای
 ممنوع و بجان سلطان و وزیر بے ضرورت و گناه دل کفر و عزم بر معصیت صغیر و کبیر و نومیسی
 رحمت حق و انھی از مکر خدا و چشم و خند و حسد و حب دنیا و دوستی مال و غیره و بخل و دوستی جاہ
 کردن و خوردن با پارهای نمودن و طواع اهل و کبر و عجب و غرور و فریفتگی و گمان نیل و در حق خود کبر
 و در حق دیگر بگمان ماندن و حب سحر و ثنا و غیره و گناه تمام وجود عقوق و الدین و مادر و پدر
 بناحق رسانیدن و از تکاب چیزیکه ممنوع است در حرم مکر کردن و ترک روزه بپندار شرعی
 و ترک نماز و بے وقت گذاردن نماز و زکوٰۃ مال ندادن و قطع رحم کردن و در کباب و وزن خیار
 کردن و امر معروف و نهی و منکر با وجود قدرت ترک کردن و قرآن را بعد حفظ فراموش ساختن
 و جانماری را با تشکی سوختن و زن را بی فرمانی مرد کردن و مرد را بر زن ظلم کردن و میان مرد و زن
 جدائی و جنگ افکندن و اهل علم و حافظ را امانت کردن و از مغفرت خدا ناامید بودن و از عذاب
 او ایمن شدن اینقدر ضروری بود و نیشتم غرض هر چه تبصریح در قرآن ثابت شد و است
 و وعید بران آمده است کبیر باشد از ان محتر باید شد و اگر واقع شود فوراً توبه باید کرد چنانچه در
 تیسیر الاحکام است که اہم امور بعد ایمان و اجتناب از کفر اجتناب از گناه است که در حدیث
 ترک ذرّۃ منہی الصدقہ خیر من عبایۃ الثعلبین پس مومن را باید که چشم و گوش و دست و پا و فرج

مطلبی

و زبان و دل را از گناه نگاه دارد و چشم را از دیدن روی زنی نامحرم مشتبهات غیر منگوشه و مملوک خود را از دیدن عورت مردیازن یعنی آن قدر که متر آن در نماز فرغ است بجز حاجت و بسطه حل و از دیدن روی امر و شهوت و از دیدن در مسلمانان باهاست و گوش از شنیدن غیبت نوشته و گوید که حدیث است استماع شریک القائل و دست را از زدن مسلمانان بناحق گرفته نوشته و کتاب باطل که القلم احد اللسانین هر چه بر زبان حرام است کتابت آن نیز حرام است و پامی را از مجلس فسق رفتن و سگی در باطل و ناحق کردن و گریختن از جنگ و زلفیه عامه و شکر از حرام خوردن و فرج از حرام کردن و لو اطت و زنا و زبان را از دروغ گفتن و گواهی دروغ دادن و سوگند دروغ خوردن و خلاف و عده کردن که همه در باب دروغ و خل است و از خود است هزار مردمان از غیبت یعنی نوکر مسلمانان بدینچه او را و شوار آید اگر چه راست باشد و بروی او توان گفت که در غیبت غیبت را بخوردن گوشت برادر مومن مانند کرده است و فرمود که النیت اشرف الزنایر که زنا گناه پنهان است غیبت گناه آشکارا و زنا قلیل الوقوع است و غیبت کثیر الوقوع و وقوع زنا بقلبه شهوت باشد و غیبت بلسان داعیه داعی واقع شود و الزنا بزنا شکسته شود و زنا بزنا واقع نشود و داعیه غیبت بغیبت فتور پذیرد و داعیه هوا کم نشود و قباحت زنا و شناخت آن در دل مومن و کافر و صالح و فاسق متکین است و از استعمال و استخفاف بعید است بخلاف غیبت هر چه حکایت در مجلس واقع شود و مردم و پیرانشین و زشت نپندارند معا و از سر من استخفاف افتد و استخفاف معصیت کفر است مومن را چون تن و اعضا از معا و با کینه شود و با کینه کینه دل از لوث و نام چنانچه حسد و فخر و عجب کبر و تقدور یا و نفاق و غیره کوشش نماید تا طایفه را با صلاح آید و زجر است که عمل غیبت کننده را از آسمان اول گذشتن ندهند و عمل غیبت کننده را از آسمان کفنده را از دوم آسمان گذشتن ندهند و عمل کبر کننده را از آسمان سوم و عمل عیب کننده را از آسمان چهارم و عمل حسد کننده را از آسمان پنجم و عمل کسی را که بر مردمان رحم نکند از آسمان ششم و عمل برادر از آسمان هفتم گذشتن ندهند و انما یقبل الله من التائبین استی ان یصل شفاعت علیهم و نوشته کتاب مام غره الی باید دید اینجا این قدر مختصر نوشته مومن اما که خدا را نماز و توبه و انابه از دست توبه کند و تصحیح توبه آنست که از گناه بپزید و اگر سب و ابا و واقع شود عدل توبه مسیله

پشیمان شود و عزم کند که باز نخواهم کرد اگر چه از دست در روزی هزار بار گناه واقع شود و با
 توبه کند بهین در دست و عزم تا میان باشد و انکار و ردل پشیمان نشود و بزبان استغفر اللہ گوید و نگوید
 اتحق و شیخ عبدالحق محدث در کتاب تکمیل الایمان منویسد که گناه و قسم است کبیره و غیره کبیره
 آنست که گناه بودن بر لیل یقینی معلوم شده باشد و بر خصوص آن عیدی وارد شده چنانچه
 خون ربا حق کردن و زنا کردن و لو اطلت کردن و زنان پارسا را که در جلال عقده مردی در آید است
 و شناسنامه بزنا کردن و از جنگ کافران اگر زیاده از دو چند مسلمانان نباشند گریختن و سحر کردن
 و مال یتیم ربا حق خوردن و پدر و مادر مسلمانان را ربا حق رنجاندن و در حرم که آنچه از ارتکاب آن
 در آن مکان شریف منع آمده است ارتکاب کردن و ربا خوردن و دزدی کردن و خمر و سیر چه
 مسکری باشد خوردن و گوشت خوک خوردن و گواهی دروغ دادن و بیعت گواهی پوشیدن روز
 رمضان بے شرعی خوردن و نماز ناکار کردن و نماز بیوقت گزاردن و زکوة مال ندادن و سولند
 دروغ خوردن و قطع رحم کردن و در کبیل و زن خیانت کردن و با مسلمانان ناعن محاربه کردن و
 مال بر شوت گرفتن و سعادت نزد سلطان کردن و امر معروف و نهی منکر با وجود قدرت بر آن
 ترک کردن و قرآن را بعد تعلم فراموش کردن و جان داری را با تالش سوختن و زن را بی فرمانی
 کردن و مرد را بر این ظلم کردن و میان مرد و زن جدائی انگندن و باطل علم و حافظ قرآن را با نیت
 کردن و از مغفرت خدا نا امید بودن و از عذاب او ایمن شدن این جمله را مولانا می جلال الدین
 و وانی که از کوسای اصحاب شافعی است نقل کرده است و بعضی علماء زیاده بر آن نیز ذکر کرده
 اما ضابطه همانست که هر چه در شرح بر آن و عید سے وارد شده و بعضی معلوم گشته گناه کبیره است
 و گناه صغیره آنکه نه بخین باشد انتہی —

مطلب چهارم در بیان فضیلت نماز فریضه و غیره و ثواب خواننده آن و عقاب تارک
 آنرا که از کتاب لب اللباب بر آورده شد بدانکه در خبر است که بنامی اسلام بر پنج
 چیز است گفتن کلمه طیب بر آبی داشتن نماز پنج وقتہ در کون زکوة و روزه ماه رمضان حج خانه کعبه
 کردن آنرا که زاد و راه و توانائی دارد و هم در خبر است که پنج وقتہ نماز گزارید و زکوة مال خود بپوش
 و روزه ماور رمضان دارید و حج خانه کعبه کنید پس هر یک در پشت حساب و هم در خبر است که نماز

ستون دین است هر که نماز را برپا دارد و دین خود را برپا دارد و او هر که ترک نماز کند این تحقیق محین
خود را خراب کند و هم در خیر است که عورت چون نماز پنج وقت گزارد و زکوة مال دهد و روزه ماه
رمضان دارد و فرمان برداری شوهر خود کند و فرج خود را از حرام نگاهدارد پس در آید در بهشت
از هر در سکه خواهد و نیز در خبر است که هر چه زیاده را نشان است و نشان ایمان نماز است
و هم در خبر است که هر که جمع کند میان ده نماز بی عذر و می هفتاد سال در آتش دوزخ بماند و بر او
بشتاد و هفتاد و هفتاد و هفتاد سال را گویند غرض نماز اصل دین است و موجب برکت روزی را حوت است
و سبب آسانی جان گذری و قبولیت نیکو نیا و گذشتن بریل صراط باسانی و صلاح برای اعدا
و جراح گور و مؤنس تنهایی و سایه قیامت و پرده از آتش دوزخ و اجابت سوال منکر و تکیه گران
تر از وی اعمال و برکت عمر است و هر چه است با حق و سنا جاتی است با خدا که مصلحت اگر یک نفس
از آن مطلع شود هرگز ترک نکند و در روز حشر اول بر سیده شود از نماز و در خبر است که تارک الصلوة
مستجاب کرد و پیشه و پانزده چیز و آن اینست که نام صلاح از وی دور کرده شود و بغاسق موسوم گردد
و برکت جیات و نذوق وی رود و عایش مستجاب نمی شود و نمی باشد او را در دعای صالحان
تعبیه و تشابه او از ایمان و بعبت مفاجات میرود و بر دوشش او بار گران باشد و از جواب منکر و
گیر عاجز آید و در خبر می حق تعالی غضبناک بود و حساب بروی سخت گردد و بدوزخ رود و در
خبر است که هر که یک نماز کند ترک نماید شش هزار و چهار صد سال برای آن در دوزخ ماند
و در خبر است هر که مد تارک الصلوة کند گو یا قتل کرد و مرا و جمیع انبیاء را هزار بار در سبک آزار آفتاب
گو یا مندم کرد و تعبیر را هزار بار و تارک آنرا حکم حسین و شکرش را حکم قتل است و هم در خبر است که تارک الصلوة
نیست از امت من و حرام است بروی شفاعت من و دخول جنت و حرام است معاشرت
وی و خفتن بر کناره وی اگر وی مرعین شود و عیادتش نکند و اگر میرد و بر او غسل ندیده و زقبه سلاطین
و فن نکند که وی ملعون است در توریست و انجیل و زبور و فرقان و هر که وی را در دنیا و آخرت
سماز کرد و بیست المور است باره گو یا قتل کرد و هزار بار ملائک مقربین را از میان زمین
و تقدیر فضائل نماز و نومی تارک نماز فرزند پس است الامون در فضائل نماز سنت و ستم
می نگارم بدانکه در خبر است هر که بخواند و از دو رکعت سنت موکده بنا کرده شود بر او

و آنکه در هیئت او آن چهار رکعت قبل ظهر و دور رکعت بعد ظهر و دور رکعت بعد نماز مغرب و دور رکعت
 بعد فرض عشاءست و دور رکعت سنت قبل فجر و نیز در غیرت که هر یک چهار رکعت قبل ظهر یکبار
 خدا گوشت و می را بر آتش و زنج حرام کند و در غیرت است که بعد فرض مغرب دور رکعت بخواند پیش
 از این که سخن گوید برده داشته شود و را علی علیه السلام بگوید که در میان فرض و سنت یکبار کند و هم
 در غیرت است که هر یک چهار رکعت قبل عصر بخواند بخوبی خدا و بر سخاوت از آتش و زنج و نیز در غیرت
 است که خواب سنت عصر ضائع نگردد و باقی ماند سخاوت و یکبار اول که خواب آن سبب نیست
 و غیره وسط میشود یعنی آنرا این ترکیب بخواند که در رکعت اول این فاتحه را و بعد چهار بار
 در دوم سه بار و در سوم دو بار و در چهارم یکبار بگوید اللهم اعنکم علی ما اکرهتم
 و هم در غیرت است که هر یک چهار رکعت قبل عشاء بخواند و در میان آن یکبار فاتحه بخواند باشد که
 یافتند در سجده حرام و هم در غیرت است که هر یک دور رکعت داخل در غلوت گذارند که در غیرت اول
 و میرا سخاوت شود از آتش و زنج و هر یک چهار رکعت بخواند در غلوت پس آن خداوند از آن
 و هر که و بدعت و ضلالت نیز باشد و هم در غیرت که هر یک دور رکعت بخواند
 بخواند بخوبی خدا را می آید و هزار و دویست نیک و پاک کرد و از او هزار و دویست بدی
 باند کرد و از او هیئت دو هزار درجه بنا کند برای او هزار ساله در هیئت و پیام ز گناهان
 را و هر چه از آن شده بود و خود او بود و باشد هم در غیرت که نماز چاشت و فجر جمع کرد و دو سواد این
 در یکبار اول آنکه جای یکبار کسیب و خواب آن نوشت خواهد شد انشاء الله عزوجل شایسته است
 و در شایسته است در کتابها شایسته نوشت تا آنکه با جمله نور بر می آید و در تفسیر نیز است
 و در کتابها شایسته است در روز و شب و یاد و دعا این همه یکست نماز اشراف و چهار سخن چهار زوایا
 اینها در یکست است لا اله الا الله محمد رسول الله و غیره و در هر چه در هر چه در هر چه در هر چه در هر چه
 و در کتابها شایسته است که اگر ایام شرف رسالت باشد علی او سلام از غلوت رسیده که
 در کتابها شایسته است در هر چه در هر چه در هر چه در هر چه در هر چه در هر چه در هر چه در هر چه
 و در کتابها شایسته است در هر چه در هر چه در هر چه در هر چه در هر چه در هر چه در هر چه
 و در کتابها شایسته است در هر چه در هر چه در هر چه در هر چه در هر چه در هر چه در هر چه

مشابهت

طرفی التهاؤ فی اللیل علیما و قاتی که بخواج نصیانی مرفوعه شد و فرغ میکند آنی و حضرت شاه
سجاد و زین العابدین سره در کتبونی بشیخ عبد اللطیف الکرکری لیس شده اند ای برادر یعنی او بسیار
در شبها سی صد و بعضی پانصد و بعضی هزار رکعت نماز میکردند و این هم شبها آن حضرت گفته
چنانچه رسول علیه السلام خبر داد از جبرئیل و وی از حق سبحانہ تعالیٰ آید این حدیث را خوب یاد

باید اهل حق ائمه قوا و اجدید گشت که سما و بهر اریدا و لسانا و کلاما و قیاما و کفایا و کفایا
انقل است که چون رسول علیه السلام نماز گزارد که خداوند آن را بشمارد و هر چه در آن است
که در روز این آفتاب فرو شد با سینه من و چون از هر جنبه در آن نماز کرد و هر چه در آن است
از آن جمله هر چه در آن کرد و هر چه در آن کرد و هر چه در آن کرد و هر چه در آن کرد

و در بیشتر روز عمل این نماز شد در هر حال و در هر حال و در هر حال و در هر حال
در آن جمله هر چه در آن کرد و هر چه در آن کرد و هر چه در آن کرد و هر چه در آن کرد
در آن جمله هر چه در آن کرد و هر چه در آن کرد و هر چه در آن کرد و هر چه در آن کرد

نماز آن حضور است و اگر چه گویند که آن غیب است که هر چه که غایب بود در آن
کردی که خانه بود غایب شدند چنانچه اندران جهان از هر عمل روست که در آن
غایب باشند حاضر شوند و هر چه غایب باشند غایب شوند و هر چه غایب باشند غایب شوند
نماز آن حضور است و نه آن غیب است از آنچه هر چه غایب باشند غایب شوند و هر چه غایب باشند غایب شوند

عین حضور بود و علت غیبت عین غیبت است از هر چه غایب باشند غایب شوند و هر چه غایب باشند غایب شوند
علت حضور بود و علت غیبت عین غیبت است از هر چه غایب باشند غایب شوند و هر چه غایب باشند غایب شوند
عین حضور بود و علت غیبت عین غیبت است از هر چه غایب باشند غایب شوند و هر چه غایب باشند غایب شوند
عین حضور بود و علت غیبت عین غیبت است از هر چه غایب باشند غایب شوند و هر چه غایب باشند غایب شوند

باشند اما که مفترق باشند بجز فصل و سنت نماز که کنند حسین بن منصور چهارصد رکعت نفل در شب و روز
بر خود از من کرده بود گفتندین در عهد که توفی این همه شیخ است گفتن انهمه شیخ در راحت و حال تو
نشان کند وستان فانی الصفت باشند شیخ در ایشان اثر کنند راحت و بنید نفس الله عنه
در پیری هیچ دردی از او و جوانی نوزگذاشت گفتند ایما شیخ پیر گشتی بیعت ازین نوافل بکار
گفت این چیز است که در بابت آنچه یافتیم بدین یافتیم مهال باشد که در نهایت از آن است و چه
مطلب شیخ در بیان نمازهای نوازده ماهه و روزهای دوازده ماهه مع دیگر
اعمال فاضله هر ماه در دعا پنجاه مرتبه یا بیشتر بخواند بکمال اول شب و هر مرتبه چهار رکعت
بنخواند و هر یک بعد از آن صلوات سه بار در کم شود آن روز و در هر ماه و اگر در این ماه روزی
گویا و هزار سال عبادت کرده اگر در روز اول این ماه دوازده رکعت بخواند هر یک یک نماز
و اخلاص هفت بار ثواب دوازده هزار سال عبادت یابد و اگر درین روز سوره فتح بخواند آن روز
کار او کشاده گردد و اگر در هفتم این ماه چهار رکعت بخواند در هر یک بعد فاشه اخلاص الاله
و اخلاص سه بار عطا کرده شود ویرا آنچه عطا شود بروزه در آن نیز در هفتم این ماه چهار رکعت
یا مین بخواند هر یک بعد از آن صلوات یا نزد و بار پس هم او امام شود و در هر یک که بخواند
ثواب یابد و هفتم اول شب این ماه چهار رکعت بخواند در هر یک بعد فاشه اخلاص پنج بار
از هر اول شب یابد اگر در هر شب دو رکعت بخواند در هر یک بعد فاشه اخلاص سه بار ثواب ده
ختم قرآن در نامه اول و نیز از بلاها این میشود و پنج اول اگر در اول شب این ماه و اول
این ماه چهار رکعت بخواند در هر یک بعد فاشه اخلاص هفت بار یابد ثواب هفت صد ساله
عبادت و اگر شیخ و دوازدهم و شانزدهم و بیست و ششم و زود و در ثواب عبادت پنجاه هزار سال
یابد و در عرس مبارک هر که روز و وار و صدقه دهد و یا بخواند بیست رکعت نماز در هر رکعت بعد فاشه
و اخلاص بیست و یکبار بعد از هر روز گوید و یا سه بار سوره کین بخواند نهایت ثواب است ثواب
آن بروج مطهر نبش نفل است که بزرگی این نماز بخواند روزی جناب عالی راهید که میفرمایند
غلان از تو شرم دارم بشاره تریا و آنکس را که این نماز بخواند در بیست و ششم تا خواننده راهی
بر بیم غرض طالب بارالازم است که درین روز روزی در هر چه میسر آید آن و پارچه عدو کند و اگر

هزار نماز و بخشید هر حرف او شهره و رحمت از مشک روز و شب شنبه و ایت میکند انس و جنات
از رسول علیه السلام هر که بخواند روز و شب شنبه دو اذو رکعت در هر کی بعد فاتحه آیه الکرسی یک بار بخواند
بعد فراع اخلاص دو اذو بار و استغفار دو اذو بار و اگر در شو و بر و ز قیامت که امی فلان
بن فلان بگیر تو اب خورا از خدا تعالی که تقسیم میشود پس اول چیز یک داده شود از تو به بار علی
است و تاج و گفته شود او را که داخل شود در بهشت بسبب چیز که عمل کردی پس صد بار از شنبه
با استقبال او تا که بگذرد بر هزار محل از نور و هم و همی روایت میکند از آن حضرت علیه السلام که هر
سخواند روز و شب شنبه وقت اشراق دو رکعت در هر یک بعد فاتحه آیه الکرسی یک بار و اخلاص
و معوذتین یک یک بار بعد سلام ده بار و در و دوه بار استغفار بخواند پس پنجاه بار خدا می آید
گنا و او را روز سه شنبه روایت میکند انس بن مالک که فرمود علیه السلام هر که بخواند روز و شب
بعد چاشت قریب دو پرده رکعت در روایتی بعد ششادین و در هر کی بعد فاتحه آیه الکرسی یک بار
و اخلاص سه بار نویسد برومی خطائی تا هفتاد روز و اگر در میان هفتاد روز بمیرد بخشیده شود گنا
هفتاد سال او روز چهارشنبه ابواوریس خولانی از معاوی بن جبلع از حضرت علیه السلام روایت
روایت میکند که هر که بخواند روز چهارشنبه وقت اشراق دو اذو رکعت در هر کی بعد فاتحه
اخلاص و معوذتین سه سه بار و اگر در می را ملکی زیر عرش که از به خداوند تبارک و تعالی
خدا می تعالی گنا بان پیشین ترا و دور کرد از تو عذاب قبر و تا یک نفر را و در روز چهارشنبه
برای او از روز عملی ثواب پیغام بر می رسد و روز پنجشنبه عکرمه از آن روز تا آخر روز چهارشنبه
روایت میکند که هر که بخواند روز پنجشنبه میان ظهر و عصر دو رکعت در هر کی بعد فاتحه آیه الکرسی
صد بار و در دو رکعت اخلاص صد بار و بعد صد مرتبه بار و در روز پنجشنبه عذاب خدا را از او
کسی که روز و داشت رجب و شعبان و رمضان را و ثواب کسی که حج کند در روز چهارشنبه
ثواب بعد از هفتاد و تنگ و نیکو نیاید روز جمعه روایت میکند علی بن ابی طالب که هر که
سخواند روز سه و صد و سی تا صد و سی و دو رکعت نماز نویسد خدا بخواند
و سوگند زومی او صد مرتبه هر که با رکعت بخواند بلند کرد از هر روز و هر روز
در چه و می را هر که شنبه را است بخواند در بهشت است در روز چهارشنبه

در این روز و از ده صد نیک و مکر کرده شود از پوی دوازده صد بدی و با نکرده شود برای او در شب
 ده از روز و صد و بیست و نوزده و در رکعت بخواند در اول بعد فاتحه آیه الکرسی یکبار و سوره قل
 یکبار و پنج بار در دوم بعد فاتحه اخلاص یکبار و سوره ناس بست و پنج بار بعد سلام بخوابد
 در روز و پنج بار بار لا حول تمام بخواند نیز و تا که حق را در خواب نه بیند و جای خود در بهشت معاف
 کند یا غیر همه بجای او بیند نمازهای شب بدانکه هر که بخواند در شب شنبه در میان نماز
 و شام و روز و رکعت و هر چه خواهد بخواند در آن پس بنا کرده شود برای از قصری جنت بخسید شود
 و گشت او در روز و نیز اگر یکبار رکعت و یکبار بخواند در هر یک بعد فاتحه قل یا سه بار نوشته شود و برای او
 صد و سیصد و یکساله شب یکشنبه منتهی بن فلفل از انس بن مالک است وی از رسول علیه السلام
 روایت میکند هر که بخواند در شب یکشنبه است رکعت در هر یک بعد فاتحه اخلاص پنج بار بعد
 فرزخ استغفار صد بار برای خود و صد بار برای والدین و صد و عدد بار گوید از هر چه در دنیا
 و آخرت او بود و قوت یکبار و یکبار گوید از ان لا اله الا الله و الله اعلم بالصواب
 و فطره و او را هم عیسی و موسی کلیم الله و عیسی روح القدس و جبرئیل مد توابع بسیار در روز و شب
 به فدای او خالی که او را در بهشت بر و شنبه و شنبه عبد الرحمن ابی امامه و او از رسول الله
 علیه السلام روایت میکند که هر که بخواند شب و شنبه در رکعت هر یک بعد فاتحه اخلاص معوذتین
 یا تروه بار و بعد سلام آیه الکرسی و استغفار پانزده بار بگوید و الله اعلم بالصواب نام او را از آنجا است
 اگر چه از آنجا است یا شنبه شب سه شنبه ابی صالح از ابی هریره و او از رسول علیه السلام روایت
 میکند که هر که شب سه شنبه بخواند دوازده رکعت و هر یک بعد فاتحه اخلاص و بعد پنج بار
 در روز و شب در بهشت خانه باری بهشت و نیایش چهارشنبه ابی صالح روایت میکند که هر که
 رسول علیه السلام هر که شب چهارشنبه و رکعت بخواند در اول بعد فاتحه سوره خلق ده بار و در
 دو رکعت در روز و شب در آسمان هفتاد هزار ملک و بنویسند ثواب او تا قیامت شب
 و شنبه بنویسند ثواب او تا قیامت شب و در روزی از رسول علیه السلام روایت میکند که هر که بخواند شب
 و شنبه در هر یک بعد فاتحه آیه الکرسی و اخلاص عیدین پانزده
 بار بعد سلام پانزده بار استغفار گوید و بر پدر و ثواب آن بر روح و الدین پس او اگر در حق آنها اگر چه

عاق باشد بخشد خدا و پرتو اب صدیقان و شهدا شب جمعه محراب ابی محمد از رسول علیه السلام
روایت میکنند که هر که شب جمعه میان مغرب و عشاء و از ده رکعت بخواند در هر یک بعد
فاتحه اخلاص ده بار پس گویا خدای تعالی را عبادت کرده و در ده سال اقیام پس عیادت نماید
و نیز اگر در شب جمعه دو رکعت بخواند در هر یکی بعد فاتحه اخلاص هفتاد بار و بعد سلام بنفها با
استغفار فرموده علیه السلام که اگر چه است من برگناه کبیره بمیرد از دعای اینکس به بهشت روند
و نیز اگر دو رکعت بخواند در هر یکی بعد فاتحه آیه الکرسی یکبار و اخلاص بیست و پنج بار و بعد سلام بنفها با
لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم بخواند از دنیا نرو تا با می خود در بهشت نه بیند و برای دفع عذاب
گور درین شب دو رکعت بخواند در هر دو بعد فاتحه سه بار آیه الکرسی و سه بار اذ از لزلت الارض
است انتمی همچنین حضرت والدم در مورد اشتن اوقات محب علی نماز گن گره را که از مشرف
آن حضرت بودند نوشته بودند و بعد شامی این نمازها این قدر عبارت دیگر هم نوشته بودند که این قدر
بس است از نمازهای لیل و نهار هر قدر که خواهد طالب ازین اختیار نماید که در معاویه معاش او برکت
عظیم دهد چون طالب صادق بعد صحت عقاید و حفظ جوارح از سوا می در غفلت قلب از کبر و ریاء و تعصب
خند و کینه و بخل و اهل و بخل و غیره از مملکات ظالمه خود را بشیر الیع ربان خود را سقا لیل نوحیه
مزمین سازند و به بیند آنچه که بیند عقل از بیان و اوراک آن قاصر است و اگر بی این امور توبه
و کسب آن مشغول شد در اسما و زندگی افتاد که سوات از همیشه نباید و مایل عملی است این قوم
که در زمان پاپی شده اند و خورامو صد گویند و از است انتمی

مطلب ششم در بیان نمازهای متفرقه و مختلف الاوقات که بعضی از این منقولند
از پیغمبر علیه السلام و بعضی از سمولات صحابه و تابعین اند که خواندن آن با خلاص و
افتقار و وجب ثواب است بجز آن یکی حدیثی است از شیخ است و آن معروف و مشهور است که پیغمبر
علیه السلام تعلیم کرد و آنرا بر خود حضرت عباس رضی الله عنه و فرموده که بخواند این نماز شش
گناهان اولین و آخرین و قدیر و جدید و پنهان و آشکارا باید که بخواند هر روز یکبار یا بیشتر
و هر ماه یکبار یا در سال یکبار یا در شام عمر خود یکبار در خبر است هر که بخواند این نماز را عیادت
کند خدا را ده هزار سال و بنا کرده شود برای او از نیت هر رکعت چهار صد و بیست و نه مرتبه

و در قصه چهار هزار فغانه و سیم باشد که دست هر فغانه برابر با نصد ساله راه باشد و بیاضی از نولم بقاعه
 به هر حرف نوشته که تسبیح می کند تا قیامت در توفیق نیاید این را مگر مومن بهشتی و آن چهار رکعت است
 و در روز یکشنبه سلام و در شنبه بار بار دعا و در تیرتیب آن نیست که بگوید بعد تکبیر اشغال و تا با نوزده بار
 بعد بخواند تا شکر یکبار و سوره بعد نوزده تسبیح از ده بار که نمید خوانده و در رکوع هر دو تسبیح کوع
 خوانده و در بارگاه تسبیح خوانده هر روز و شصت در نوزده بار که تسبیح بخواند بید بسجده و در تسبیحات سجده
 خوانده و در بارگاه تسبیح خوانده هر روز و شصت در نوزده بار که تسبیح بخواند بید بسجده و در تسبیحات سجده
 تسبیح سجده ده بار که تسبیح بخواند پس در هر رکعت بخواند تا در هر رکعت باین حساب
 پشتاد و پنج بار که تسبیح شود و اگر در رکعت اول یا بی فاشی سه مرتبه از اول تا آخر آن در هر دو م و اولی
 و در هر دو م از اجاره و در چهارم اشغال و در پنجم اشغال و اگر در اول و دوم اشغال و در پنجم اشغال و در ششم اشغال
 محفوظ باشد که در غیر است که اگر در هر دو م اشغال و در پنجم اشغال و در ششم اشغال و در هفتم اشغال و در هشتم اشغال
 حرام گرداند خدا و در پنج باره و در هر دو م اشغال و در پنجم اشغال و در ششم اشغال و در هفتم اشغال و در هشتم اشغال
 بیاضی سوره ده بار و سوره اخلاص هر روز یک مرتبه و در هر دو م اشغال و در پنجم اشغال و در ششم اشغال و در هفتم اشغال و در هشتم اشغال
 اخلاص علاوه میشود و آن در هر دو م اشغال و در پنجم اشغال و در ششم اشغال و در هفتم اشغال و در هشتم اشغال
 صلوة تسبیح است یعنی مگر فرق همین است که بیاضی کلمه تسبیح یا بیاضی این در هر دو خوانده باشد اللهم
 علی محمد عبدک و نیک و حبیبک و رسولک صلی الله علیه و آله و سلم و علی ابی طالب و حمیدین و بارک و سلم علیهم و حمیدین
 روایت است که این نماز را رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم بخواند یعنی در هر دو م اشغال و در پنجم اشغال و در ششم اشغال و در هفتم اشغال و در هشتم اشغال
 این را داخل شود در هشت اگر چه گریخته باشد از صفت کافران و اگر چه زیاده باشد گناهان او از
 کت و سیاه و قطره و غایب از آن در هر گسای و دشمنان و این مبرکت برای دفع اعدا و قضای مایات
 آتشی و یاران و حاجت و آرزای که این است آن چهار رکعت است و در هر رکعت فاتحه یکبار و آیه الکرسی
 یکبار و آیت شهادت را سلام چهار دو بعد که تسبیح سه بار ایستاده بخواند بعد رکوع و قنوه سجده اول و جمله
 و سجده ثانی تسبیح صلح یکبار بعد از نماز صحت با تسبیح بخواند پس هر که بخواند این نماز را خدا شرفی کند با کمال
 در روز آنگاه حاجت او را و این منقول است از شیخ فرسانی رحمه الله علیه استخبر از آن صلوة التضرع است برای قضا
 حاجات بخواند چهار رکعت بر زمین اگر یک رکعت بود فاتحه اخلاص صلح یکبار بخواند بعد سلام سجده کند و بخواند

در آن اخلاص بهیچ و یکبار سوره بخساره بسوی راست نهد و بخواند چهل و یکبار و عنایت الوجود
 للمحی القیوم بعد از خساره بسوی چپ نهد و چهل و یکبار یا حی یا قیوم بخواند پس کفایت کند و نماز
 اتسی دیگر از آن برای رفع غنطه کورست که در هر شب چهار رکعت بخواند و اول بعد فاتحه اخلاص
 پستاد بار و در دوم شصت بار و در سوم چهل بار و در چهارم سبت بار است و این نماز به نعل آورد
 و در روز وفات فاطمه زهرا علی رضی الله عنه و گفت هر که بخواند این را در شب امین گردد و از غنطه قبر
 و عذاب و جهنم و نار و غیره نجات یابد آن اشئ و غیر برای دفع عذاب گور از اول خود و تعلیم یافتن است
 که در شب همه دو رکعت برای دفع عذاب گور بخواند هر رکعت بعد فاتحه آنچه الکریم است
 و سوره که از آن نزلت سه بار دیگر از آن برسد و در هر رکعت از آن استخواند و در شبی هر شب که است
 در هر رکعت بعد فاتحه اخلاص یکصد و یکبار در هر شب هر که بخواند این را در عمر خود یکبار یا چند بار
 پل صراط چون برق درخشند دیگر از آن برای اسانی سوال منکر و نیکرست بخواند و شب
 رکعت در هر رکعت بعد فاتحه اخلاص سبت بار بعد قرائع سوره که یک صد بار خوانده از خدا
 سوال کند بر فوق پس بکشاید خدا ویرا در فجر چهل باب رحمت خود و دیگر از آن برای شربت
 آب کوثر است که بخواند و شبی چهار رکعت در هر یک بعد فاتحه آیت شهد الله ترا اسلام
 سه بار و بی سلام سوره کوثر سبت و هفت بار پس نوشد آب کوثر و امین شود از وزخ و دیگر
 از آن برای نقل میزان است چهار رکعت در شب و در هر رکعت بعد فاتحه القارعه سه بار
 و اخلاص پنجاه بار بعد سلام گوید که تجید صد بار و در هر رکعت پس در هر سبت که هر که بخواند
 این را در شب گران کند خدا میزان وی را و نجات دهد از نار بعد از آن بخواند آن حدیث را که در
 علیه و سلم فاما من ثقلت موازینه فهو فی عیشتی راغبت الیه و یکبار از آن صلوة العارفة است
 و آن چهار رکعت است در رکعت اول بعد فاتحه و اخلاص صد بار یا الله بخواند
 بعد فاتحه و اخلاص یا رحمن صد بار و در سوم یا رحیم صد بار و در چهارم یا رحیم صد بار
 این را بگوید خدا ویرا از قبر همین خود و دیگر از آن صلوة العارفة است و آن صلوة
 رکعت بعد فاتحه اخلاص پنجاه بار هر که بخواند این را در هر نوک یا ثابت باشد ایمان او نماند
 و دیگر از آن صلوة العبره است که بوسی دهد از جنت و منوران قلب را و آن چهار رکعت است

و اگر این قدر هم نتواند بر سر راه رسیده که آنرا ایام بخت نواند در روز و آفتاب باشد و در هر روز
 دیگر در هر ششم و ششم از آن روز و در هر یک از آن روزها بسیار است و در هر روزها
 هر روزها بسیار است و در هر یک از آن روزها بسیار است و در هر روزها بسیار است
 چهار روز است و در هر یک از آن روزها بسیار است و در هر روزها بسیار است
 که در آن روزها بسیار است و در هر یک از آن روزها بسیار است و در هر روزها بسیار است
 علیه السلام است و رسول علیه السلام کرده بودند که در هر روز دو روز و چهار روز است که در آن روزها
 و در هر یک از آن روزها بسیار است و در هر یک از آن روزها بسیار است و در هر روزها بسیار است
 که در آن روزها بسیار است و در هر یک از آن روزها بسیار است و در هر روزها بسیار است
 از آن روزها بسیار است و در هر یک از آن روزها بسیار است و در هر روزها بسیار است
 مندر و مندر است و در هر یک از آن روزها بسیار است و در هر روزها بسیار است
 دیگر است و در هر یک از آن روزها بسیار است و در هر روزها بسیار است
 سوم عام است که در هر یک از آن روزها بسیار است و در هر روزها بسیار است
 است از آن روزها بسیار است و در هر یک از آن روزها بسیار است و در هر روزها بسیار است
 و در هر یک از آن روزها بسیار است و در هر یک از آن روزها بسیار است و در هر روزها بسیار است
 که در آن روزها بسیار است و در هر یک از آن روزها بسیار است و در هر روزها بسیار است
 نیز و از آن روزها بسیار است و در هر یک از آن روزها بسیار است و در هر روزها بسیار است
 خدا بسیار است و در هر یک از آن روزها بسیار است و در هر روزها بسیار است
 اما آنچه در هر یک از آن روزها بسیار است و در هر روزها بسیار است
 که از طعام در هر یک از آن روزها بسیار است و در هر روزها بسیار است
 غیبت و در هر یک از آن روزها بسیار است و در هر روزها بسیار است
 و در هر یک از آن روزها بسیار است و در هر روزها بسیار است
 و یعنی در هر یک از آن روزها بسیار است و در هر روزها بسیار است

و شتر الطآن یا در عمر یکبار سی آوردن فرض است که درین عبادت محنت و مشقت بسیار است
 پس در هر عبادتی که محنت شایسته باشد ثواب آن زیاد تر از دیگر عبادتها باشد در خبر است
 که کسی که حج کند برای خدا یعنی بے زیاد اغراض دیگر و بیشتر وقت نکند و فسق نوزد و فراغت
 کرده بخانه خود باز آید پس وی از گناہان چنان پاک بر آید که طفلی از شکم مادر تازه بر آید و مراد
 از رفتن محسوس و جماع است و نیز در خبر است که حج مبرور را جزای نیست مگر بشت و نیز در خبر است
 کسیکه مالک باشد توشه را که کافی باشد برای او و عیال او مالک باشد شتر سواری را تا خانه
 خدا و درین حال حج نکرده و پس تفاوت نیست بروی کسی که بمیرد و کافر برودین بود یا نصاری نیز
 در خبر است که عمره تا عمره دیگر کفارت باشد مگر گناہان را که واقع شوند در میان دو عمره و نیز در خبر است
 که حج کننده و عمره کننده قدم آرندگان اند بدرگاہ خدا اگر دعای کنند مستجاب شود و اگر طلب
 آمرزش کنند می آید و خدا ایشان را و نیز در خبر است کسیکه بیرون آید برای حج یا عمره یا غزوات
 میرود در راه می نویسد فدای تعالی مرا و را اجر غازی و حج کننده و عمره آورنده و پیرسیده است از آن
 حضرت علیہ السلام که کدام عمل فاضلتر است گفت ایمان بخدا و رسول وی باز پیرسیده است
 که بعد از ایمان کدام عمل فاضلتر است گفت جهاد راه خدا باز پیرسیده شد پستتر از آن کدام عمل
 فاضلتر است فرمود حج مبرور یعنی مقبول و گفته اند که حج مبرور آنست که در وی ارتکاب سناہی
 نباشد و سمع و ریابنود و بعضی گویند که مراد از آن حجی است که مقبول شود بدرگاہ خداوند تعالی
 اگر چه سبب قبول همانست که گفته شد لیکن فضل خدا واسع است و گفته اند نشان مبرور آنست
 که بهتر از آنکه رفته است برگردد و بیاید را عت بر عبادت و معرض از دنیا و ماصی عود نکند
 نه چنان باشد که در حق وی گفته شود بست خریسی اگر ببارد و پنهان بیاید منور باشد
 ایشل قول کسیکه گفت است مرادلی است تکفیر آشنا که چندین بار ببارد بجا برود و باز
 بر زمین آورد و به اختصار این قدر پس است حال حاجیان این زمانه تا
 جوق مردم محتاجات برای حج میروند و آمد و شد در راه در یوزه گرمی نقد و جنس می کنند و چون
 باز می آیند بر حاجی شدن می لافند با وجودیکه تارک نماز و روزه هستند حج زمین نیست
 پس حج را و سیاه در یوزه گرمی و میل معاش میسازند اللهم اعفنا من شر انفسنا و من سیات اعمالنا

مطلب هم در بیان تفرقه عبادت عوام مسلمانان و کمالان بدانکه عبادت
 اهل ظاهر عبادت اهل باطن نمیرسد که حکم عام دیگر و حکم خاص دیگر چه نسبت نیک را
 با عالم پاک به اندازه مناسب افتاد که در اینجا از اقوال و احوال عارفان نیز درج کنیم تا از درجه
 هم طالب را علم دست دهد در کتاب تهذیب الصلوة است که وضو بر دو نوع است یکی وضوی
 قالی یعنی طهارت عوام و آن شستن ظاهر بدن از نجاست ظاهری که وضوی شرعی عبارت
 از است و وضوی قلبی و آن شستن اعضای مذکوره را از نجاسات باطنی است و از
 اخلاق مذمومه و آن طهارت خواص است و پاک کردن بطن را با وضوی امد و این طهارت انبیا
 و صدیقان است و تفصیل آن بقدر ضرورت در ترجمه آیه کریمه یا ایها الذین امنوا ان تمسکوا
 بالصلوة الخ بیان کرده میشود یعنی کسانی که ایمان آورده اند چون از خواب غفلت بیدار شوید
 و توجبه بقیة حقیقی آورده باین تمام نماز که آن معراج شامست قیام نماید و تقرب بحضرت ملک علم
 جوئید اول رومی خود را که بدان توجه بدنیا کرده آید از جمیع محرمات و مکروهات و مباحات و منکرات
 باطل بآب توبه و استغفار بشوید تا مثل غنیت و بخش و حقد و حسد و کلمات کفر و شرک خود می
 و دوی لب نکشاید و از زبان نه بر آید و خیر حق در بیان نیاید و بومی کبر و شوشت و خود بینی در بینی
 نه در آید و چشم بصیرت و دیده باطن بر غیز نکشاید خود را و هر نادیدنی را نه بیند حق بیند و از حق بیند
 و همه حق بیند و همه حق بیند پست که چشمان دل همین جز دوست بی هر چه بینی بدانکه منظر اوست
 بعد هر دو دست را از تمسک بملئوق کونین و شمشیر بانی الدارین بلکه از مستی سو سووم خویش
 هم بشوید تا بدینا و عقبنی نیالاید و سواهی متاع وجود موجود حقیقی در دست خیال وقت و مجال خود
 نثارید پس مسح بکنند باراد و محبت حق که آن دیدن است و قطع جمیع علائق و عوائق بماند نقش هستی
 خویش را در راه معنای حق بذل فرماید بعد گوش را مسح کند و از ناشنیدنی بزند تا هر چه شنود
 از حق شنود بحق و بر حق و با حق شنود بعد از آن مسح کردن کند و طوق بندگی در رقبه جان اندازد
 بعد از آن هر دو پای را از عیاران عیار و قیام بانیت بشوید تا هیچ کامی نیاکامی نهد و جز را حق
 که هر طایفه استقیم عبارت از است نرود و آن گفتیم ضیاء باطن و اینی اگر شمار اجنابت شیطانی و نفس
 رسیده باشد پس بآب توبه جانی و روحانی و رحمانی غسل دهید یعنی پاک سازید نفس را از آلودگی

دل را از رویت طاعات و روح و سر را از ملاحظه اغیار و القفات و آرام بخیر سر اسرار از لوث
 وجود هستی خویش که نجاستی بالاتر و کثافتی عظیم تر از آن نیست که وجود کذب لایقاس
 زینت سے ای به بیزار وجود الود خود را پاک سازید کین طهارت سالک در نمازی
 می کند و اگر اینچنین آبی که موجب این طهارت باشد نیاید بنجاک پاک توبه کلی و زبانی
 هم نمایند فان لم تجدوا ماء فلیمنوا صعباً اطیباً چون این وضو کامل حاصل گردد در نماز حقیقی و باری
 باید دانست که نماز عوام قرائه و قیام است از رکوع و سجود و نماز خواص ترک وجود دنیا تمام حق
 و در نماز خلق تسبیح و چو دست به نماز کا طمان ترک وجود است بدان نماز عوام را
 وقت است و این نماز سالکان عاشقان را دائمی است و هر وقتی مخصوص باوقات نیست
 در خواب بیداری هرگز قضانی در کوی خرابات کسی را که نیاز است به هشیاری و ستیش همین
 نماز است پس چون در نماز شروع نماید بخواند و جهت وجهی یعنی متوجه قبله حقیقی گردیده از آب تپ
 ما انما من المشرکین نجاست شرک خویش شسته محراب مسجد دل را از شکوک و شبهات و خطرات شرک
 و دلی پاک رفته بر جاوه استقامت نیک استاده بر دو دست را بارده تحریم توجبه الی الینیا و اهلها
 العقبی و ما فیها و جمیع ماسوی اندر برداشته تا بگوش رساند و برای عبرت گویشمالی بد
 هرگز خطره غیر در نظایر و باطن لمحظ و منظر رنبا شد با دین تمام بر دو دست بسته بجنود
 ملک العلام ایستاده با دواب خدمت قرائت تقایس و تسبیح در قیام نماید و از رد و قبول
 بر اسان و لرزان باشد که حضرت امام زین العابدین چون نماز برنجاستی رنگ مبارک
 متغیر شد ازین حال رسیدند و می دانید که پیش که خواهم ایستاد و حدیث
 عبد اللہ کانک تراوه فان لم تکن تراوه فانه راک مشعر این معنی است پس چون نوبت قیام تمام شود
 با دومی آداب شیمات پشت خم کند و گوشش رکوع بجا آرد و بعد از آن بشکارت توفیق این نعمت
 بار بانی بجنور فائز النور سر اقیاد و خضوع بر خاک نهاده سجده خاکساری و انکسار توبه
 پس التیمات خوانده بر دو طرف سلام دهد و از جمیع آفات حیات سلامت بخواند و همه را پس
 دراز و انهی یکے از حاتم امم برسد که نماز چون گزارسی گفت چون وقت آید وضوی خطا هرگز
 آب و وضوی باطن کنم از توبه آنگاه مسجد آسم و مسجد حرام را مشاهده کنم و تمام بر ابراهیم را بیان

دو ابرو به بنیم و بهشت بر است و دوزخ بچپ و پل صراط از پیر پا و ملک الموت را پس پشت او
 دل را بنزد اسپارم نگاه تکبیر میگویی با تعظیم و قیامی بجزست و قرائتی بهیست و رکوعی بتواضع و سجده
 بتضرع و جلوسی بحلم و سلامی بشکر میگویی نماز من اینچنین باشد و از ابو حازم ملی سوال کردند که
 چگونه نماز میگذاری گفت وقتیکه قریب میرسد وقت نماز وضو میکنم وضوی کامل با رعایت
 فرض و سنن پس استقبال قبله میکنم باینطور که بیت الحرام را میان دو ابروی خود میگیم و خست را جانب
 راست و دوزخ را جانب چپ و صراط را در میان دو دستها و خداوند تعالی را مطلع میدارم بر خود
 و اعتقاد میکنم که این نماز آخرین نمازهاست و تکبیر می نمایم تعظیم و قرائت میکنم تفکیر رکوع میکنم
 بتذلل و سجده میکنم بتواضع و سلام میکنم به تمام و قیام مینمایم ترسان بعد از آن نمیدانم که این نماز
 مقبول شد یا باز تدبیری من گفت سائل از چند مدت اینچنین نماز میگذاری گفت از چهل سال
 گفت کاش یک نماز در تمام عمر بچو تکبیر می کردم استی و در هر ساله چهار النوع است که ظهور تاسع اعمال ظاهری
 و باطنی موقوف بر طهارت است و آن بر چهار نوع است یکی قایمیت که آن چهار فرض در قرائت
 وارد است یا ایها الذین امنوا اذا قمتم الى الصلوة فاغسلوا وجوهکم و ایدیکم انحرؤا و من و وضو تکبیر
 و شرح آن بر اهل دلان ظاهر سوم تخلیه روح و تخلیه سرت چهارم وضو از هستی خود که لوث است
 نجاستی است عظیم چنانچه در شریعت باندک نجاست کرامت طهارت است همچنان از شتمه است
 قباحت وضوی کامل است آنها که سر بسجده و حدت فرود کنندند اگر بیاورد دست سینه خرا
 وضو کنندند و نماز هم چهار نوع است نماز عوام عبادت است که هزار سال عبادت کند
 نمازی نیست که کسی که عشق ندارد و خدایش را رضی نیست بدو دیگر گفته اند فی همین
 شستن و بر خاستن است نماز به دل چو حاضر نبود جنبش بیکار چه سود بد لا صلوة الا بجنون لقلبه
 و عبادت عابدان راست بحکم صلوات و سالکان را نماز داعی است که در خواب و بیداری قف
 نیست بلکه بجز در نماز است در کوی کجرات کسی را که نماز است به بیشبای و شیش هم
 عین نماز است بدنی فی نماز عاشقان ترک وجود است به و نماز کاملان نه نیست نه آن
 و تعدد تکبیر نیست همه محوست در عین معیت بلکه کاملان را نمازی است که شرح آن با بیامی نماز
 و صریح طاقت کراست باید دانست که در هر مقام خمس که حضرات خمس الطوار وجود است کامل

اجدو سجود دست این نماز محمود است درینجا معنی صلواتا حکم نمودار شده که در پنج مقام مقلد
 دو حسین منصور صلح رحمہ اللہ علیہ یا نصرت نفل بہ شب میگرد کسی گفتش کہ تو دعوی
 الحق میکنی پس نماز که میگذاری گفت نماز خویش میکنی از مآرے سیاحان منازل معنوی
 جا کہ برسد موافق آن کارے میکنند حضرت رسول علیہ السلام چون بنا سوت رسیدے
 بہا بقرات دراز نیا سو دسے حتی تو رست قدمہ ماہ ۵ در ہر ہرین مینر و پیمبر کہ ای زن روحا
 آور بہ وقتیکہ در مقام علوشستی فرمودے من رانی فقیرای الحق جہا باشد کہ نظر اتم بود
 وزہ ہم بر چار نوع ست روزہ عوام انتظار شام و خشکی کام و روزہ عابدان حکم صوموا شہر کم و
 وزہ سالک قلبی ست یعنی دل او متوجہ بیچ چیز نیست اگرچہ تمام روز بخورد لکن صوم او فوت نشود
 وزہ کامل روزہ ایست ماورای این روزہ کہ صوم او ریتہ اوست و زکوٰۃ ہر چار نوع ست
 و ہ عوام برای محافظت مال ست تا نقصان نپذیرد و زکوٰۃ عابدان ستا است امر کہ از نصاب
 ج ست بجز زکوٰۃ مالکم و زکوٰۃ سالک گذشتن ہمہ وداشتن پنج ست این سخن بہ از تبار گنج ست
 ن تالوا البر حتی شفقتوا مما تجنون حضرت جنید را پرسیدند سچہ یافتی ہر چہ یافتی فرمود و قللع المالونات
 ترک المشہبات مولوی فرمود قدس سرہ ۵ مان دہی از بحر حق نمانت دہند بہ جان ہی
 بحر حق جانست دہند بہ اندام زد و بفروش و بخرند قطرہ دہ بھر پر گوہر بزرگ و زکوٰۃ کامل
 دوی را و اوان ست و خدا را داشتن است ۵ خودی کہ خود بود آن خود نمائی ست بن خودی
 ز خودی اید خدائی ست بہ بی ہمہ و با ہمہ شان اوست و ظاہر و باطن یک رنگ بودن و بدان او
 و الظاہر ہوا باطن اگر کسی گوید کہ صدقہ از کالای نیک میدہند و این خودی بد بلائی ست و بد را
 صدقہ دادن تر و دینما ید جواب این گفتگو در شہادت است و درین مقام اگر راست ہر ہی
 اوان خود ازان مال بہتر است کہ با خودی ست ۵ تاہستی تست با تو در پوست ہر ہی ہے
 ترا حکایت اوست بنمو کفر درین رہ ز خود نمائی بہ ہر بنو نماز خودی دعوی خدا ہر
 چہار نوع ست حج عوام کہ این شعر بیان اوست ۵ تر ہم ز سہی کعبہ امی عوان ہر ہی
 نو میروی تبرکستان ست بہ مناسب حال نقلی یا یاد ما جی از حج نو آمد غلامی ہر او داشت
 یون بنزل رسید تک می با است غلام را گفت کہ جمال را جلو کہ مالکے من حاجی ست اندکے

نمک دود و رقت آورد و منزل دوم نیز نمک در کار شد غلام را بفرمود که تقابل را بگو که من عاجزیم
 و گفتم و آورد و منزل سوم هم میسر نشد غلام را گفتم که برو و بیار عرقن کرد که روز اول حج شام و خمر
 نمک آورد و در روز دوم حج خود را فرو ختم اعمال بیخ نمانده است که بفرود شوم و بیارم و حج عابدان
 با مر حوا بقیلم و حج ساک زیارت دل است چنانچه بفریزی میگوید که کعبه گل ساخته ابراهیم علیهم السلام
 و کعبه دل پر دانه رب جلیل است آن کتاب و گل است و این از جان بود و بطوت کعبه چه سهر سهر
 خدا اینجاست به بره مرده چه دم میری هفت اینجاست به روح کامل زیارت خویش است من عرف
 نفسه مؤید است آنست حج اکبر است الانسان بنیان الرب فی الواقع دل از گونید که دل وجود
 خویش باشد حجوا بقیلم یعنی دارد که از افرغانه خود است انسی از سنه چهار انواع موفقه شاه برکت الله
 مرهبری و در تحقیقات خواب محمد با رساست که روزه شرف الصوم کی دارد و تشبه است بملائکة روحانیت
 بر حسابیت غالب می آید و تحقیقت جوع ترک شهوات است و عبادت برای قطع شهوات است
 و در شهوات سیری است پس روزه قطع آن فرموده اند و روزه بر سه درجه است یکی امساک است
 از طعام و شراب و جماع بر روز تا شب و این عمومی است که عمومی دارد و بطایر صائمین کس که
 و این روزه عالم است دوم امساک از آنچه کثرت شد باز است امساک از غیبت و نیمه و آنچه از
 نباشد که از کمالان در وجود آید از احوال بر حویله انعال و میمه تمامی این روزه شش چیز بود
 چشم نگا بدار و از هر چه او را از خدای تعالی مشغول گرداند خاصه از چیزیکه از ان شهوت خیر
 که حضرت پیغمبر علیه السلام فرمود که نظریکافی از پیکانهای ابلیس است بزهراب داده هر که از
 حق تعالی از ان حذر کند او را خلعت ایمان دهند که خلاوت آن در دل خود بیاید و در کمال
 زبان نگا بدار و از پیوده هر چه از ان استغنی بود با خاموشی بود که قرآن یاد کرد قلبی از درجات آن
 مشغول بود و مناظره و بجاج از جمله پیوده های زبان بود سوم آنکه گوش نگا بدار و که هر چه گفتن
 نشاید شنیدن را نیز نشاید شنونده شریک گویند و در مصیبت و دروغ و غیبت و غیره
 چهارم آنکه دست و پا پیچد و ارج از نا بایست نگا بدار و هر که روزه دارد و این کارها بکنند مثل
 چون بیماری باشد که از حیات حذر کند و زهر خور و چه مصیبت زهر است پنجم آنکه بوقت افطار از
 شبانه نخورد و در حال از صبح نیز بسیار نخورد و چه هر یک از اینها بر روز از خوردن و غوت شده است

تدارک کند مقصود خوردن از وفوت نشده باشد و مقصود از روز ضعیف کردن شهوات است
 و طعام دوباره بیکبار خوردن و شهوات را زیاد کند خاصه که الوان طعام جمع کرد و تا معده خالی نبود
 دل صافی نشود بلکه سبب بران بود که بروز بسیار خسپد تا اثر منفعت و سستی و گرسنگی در خور
 و چون شب بسیار خور و بروز بسیار خسپد و نماز شب نتواند کرد و ششم آنکه دل و می میان بیم
 امید مطلق بود که بدانند که روزه وی پذیرفته است یا روزه و این روزه خواص است
 از زهد و عبادت سالکان که هر عنصری از اجزای بدن را از این روزه خاص که در او قابل
 آن باشد سوم که روزه خاص انخاص که بلندترین درجات است و آن آنست که دل خود را
 از اندیشه هر چه جز حق است سبب بیانه نگارد و در آن جناب دارد و بهیچیک خوردن بومی دارد
 و از هر چه جزوی است بجا هر باطن روزه بر او و از هر چه اندیشد جز حق تعالی و خدمت او را
 از آنچه تعلق بومی دارد بگذرد این روزه کشاده شود اگر غرض دنیاوی اندیشد و اگر چه صاحب
 این روزه کشاده شود و گویائی که در راه دین او را در کار باشد که آن از دنیا بود و اگر روز
 تدبیر آن کند که روزه بچه کشاید خطای بر او نیند که دلیل آنست که بر زرقی که حق تعالی
 بومی وعده کرده است اعتماد ندارد و این درجه انبیا و ائمه است و هیچ روزه بالاتر از این است
 پس از جمله شناسی هر که از روزه بر نا خوردن طعام و شراب استصفا کند در روزه وی صورتی به روح
 باشد که روح و حقیقت روزه آنست که خوشتر از طلا که مانند آن که ایشان را شوق نیست بهلا و
 بهائم را شهوت غالب است و از انسان دورند و بهر آومی که شهوت برومی غالب بود و درجه
 بهائم دارد و چون شهوت برومی مغلوب گشت شبهی یافت بلا که درین سبب ایشان نزدیک
 گشت نزدیک به صفت نه بجان و ملائکه نزدیکند حق تعالی پس وی نیز نزدیک گشت چون بهائم
 طعام معدنی الارض بر بی سها بدان الصدیقین و گرسنگی میباشد سالکان را و اگر گرسنگی اعتباری
 میگویند و گرسنگی باشد محققان را و اگر گرسنگی از طرز میگویند زیرا که حق تعالی فرمود
 نمیداند و لیکن خوردن او کم می بود وقتیکه او در مقام انس باشد و چون در مقام
 بسیار میشود فکرة الاکل لا یمنع و این معنی است که سبب آن است که او در اکثر اکل اساک دلیل
 علی بعد من امره و طرود عن بابه و استیلاء النفس بهیمة الشهوة و انبیا علیها علی و الاکل

دلیل علی نعمات الجود الالهی علی قلبه فی شغلہ عن تدبیرہ پس درگرشکی سالک را رسیدن ست باحوال
 و محقق را رسیدن ست باسرار اما حال جوع سالک نشویمت و خضوع و بسکنت و ذلی است
 و افتقار و پاکی زبانست از سخنان ناپاک و پاکی باطنست از اندیشہای ناپسندیدہ و تسکین
 جوارحست از مقتضیات قومی شیطنت و سبب ازالہ ہوا حسست و وسوس از باطن
 نکلور سلطان توحید این بود حال جوع در سالک و حال جوع در محقق رقت است و صفا و
 نیست است و غایب بودن از اندیشہ کونین و احوالیات بشریت نکلور سلطان ربوبیت
 مقام جوع را مقام صمدیت گویند و ہو مقام حال کہ اسرار و تجلیات بیان فوائد زکوٰۃ بدانکہ
 زکوٰۃ ہر جان الہیست پاکی دل بود از ماسوائی حق و از پلیدی بخل زیرا کہ بخل نجاست دلست
 کہ آدمی را از شایستگی قرب حق سبحانہ آبی باز دارد و متکا اگر چاہیہ پلیدی شود تا اورا پاک نشویند بومی
 نماز نتوان گزارد همچنین بخل کہ ناپاک بود تا آن ناپاکی را از وی دور نکند شایستہ ساجات و مشاہدہ
 حق سبحانہ تعالی نگر و و پاکی دل از نجاست بخل بخرج کردن مال بود و مثال زکوٰۃ چون آبی بود کہ
 نجاست بخل را از باطن بشوید و دیگر شکر نعمت مالست کہ در حق مومن سبب راحت دنیا و آخرت
 گرد و چنانچہ نماز روزہ و حج شکر نعمت تنست زکوٰۃ شکر نعمت مالست کہ طاعتی کہ است
 اورا صورتیست و معنی چون اسرار زکوٰۃ و باقی طاعات بدانی صورت طاعات ترا جان معنی
 پیدا آید فائدہ حج سفر حج مثل سفر آخرت است بطاہر مقصد خانہ است و باطن مقصد خداوند
 درین عبادت کار ہاست کہ بیخ عقل را بران راہ نیست چون سنگ انداختن و میان صفا و مردہ
 دیدن زیرا کہ ہر چیزیکہ عقل را بران راہ بود نفس را بران انس بودہ باشد چہ و اندکہ ہر چہ می کنند
 برای چہ میکنند کمال بندگی آن بود کہ ہر چہ کنند برای کمال بندگی صرف کنند و از ضرورت محبت کنند
 کہ در کردن آن کار بیخ متقاضی از باطن وی پیدا باشد زیرا کہ سعادت بندہ در نیستی ویست
 تا بندہ جز دید حق و مشغولی بحق و بجای آوردن فرمانہای حق چیزے نیاید عارف باید کہ از تقدیرات
 این سفر سفر آخرت را یاد کند و از آن سفر را بسازد انہی حضرت شاہ مجاہد قلندر را بر بوری کہ
 پیشوای سلسلہ قلندر یہ اند ساجی احرین الشریفین شیخ عبدالرسول بنبارسی خلیفہ خود مکتوبی
 نوشته اند کہ عبارتش بعینہ اینست ای حاجی راہ معرفت عجب دارم از ان ط لبان او منشا

چندین مسافت را قطع کرده سنگ گل میرسد و حق سبحانہ تعالیٰ را در سنگ گل می طلبند و چو
 در دل طلبند که قلب المؤمن بیت الله واقع است سبحان الله زیادتی شکی که رسالی بود نظری
 فرموده بود دل که در سید و سید شصت نظر بر زیارت او اولی تر باشد پس امی بر او بوالسب
 دل شونه طالب گل اگر هزار سال حق را در گل جوی نیابی اگر ساعتی بشره آورد دل طالبی زود یابی
 آن برادر بدان کعبه قطع هزار کرده و بدین کعبه با تصاع شهوات او نیک و بد برسی چون بدان کنی
 حاجی چون بدین رسی خانه می شوی و آن جا در صغیر این جا و اکبر است آن رسو می کعبه رود
 در رسو می دوست به ای جان من اگر کسی قصد کعبه کند بقدم مرد آن بر آن نویسی صبح او را
 حرکت کند تا تمام مرد آن رسو می حقیقت کند مشرف شود یعنی چون حقیقت کعبه برسد و در او
 سنگ و اشجار گل و خار جز حق نبیند چون کسی بوفیق برقیق بکعبه معرفت رسیده و ای حقیقت
 آن رسو می سید الطائف حضرت بنیدر رضی الله عنه شش شب بود در یک شب رسو می
 در گفت از کجای می آئی گفت بیج بودم گفت که حج کردی گفت بله گفت ای کعبه از اول
 آمدی از وطن حلتی کردی گفت ایس حلتی کردی گفت چو از خانه بیرون آمدم
 در شب تمام گوی متقانی از طریق آمدن تمام قطع کردی گفت ایس حلتی کردی گفت
 چون محرم شدی ایسات از منات بشریت جدا شدی بنامیک از جبار و در منات انان گفت ایس
 محرم شدی گفت چون ایسات وقت شدی از کشف شاپه و فقه پدید آمدن انان گفت ایس
 عرفانه نه استادی از سنگ چون بزلف شدی و مرادت حاصل شد بر او با ترک کردی
 گفته گفت بزلف نشی گفت چون طواف کردی خانه سر اندر محل تنزیه طائفت علمت نه مال حق
 دیدی گفته گفت ایس طواف نکردی باز گفت چون سعی کردی میان معاف و مرده و متعافه و فارغ
 در وادراک کردی گفته گفت بزور سعی نکردی باز گفت چون بنام آمدی آرزوی تو در تو
 گفته گفت بنویسند فقی از گفت چون بکار قربان کردن رسید قربان کردی خواهشها و
 گفت هنوز قربان نکردی باز گفت چون سنگ انداختی بر پاتو بود از معافی انان
 گفته گفت هنوز سنگ نینداختی و حج نگردیدی باز کرد بدین گفت چون بر سر
 مقام بر ایس و بدو ندید که در معادل بکعبه می و یک شب رسو می در مقام

ابراہیم علیہ السلام برسد گو کہ بقول عبید علیہ الرحمۃ عمل یکن تا بہر ووری ای برادر این سراز سراز
 الکی تیج زاید سے و ناید سے و عالمی بر سر این اسرار مطلع و آگاہ نہ و تیج متقی و وینداری و اجباری
 و ابرار می و برادر این اسرار راہ نذیرا کہ ہر یکے از ایشان طالب بہشت اند و ہر کہ طالب بہشت
 سیودوی بہشت است کہ عبادت وی برای بہشت است پس طالب مولی باید کہ در اول قدم
 خود را در راہ جانان باز و تا بہ سراز جانان اطلاع پاید ہر کہ بر اسرار اللہ عاید خود را از گفت و گو می
 کند گنگ سنا نہ چہ خوش گفت آنکہ گفت سے سر غیب از اسرار و آن وقتن چہ کہ گفتن لب
 تواند و وقتن بہ آن سے حق سبحانہ تعالی اسرار خود را بہر کس نہ نماید اگر ہر کسے کشت کند کہ طاعت
 معتز و پوشیدن و آرزو سچان اسرار بزرگان دریا یا فرو بردہ اند و شیر نشدہ اند و نعرہ ہل من
 مزید میر و نذر رحمت بر جانفش پاید کہ گفت سے مردان ہزار و دریا خوردند کشت رفتند ہا تو از حد
 مست کشتی چون بر سر خود می دید جان کن ہر کہ بحال متابعت نبی علیہ السلام سر شد و قول
 یافتہ تو چہ مطلع بر کشت شدہ و اسرار بیرون نداد و عند اللہ و عند الناس صدیق است
 و ہر کہ بہت کمال بہر تہم مردان چہ جہاں طالب بحال اسرار را بیرون داد و عند اللہ صدیق
 و عند الناس ز ندیق ست انہوی

مطلب پاز و ہمہ در بیان اعمال کہ موجب دخول جنت باشد و اعمالیکہ سبب
 دخول و شرح شکر کرد بدانکہ از اعمال نیکو اینست کلمہ خواندن بعدق دل و خوش کردن
 دل مسلمانان و طعام خوردن کردن کہ سہ برای خدا و مہمان را عزیز داشتن و یا کافران غرا کردن
 و ایشا کردن بر از کسی در رحمت و بلا صبر کردن و صلح کردن در کار یا ونیکی کردن با کسی کہ بدی
 کرد و با تہ و جاسی و اوج رویش را مسکین و او بر نفس خود مجاہدہ کردن و فروج را از زنا و لوہت
 نگاہداشتن و بخش گفتن و تقمہ ہر ام و شبہہ خوردن و پاس ہمسایہ کردن یعنی شریک تہیت
 و تفریت وی شدن و عیادت بیمار کردن و چشم فرو خوردن و عفو کردن تقصیر و صحبت صالحان
 نشستن و نو کر حق گفتن و داد مظلومان دادن و انصاف کردن و در وضو کلمہ شہادت خواندن
 و سنت عمرہ ہیشہ گزاردن و بعد ہر فرض آیت الکرسی خواندن و کلمہ تمجید بسیار خواندن و از کسی
 سوال نکردن و فرمان بر واری حق کردن و از شہوت جدا اندن و اکثر ناموش ماندن و سخن بی ہوش

از نر می با تعلق کردن و بخیلی نکردن و خدمت ماور و پدیر کردن و اعمال بد این است
 لشکر بودن و نماز یک وقت هم ترک کردن و بخیلی کردن و تالیخ شهوت بودن و عجب کردن
 در وقت امر حق نمودن با کاسقان نشستن و حقارت بزرگان کردن و سائل از هر کس کردن و عهدا ترک
 عفت و جمع کردن و جواب سلام ندادن و نامی کردن و نرض او نکردن و کسی را بقلب بد یاد
 زان دو گناه دلیر بودن و دشمن داشتن همان و نوحه و ماتم کردن و سینه کوبی و جاسه دیدن و غیر
 و خوردن و نسیب و حسد کردن این همه اعمال بد سبب افتادن در دوزخ باشد
 طلب و ازو هم در بیان عقوبت بدکاران یعنی از تلای از روی او برود و عمر کم کند
 ای بد کرد غیرت از نماز است محتاجی که هم باشد و هم در خبر است که دو چیز با آدمی گاهی یکی باشد و دیگری
 هر دو که از نماز است و رزق و کوتاه هم شود و نیز در خبر است که نظر بکسی عورت بیگانه از گناهان بپوشد
 غیرت که ز نای باسی از فتن ز نای مست از فتن ز نای چشم از دیدن مست یعنی از فتن بچشم از
 ز نای بچشم دیدن بچشم باشد هم در خبر است که یکبار ز ناکرون ناپییر ساز و عبادت بنقاد ساز نیست
 در شرک بزرگتر ازین که مرد بیند از آب خود را در می که علال باشد برومی و اول دوزخ بانگ
 ند و فریاد کنند از بوی گندگی فروج زانیان و هم در خبر است که ز ناکر که هرگز جمع
 باز ماندن از ز ناسب حصول رزق باشد و هم در خبر است که هر که کودکی را بوسه دهد و بداند
 ده شود و در دوزخ هزار سال و بجام آتش و روپانش آنگند و هم در خبر است که اگر کسی از نای
 هم نیاید روز قیامت که بپید هم در خبر است که اگر غلامی را بشهوت بوسه دهد و بداند که آن
 همه برومی لعنت کنند هم در خبر است که اگر غلامی را بشهوت بوسه دهد و بداند که آن
 خریف عذاب کند و هر که نزدیکی کند با زن خود از طرف پشت خدا میرانگوسد و از آن
 و بر انگیزد و بر قیامت گناه ترازمردار هم در خبر است که چون مرد با مردی که او را بداند
 چون زن با زن با زن کرد و از نایان باشد و هم در خبر است که اگر طفل را بشهوت بوسه
 باند که هفتاد بار با او خود ز ناکرود باشد و هر که با او خود یکبار ز ناکرود باشد که چنان باشد
 که شوی بر او باشد هفتاد بار ز ناکرود باشد و هم در خبر است که شراب خوردن و نسیب

برو تحقیق که گناه میکند خدا را و رسول صاحب شرفه انصاح بنویسد که اگر کسی بدوی شطرنج و نرد بازی کند
 انسان باشد که نظر بشیر نگاه مالد و بگوید هر روز خدا سینه زدند از سوی سلطان می کند اگر بدوی شطرنج یا
 بدوی ازین نظرهای رحمت حق محروم باشد بفرمان این جمله بازید با عرام است و کیه تران برانیدن
 در عیان را جنگا نیدن هرگز و نیست چنانچه شیخ و تکلیف دادن انسان در انسان را نگاه است
 این چنین انسان را تکلیف و آزار و آلودگی از گناه سسته و بزرگبانی را در این عالم صورت عیبی
 و عذاب است برگاه آدمی تائب شده از آن گناه نخواهد مرد و در آن جهان عذاب آن خواهد چندی بود
 من مشهور انفسا و من سببات امثالها اسی عزیز بود که سبب انذار گنای می باشد از هر چه که از آن است
 پذیرسانی خلق اندر نیست چنانکه بزرگ در غمینی گفته است است عی خود و میسوزد و سوزد و سوزد و سوزد
 آن بد ساکن بت خانه باش و مردم اناری مکن بد و بد که بد می بیند تا انان هم بد و بد و بد و بد
 عیب او اندر و جایی تو باش بد و در شش است که خواب او را بر ما بد و بد و بد و بد و بد و بد و بد و بد
 عالی از آن راه بگذرد و آنرا بر خیز اند تا با سالی گذرد و بعد از آن بر خیزد و بعد از آن بر خیزد
 آن حلال و وجود را که آنی بود که بر او آن فعل حال روی بر تو بود که در آن وقت و در آن وقت
 نسبت عوام که آن روان نعمت باشد با وجود تقصیر و ندهد سینه است و سینه است و سینه است و سینه است
 حالت باشد با وجود ترک او پس عیب و اسم از کسی که عیب است که عیب است و عیب است و عیب است
 مخلوقی را ناهن آید بدست هر که از او شود و بد و بد و بد و بد و بد و بد و بد و بد و بد و بد و بد
 خلق اندر مخالف باید که در آن غفور است گناه خود بخشد که گناه خود بخشد که گناه خود بخشد
 خود را بخشد به آیت است از سزا و این جهان بد و بد و بد و بد و بد و بد و بد و بد و بد و بد و بد
 که رفت حضرت و نداشت نموده بود بر اینجهت خواهی شد انسان در اینجهت خواهی شد انسان در اینجهت خواهی شد
 از قبر خود بایچند هم یکجک بدین صورت که ندهد دست و دست باشد و دست باشد و دست باشد و دست باشد
 خود را در دنیا رنج و اندام میرسانند پس بدوزخ میروند بدین صورت که بدوزخ میروند بدین صورت
 و این گروه آن کسانی باشند که در نماز خواندن که بگویند که در نماز خواندن که بگویند که در نماز خواندن
 ایشان چون کوه منوار مالد که در آن نماز خواندن که بگویند که در نماز خواندن که بگویند که در نماز خواندن
 باشند که از نماز خواندن که بگویند که در نماز خواندن که بگویند که در نماز خواندن که بگویند که در نماز خواندن

نیم سوره

و این کوریه باشد که درین و شراب غلبن میگردد و دروغ میگفته و قسم خیم می دهد و با شند که دیوی از
درین و بدین ایشان می بر آید و این گوی با شند که گنایان خود را در دهر هم می نوشتند و از حسد
شبی سینه انداخته هم بصورتی باشند که پیشتر با ایشان بوده و در آید باشد و این گوی
باشد که گوی در اوج سید و در قسم بیورسته باشد که در و بان ایشان زبان نباشد و جاری
باشد از بان خون دریم و این گوی باشد که گوی این جن میزدند و قسم بیورسته باشد که سر
ایشان نبر و نیاید بالا باشد و جاری باشد از غم و جمای شان در نماز بیوی بدین گوی باشد
کرد تا میکرد و قسم بیورسته باشد که در بسیار چیزها شده و در شکر باران آتش و این گوی باشد
که در چشم بیورسته و قسم بیورسته باشد که تمام بدن سر در من بود و این گوی باشد و این گوی
باشد که در اندک ران از او دعوات شد قسم از و میجو و بیورسته باشد که در چشم و در فل با بنیا و
در اندامهای ایشان مثل شایخ گاو و بیا می ایشان افتاده تا شکر کوریه در بیورسته باشد که در
گروه شکر آب نخواهد این باشد از غم اینها کرده و عاصیان باشد که در شکر کوریه بود که در
پس آنگاه در دروغ خلیفه در وقت باین صورتها می آید و با ایشان در وقت گفتن کار
در مسجد سخن و نیامیکنند و سود میخورند و در خلق فتنه انگیز می آید و بر اعمال خود عیب
و بیخلافت قول عمل میکنند و مانع از خیر میشوند هر کس در شان ایشان و گویون خواهد شد همه
بر دروغ بصورت اعمال خود مشکل شده خواهند شد اما اگر کسی که عمل نیک میکند و از معاصی
و با ایمان خواهد هر دشت ایشان بصورت تمام در ایشان خواهد بود و در بیورسته در اعراض چون بیورسته
بدانکه هر موشی که معصیت کند و در چیزه آید این شود و بیورسته شومی آن از طاعت با نبرد
روم آنکه اگر طاعت کند در عبادت نیاید سووم آنکه در آن او خفتد کرد و در رنگ گیر و جهان آنکه
از آن خشک شود و شوخ رو کرد و نیم آنکه تن ایستد گوی در ششم برکت از روز می او برود
و تنگ کرد و در قسم بددل و ترسان باشد از خلق ششم آنکه ناگاه عذای رسد و یا قطعی و اما کبار
پیش آید و جانوران و پرنده گان و شمش آب نیاید ز بیانی از در ویش کم شود و بیورسته شومی او
در هر گانی او رسد و در عمو او فاسد کرد و در باین برکت او بیجان او منافع مانند عوز مانند منب
در طلب سیر و هم و فضیلت است قدرت و آید و آب طلا و است آن بدان که در هر

و ما خلدن بر عبادت نزد من خواندن قرآن است و فرمود که روز قیامت هیچ شیعه نرود و هیچ سحابه
 الهی بزرگوار تر از قرآن نیست نه پیغمبر نه فرشته و نه غیر آن و تحت الاسلام امام محمد خدای کائنات
 مقصود از قرآن خواندن نیست بلکه کار کردن است که خواندن برای یاد و آشنایی می باشد و یاد
 داشتن برای فرمان بردن پس کسیکه بخواند و فرمان نمی برد چون بنده بود که چون نام خدا را می
 بید و در آن امر و احکام نوشته بود و شکر است و با کمال آن نام را بخواند و در دست گیرد
 از فرمان که در وسع صدر جویبار و آنس پیشک مستحق خیر است یا خدا شرفش خواندند
 آن سواد است با هم ظاهر و هم باطن او است ظاهرش است باطن او است باطن او است باطن او است
 خواندنی اول طهارت کند و در وقت وضو نشیند و در وقت نماز است و در وقت دعا و در وقت
 آن و در صد آن نباشد که زود ختم کند و سوم گشتن است اگر کسی چشمش کمزور باشد که در وقت
 نماز آنکه حق برایشی بگذارد که بخوبی علیه السلام چون بایست غایب رسید می است و از آن که
 در آن بایست رحمت رسیدی سوال کردی و در آن بایست تشریح کرمی بود و بایست فرستاد
 غنی چون فارغ شد می گفتی اللهم احسنی بالقرآن واجعل لی اماناً و نوراً و هدیه و رحمة اللعالمین
 و ما نصیحت غنی منته با جماعت و از زنی تلاوت انوار الیقین و النهار و اجعل حمدی باره با اولاد
 آن بایست سجده رسد سجده کند اول تکبیر کند و شرطهای نماز از طهارت و سوره حمد و سوره
 پداری و تکبیر و سجده کفایت بود بی شکر و سجده اگر از زیاده و سوره سوره باشد یا کسی
 زان در نماز حال پریشان میشود آهسته بخواند و اگر ازین برین بود آن نماز آنکه بلند شود آنکه
 می جمع تر باشد و نشانی بر لبها و خواب برود و خفاگان و دیگر بیاد شوند و گفته اند که نماز آن
 بیصفت خواندن و اصله بود که چشم را نیز کار فرموده باشد نه چشم که هر یک تا با او از خوشتر
 و اندر چند آواز خوشتر بود و اثر قرآن در این بیشتر بود سنت است که خواندن خواند و اما آن
 بسیار در کلمات و حروف افکندن چنانچه عادت قوالان است که بگویند است و آنکه
 تلاوت شکر است اول آنکه سخن بداند که سخن خدا را عالی است و قیامت
 است و تا کرم بذات وی و آنچه بر زبان بیرون درود است چنانکه آنس بر زبان افکندن
 مان است و هر کس طاعت آن دارد و اما طاعت سر آن ندارد و همچنین می گفت معانی این

حرف اگر آشکارا شد و گفت آنرا و در این بین طاعتی آن نماز و دیگر در حال عظمت
 آنرا کسی است حرمت پوشیده اند تا با او ایضا طاعت آن بیارود و خبر کسوست این حرف
 با و می رساندین صورت است و نیز در کتب معتبره از قرآن از قرآن است و در این بین
 نباشد تا کسی بر می زند آنستند که در این حرف و ادوات است است در این طاعت شریفی است
 و نمیدانند که در این معانی شریفی است که کسی نداند بکنند آن نرسد و چنانچه هر کالبد
 و حی است که با و می باشد یعنی هر وقت چون صبح است و حرفش چون کالبد و شرف کالبد بسبب
 صبح است و در آنکه عظمت حق سبحانه تعالی است و بدانند که این سخن درست و در عاقل کنندیش از
 قرآن خواندن و بدانند که سخن که میزنند در روز پنجمی است و نمیدانند که میگویند و الله اعلم
 و معنی آنستاید الا دست پاک نمیشود و خدی را میخواند در سوره اولی که از سوره
 اطلاق بر و آری است و نیز نظیم و توفیر و در عظمت قرآن اندازد عظمه یعنی تعالی را بشناسد
 و این عظمت در اول نیاید از اینهاست و تعالی و می دانند از سوره اولی که از کلام آن است
 که این همه عالم در عبادت او است و ایست نگاه باشد که شکر از عظمت او است و در این سوره
 چه آثار جلال و عظمت او در مخلوق نامشده می بیند است و در اول عاقل و در خواندن عاقل
 و هر مبحث نفس و می را با نسیب را کند بر او و در هر چه بقلبت خود خوانده اندکار و در
 باره بر سر شود و مثالش در آن باشد که اگر بر او نشانی بود سخنی است که با اهل از جانب
 پرستان بر و در آن قرآن توافق گوید پرستان است در هر چه است عظمت است هر ک
 در آن با اهل کشید چه چیز دیگر بر او در آن است که در آن نماند و نیست که از آنک باشد
 باید که عظمت و می در اول و در آن طاعت است که در آن است که در آن است که در آن است که
 استوی آن نوم کند و اگر نه عبادت کند از آن و چون بگرانی می باید و عبادت میکند آنرا
 و بسیار خواندن بود اگر تویی بخواند و در آن است که در آن است که در آن است که در آن است
 در آن چیز از حق نماندیش چون است صفات حق تعالی خواهد بود سر از صفات حق
 در آن و در آن است که در آن است که در آن است که در آن است که در آن است که در آن است
 از آن خوانند از چنانچه آن عظمت را خوانند و کمال عظیم و در آن است که در آن است که در آن است

کہ در ہر چہ نکر و حق را بیند بلکہ بوی بیند و از وی بیند و چون آیت خلق الانسان بر خواند در عجائب
 لطفہ اندیشہ کند و مقصود ازین تنبیہ است بر جنبش تفکر از قرآن و معنی قرآن کہ کس را طاری نشود
 یکی آنکہ تفسیر ظاہر قرآن سخنانندہ باشد و عوہیت نشناختہ باشد و دیگر کسی کہ برگناہی بزرگ گنہ
 باشد یا بدعتی را اعتقاد کرده بود کہ دل وی از ان تار یک شدہ باشد و سوم در کمال اعتقاد وی
 خوانندہ باشد و بر ظاہر آن ایستادہ و ہر چہ بر غلاف آن بر دل وی بگذر و از ان نفرت گیر و خیم
 دل وی بصفتہای مختلف میگرد و چنانکہ معانی آیات میگرد و چون آیات خوف رسد ہمہ
 دل وی ہراس و زاری میگرد و چون بآیت رحمت رسد کشاوگی و استبشار و رول وی پدید آید
 و چون صفات حق تعالی را استود و صین شکستگی و تواضع گردد و چون محال کفار شنود کہ در حق خدا
 گفتہ اند چون زن و فرزند و شریک و آواز نرم و باشرم بخواند و حجت برد و ہمچنین ہر آنہی را
 معنی است و آن معنی را مقتضی الیست باید کہ بر ان صفت گردد و تا حق آن آیت گزارد و باشد
 و ب ششم آنکہ قرآن را چنان شنود کہ گویا از حق تعالی می شنود و تقریر پکنندہ از وی شنود
 در حال اتہمی از تحقیقات خواجہ محمد پارہ ساقدس سسرہ و شاہ ولی اللہ محدث دہلوی و ہرمور
 داشتند اوقات نوشتہ است کہ تلاوت قرآن اگر حافظ باشد در ہفتہ یک ختم کند و اگر استغناء
 باشد باطنہ مہم تر باشد ہر قدر کہ تواند و غیر حافظ قدر صد آیت متوسطہ کہ غالباً میان پا و سپاہ
 یا نیم سپاہ باشد لازم دارد و اتہمی غرض قرأت قرآن را فوائد بسیار است مہمترہ دیو بگرہ بزرگ
 قوم کہ قرآن خوانند بہ فقیر خواص ہر سورہ علمیہ علمیہ و در کتاب تعلیم الاسماء تفصیل نوشتہ است
 اگر خواہی مطالعہ کن -

مطلب چہار و ہم در بیان فضائل تسمیہ و استغفار بدان کہ در خبر استغفار
 کہ بگوید بسم اللہ الرحمن الرحیم بگذرد و شیطان از وی چون از بزرگ آتش دور شود
 کہ بندہ کہ بگوید تسمیہ را بفرماید جن و فرشتگان را کہ گویا کاتبین اند و بویست
 ہزار و چہ ہشت و مو کنند از دیوان وی چہار صد ہزار بار بی و ہزار بار صد بار کہ بگوید
 تسمیہ را نہ باقیماند از گناہ وی فزہ ہمہ محو شود و بہر کہ بگوید تسمیہ را توب و پاکیزہ بینی تسمیہ
 و عروف درست نویسد از بہر تعلیم نام حق تعالی پس پیام زود گمانان ماضی وی را و ہر دو ہست

کہ ہر گاہ لفظ بسم اللہ نوید باید کہ وراز کند اعظ الرحمن را و ہم در خبر است کہ بسیار است خدا
 آسمان را ستارگان و فرشتگان را بجزیرت و بهشت را بحور و قصور و شب و شب قدر و پیمبران
 بہ محمد صلی اللہ علیہ وسلم و بہار است روز ہار ہ جمعہ و ماہ ہار ہ رمضان و مسجد را سجدہ گنبد و قمر
 بہ بسم اللہ و ہم در خبر است ہر کہ بسم اللہ الرحمن الرحیم گوید حق تعالی نام او را ورنہ یکہ در آن
 و آن بندہ را از کفر و نفاق پزار کرد و اندوہ کہ گوید تسمیہ یا مرز و خدا گناہان پیشین او را و نیز فرمود
 کہ چون شما از مجلس بر خیزید و گوید بسم اللہ الرحمن الرحیم و صلی اللہ علی محمد پس مردم
 شمارا غنیمت نمانند و فرشتگان از غیبت کردن شما مانع شوند و ہم فرمود کہ چون شما در مجلس
 در آید و سجدہ بسم اللہ الرحمن الرحیم و صلی اللہ علی خیر خلقہ محمد صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم
 ہو کل کرد اند کہ مردم را از غیبت کردن شما مانع باشد ہر گناہان تسمیہ و صلوٰۃ و ہر کہ تسمیہ
 ہشتاد بار ہر روز بخواند از زبانی ہشتاد و پنج در پناہ باشد نقل است کہ شخصی را عادت
 ہر کار یکہ میکرد اول بسم اللہ می گفت خواہ کار نیک بودے یا بدو عادتش این قدر
 چون وی بمر و حکم بر رفتن و وزخ شد انجام ہم چون قدم نہاد بسم اللہ بر زبان موافق ہادت
 و وزخ فریاد بر آورد کہ این را دور کنید از من کہ التسمیہ میشود تا ہر گناہ تسمیہ از وزخ شجاعت
 پس تو البتہ بسیارست فقیر مولف اسناد این را مع نقش و طریق نصاب و ذکوۃ قرآن
 این را تفصیل در کتاب تعلیم الاسما نوشتہ است اگر خواہی ازان در باب فضیلت
 بدانکہ در خبر است کہ برای ہر دو سے دو ایست و ارومی گناہان استغفار است و ہم در
 کہ برای ہر شے حید ایست و خیل گناہان استغفار است و ہم در خبر است کہ ہر کہ آفرینش گناہ خواہی تھا
 او را بیا مرز و اگر چہ از سفت جنگ کافر بخیرتہ باشد و ہم در خبر است کہ مضر نباشد مگرے را کہ استغفار کند اگر
 در روزی ہفتاد بار بدان گناہ بازگردد و ہم در خبر است کہ ہر کہ بعد گناہ استغفار کرد پس آن استغفار کفایت
 گناہان و ہر او ہم در خبر است کہ بسیاری استغفار روزی را زیادت کند چہنیں است در باب الاحبا
 مطلب پانزوم در فضیلت کلمہ طیب و توحید و ورود و تسبیحات
 در خبر است کہ ہر کہ ہر روز کلمہ طیب صد بار بخواند بیاید در روز قیامت بارومی در خشتا
 و تا بان چون ماہ شب چار و ہم و ہر کہ گوید این کلمہ بعد حق دل و یقین و آید در بہشت

ز قبرست که بهترین ذکر لا اله الا الله است و بهترین دعا الحمد لله و فخر و وفادار که لا اله الا الله محمد رسول الله
 صحن من است پس هر که داخل شود در صحن من همین شد از عذاب من و در قبرست که او کند
 لوله بدنه های خود را که آن قول لا اله الا الله است و هم در خبر است که خدا میگوید نیست هیچ بنده
 که بگوید لا اله الا الله مگر آنکه گویم که راست گفتی ای بنده من که نیست خدا سه سزای پرستش
 واه باشد ای دشمنان من که پیامزیدم گناهان سابق این بنده را و هم در خبر است که هر که
 بخت این کلمه خاصا مخصوصا یعنی خالی از شرک نفسی و جلی بس در آید در بهشت بحساب و هر که اول
 سخن وی این کلمه باشد اگر چه هزار بدی کند و هزار سال بنزدانه هیچ گناهی بر سیده نشود و هم در
 خبر است که هر که این کلمه را بگوید بعد از توبه و بعد از بدین گفتن و می افشاند می بپوشد
 حش و تبویح گویا که تا توبه است باشد پس نوشته شود و توبه است آنچه از پیش می گویند این کلمه را
 در خبر است که هر که بگوید این کلمه را پیامزید و خدا گناهان دیر را اگر چه برابر گناه دریا باشد
 در خبر است هر گاه که بگذرد و صحن بر تقابل بگوید کلمه توحید لا اله الا الله و مرده لا شریک له

وله الحمد یعنی هر چه بود و هر چه می آید و هر چه می آید و هر چه می آید و هر چه می آید و هر چه می آید
 کورستان را نور نور گرداند و گویند که با پیامزید و بنویسد برای او هزار هزار نیکی و موهو کند از وی هزار
 هزار بدی و بلند گرداند برای او هزار هزار درجه در بهشت اگر کسی این کلمه را توبه را یکبار در باران
 بخواند نوشته شود برای او ده حسنه و محو کرده شود از وی ده بدی و بلند کرده شود برای او ده
 در بهشت فضیلت در و بدانکه در خبر است که اگر یکبار صحن در و گوید بفریب خدا بروی با
 رحمت و هر که بخواند در و در صحن هزار بار نهد آن بنده مانده یا بدست و هم فرمود هر که
 هزار بار در و در بخواند نرساند آتش و در هر روز سه بار هرگز و هر که در صحن در و در
 بار بار هرگز نشاید آتش و زخ دی را یعنی بدن وی را در آتش فرو برد که بر صحن در و در سوش کرده
 بدست می کرد می فراموش کرده راه جنت را و نیز فرمود که بهترین مرده این روز است
 آن کسان اند که کثرت در و میکنند بر صحن و نیز فرمود که در روز قیامت هر که در صحن در و در
 شما باشد اینها آتش را آب و هم فرمود که در روز قیامت هر که در صحن در و در باران
 او را چهل ساله پاک سازد و هم فرمود که نیست دی از و عا با کفر آنکه میان آن دعای میان

حق تعالی پرده ایست تا آنگاه که در روز قیامت برین و برآل من پس بدر و گفتن آن حجاب پاروش
 و عاورد و او اگر نه آن دعا باز کرده و نیز فرمود که هر که برین هر روز صد بار درود گوید حق تعالی صد
 و سی را سبغ کرده اند از آن حاجت بفتاد و در آخرت وستی در دنیا باشد و هم فرمود که هر که یکبار درود فرساید بر
 ده بار بروی خدا و فرشتگان وی درود فرسیند غرض بیج و عای بهتر از درود نیست حضرت والد مفسر
 همه مریدان معتقدان خود را تا که میفرمود که هر روز هزار بار درود خوانده باشند حتی که روزی پنج بار و پنج
 علییه السلام بزبانت مشرف شدن عرض کردند که یا حضرت با من بنمودن بسیار ربط و محبت
 دارند و من آنها را تلقین درود میکنم فرمودند چه قدر عرض کردم که هزار بار هر روز ارشاد شد پس
 این قدر کافی است برای نجات آنها از اینجا قیاس باید کرد که فائده درود چه قدر است باید که در
 زیاده تر از روزهای دیگر خوانده باشد و در و برای برآیدن حاجات نیز تیر بهیوت است چنانچه
 طریقت ختم درود فقیر در تعلیم الاسما نوشته است در فضیلت تسبیحات یعنی کلمه سبح

بدانکه در حدیث است که نیست بر روی زمین چیزی مگر آنکه میگوید سبحان الله و الحمد لله
 والذکر و الاهل و لا قوة الا بالله العلی اعظم پس هر که این کلمه تمجید گوید کفارت گناهان
 اگر چه زیاده تر باشد از کف و دریا و هم در خبر است که چون بنده گوید سبحان الله تمجید از نیکی
 و چون گوید یا محمد تمام تر از وی او پر شود و چون بگوید لا اله الا الله آسمان و زمین از نیکی او پر شود
 و چون بگوید الله اکبر نیست مر او را پرده و حجابی تا آنکه روان شود بسوی پروردگار خود و هم در خبر
 هر که بگوید این کلمه تمجید و هنوز تمام نکرده باشد که حق تعالی بسوی آن بنده نظر کند و بسوی هر که خدا
 نظر کند در آرد او را در بهشت و هم در خبر است که هر که بگوید این کلمه تمام صد بار بهتر باشد از آنکه از او کند
 ده بنده و هفت شتر که قربانی کند در راه خدا و هم در خبر است هر که بگوید این کلمه تمام یکبار خدای تعالی
 نویساند برای او بدان گفتن صد هزار نیکی و پاک کرده اند از صد هزار بدی و بر واره برای او همین قدر
 در بهشت و هر که بگوید سبحان ربی الاعلی بیامرز و خدا ویر او در آرد و در بهشت و هر که بگوید سبحان
 ربی الاعلی بیامرز نشانیده شود برای او در بهشت و هر که بگوید سبحان الله و بجمده صد بار بیامرز و خدا
 صد هزار گناه وی و گناه پدر و مادر وی بست و چهار هزار و هم در خبر است که بسیار تسبیح فرزون سازد
 روزی را در خبر است و در کلمه ایست که آسان تر است بر زبان و گران تر است در میزان دوست

ظاہر آنست که الوقت خواندن امام است اما آنچه تا آئین یار کعبت اولی و اینجا دعای قلبی هرگز
 نه سالی و نترود یعنی بعد از عصر تا مغرب ششم وقت زوال هر روز یازدهم اول شب رجب
 ماه رمضان سیزدهم بعد از آن در بعد از اجابت اذان چهاردهم وقت حضور دل بست پانزدهم
 بعد از فریاد است شانزدهم در سجده و اینها نیز دعای دل مراد است هجدهم عقب تلاوت
 قرآن نوزدهم بیستم وقت جلسه خطیب نوزدهم بعد از ای خطبه بیستم در مجلس فکر است یک
 سی و یکم است و بیست و یکم کعبه بیست و سوم نوشیدن آب زمزم بیست و چهارم وقت نماز
 با کافران بیست و پنجم وقت حضور مریدین محل است استیجاب است که وقت قلب
 اشک چشم و غیبت باطن از شلاق در آن دعا و راحت دل باشد و مقبولان و
 و از ده کس باشد یک مسافر که سفرش بمعبیت باشد و دم بر او صالح که بر او می راد غیبت
 و عاقل سوم بیمار چاه الین در حق اولاد و پنجم فرزند در حق والدین ششم معتدلی یعنی عمره گذار
 معلوم اگر چه ناسق باشد یا کافر بیستم ملک عادل نهم ساجد و ششم مفسطری یازدهم اندوگین
 و نه در پهن است در جامع المدایات

مشکل است هجدهم و نقد اول او عیب ما توره بدانکه در دعا یا مزود اجرت بسیار است و
 اینکه اکثر دعا یا شغول باشد خصوصاً بدعوات ما توره روایت است که حضرت پیغمبر علیه
 با نام محمد رفسی است و توره که ای دختر من بر که یکبار این استغفار بخواند آمرزیده شود و اگر
 خواند خود مرغ نادر و پدر خود آمرزیده شود و هم قرآنیان او نیست استغفر الله الذی لا اله الا
 الذی لا اله الا الله الحی القیوم و التوب الیه انه هو التواب الرحیم و فرمود چون بنده مومن بگوید استغفر
 الله الذی لا اله الا الله الحی القیوم و التوب الیه آمرزیده شود اگر چه بگردد از صفت کافران و بر که

و باران در الا الله و محمد الا شریک له احد محمد الم یلد و لم یولد و لم یکن له کفو احد نویسان
 برای او و هزار تنگی و بر که زبانت کند یا بد فرمود و هر که بگوید لا اله الا الله و الله اکبر سبحان الله
 و احد و لا حول و لا قوه الا بالله العلی العظیم دور شوند گناہان او اگر چه بیشتر گفت و یا باشند

کہ روی گفت یا رسول اللہ چہ گویم وقت سوال از پروردگار اگر خواستن خواهم فرمود بگو اللهم اغفر لی
 وارحمنی و عافنی اعف عتی و ایزمنی کہ جمع شود بدین گفتن تیرا دنیا و آخرت و فرمود و علیہ السلام اگر
 بگویم سبحان اللہ و الحمد لله و لا اله الا اللہ و اللہ اکبر دست ترست نزد من از هر چه کہ بود
 آفتاب تا بد فرمود کہ سید الاستغفار نیست اللهم اغفر لی لا اله الا انت خلقتنی و انا عبدک
 و انا علی عبدک و عیالک ما استطعت و اعوذ بک من شر ما صنعت یا بود یک شکر علی
 و ابو بکر بنی فاطمہ فی خانه لا ینقض الذنوب الا انشاء پس هر کہ بگوید این را یقین در روز قیامت
 روز پیش از شبانگاہ بشتی باشد و هر کہ بگوید این را در شب یقین و بگوید در آن شب پیش از آمدن
 بشتی باشد و فرمود و سخن اند سبک بزبان و گران در زمین و در دست نزدیک سبحان
 و بحمد سبحان اللہ العلی العظیم و بحمد و فرمود هر کہ بگوید سبحان لا اله الا اللہ و حمد و شکر
 و اشهد ان محمدا عبده و رسوله و ان علیا سی عبد اللہ و رسوله و ابن ابی طالب و کلمة القبا الی مریم و روح
 و ان الجنة حق و النار حق و رآه و خدا سی تعالی و برادر بشتت بهر کاریکه بود باشد و فرمود
 هر کہ بگوید لا اله الا اللہ و حمد و شکر یک لاله الملک و له الحمد و هو علی کل شیء قدیر و بار چنان
 باشد کہ چهار نفر از فرزندان ائمه علیہ السلام آزاد کرده باشد و هر کہ در روزی صد بار بگوید باشد
 برابر آزاد کردن برده و نوشتن شود برای او صد نیکی و دور کرده شود از وی صد بدی و بیچارگی
 و فرمود علیہ السلام هر کہ بگوید سبحان انت و بحمد صد بار دور شوند از او گناہان او اگر چه بیشتر
 باشد از آن دریا و در خبر است کہ جبرئیل علیہ السلام فرمود از من کہ با محمد بگوید سبحان انت و بحمد صد
 و لا اله الا اللہ و الحمد لله و لا حول و لا قوة الا باللہ العلی العظیم عدو ما علم صد و زنتا علم اللہ
 و ملا و ما علم اللہ کہ هر کہ یکبار بخواند این را نوشتن شود از او گناہان کہ ذکر خدا بسیار بگوید و هر
 کسی از کسی کہ شب و روز ذکر میگوید و باشد بر او انعامت و بخت و در بخت و در
 و سی انچنان کہ بریزند برگ خشک از درختان و حق تمام است بر حق او بنظر رحمت حق و هر برگ
 حق بنظر رحمت بنده او را عذاب کند و هر کہ بگوید چهار بار اللهم اغفر لی اشهدک کفی بک شریفا

لکل حول الا الا الله وکلهم وکلهم اشارة بسلاسلهم وکلهم من ذررة اقل کل شیء انما یقضی
 لاجل ولا قوة الا بالله العلی العظیم وقرنوه وقرنوه وقرنوه وقرنوه وقرنوه وقرنوه وقرنوه وقرنوه
 کل شیء الفنی لا یستثنی عن شیء من شیء وقرنوه وقرنوه وقرنوه وقرنوه وقرنوه وقرنوه وقرنوه وقرنوه
 که بوده باش یونگا پارو خدا اور از شرف هر چه در تو بود که گوید با او سعه نمود بکل استه خدا تعالی
 من شد نفسی و من شکل با خلق و من شد کل شیء و من شد کل شیء و من شد کل شیء و من شد کل شیء
 علی صراط مستقیم پس یونگا پارو خدا اور از شرف هر چه در تو بود که گوید با او سعه نمود بکل استه خدا تعالی
 الله الملك الحق البصیر لا اله الا الله العلی العظیم لا اله الا الله العلی العظیم لا اله الا الله
 حق تعالی گنایان چشما و ساله او او هر که در او بود در هر حال او را بگوید بسم الله الرحمن الرحیم
 تا حول لا قوة الا بالله العلی العظیم وقرنوه وقرنوه وقرنوه وقرنوه وقرنوه وقرنوه وقرنوه وقرنوه
 هر روز صبح و شام این دعا را بگوید بوسیله این دعا که هر روز در هر حال او را بگوید بسم الله الرحمن الرحیم
 فی الارض و فی السماء و فی البحر و فی کل شیء من شیء و فی کل شیء من شیء و فی کل شیء من شیء
 و یا لا اله الا الله و یا محمد صلی الله علیه و آله و سلم و یا ابراهیم خلیل الله و یا اسماء بنت ابی لهب
 که در هر روز کسی گوید هر روز در هر حال او را بگوید بسم الله الرحمن الرحیم و یا ابراهیم خلیل الله و یا اسماء بنت ابی لهب
 جمیع خلائق با کلمات شکر و حمد و ثناء و تعظیم و تکریم و تمجید و تکریم و تکریم و تکریم و تکریم و تکریم و تکریم
 سبح و سبیح و سبح و سبیح و سبح و سبیح و سبح و سبیح و سبح و سبیح و سبح و سبیح و سبح و سبیح و سبح
 اللهم یا صبح لی من صبحها و یا عشاء لی من عشاءها و یا نهار لی من نهارها و یا لیل لی من لیلها و یا کل شیء من کل شیء
 شکر آن روز که گوید و یا شکر الله العلی العظیم و یا شکر الله العلی العظیم و یا شکر الله العلی العظیم و یا شکر الله العلی العظیم
 و شب لفظ است که گوید و یا شکر الله العلی العظیم و یا شکر الله العلی العظیم و یا شکر الله العلی العظیم و یا شکر الله العلی العظیم
 ماشا و الله کانت الم یشار لهم بین الم و الله علی کل شیء قاهر و یا شکر الله العلی العظیم و یا شکر الله العلی العظیم
 و صبح گوید و یا شکر الله العلی العظیم و یا شکر الله العلی العظیم و یا شکر الله العلی العظیم و یا شکر الله العلی العظیم
 هر که این دعا را هر روز بخواند و در حق بشناسد و در حق او را بگوید بسم الله الرحمن الرحیم و یا شکر الله العلی العظیم

اللهم انى اعوذ بك من الهم والحزن واعوذ بك من العجز والسمل واعوذ بك من الجبن والبخل واعوذ بك
من غلبة الدين وقهر الرجال وفرسودهم كما بدأ وشب ابراهيم كما استجاب يوحنا من تعالى كفايت كذا
اندوه دنيا و آخرت را اينست اللهم اجبت منكس في نعمته وعافيته وستره فاجتمعت فيك فديتك
وسترک في الدنيا والاخرة و هر که اول و زيارت نماز بخواند و بگويد بسم الله الرحمن الرحيم
بگويد بسم الله الرحمن الرحيم تا روز ناست اللهم انى اعوذ بك من الهم والحزن واعوذ بك من العجز
والسمل واعوذ بك من الجبن والبخل واعوذ بك من غلبة الدين وقهر الرجال وفرسودهم كما بدأ
وشب ابراهيم كما استجاب يوحنا من تعالى كفايت كذا
الكريم يا شارا سعد كان وما لم يشار لم يكن لا حول ولا قوة الا بالله العلي العظيم اعلم ان الصدق على كل شئ
قد يرو ان الله قد احاط بكل شئ علما اللهم انى اعوذ بك من شرفي من شرفي من شرفي من شرفي من شرفي من شرفي
بنا صيتهما ان ربى على صراط مستقيم انتهى اين ادعيه را حضرت دالدم بهر کس تقيد بکند و نذ که هيش
خوانده باشند چنانچه از کوه و کوه تا اين و هم بران مواظبت ارم —
مطلب سيم در بيان مسمور و اشتتن اوقات که حضرت دالدم صاحب علي فنان را
نوشته بودند بعينه اينجا مينويسيم که مناسب اين مقام است بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله
والصلوة والسلام على رسوله محمد وآله واصحابه اجمعين اما بعد بدانکه آدمى را برامى باز مى نياورد
بلکه برامى عبادت خود و ما خلقت الجن والانس الا ليعبدون پس پاره نيست که اوقات خود را
در عبادت حق صرف کند و ساعات شبانه روز بطور يك فرموده اند بگيراند و الا ستر انى اعوذ
است و طريق مسمور و اشتتن اوقات اينست که چون از خواب بيدار شود بگويد الحمد لله الذى ايمان
بعد الماتنا واليه اجبت انشور و ده بار اعوذ بالله من الشيطان الرجيم گويد و اگر تواند کلمه شهادت
و کلمه تمجيد و استغفار يكبار بگويد بعهده و منو کند و در و منو دعا يامى و منو خواند و اگر ياد نباشد در
هر حضورى کلمه شهادت و در و خواند بعد فرائع و منور و مى سوي قبل کند و کلمه شهادت بگويد
سه بار و زخير است که هشت و در هشت و اشود و اگر سوره قدر يكبار بخواند عبادت پنجاه سال
المبارک او نويسند و اگر سه بار بخواند در آيد در بهشت بى حساب و اگر آيه الكرسي يكبار بخواند و
بسيار است و اگر سه بار بخواند واجب شود شفاعت بجد صلي الله عليه وسلم بروى و اگر شب

ای باشد پشت رکعت نماز تجمید با دو از او رکعت بخواند و در هر رکعت بعد فاتحه سه بار الحمد
 خواند در حدیث است که هر که در توحید هو البت نماید نوشته شود و هر رکعت عبادت پنجاه سال
 حرام شود و برترین وی تار جهنم اگر صبح شده باشد سنت فجر بگذارد و بعد سنت حد بار بگوید سبحان الله
 عمده و سبحان العلی عظیم و بحمد استغفر الله که منقول است طاعات خواننده این تسبیح هرگز بیجا
 شود بسیار ثواب است چنانچه حضرت شیخ اکبر صحبت کرده اند ابطل البان سعادت است که ترک
 این تسبیح هرگز نباید کرد و نیز گویند که هر کلمه از این در سنت در پشت روید که هر برگ آن نوشته
 تسبیح گوید و ثواب آن نیز بخواننده باشد و این فیه مؤلفات در میان سنت و فرض نبوده است
 لایزاله الا الله الملك الحق المبین نیز موجب حکم حضرت و از معمول نزار که ثوابش نیز بسیار است
 فقط بعد برای فرض نماز خانه مسجد باید شد وقت بر آمدن از خانه آیه الکرسی باید خواند که در پشت
 بهفتاد هزار ملک پیدا میشود و استغفار و دعا میکند برای او و این خواندن سنت در خانه و فرض
 مسجد عادت نبوی بود و علی السد علیه وسلم هر که چنین کند ثواب بسیار است اگر نه در خانه سنت
 فرض از کند بعد فرض سه بار بخواند استغفر الله الذی لا اله الا هو الحی القیوم و اتوب الیه تا کفارت
 گناهان او شود اگر چه مثل کف دریا باشد و یکبار بگوید لا اله الا الله وحده لا شریک له لا اله الا الله
 و له الحمد هو علی کل شئ قدیر که ثواب بسیار است و باید که تا بر آمدن آفتاب از جای خود حرکت نکند
 و مشغول باشد بقدر وسع خواه بود خواه بتلاوت خواه بذكر و فکر که در خبر است حق تعالی این کس را
 و چیز کرامت کند اول تو به پیش از مرگ دوم برکت در رزق سوم دوست دارد در زمان او را
 چهارم پروردگارش می تابد یکی گویم بگذرد از این صراط با سانی ششم گویا و فرخ شود و ششم از
 سلامت ماند ششم نماند اعمال بهست است وی و چند هم لعنت او با ما جان شود و ششم پشت
 رو و باید که در چند چیز را برود و لازم دارد بعد از این تسبیح و شام اول سه بار استغفار
 است السلام منک السلام والیای یوم و السلام صیار با السلام و اولی السلام و السلام باریت
 در بنا و تعالیت یا ذی الجلال الاکرام و یا کلیمه توحید یعنی لا اله الا الله و صیغه لا شریک فی الاثره

بسم الله الرحمن الرحیم

و ہفت بار اللہم جبرئیل سن النہار بعد نماز این چند روز نماز روزہ کے ساتھ کہ ہر روز دو مرتبہ پڑھو اور ہفت
 ملو ہفت بار اول سورہ فاتحہ کیا بار بعد آیت اللہ واحد الا الہ الا هو الرحمن الرحیم اور ہفت بار
 این دعا اللہم فی اقدس لیک بیتی یدی کل نفس کلمۃ و کلمۃ و کلمۃ یطربنا بہا اہل السموات والارض
 ومن کل شیء کائن فی علمک و قد کان اللہم فی اقدس المیاسمین یدی کل کلمۃ کلمۃ و کلمۃ کلمۃ
 یکبار بعد امن الرسول تا کافرین بعد آیت شہد ان لا الہ الا اللہ بعد آیت قل اللہم یا کاس الملک
 یا نبی حساب یکبار بعد سبحان اللہ سی و سہ بار و الحمد للہ سی و سہ بار و الحمد للہ کبیر
 و چہار بار بعد ان خود بار و استغفار وہ بار و کلمہ تمجید و کلمہ توحید و اخلاص و درود و
 و ہفت بار آیت فان تولوا فقل حسبی اللہ الہ الاہ و علیہ توکلنا و ہر سب العرش العلیہ
 و سہ بار کلمہ شہادت و یکبار سمواتین تو ایش بسیار است متضرر نیست کہ از علی رضی اللہ عنہ
 منقول است و ہم از وصایای شیخ محی الدین عربی است و ہم از خضر علیہ السلام و عن
 ابویان ست کہ ہر کہ برین اورا و مو غلبت نماید ہر گز ایمان از سلب نشود و نظر کنند
 بران بندہ ہفتاد نظر ہر روز و در شیطیۃ القدس داخل کنی و ہای او ہفتا باشد بہ مالیکہ
 و از وزخ محفوظ باشد و دشمنان نہا مقہور شوند و در ہر ساعت روز و شب ہفتاد ہزار
 نیکبای آسمان صعو و کنند تا نفع صورت غرض ثواب آں در کتب معتبرہ چون انقیابہ و غیر ہما
 مرقوم است حضرت والدم ہمہ یاران خود را عقید بر این طیفہ میگردند و می فرمودند کہ ہر کہ
 بر این اورا و مو غلبت دار و مارا از طرف حسن عاقبت ہی اطمینان میشود بعدہ سباعتہ
 شیخ الفہم بعد صبح ہم بعد عصر و ترتیب آن اینست کہ سہ بار و در خوانند ہفت بار سورہ فاتحہ
 با تسبیہ و ہفت بار سورہ ناس و ہفت بار سورہ فلق و ہفت بار سورہ اخلاص و ہفت بار قلیا
 و ہفت بار آیت الکرسی تا عظیم و ہفت بار کلمہ تمجید و یکبار عدو ما علم اللہ و زنتہ ما علم اللہ و ملار
 علم اللہ بعد ہفت بار این درود اللہم صل علی محمد عبدک و نبیک و جیبک رسولک الامی و
 علی الہ و اصحابہ و بارک و سلام بعد ہفت بار اللہم اغفر لی تمام و ہفت بار اللہم افضل فی و ہم عاجلہ

واجلا فی الدین و الدنیا و الاخرة ما انت له اهل لا تفعل نبیا مولانا ما نحن له اهل انک غفور حلیم جواد
 ملک برزخوت رحیم این همه با تسمیه سخن خوانده بود دست یکبار یا چهار و چهل و دو بار یا عزیز خوانده
 و سه بار رو خوانده تمام کند خواص آن بسیار است قدر سه سال آن نیست که گزین در هر که آن
 ابدال وقت بود گفت مرا بر او رسد آمد از شام بدید که در این بدید و گفت قبول کن این
 که بدید خوب است و بدید کرده است بن این را ابراهیم تمی که بدید کرده بود و بر حضرت علیه السلام
 و گفته بود که ترک نباید کرد این را صبح و شام که خبر داده است مرا محمد غایب السلام ثواب آن بگردد
 تو ملاقات آن رسول علیه السلام مشرف شوی و برسی تو هم ارشاد خواهند کرد پس گفت بر ابراهیم
 دیدم که آمدند ملائکه و بروند در پیشت پس با ختم مکانی پاکیزه چنانچه در صفت بهشت ثابت
 است پس پرسیدم از فرشتگان این مکان برای کیست گفتند هر که عمل کند مثل عمل تو گفت ابراهیم
 خوروم از میوه بهشت نوشیدیم از شراب آن دیدم آن حضرت صلی الله علیه و سلم را با جماعتی
 از انبیا و ملائکه پس گفتم یا رسول الله خبر داد مرا حضرت علیه السلام این در وقت آن حضرت که حضرت
 گفته است گفتم یا رسول الله هر که عمل کند این در روز قیامت مثل آنکه من دیده ام یا داده خواهد شد چیزی که
 من داده شده ام فرمود که قسم سزاگوار شود خوانده این ورد اگر چه ندیدید و ندیدنت او بخشد شود
 جمله کبائر او که کرده است دفع کرده شود از وی غنیمت خدا و هر که کرده شود فرشته شمال او که نویسد بر او
 بدینا تا یکسال و قسم نبی اکمل نمیکند باین ورد مگر حیدر و ترک نمیکند مگر شقی انبی و شاه و انبیا
 محدث در سنا و سبعات عشر رساله جدا گانه نوشته اند لیکن همه او عبیه را با بسم الله خواندن هر روز
 که قصه خواندن سبب تسمیه هم در کتابی دیده ام بیایم اختصار اینجا نه نوشتن استحقاق بقیه از محمود و عثمان
 اوقات که قبل اسنا و سبعات عشر می نوشتن بهشت که بعد از آن آقا سیدنا از اشراق بنویسد و کعبه
 در هر دو بعد فاتحه اخلاص پنج بار بعد دو رکعت نلذ استخاره بخواند در اول قلمی او
 بعد سلام دست برداشته این دعا بخواند اللهم انی استخیرک بعلمک استق که بت ربک فانک
 تعلم ولا اعلم وانت تقدر ولا اتقدر وانت علام الغیوب اللهم ان کنتم تعلم ان جمیع ما انتمک فیه

فی حقنی و فی حق اہلی و ولدی و فی حق غیرہ جمیع ما تحرك غیرہ فی حقنی و فی حق اہلی و ولدی ما ملکت
 بیمنی من سائتہ ہذہ الی مثلہا من الغنیر فی وینی و دنیا می و معادی و معاشی و عاقبتہ امر سے و عاقلہ
 اجلہ فاقدہ فی غیرہ لی ثم بارک لی فیہ وان کنت تعلم ان جمیع ما تحرك فی حقنی و فی حق اہلی و ولدی ما ملکت
 بیمنی من سائتہ ہذہ الی مثلہا من الغنیر فی وینی و دنیا می و معادی و معاشی و عاقبتہ امر می عاقلہ اجلہ
 و اصرہ عنی و امرتہ عنہ و اقدر سے الخیر میٹ کان ثم ارغنی بہ انک علی کل شیء قدیر پس ثواب آن
 بسیار است و بسیار خواندن و اشہد ان لا اله الا انت و درین وقت نیز ثواب بسیار دارد و ہر کہ نماز بجا آورد خواندہ
 ہا سجاوہ اگر کہ روز شنبول باشد بگذرد تسبیح و آنچه دانند تا آفتاب بر آمدن بعدہ نماز اشراق خواند حق تعالی
 بیست و ہفت ہزار رحمت بیان را بخشد و از آتش خلاص ہدو اگر بعد اشراق آیت ربنا اتنا فی الدنیا
 حسنی الاخری سنہ و قنا عذاب النار بخواند ایمانش ثابت ماند و تقایم حق روزی شود و از
 روزی جاہی جز بظلمت نماند چو آن یکپاسک نور شود نماز چاشت بخواند و آن چہار رکعت سنہ
 یا شبست رکعت یا در روزہ گویند سے ہزار بلا اندک از آسمان نزول میکند نماز چاشت بخواند
 و او را در ہر روز شنبول است بعدہ اگر خواند چہار رکعت و اگر وقت زوال آفتاب
 بخواند ہر کہ چہ بعد نماز است اگر کسی یکبارہ و خلاص سے بار و خبر است کہ از خوانندہ این نماز
 درین گزینہ ہر روز ہزار رحمت راہ و نمیرد تا جایی خود بہشت نہ بیند و زیادہ ازین ثواب است
 کہ برای طوالت سوسہم بعدہ نماز ظهر بخواند بعد نماز ظہر اگر صد بار در روز و صد بار اخلان خون
 ششراہ یا صد ہزار بار و عملان شود تا ہی و ام وارنگو و ایمانش زوال نہ پذیرد و بیخ نعمت ہا
 حساب منہج تقویہ شخص عتاب نبود بعدہ نماز عصر بخواند ہر کہ قبل عصر چہار رکعت سنت نماز
 در محل بدعاتہ او از لذت دور و دم و العادیات و رسوم القارعتہ و در چہار اسمکم التکاتیر
 و شرف و زنج ہر می مہرام شود و منقول است کہ روز قیامت ہذا اطاعت بندگان و ہند مگر روز قیامت
 و سنت عصر و ہر روزی یازدہ بار و عصر در ہر رکعت بخواند اگر جمع میان ہر دو کند ہشتاد و ہفت

اولی تر است نزد مقام بهر کیفیت بعد از من عصر صد بار استغفار باید خواند که همه گناہان آمرزیده شود
 باکسوره و انما زعمات و عم و اللیل بخواند در معاد بسیار فوائد است و سبعات عشرت نیز خواند
 و ن شام شود نماز مغرب بخواند بعد مغرب شش رکعت او این خواند باین ترکیب که او انکی
 و گانه بیست حفظ الایمان بخواند در هر رکعت بعد فاتحه آیه الکرسی یکبار و ششمش بار اخلاص
 بسوزن یکبار بخواند بعد سلام دست بدعا بردارد و بگوید اللهم عندونی بالایمان و احفظ علی
 حیاتی و عند وفاتی و بعد مما فی بعد و گانه دیگر بخواند در اول بعد فاتحه قلبا سه بار و فلک
 ش بار و در دوم اذاجار سه بار و اخلاص پنج بار هر که این دو گانه بخواند نگاہدار و امتد تعالی
 در او اهل و اولاد او را از جذام و آسان کند برومی جانکندنی و به بیند ملک الموت را
 بدورتنیکو و مهربان تر از ما در و پدر و بکشایند در گوری در فانه های رحمت و بر خیزد
 قیامت با صد یقین و دیگر ثواب آن بسیار است بعد یکدو گانه استخاره بخواند در اول
 بعد فاتحه قلبا و در دوم قل هو الله بخواند دعای استخاره که بالا نوشته شد بخواند و نین قدر
 مرومی است بعد تا عاشانشت باشد که ثواب بسیار است بعد نماز عشا بخواند در اول
 نزد رکعت بخواند و هر یک که اخلاص سه بار بعد سلام ده بار و در دو که بدیعت تعالی از سوال
 نگر و نگیز و وضطه گور و تار یکی آن محفوظ دارد و بعد و تر بخواند بعد سلام سه بار سبحان الملک
 اقدس گفته بسجده و پنج بار سبحان قدوس بنا و رب الملائکة و الروح گوید سه بار در هر
 یکین است همچنان بر منلی باشد پس یکبار آیه الکرسی خواند باز بسجده رود و همان تسبیح پنج
 گوید چون مردار هم زبیده شود همه گناہان او و عطا شود ثواب صد حج و عمره و شفا عیال و
 زویر کس و بنشیند و شو و گناہان او اگر چه باشند زیاده از برگ درختان و قوط و یا در اول
 و اب بسیار است بعد و در رکعت نفل هر استخارست بخواند در اول بعد فاتحه
 در دوم و هم ملکم التکاثر که ثواب بسیار است فقط باید که آیه الکرسی را بعد از آن بخواند
 بسیار خوانده باشد سوازی از آن کرد و نیند تا ورید و نفل است و در شاکت و نیند

که خوابش بسیار است و هر که بعد از هر نماز هفت بار بگوید هو الرحمن الرحیم واللهم اجرنی من النار و بگوید
 آتش و وزخ بروی حرام شود و نزدیک خواب رفتن اگر کلمه توحید گوید پاک شود از همه گناہان و اگر
 و هر که از خواب بیدار شود و یا صبح و یا قیوم یا کریم یا رحیم و یا دیگر نامی از نامهای حجاب
 بفرستگان حکم شود که گواه باشد که این بنده را بخشیدم که مرا خواب بهم فرموش نمیکند و اگر بیدار
 گوید فریاد بگوید یا عبیدی بخواند آنچه خوابی بدیم ترا و اگر بگوید طیب شب گوید بیشتر او با صلاحت
 باشد و وقت بر نماز است نیز گوید که چهار هزار نیکی باید از منی فقیر موعظ گوید که وقت خفتن با وضو
 و کلمه قارر به تمام خوانده نجیب اول بجانب راست دست زیر کله نوازه سه بار وضیت باشد
 و با السلام و بعد از آن صلوات بر سید عالم و سلم و سوره بیا که بیدار و بیدار و بیدار و بیدار و بیدار و بیدار
 گوید این خواب در روز یا در شب یا در آنفاس مشغول باشد که خواب بر او موت است غفلت در وقت
 موت نیاید و اگر طالع حق است و سالک راه طریقت تصور موت در میان قبر افتاده بیاید
 شده خواب در روز یا در شب یا در آنفاس مشغول باشد که خواب بر او موت است غفلت در وقت
 در سال نور و حدت بنویسند که ای سید چون در خواب شومی نیت کن که بعالم بطون میرود
 و رجوع بحقیقت خود میکنم و چون بیدار شوی بدان که بعالم بطور آمدم و از بطون بلیغی تنزلی کردم و بلیغ
 سحر بنخیزی و مستغنا رکعتی و بگویی که ای حقیقت من مرا بخود کش و مرا از من بپوش و از وطنی برآ
 و نماز بیدار کنی و در نماز سوره های سجوان اگر با او داشته باشی که مختار خود جگان وین و نیامی
 بعد از نماز بجا و حدت مشغول باش الا عند الضرورت چون آفتاب بر آید چهار رکعت بگذارد
 سلام سه سوره پس یکبار سجوان بعد از آن و اگر درین چهار رکعت نیز توانی خواند نیز و اگر بعد از هر
 سوره پس یکبار سجوانی خواند بسیار دار و اما در وقت خواندن نماز قرآن مجید باید که فکر و حدت
 از دست نهد که خود عبادت خود میکند و خود کلام خود بخواند ای سید سالک اگر همه آداب
 ضرور است بهصیل کن اینجا گنجایش ندارد و مختصر نیست که خواب کمتر کند چون ضرورت شود و غنا
 کرد و بهمان اندیشه که نوشت تم خواب کند و طعام و شراب باید که اندک باشد و در شبانه روز

کیا بود و اگر رسا شوم بود بهتر باشد باید که از پریشانی لغو اجتناب کند که از اسباب دینی و بیگانگی و دوام طلب
است هر چه در شرع منع است و هر چه در طریقت بدست همه اینچنین است این قاعده را نیکو
یا و در ای سید باید که سخن کمتر کنی و در خلوت و صومرا و تمام اقبه و ملاحظه و مدت میگردی باشی
ای سید سخن کردن دل را در پیشتر آرد و آنقدر که بار و بدو ترا از کسب حدت و بیگانگی غافل سازد و
بفروست حرف مزین و مختصر گوید و حدت را از اندیشه یک لحظه جدا کند چون در مجالس نشینی بیشتر
متعبد شو مباد غفلت واقع شود سعی کن که آن کثرت مرآت و حدت شود و مقوی گردد
مطالب نوزدهم در بیان اعمالی که مطالب حق را مفید است بدان که هر که خواهد
که صحبت حق پیدا شود این رباعی بکند و یکبار هر روز بخواند مجرب است رباعی عشقا پر آتو
منز گردان خوروی بد با شیره دلان چه رستمیها کردی بد اکنون که بسج روی خبر آوروی بد هر جمله
که در می نگی نامروی بد ایضا این رباعی خوانده باشد رباعی اندر چشم همه تویی بینائی بد
اندر چشم همه تویی گویائی بد در هر قدم تورا می پیمائی بد بس جلا تویی و گرچه پیغمبری بد و در
جمع اسلوک است که شخصی از حضرت نذیر الدین چراغ دلی عرض کرد که و روی آن باشد که
بخواندن آن صحبت خدا روزی شود فرمود بعد نماز عنقریب بایر سوره عم بخواند فرمودند که از
شیخ نظام الدین اولیاء شنیده ام که هر که بعد مسبغات عشرت با این دعا بخواند حق تعالی
ویرا صحبت خود سیر گرداند نیست اللهم یعنی محب الیک استغنی محب الیک احشرتی تحت اقدام
کتاب احبابک و بعد و گانه شجیه الوضو هم این دعا بخواند فقط حضرت والدیم مکتوبی بیارند
توفیق اند که خواندن صلوة التسبیح بر مفید ذوق و شوق حق است ایضا بعد نماز عشاق
نیم شب یک و گانه بگزار و در هر رکعت بعد فاتحه قلبی سه بار خوانده بعد صلوات بر پیغمبر کرده
بماند و زبان آسمان پذیرد حاصل نباشد این اسم مع دو بار اول آنرا بخواند
یا سائرس قد شغفما حبیبی محبت الهی پیدا شود و هر که هر روز با شکر خداوند را یاد کند
یا ذوق یا مریز یا رفیقا سلام بخواند حصول جمیع مطالب و شکر است شود ایضا بارها بخواند

سرود حضرت والد خود برین موافقت دارد و یک برای نوبانی شدن قلب هر که بخواند بنفشاد
 هزار بار الهی قلبی محبوب و نفسی معیوب و عقلی مغلوب و هوای غالب و طاعتی قلیل و عصیت کثیر
 چنانچه یا ستاره ایوب یا غفر ذنوبی کما یا غفار یا ستاره بر جنتک یا ارحم الراحمین در حق می نور شود
 دیگر برای اینست قلب مداومت کند یا طبعی القلوب لیسین تمی نوبانی قبل از ان تا ایمنه عند الموت پس
 نسبت حاصل شود که شخصی از معرفت کرمی چنین سوال کرد و فرمود بشرایعین فرمودند و بگوید
 هر که بخواند هر روز وقت صبح اللهم انک سالت علینا البیض العیون بنا یا ارحم الراحمین من حیث
 لا یزیم فالیس من انما ایستوی انساک و انساک من فوک البدر بیننا و بینکم البعد بیننا و بینکم البعد
 انک سالت کل شیء قدیر از شده و در شیطان محفوظ ماند که از هر واسعه رحمت الله علیه منقول است که اگر
 عابد صبح بخواند در روز شنبه ان شاء الله کمال شکر شده گفت که منجو هم این را کسی تعلیم کن گفتند من مش
 خواهم کرد کسی هر چه خواهی کن پس بگوید صبح لایم دارد و دیگر هر که بعد از فرض بوقت است یا اگر بوقت
 در احوال و بیفت باز در دو زمین خواند از برین گفته تا بفرستد اگر حصار باشد او را از شدت طاعت کرم
 اگر کسی بعد از صبح و شام یکبار یا در هر یکبار تا از اول تا آخر روز و یکبار یا در هر یکبار
 نهد باشد از شتر طایر و باطن محفوظ باشد هر چه است در ایام الفلکی منته نشد و اگر تمهید بر نهد
 بخواند و دیگر هر که وقت خواب این دعا خواند بر انگیزد حق آمانی سفر نشد که بیدار ماند او را و
 بعد آن وقت اگر نماز نهد گوارا و آسین کورین در او در خواب و نماز کند و ثواب آن بخواند در روز
 باشد نیست اللهم انقلنی فی ارض السلام و استعملنی باعمال الاعمال لدیک یا رب العالمین
 لعلی و بعد فی من شوکات سالک تقویتم من خوفک تعظیفی و اعونک فاستجب لى اللهم یا قهر
 انما تولینى غیرک ان ترفع شرک و لا تنسى ذکرک و لا یغیب عنک العالمین و یکبر برک و بازان
 بخواند ثواب بسیار باشد اللهم یا ارحم الراحمین و یا منعمی و یا منعمی و یا منعمی و یا منعمی و یا منعمی
 یا طاعتک لدیها و الاخره منعمی و یا منعمی و یا منعمی و یا منعمی و یا منعمی و یا منعمی و یا منعمی
 منقول است که برای محبت معرفت حق همیشه در میان زمین و سنت نیز این دعا خواند باشد

اللهم یا حی یا قیوم یا حنان یا منان یا بدیع السموات والارض یا ذا الجلال والإکرام یا ارحم الراحمین

سجده استقامت یا ارحم الراحمین یا ارحم الراحمین یا ارحم الراحمین یا ارحم الراحمین یا ارحم الراحمین

منقول است که برای محبت حق این دعا را هر روز بخواند باشد اللهم یا ارحم الراحمین

چون کسی در سجده یا در حال قیام می ایستد و بگوید یا ارحم الراحمین حضرت منقول است که بر او

تسعة عشر مرتبه بر نفس او نازل می شود و بر طاعت او در نماز فریضه یا زود بار این دعا خوانده باشد اللهم

یا ارحم الراحمین یا ارحم الراحمین یا ارحم الراحمین یا ارحم الراحمین یا ارحم الراحمین یا ارحم الراحمین

حق بعد شاقیل و ترابین و رکعت خوانده باشد و اگر قادر بر بیداری باشد بعد نماز تسبیح را

دارد و لاکن در مکان عالی یا حضور دل بگذارد و اگر غسل کند اولی و الا وضو نماز و کامل و

لباس پاک معطر بپوشد قبل از دو گانه یا زود بار استغفار و یا زود بار و در خواندن و شکر

کند و رکعت اول بعد فاتحه یا زود بار آیت و لیثون علیهم تا کبیر از سوره و هر سجده

و هم بعد فاتحه آیت و الیم شایب تا شکر یا بطهور از سوره هر سجده یا زود بار بعد سلام

این دعا بخواند اللهم بک نفتح و بک نستفتح اللهم افتح لی درک العاصم عنک الخفی بجمعه علی احمد علیه

عبدک حبیبک رسولک ایضا توجبه اللهم سهل جزوتی امرنا و ذل صعوبتنا و غلظتنا منک من

اکثر و ارجو و امرت عننا من الشر اکثر مما نحتاج یا غنی الالطاف بحق القاف و الاحقاف و

سوره الاحزاب و صلی الله علی سیدنا محمد و آله الطیبین الطاهیرین برحمتک یا ارحم الراحمین

از رساله فیوض القادر به معنای شاه علی رضا سهرندی و تلیفه قادر به در فیوض القادر

مذکور است که منقول است از حضرت پیر و ستیگر قدس سره که بعد نماز فجر صد شصت یا

یا ارحم الراحمین یا ارحم الراحمین یا ارحم الراحمین یا ارحم الراحمین یا ارحم الراحمین یا ارحم الراحمین

سجده یا ارحم الراحمین یا ارحم الراحمین یا ارحم الراحمین یا ارحم الراحمین یا ارحم الراحمین یا ارحم الراحمین

کمان بعد از سجده که برای مغفرت همه ذنوب و وسعت بزرگ و استجاب دعا و بعد از مغرب یا

یا ارحم الراحمین یا ارحم الراحمین یا ارحم الراحمین یا ارحم الراحمین یا ارحم الراحمین یا ارحم الراحمین

پانزدهمین روز بخواند بعد از عشاء نیز که همین اثر دارد و بعد از دو روز سه روز سه بار و در سبغات عشرت خواند و بعد از آن
 در آن روز هفت مرتبه صد بار بخواند بعد از عصر استغفر الله الذي لا اله الا هو الا ان الله هو الغنيوم والقریب اليه
 صد بار بخواند که برای دفع گناهان چند اثر تمام دارد و نیز که لا اله الا الله الملك الحق المبين صد بار
 بخواند و نیز بعد از عصر اسم بالله الا که استخوانها و با بخواند تا اول آینه دنیا مسزگردد و در این اسم بعد از آن
 صبح نیز همین اثر دارد و بعد از مغرب کلمه طیب صد بار برای حفظ ایمان خاصیت دارد و نیز کلمه تیر
 صد بار بعد از مغرب برای قبولیت حق و مغفرت و توب و جمعیت توبه اثر تمام دارد و نیز اسم
 یا مالک را موافق عادتش بعد از مغرب بخواند که برای کشایش دولت بجز است و بعد از آن
 تجید صد بار بخواند که برای مغفرت گناه رانمی و استقبال بجز است و نیز بعد از عشاء صد بار یا یا
 و صد بار یا فتاح برای روزی و جمعیت صورتی و همچنین اثر خلیف و در آن حق و گیر که بیجان
 الملك قدوس الخلاق المفعال با هفتاد بار دستها بر سینه نهاده و باین تصور بخواند که بوی
 رنگ از سینه زدوده یا شده بعد از این آیت بخواند و ما ذالک علی الله یخیر من تعالی کس من
 او را دور کند و پست گرداند و در طاعت خود و دیگر برای حفظ و ثبات ایمان همیشه در همه
 چهار رکعت بخواند هر رکعت بعد نماز سوره اطلاق با دو بار بعد سلام آخر آن روز
 و درین میان با کسی سخن نگوید و ثواب آن جمیع حضرتت بدید کنند انتمی سه
 مطلب است در آداب لباس پوشیدن و روز قطع کردن جامه بود پوشیدن
 آن و ما تعلق به و بیان استعمال در وقت در جامه و غیره بدانکه در کتاب زیسته
 که چون جامه نوقطع کند یا پوشاید که درین ایام که مذکور میشود بعمل آن که مبارک باشد پس بر روی
 قطع روز یکشنبه و سه شنبه و شنبه مبارک است که در غیر است هر که قطع کند روز یکشنبه
 و هر روز مبارک نباشد اگر روز سه شنبه قطع کند آن چیزی بزرگ است و روز یکشنبه
 و اگر روز شنبه قطع کند در این کرد و مادامیکه آن جامه در بدن باشد هر روز روز شنبه قطع کند
 باشد که بر روز چهارشنبه قطع کند و در روز پنجشنبه قطع کند و در روز شنبه قطع کند

پس آید و اگر در فرجه شب قطع کند نماز نسیب شود و زوت بیخورد و اگر می شود و اگر مرد جمعه
 قطع کند نماز نسیب شود و اگر در روز و در کتاب نماز است و این کلام حضرت
 امیرالمؤمنین کرم الله وجهه است که هر چه پیش از قدر است که جامه پوشید جمعه یا روز جمعه
 به نیت نماز جمعه پوشید و در عین جامه نپوشید اگر کسی که برکتی در مرتبه پیشه دارد و مسنون
 است پیش از هر گاه جامه نپوشد و بسیار ک باو باید گفت تا در آن جامه ویرا سرور و برکت
 باشد یعنی خدا و در وقتیکه جامه نپوشد و بار انا انزلناه خوانده بر آب در که در وقت
 نپوشید و پیش از آنکه برکت کرد و باید که به نیت نماز پوشد و بعد از پوشیدن جامه و در وقت

نماز شکر بگذارد و این دعا بخواند بسم الله الرحمن الرحیم الحمد لله الذی کسافی ما اورا سے
 به عورتی و آنجمل به فی حیاته الحمد لله الذی کسافی هذا الثوب و زینته من غیر حوائضی
 و الاحوال و الاقوال الحمد لله الذی نعمته تم الامم الحیات و برحمته تصالح الفاسد و یزین البرکات
 علی کل حال اللهم اجعل ثوبی مبارکاً اشکر فی نعمتک آسن فی عبادتک عمل فی بطاعتک
 یا مدد الی الله تعالی بالمد من استیلاء النفس بتقلیل و کثیر اللهم انی اسالک العفو و العافیه
 و المعافات و اقمی و احفظ من خیر الذی بالآخره اللهم انی اسالک المدی و التقی و النصفه و
 التوفیق لما تحب و ترعی پس هنوز آن در گردن او نرسیده باشد که همه گناہان او آمرزیده شود
 و سنت است که هر گاه جامه از بدن فرو رود و پیچیده کند و نگاهدارد و اگر آنرا شیطان پیش
 و موزه را نیز بجا نماند نگاهدارد و وقت پوشیدن لباس خود موزه و نوا دل نگوید و تسمیه گوید
 و اگر سوره فاتحه یا هفت بار بخواند در بدن پوشنده جامه سرور پیدا شود و با محبت و
 و عافیت ماند و اگر مرغن باشد مرغن و می بر طرف گردد و اگر فرغندار بود فرغن ادا شود و زود
 بماند و دیگر میسر آید لیکن باید که جامه کهنه فقیر و مسکین و بد یا باطل و عیال خود نبندد اگر مسنون است
 که درین ثواب بسیار است و در جامه و پیرایه جامه پوشیدن سنت است که اول دست راست
 باستین راست در آرد و باز دست چپ باستین چپ گذارد و چادر و کیم را از دست راست

بدوش چپ انداز و چنانچه حمل است و لنگه سردگان نیز بهین دستور کن و بآید و است که مردان
 در لباس ریشمی پوشیدن حرام است که در خبر است که من لبس که بر فی الدنیا لم یلبس فی الاخره
 نمیشود کرده است آن حضرت از پوشیدن حریر گوناگون گشت از علی رضی الله عنه منقول است که
 رفت آن حضرت حریر را و داشت آنرا در دست راست و گرفت زر را و داشت آنرا در دست
 چپ پس فرمود این هر دو حرام اند بر مردان است من لبس حریر بر میان نیز حرام است زمان
 در مختار آن را رواست و اگر برای رفع نمازش و جرب و سودا مرد هم پوشد رواست و لباس معصوم
 حرام است مردان را و علی را در لباس معصوم اختلاف است بعضی مطلق حرام گویند و بعضی گویند
 اگر بعد از بافتن رنگ کرده باشد حرام است اگر بعد از رنگ کردن بافته شود مباح است و بعضی
 گویند اگر بومی آن از اهل شده باشد مباح است و الا حرام و بعضی گویند که لبس آن در مجالس و مجال
 است و اگر در خانه پوشد رواست و مختار در نهی حرام است و نماز گذاردن آن
 رواست و در رنگ سرخ از غیر معصومین اختلاف است و آنرا حضرت صلی الله علیه و سلم از
 لای نافت تا فوق کعبین بود و این قدر سنت است و هم برین قیاس مسلول که متعارفان
 بار است و آنرا اشکوار گویند بتقدیر آن حضرت صلی الله علیه و سلم باینکه اگر زیر شتانگ
 باشد بدعت است و گناه و خبر است که فرمود صلی الله علیه و سلم لا یُنظر الله یوم القیمه الی من جازاه
 بطریق نظر نیکند خدا بی تعالی روز قیامت بسوی کسی که بشد از خود را و در ساز و بطریق کبر
 و سرف و طغیان نعمت است ازین تمیز معلوم میشود که اگر از روی تکبر باشد و بیعت عده باشد
 مثل برودت مکروه بود و نزدیک فقها اینرا یک فرود شتانگ باشد حرام است و بیعت
 معصوم چنانچه فرمود علیه السلام من جازوه خیل لم یُنظر الله یوم القیمه و فرمود علیه السلام هر قدر که
 زار از کعبین فرود تر باشد از ذریع است و استین و جبه و قیاس آن حضرت که این تا مختار
 باینکه اگر انگشتان موافق ایام حرارت و برودت مقرر شده بود و اگر جبهه شکران و بیابان و الحما
 نیست حق پوشد ثواب داده شود و اگر بر این تمیز و استین و جبهه و قیاس مقرر شده بود و قیاس مقرر

که پاک نیست لباس زیبا پوشیدن اگر از راه بلبه نباشد و در جمیع السوازل است که روزی مولی
 علیه السلام برآمدند و بروی روسیه بود که قیمت آن هزار درهم بود و روزی برای نماز برخاستند و
 ردائی بود و قیمت چهار صد درهم و آن جامه علم را پوشیده است و نیز جامه سیاه پوشیدنی که اطراف آن
 ایندس دوخته بود و پوشیده و هم باید که دستار نشسته نه بند و از ارشسته پوشد که در خبر است که هر
 دستار نشسته بند و از ارشسته پوشد مبتلا کند خدا و پاره برای که دوا سی آن نباشد و اگر معذ
 باشد جائز و رواست و در بعضی کتب معتبره است که کسی نخورد یا اکثر اوقات لباس سبزه
 شهوت نگیرد و اندک مکره است و ممنوع است چنانچه قول ابن عمر است که فرمود علیه السلام هر کس
 جامه شهرت در دنیا پوشد خدا ویرا در قیامت جامه ذلت و اعیانا اگر باشد مانع نیست بهتر
 لباس سفید است و اصل در جامه و غیره پوشیدن آنست که از وجه حلال باشد که بر وجه حرام نه
 و نعل قبول نیست و افضل در جامه آنست که پوشد پاچه وسط نه سخت گران قیمت و نه بسیار گران
 و در مکتوب نوزدهم شیخ شرف الدین رحیمی منیری که از عمده مشایخ و علمای وقت خود بودند
 است که چوب در جامه و درختن سنت است و دوزخ سیاه و اشقیق سنت و در غصه شمشیر
 جوراب و نعل پوشیدن نیز سنت است و در سیر الاحکام است که بر ششم پوشیدن زنان
 علی الاطلاق رواست مردان را آنچه بود او ابریشم است و تار و از ریسمان بافته باشد و در
 رواست و در غیر جریب روانیست و زر و نقره همین حکم دارد و مقدار چهار انگشت در عرض
 و سه انگشت و در آن ماند آن انگشتری و کمر بند و حلیه تنوع از نقره نه از زر و آنچه پوشیدن آن مردان
 رواست پوشیدن آن کودکان را نیز رواست کودکان بنه کار نشوند پوشاننده بنه کار شوند
 و استعمال آن نند و نقره مردان و زنان را کرده است و همچنین آلات زر و نقره چنانچه دوات و قبا
 و سرمدان و سرمد چوب و مانند آن اما استعمال آن در زین و شیشه و بلور و حقیق و آوند نقره کوزه
 و جامه که پودا و از ریسمان بود تار او ابریشم بافته باشد و شستن و سواری بر کرسی و زین نیز روا
 زده رواست بشرط آنکه جاتی گرفتار آوند و جایی شستن بر کرسی و زین ابریشم و زر نقره نباشد

باش یا فراس ساختن از آنچه پوشیدن آن مکره است مکره نیست نزد یک مام ابی یوسف امام محمد مکره است و انگشتری سنگی اگر چه عقیم باشد و آهنی و نئیبی برنجینه و مانند آن مکره است انتهی
مخفی مباد که این آداب لباس اهل دنیا و علمای دین است که نوشته شد آداب لباس فقرا کیفیت آن
دیگر است که سند هر یک و هر وضعی در کتاب اسناد اشیان تفصیل تمام نوشته ام در ویش باید که در کتاب
بازل دنیا فرقی کند تا در عالم ممتاز باشد که این فرقه در ویشان است تا هر یک با فقر باوب پیش آیند
والا هر نگ خود دانست با ایشان بمعامله دیگر پیش خواهند آمد و در صورت بی ادبی با ایشان فرسجال
ایشان عائد خواهد شد که قول صوفیان است اگر صورت درویشی بر دیواری نقش کنند از اسباباوب
باید گذشت و در مت و اوب ایشان نگاه داشتن ضرور است از نیست که خواجه خود فرمودند ای رسید
در لباس تکلف نباید کرد و چیزه از لباس فقر با خود باید داشت انتهی -

مطلب بست و یکم و اوب طعام خوردن و آب نوشیدن بدانکه سالک باید که
در طعام و شراب هیچ تکلفی نکند و باید که طعام تنها نخورد که در حدیث از آن نهی است و در نظر
مردمان هم نخورد که از نظر بیماری پیدا شود که لا و اوب باشد اگر تجرد و چیزه با آنها هر پیشانند اگر چه
آن چیز اندک بود که فرمود عابد السلام که خوردن از آتش و زرع خرید اگر چه خرمایا القمه طعام باشد که
ثواب یک نان خیرات کردن فاضله از دور کحت نافله باشد خصمه ما بر بیوگان زمینان و نه بخوان
و افتاد و آن شکسته گان و هر که بخانه خود چیزه ببرد باید که از آن بمساجدان خود نیز بدهد چنانچه
بیشتر بزرگان در نظر عابد پایان نیز خورد می اگر خورد می اول از آن با آنها خورد می و باید که بست
که در طعام خوردن بست و سه چیز سنت است اول بی بدوست شدن پیش از طعام خوردن که در
موردی حکمی است و بعد از طعام خوردن که در دفع جنون است دوم دو دوست شدن و اول از آن
پیران قبل طعام و بعد طعام بر عکس سابق است و در خوردن چهار مورد است اول از آن در میان
و پانزدهم بستن باید و از نوشتن بستن خوردن بستن اول از آن در میان
طعام باید بستن اول از آن در نوشتن بستن خوردن بستن اول از آن در میان

که موجب شفاست از هفتاد بیماری که بعضی از آن دیوانگی و باخوره و برص و زردی است و در شکر است
 که هر که ابتدا و انتها از نمک کند آن طعام را روز قیامت حساب نباشد گنایان انگلس آن مزید شود
 هشتم بست انگشت خوردن و آن انگشت نرو شهادت و میان است و اگر کجای انگشت چهارم
 را یار کند مضایقه نیست پنج انگشتان فعل حریصان و شیطان است بیک انگشت فعل متکبران
 نهم بست دست خوردن که شیطان بدست چپ بخورد و می آشامد و میباید و هم حاضر خستن
 سر که و سبزه بر سفره که آن نزد بعضی موجب حضور ملائکه است و نزد بعضی را نذر شیطان است
 طعام را از پیش خود خوردن مگر در میوه که از هر جا که داند بخورد و در او از و هم نان را بدو دست شکستن
 سیزدهم ناشکستن نان درست تا وقتیکه نان شکسته باشد چهارم و هم از گرانان طعام خود دن
 نامبیانه رسد که موجب برکت است پانزدهم آنچه از دست خوان و سفره افتد آن را خوردن که
 موجب فراخی زرق است و سبب اینی بومی و اولاد و می از حماقت و باخوره و برص و هم
 حور است کذا فی الخبر شانزدهم رسیدن طرف طعام که آن طرف دعای آمرزش می خواهد کرد
 و اگر نه آن طرف را شیطان خواهد رسید آن طرف و می را دعای بد خواهد کرد که الهی و می
 شیطان کن چنانچه و می مرا کرده است و اگر در آن طرف اندک آب انداخته یا شامد ثواب
 یک بنده آزاد کردن یا بد بگذانی السدیست هفتم رسیدن انگشتان است بعد از طعام سجد
 انگشتان سرخ شوند و در رسیدن ابتدا از انگشت بیانه کند و ختم بر انگشت نکند هیچ چیز
 دندان کردن است بعد از طعام که موجب صحت است نوزدهم خلال از چوب تلخ کردن است
 چنانچه سواک از چوب تلخ و باید که خلال سچند چوب نکند چنانچه انار و گزونی و جاروب دست
 و ریحان و بر روی و مورد و کشنیز بستم آنچه از دندان فرود فرود و آنچه سجلاال گیر و بیرون
 اندازد بست و یکم همه کس و دستها را در یک طشت بشویند بی آنکه هر دفعه آب آن را بیرون برند
 بست و دوم بعد خوردن گوید اللهم بارک لنا فیما رزقتنا و ارزقنا خیر امنا و اگر شیر خورده باشد گوید
 اللهم بارک لنا فیما رزقتنا و ارزقنا خیر امنا و بعد از سورۃ لایلاف و اخلاص بخواند بست و سوم

طعام نعلین از پاکشیدن نیز در طعام خوردن چهار چیز مستحب است اول طعام با دیکری خوردن خواه
 بیگانه باشد خواه بیگانه که در آنها خورد بدترین مردمان است دوم بودن نام آن از نامهای سول
 علیه السلام محمد یا احمد علیه السلام سوم پیشتر از دیکران دست از طعام کشیدن چهارم بالیست
 دست تری چشمه که بعد از طعام شسته باشد که رسول علیه السلام دست شستی و بر روی دست
 و سر نمیزی و دیگر از آن طعام خوردن است و شستن نیز دیکر است اول آنکه چون برای طعام
 خوردن دست بشوید باید که از رویال و غیره پاک نکند تا تری آن وقت خوردن باقی باشد

دوم آنکه در ابتدای طعام گوید بسم الله خیر الا سمار بسم الله رب الارض و السماء بسم الله
 الذی لا یضرح احد شیء فی الارض الا فی السماء و هو السميع العليم چنانچه نقل است بیک
 چینی میگفت روزی شخصی زهر و طعامش کرد و بیچ تا پیشتر که سوم خوردن بعد از گرسنگی چهارم
 دست از طعام باز کشیدن قبل از سیری همچو دست از طعام نگاه داشتن بر ابتدا با کسی در علم و در علم
 از وی زیاده باشد ششم قهقه خوردن و خوردن هفتم لقمه را خوب خاندن ششم دست نگاه داشتن از
 فروردین لقمه که در دهان است ششم اجتناب کردن از سر بالا داشتن ششم اجتناب کردن از سر
 فرو داشتن یا ترم اجتناب کردن از کشادن دهان بمیان خود و از و هم در اول لقمه تهیه گفتن
 نیز در هم در اثر لقمه که گفتن چهارم در وقت عطسه و سرفه روی از سفره کشیدن یا نزد هم وقت
 بیرون آوردن استخوان غیر از دهان روی گردانیدن بدست چپ گرفتن ششام نزد هم
 چپ را از طرفت و مانند آن نگاه داشتن هفتم هم گزیده از طرفت سر که دشوار با و کل با خورش
 نگاه داشتن نیز ششم نگاه داشتن دست از لقمه گرفتن تا وقتیکه دیکری دست از خوردن طعام
 بیرون کند نوزدهم استخوان پوست خربزه و غیره در او پیش خود جمع کردن ششم دیگر از آن
 و مباحثه ساکت بودن پشت و یکم لقمه را بی آنکه چپ چکان باشد برداشتن
 در وقت دست شستن اشنان در آنچه بدان دست شستنی است از این و
 یکسید که مایه است با شادان بست و سوم بر زدن آب را طهری است از این لقمه گفتن

بستنی چهارم آب را از دیان آهسته برشته بر شستن است بستنی پنجم از آب خوردن تا خیر کردن پیش
 از شستن بیرون بیرون بستنی ششم بعد از طعام دور کعبه نماز شکریه گزاردن بدانکه در طعام
 و از زود پذیرش می است اول مکروه و اشتغال طعام را بی شسته چون پس خورد و کسی که پس خورد و چون
 شفا و سبب غفران است جائز است استکاره از سوخته و زغال بسته و کند و شده و بد بوئی شده
 دوم طعام را عیب کردن سوم میان نان خوردن چهارم در تاریکی خوردن پنجم طعام را گذاشتن
 از جهت گرسنگی افتادن ششم گوشت را بکار و بریدن هفتم نان را بکار و بریدن هشتم وقت افق در
 دهان کردن سر پیش بردن نهم در طعام خوردن دشت افشاندن و ششم در پیش طعام جهت تنظیم
 بر خاستن یا زود هم از پیش طعام بر خاستن جهت کار و نیز حاجت طعام باشد و از زود هم
 گوش باواز و در دشتن تا طعام را پیش و باید که تمییز بخورد و نیست آنکه با کسی آمده است یک شکر
 و نیز در طعام و از زود چیز مکروه است اول در ظرف مسی برنجی که قلعی نداشت باشد بهتر است
 که در ظرف چوبین سفالین بجز و دوم ظرف مسی که در خندان را با نای نان نهادن مگر نمک
 مسی را با نای نان نهادن جائز است لیکن ترک آن اولی سوم طعام را نزد کسی بردن پیش
 طعام آمدن جهت تنظیم بهتر است چهارم وقف کردن که موجب نوال برکت است و همچنین در آب
 هم مکروه است پنجم طعام را گرم خوردن که آن برکت را ببرد که در خبر است که از طعام گرم خوردن
 هفت علت عارض گرد و کوری و گرمی و فراموشی و زردی رومی و بی برکتی طعام و بی قوتی
 و آب رفتن و نان ششم طعام را بوییدن که کار با نهم است هفتم وقت خوردن خاموش ماندن
 که شماره نمان است هشتم ایستاده و راه روان طعام خوردن نهم دست از کاغذ نشستن پاک
 کردن و هم کار و از نان پاک کردن آن نان را نخوردن اگر نخورد با کسی نیست یا زود هم شکر
 در طعام بر ساختن و از زود هم طعامها سه گوناگون جهت تکلف ساختن که طعام یک قسم است
 و در طعام سه چیز حرام است اول در ظرف طلا و لقره خوردن مردوزن را دوم زیاد از سیری
 خوردن بی قدری مگر آنکه از برای خاطر همان پاروزه فراد یا شد سوم زود برداشتن بی اذن صاحب

آنکه از آنجای که با شد یا در آن دیار عرف بود انقضای طعام سیر نخورد که بالغ عبادت است و
 حده را سه حصه کند بر این طعام و آب و نفس و در سیری در عهد پیغمبر علیه السلام نبود بدانکه گزین
 نیت سیری ده چیز است اول کابل شود و دوم خواب بسیار کند ششم شویب غائب شود
 با مردم بیماری عارض شود و پنجم بدی پیش گیرد و ششم تیره شود و هفتم دل سخت گردد و هشتم غنا
 زان شوند و نهم مگس شود و دهم سستی در فم شود و قول سهل ستری است که اصل همه افتد سیر
 درون است و آدمی را در چیز ملاک کند طلب عز و خوف در ویشی و خوف اندک خوردن
 با خدای تعالی آرام گرفتن است و از خلق گرسنی است و دستگیری در چهار چیز است کم خوردن
 کم گفتن و کم گفتن و کم با خلق بودن هر که با یاد کند بهجت آدمی آن باشد که چه خورد و دست از
 خوردن در حریت است که سه چیز سیاه بی دل پیدا کند یکی دوست داشتن خواب دوم دوست
 داشتن راحت سوم دوست داشتن بسیار خوردن و چهارم در خبر است هر که در دنیا باشد
 در هر سه گریه باشد هر که در دنیا گریه باشد در آخرت سیر باشد و در خبر است که بهترین
 بهترین اعمال گرسنگی است هر که بعد سیر خورد و بدستی که حرام خورده باشد و گرسنگی مغز
 عبادت است و در خبر است که زنده داری و لسانی خود را با اندک خوردن و با اندک گفتن
 پاک داری و لسانی خود را با گرسنگی و لذت کنید بعظمت خدا و هم در خبر است که نزدیک تر از شما
 من در قیامت کسی باشد که گرسنگی او در آن باشد و تفکر در قدر تنهای خدا بسیار بود و هم در
 خبر است که نیست محنت مگر کسی را که در این بود بر خوردن و قول مشایخ است از حدیث
 که هر که طعام خوردن بسیار بود بیمار شدن بسیار بود و هر که طعام خوردن اندک بود و اگر
 اندک با خوردن و صوفیه کسی که پیر باشد از طعام بدتر است از آن که پیر باشد از شراب
 انقضای غذا طعام چهار است یکی طعام حلال خوردن و دوم دانستن آن طعام از خوردن
 سوم رفی بن بران از هر چه که باشد چهارم معصیت نکردن در آن تا وقتیکه فوت آن طعام
 در دست باشد و اب اعصابین است که مقصود از باب الباب لغای حق است

و رضای او در دار ثواب و عطرالتبش علم و عمل است سواد طبیعت بر علم و عمل موقوف است بر سر
بدن و سواد است بدن با طعام است عا و تا پس واجب است که تناول او بقدر حاجت
نمزدان خورد که از عده کند و در حکم با حکم کرده و چون از قوت بر عبادت میسر نگردد
نه چندان بخورد و یا است بر آید به نه چندان از نعمت جانست بر آید به باید که در اکل
با کور صبح افغان مقصود عبادت مولی باشد نه طوفان از نعمت گفته اند که در اکل من الدین
قول حضرت شیخ علام الدین سنائی است بسیار که در ایشان همه نهایت تا در وقت نشسته خورد
در آنرا باشند که نعمت حال در زمین و اسباب انسانی نغمه است چون اینک است تحریر اندازد میگویند
که جمعیت خاطر حاصل شود اگر چه گفته در اکل باشد فقط و قول بقران حکیم است که نماز طعام
آن به نیک کن که هشتاد و هشت بره پیش از طعام دست بشوی تا آنزیده گزنی و بعد از طعام
بشوی تا در و شوی نه یعنی در آن بسفر و خورد و بر پاشی چپ نشسته و زانوی راست بر آورده
اینیاست علیه السلام و طعام بسیار بخورد که دل سیاه کند و از عبادت باز دارد
بدترین فلان باشی در چون طعام پیش آید اول بسم الله بگوئی و در آخر الحمد بگوئی و بزرگ
مان مشکن که از جمله شکران باشی و نغمه خرد بردار و نیک سخای و فرو برد و طعام از پیش
و در زمانی که سینه باری بزرگ نه که برکت در آن است و طعام گرم به نفس سرد کن و بگذارد
و دست در کافه ایشان زناستان بلیس که سنت است آب و طعام بسیار بخورد و آب
سه بار بخورد اول بسم الله گوید و در بار دوم الحمد گوید و در بار سوم الحمد گوید و در دست بطعام بکشد
بر تو مقدم باشد و در وقت طعام سخنان خوش گوئی و جانب کاس هم بگذار و در ایند کوشد
بگردان منگو و بیار آن موافقت کن در دست شستن فرود می نگر و آب دستها و مانده پاش
برکت در آن بسیار است انشی و حضرت شاه عبدالعزیز و بلوسی در آداب طعام فرمود
و سنت و ملال بود عرام و مساجد و غیره رساله نوشته است اگر بتعمیل خواهی تمام بپوش
نوشته است بانی آداب دعوت هماننداری و غیره هر چه خواهی در آداب آن من مطالب

باب نوشیدن آب که در آب خوردن پنج چیز سنت است اول نظرت را بدست راست گرفتن
 دوم بسم الله شامیدن باین ترکیب که بعد هر دو می نظرت را از زمین دور سازد و نفس را مذسوم در
 می بسم الله الرحمن الرحیم گفتن و آخر الحمد لله و در یکدم نیز رواست چهارم آب را بار یک شامیدن
 زور شست آتاشامیدن در دو جگر پیدا میشود و پنجم آب شست آتاشامیدن که استماوه آتاشامیدن
 است را کم سازد و اگر در سه حال یکی در آب زمزم که بر سر جای زمزم باشد نه بجای دیگر و در آب سقیا
 دوم بقیه و نمود آب را کسی کبسی عرض نکند و اگر کسی آب را غرض کند و نکند و همچنین بومی غرض
 نمبر را رو نکند و آب را بدست راست گرداند و هر کسی که بدست چپ است ندید بگردان آن کس
 در دست راست است و اگر جمیع آب طلبند اول پیران را آب و بعد بپیره جوانان را بعد خود
 باشد چون از آتاشامیدن فارغ شود بگوید الحمد لله الذی جعله غذا و لم يجعله ألباناً بذبئی تکبیر
 در آب نوشیدن مکره است و منفرعه را در آتاشامی طعام آب نخورد و مکره وقتیکه لقمه در گلو
 رود یا تشنگی صادر باشد که نافع است بر معده را در فوائده مستفرده این باب بدانکه در بازار
 درون مکره است و بیک انگشت خورد و انگشت نخورد و خوردن گوشت گوشت را فریب کند و
 شت کلان و راست و شیر می و در او خوردن ماهی تن را بگدازد و در قرأت قرآن بر سواک کردن
 بغم را دور کند و قطع آروغ بیماری آرد و شب خوردن پر سازد و سبب ماغور بین ضعیف سازد
 در پی هم نیز متدرست را ضرر دارد و چنانچه ترک آن بر بدن گویند حجاج از معنی آن لبیا پرسید که مرا
 پذیرد بیا موز که احتیاج لطیبی نبفته گفت از زمان جز جوان نکاح نکنی و از گوشت جز گوشت
 جوان و زرد نخوری و از مبلوغ آنچه گدازته شود نخوری و در ادبى عادت نخوری و از میوه که سخت نارسیده
 باشد نخوری و در طعام خائیدن سبالذکنى و از هر چه خوش آید نخور منى در طعام آب نخوری و اگر چه
 بر سیری چیزى نخوری و بول و نماط را بس نکنى و اگر بر روز نخوری شمسى و اگر ششپاره
 بیمار چیز بدایق اتوی بسیار خوردن گوشت بویین طیب کثرت غسل بنه جماع و کس که ستان
 چهار چیز بدن را شست سازد جماع بسیار کردن غم بسیار خوردن و کثرت آب خوردن

نوشیدن آب

و نماز پر نخوردن و ترشی بسیار خوردن و چهار چیز بصر را قوی سازد مستقبل قبله نشستن و سر بر
 در وقت خواب کردن و بر سینه نظر کردن و لباس پاکیزه پوشیدن و چهار چیز بصر را ضعیف سازد
 نظر بر مقتدرات کردن و در مسلوب نظر کردن و بر قرچ عورت نظر کردن و پشت بجانان
 نشستن و چهار چیز قوت جماع زیاده کن کنجشک خوردن و لکریل اگر خوردن و پسته خوردن و چرب خوردن
 و چهار چیز عقل را زیاده کند کلام فقهی نکرده و مسواک کردن و با علما و علمای نشستن و از اول
 مطلب بست و دوم در آداب خواب کردن بدانکه وضع خواب بر چهار نوع است
 یکی بر قفا خفتن و این خواب انبیاست که تفکری کنند در خلق سموات و ارض و دوم بر زمین خفتن
 و این خواب عباده است سوم بر چپ خفتن این خواب ملوک است برای مفهم چهارم بر روی
 خفتن این خواب شباطمین است پس بعد طعام در روز وقت دوپهرا قبله کند که سنت است

در کفر العباد و فی شرح الاورد است القبوله سنت لمن اراد قیام اللیل و وقتما صحت النور

میدان قریب الشمس من الزوال مکره است خواب در اول روز و در میان مغرب و عشاء استحب
 در وسط نماز و خواب به دو واژه نوع باشد خواب سنت و خواب بدعت و خواب سببه
 دیوانگی خواب سبب عقوبت و خواب عبادت و خواب غفلت خواب سبب ویشی خواب
 غرامت خواب ندامت و خواب راحت و خواب عبادت و خواب کرامت پس خواب سنت
 قبله است که در خبر است که یاری و هید نمازهای شب را خواب قبله و فائده قبله است
 که مقوی مانع و عقل است که مغز عقل مانع است پس مدد و هید عقل را بود است قبله که در حدیث
 است القبوله تزیدی العقل خواب بدعت وقت نماز خفتن است و خواب سبب دیوانگی
 نماز غیر خفتن است دلیل آنکه رسول علیه السلام می را وید بعد از نماز عصر خفته بود فرمود اگر
 شخص پوشیدار بر خیزد عجب است و خواب سبب عقوبت ناگذارد نماز خفتن است که
 غیر است در روز و در یابی است که آب آن سیاه و تلخ آمده است برای کسی که نماز ناکر بخورد
 و خواب عادت بعد نماز عشاء خفتن است و خواب غفلت صحیح و خفتن است که خبر میل علیه

حضرت فاطمہ زہرا اور بن وقت نغمہ دیدگفت، برخیز ای منظر که درین وقت صد پیش قسمت گفته شد
 و حوی نیک و برگشتن ازین پس هر که درین وقت نشسته باشد ازین سه محور عمده خواب بر وی پیش آید
 که بیدار نماز صبح بخشد اگر بعد از نماز صبح تا بر آمدن آفتاب نشسته باشد بعد بخشد باک نیست
 و خواب غرامت و مسخره فتن است و خواب سندانست در مجلس علم گرفتن است خواب راحت خواب
 در آن است و خواب عبادت و نماز و خواب همه در عالم است و درنده دارد و خواب گرامت در سجده
 بخواب رفتن است که بنده مؤمن چون در سجده خواب برود حق تعالی بجا است کند و بفرستد
 قطاب کند که بگریه این بنده را که نشاید خدمت من بجا نشاید بفرستد است استی بداند که فرود
 در میدان واقع خواب است که واقع میان خواب و بیداری باشد یا در بیابان تمام خواب
 آن باشد که حواس از کار رفت باشد و خیال بکل آید و این سه نوع است یکی اعانت و اعلام
 باشد یعنی نفس بود اسطوره ای و بسیار شبها فی بعضی مسائل او را که در خواب آنرا تشبیهی
 مناسب کرده و زناک نفس اگر و این خواب بر ایشان بیرون از این استعانه واجب بود و کسی
 حکایت نباید کرد و تعبیر نیز هیچ در آورده و هر دو می باشد که بجز سه تا در چل چل است و بیرون
 این خواب همه سه نوع است یکی آنکه سریع بیند و درین مواقع باشد چون خواب با هم
 علی بنینا و علیه السلام فی استنی انما فی انجکت لحم تو این متذکر یا شود چون خواب
 علیه السلام فی بابت آمدن در کتب است که در انجکت لحم که خواب بیرون از این است و در
 در روز بود و سوم آنکه محتج باشد و در خواب تمام چون خواب گرامت است که در خواب است و در
 و کیفیت خواب در حقیقت است و در خواب است که در خواب است که در خواب است که در خواب است
 در آنکه با شدنی بتایب است که در خواب است که در خواب است که در خواب است که در خواب است
 یک بر دست از چپ و در خواب است که در خواب است که در خواب است که در خواب است
 سینه چپ را همیشه در دست راست او در سینه چپ او در دست راست او در دست راست او
 نعیمت و یا در و نوح تا او در و یا در سینه چپ او در دست راست او در دست راست او

ببیند در راست باز خواهد یافت او بی راستی در و این از غایتش حق بود و رویا سی نما و قد است
 که تا ویلی راستی در و راستی با نه خواهد بود باشد که همیشه ظاهر شود این از غایتش روح بود و در
 و کافر باشد همچنین و تهم نیز و نوعی است یکی در میان و فلا سف و بر همه و دیگر بیداری را بود
 از کثرت ریاضت بعضی مضیبات کشف شود و از بعضی کار پادشوی خبر دهند خواهد در بیداری
 خواهد و آنچه پیدا خواهد در میان خواب و بیداری گاه باشد که از کثرت ریاضت غلبات
 روحانیت ظاهر شود و محو اکثر صفات حیوانی و بعضی کثرت روح قدری از حجب خیالی غلبات
 یا در اما آثار اسباب قریب نگردد و موجب نجات شود بلکه سبب غلبه غلبه و غلبات
 و استدرج شود و سبب غرور و پندار هر ساعت هر کتی فرد و آید چنانچه حق تعالی فرمود

مستند به من میث ای علمون اعلی الامان کیدی مشین و مردان است که حق تعالی در آیت
 و انس مجال آیات بینات در نظر محمدان آمد که سر همه آیات تثنائی الا فاق و فی

مطلب است و سوم و فضیلت نکاح و آداب عروس آوردن بخانه و مست
 کردن با و می بزرگ در حدیث است که زن خواستن برکت است و فرزند رحمت است
 پس گرامی دارد فرزندان خود را که گرامی داشتن فرزندان و اولاد خویش عبادت است
 و هم در خبر است که نکاح سنت من است هر که دور باشد از سنت من او از من نباشد و هم
 در خبر است که زن خواستن بدگیت هم در خبر است که زنان آزاد و نکاح آرید
 که زنان آزاد و صلاح خانهاست و کنیزکان هلاک و فساد خانه ها است و هم در خبر است
 که هر که خواهد خدای را که پاک است و پاک کنند پس بر و با و که زن حر را بزننی کند و هم در خبر
 است که بجوید روزی را بزن خواستن هم در خبر است العزب یعنی کسی که زن نخواهد او برادر شیطان است
 معون و هم در خبر است هر که نکاح کند و بزننی نماید داده شود و مراد از نیمه عبادت و بندگی و هم
 خبر است که هر که گرامی دارد و زن خود را گرامی دارد او را خدای تعالی دو هم در خبر است که بزننی

شاعران مانند یعنی کسی که زن نخواهند هم در خبر است که بدترین امتان من بی زنانه و هم در
 خبر است طعامی که زن خود را در هی تر ارجل صدقه باشد یعنی ثواب صدقه یابی انتهی گویند
 روزی محتاجی پیش رسول علیه السلام آمد و اظهار مفلسی خود کرد فرمود که زن کنج می کردی
 چند روز بر همان حالت آمد فرمود زنی دیگر کنج می همچنان کرد و محتاج ماند باز عرض کرد که
 او زن کردم هنوز تنگی رزق نرفت فرمود زنی دیگر کنج باز می همچنان کرد لیکن فرغت فرمود
 نشد روزی آن زن صوفی صلاح داد که من از تنگی رزق سخت تنگ ام هیچ تدبیر نمیتوانم کرد
 چرا که سنگها جمع نمایم که مفت بهم می آیند شاید گاهی بکار آیند همچنان کرد اتفاق چهارم
 سخاوار شد حاجت آن سنگها شد این مرد محتاج آن سنگها را بقیمت گران بفهرخت
 چنانکه خوب متمول شد و بجزرت علیه السلام تخم بر سید فرمود بدیدید این نصیب زن است
 دولت نصیب زن است و فرزند نصیب مرد و از اینجا قیاس باید کرد بعضی بسلا سخیال تنگی
 رزق نکاح نمی کنند که از کجا نان و نفقه خواهد بیامد و نمیدانند که زن نصیب شود و خواهد آورد
 و خدا از حق همه کس است هرگز انکار از تزوج نباید کرد هر که زن ندارد و راحت تر ندارد و
 رزق نکاح نوازی کثیر است یکی آنکه مرد و تنهار آمد و کار سه بهم میرسد که هر وقت بکارش می آید
 وقت بیماری که خدمت مرد بیمار از نامحرم شکل است هر قدر که زن را قدر و پاسداری شوهر بشود
 و بگردد را معلوم نیز طالب از خدا که تجرید و تفریز سگنار و دیگری را مجرب بودن نشاید هر که بزنج
 خود تا در بر نفس شیطان فتیاب باشد بهرگز در دشمنی نظر به و شومت نگذرد و خداوند
 مهربان باشد و چیز در نفس او عیبی نگذارد و ان باو حق و عیادت باز ماند که با او میند
 کس الاتم است که همیشه بگویند باشد و انرا اندر مرد و از صحیح است و ان زن مجرب است
 که با او نکاح کند که در آن وقت که بود و چون صاحبی در آن مسکن کار میکند
 تعمیر آن کند که بگوید که با او نکاح است و با او نکاح است و با او نکاح است
 هر چه بود و خداوند مهربان است و انرا در آن مسکن که در آن مسکن است

چون این قدر فوائد نکاح و استی اکنون از آداب عروس آوردن بخانه و صحبت کردن با وی
 معاملات تا بل غیر در باید شدن بدانکه سنون است که شوهر چون عروس بخانه خود آید
 باید که هر دو پای می عروس شسته در چهار گوشه خانه آب بنفشاند که موجب برکت است
 و طعام و لیمه بپزد و این صافی عروس کند و بر او ران و اقربا و محسبا بپزد و را صیافت کند و بر می طعم
 نیز از خج کلد و دیگر می برانشاید که در این دعوت نماید که کفنگار خواهد شد و طعام و لیمه تا سه روز
 بخانه بماند است بخانه همان روز بپزد و خواه و و هم خواه سوم روز بپزد که مقدر و در اول آن روز
 صبح تا آنست که آخر شب کند اول اعتقاد کند بعد و مباشرت نماید بعد از آن هر دو روز
 عروس را از پاره پاک سازند و واجب است که بعد و طی دفع بول نماید و از نظر عروس باقیمانده
 از ارشد بپزد خواهد شد و هم ذکر را بعد مجامعت از آب بشوید که سبب صحت جسم میشود و نباید که
 مباشرت فوراً از آب سرد غسل نماید که خوف تب باشد و باید که در حال مجامعت را
 نباشد که بی ادبی است و در سه شب از راه مباشرت بگذرد است شب اول و میانه و
 که درین شبها شیطان حاضر باشد و خوردین شب مباشرت میکند و نیز در بعضی
 مباشرت در روز جمعه مستحب است و در وقت وطی سخن گفته کند که اگر درین حالت فرزند پیش
 گنگ باشد درین وقت مظهر فرج نکند که اگر درین صورت فرزند پیدا شود که با او نباید
 که بر این اختتام صحبت کند و استاده صحبت نکند که بدن ضعیف گردد و وصیت کرد و غیر علی السلام
 از علی رضی الله عنه که صحبت مکن با زن در اول شب از ماه اگر فرزند آید مجنون بود و نه در شب
 یکشنبه و نه شب چهارشنبه که اگر فرزند آید قتال قطع الطریق شود و نه بعد از زوال تا عصر که فرزند
 انوال زاید و نه در شب فطر که فرزند عاقر آید و نه در شب شمر که فرزند شش انگشتی یا چهار انگشتی آید
 و نه در آفتاب که فرزند نحوس زاید و نه استاده که فرزند بوال زاید و پاک کند هر دو فرج را باید
 پارچه که با هم متعارفت شود و نه وقت جماع رغبت بسوی اخت زن کند که فرزند مختل
 و نه زیر درخت شمر که فرزند عیال پیدا شود و نه در میان اذان و اقامت که فرزند ناقص آید

وند و شری که صبح آن سفر کردن باشد که فرزند مسرت عامی زاید و یا علی صحبت کوب با زن در شرف
 که فرزند فارسی زاید و شب سستی که فرزند نمی در حیم زاید و شب پنجشنبه که فرزند عالم آید و متقی باشد
 و روز پنجشنبه نفس از زوال که فرزند عالم و حکیم را بد که شیطان از او برگزید و شب جمعه که فرزند مخلص است
 و روز جمعه قبل نماز که فرزند سعید زاید و شب جمعه و آنتی من کثر العباونی شرح الاء و اولاد و آب
 شوهر با زن زود باشوهر است که شوهر را باید که طعام و پارچه بر استطاعت خود زن را
 و همه چیز که لازمی است نیز و مثل شام و روغن و غیره و تکلیف کند ویرا حکام بیان روز
 و نماز و ضروریات مسائل حین و نفاس عدل کند میان زن و بان و بتقدیر می بسیار نزد و شناس
 نهد و در پرده دار و برای کاری بیرون نفرسد و بجان او رویدایش برای ملاقات نخست
 اگر او روید روی او پیرس بد تلقین نکنند غرض با زن معامله نیک گذارد و او بنی با شوهر
 نیست که هرگاه شوهر بر لیتر بخواند عذری نکند اگر عذری نباشد و همیشه بجان شوهر باشد
 اذن او از خانه بیرون نرود و نامحرم را در خانه خود آمدن نداید و از پیریک شوهرش نارقتند
 می باشد محترم باشد و در مال متاع او خیانت نکند و در خانه نامشروع نکند بل فایده روز نقی از
 مطلب سبب و چهارم در او سبب پدر با پسر و اولاد خود و شوق فرزند با اولاد
 بدانکه پدر با یکدیگر فرزند زاید در گوش اذن و آقا است که برود و یک پرورش نماید و با
 نیکبند و خسته کند و عمو وین خواند هرگاه وقت ساله شوهری زاید زود از صحبت بدکار و
 یکسبب نیکو نیا سوز و نقل است او کسی که چنگ بمنزله نند و باقی مست زن فرزند او بود که
 خاندان را علم یا سوخت و ما را حرام خوردن و نماند چنان شانزده ساله شود و کج و می کرده و بدکار
 میسر شود در کتاب جمع سنابل است چنانکه تعلیم از فرزند بخت ساله با پسر کرد ساله بود
 برای نماز زود باید همچنین مریدی طفل شیرخوار مستحب است او را پیرا باید که فرزند
 پیری بزرگوار می با ناست چونند و در نماند است که نیست و از او سبب چنانکه اولاد پسر خود را
 و هر که او بد فرزند خود را بقتل آن باشد که عودت نکند و طعام و آنتی من غیر است که

گرمی در این دنیا اگر استوار و عبادت است است تمام در خبر است هر که خواهد که عاقل و عاقل شود
 باید که او به این که آموزد و فرزند خود را و هم در خبر است که هر که نظر کند بسوی فرزند خود و شکریست
 که نظر کند بسوی غیر خود هم در خبر است که گرمی و دشمنی فرزندان پرده است از آتش و فرخ
 و سلام فرزند با ایشان بپراست از آتش و فرخ و مرست و دشمنی ایشان که دشمنی است از این
 با سالی و هم در خبر است که بوسه بسیار و در فرزندان خود که هر چه شماره درجه است و در پشت و
 هم در خبر است که گرمی دارد و در فرزندان خود که گرمی دارد و در فرزندان خود که در پشت
 در می است که نام هر دو بیان در هر که خوش طاهر و اولاد خود را و هم در خبر است که گشایش
 بر کسی آب فرزند و پشت بزرگ خوش دارد و گوید کان خود را -

مطلب ششم در بیان آداب فرزند باید بداند که فرزند را باید که تعلیم والدین کند
 و از حد مستندگی ایشان نیاساید هر چه ایشان فرمایند اگر مخرج شرعی و امر مباح بود با آن
 و رغبت دل بجا آورد و بطن هر باطن از امر ایشان عدول نکند و پیش ایشان آواز بلند نکند
 مادرانه پدرانه یک است اما اگر یک به رعایت و یک به رنج درین عمل به آنکه مقام
 باشد پدرانه ترجیح دهد و جای که محل انعام و خدمت باشد حق را در ترجیح دهد اگر هر دو چیز باشد اول
 مادرانه و پدرانه را با نام بخواند و چون والدین را به بیند که حرکت خلاف شرح میکنند
 تا تواند همیشه با او به تمام امر معروف کند اگر بشوند فساد الاساکت مانند عاواستغفارشان
 مشغول گردد و فرزند را لازم است نیکی کردن با والدین بحال و نفس خدمت کردن بحالت
 ایشان نمودن بد آنچه فرماید بفرموده است او بنگاهدشتن و سخن نرم گفتن پیش ایشان و عاوا
 نیک کردن و در حق ایشان و حق ایشان بی آوردن فضل است از نواز نواقل و در زود و حج و
 و جواهر در خبر است از خوشنود و دارنده والدین بگو که هر چه خواهی از نیک بد کن که پشت علی
 بسبب خوشنودی شان و از رده والدین را بگو که هر چه خواهی از نیک کن که در پشت
 خواهی رفت بسبب خوشنودی شان هم فرمود که منای حق در منای والدین است و منای

حق در سخنانها و هم فرموده هر که صبح کند ما رو پوزانوی بر منی باشد کشته شود برای او و روز
 جنت و هر که شب کند و ناخوش شود باشد از وی والدین او کشته شود و برامی او و روز جنت
 و هم فرمود که نیکویی کنید با والدین خود تا نگوئی کنند با شما فرزندان شما و در خبر است که چون
 یکی از شما در نماز باشد و آواز دهد و دیگری را پدرو سے باید که قطع نماز کند و جواب دهد و ماور را
 بعد نماز جواب دهد و هم در خبر است هر که آزار دهد ما رو پوزانوی او روز جنت و هم در خبر است
 هر که نزد والدین خود را پس دے و آزار دهد با شما و هم در خبر است هر که آزار دهد والدین خود
 نزد و نماز امن دارد و والدین هر که به پشت نرود و در خبر است که عادت هر که بود و چه باشد
مطلب سبب و ششم بر بیان آداب شاگردان استاد و هر یک از این آداب
 استاد با شاگرد و پیر با مرید و شیخ با تلمیذ و بنام شاگردان باید که خود بسیار از استاد بگویند و
 پیش استاد سخن بگویند و سزاوار است که استاد در سخن با شاگردان بسیار از خود بگویند
 و بگویند که فلان کس خلاف این گفته است تا گویند که فلان کس این جواب است و در پیش او
 با هیچ کس از گویند چشم در پیش دارد و بهر جانب کرد و بجز است نشیند و چون استاد را ملاقات کرد
 رسیدن و خواندن موقوف کند چون بر خیزد سخن قطع کند و بادی بر خیزد و در راه سوال کند
 تا سخنان نرسد و اگر از وی چیزی سے جند که آنرا نیکو نیاید اعتقاد بکنند بدانند که وی بنزد استاد که
 علم شاگردان بوسه نرسد از قند و سوسلی عیبه اسلام یا و کند پیش استاد و پیران
 سخن از خود تراشد و بی اذن او در مقام ایشاق نرود و خدمت و معادرت نشود و بی اذن او
 حال ایشان نگردد و وی پیر و استاد و ماور و پدربلی و منور بیند که ترک آداب است و مخالف
 با و گیرے حکایت نکرده هر چه از ایشان شنود آنرا حق و راست و اندر ظاهر و باطن او
 کند اگر مخالفت طریقت و شریعت باشد بر قسم و فرم خود عمل کند و هر که در مخالفت
 و گیریم است که بخدا میرساند که باین خطره با قطع شیطان ملعون و با خداوند دست کند
 و از محبت پیر باز داشته بر وی خواب ساخت و کما فرشتت خواب کرد و این پیران پندارند

در عهد نبوت خدا و رسالت پیغمبر علیه السلام فقہین باید محققین بر اعتقاد و مشرب تفسیر لازم
است در وی اورا نیاوه از قیام و اندوید و دیگر آنکه باید صحبت زیاد و باید داشت که در چه حساب از در
سری که عابد و زاهد بسیار باشد و باید صحبت کم داشته باشند یاوه نراست که در عبادت نماز
باشد و باید که هر چه فرماید چنان عمل آید پیش هر نوع فعل و تسبیحات و اورا و شغول نشد و گفتنی
بالا تر از مشایخ پیغمبت و اگر تواند و طیفه خود را گوشه رفته تمام کند و اگر گوشه نیا بد پیش
پیشته تمام کند و باید که هیچ وقت پشت خود بطرفت پیر نکند اگر کاری ضروری افتد یا بی
رو تا وقتی که از نظر پیر غائب شود پیش پیر بجاگویی اگر امامت کند بعد نماز و عای مختصر خوانده
و پس پشت بر آید و سنت گذارد و اگر آب پیر عمرده پیر آید استاده بنوشد و هر گاه که خزان
پیر آید بنوشد و دو گانه شکرانه بگذارد و بعد پیر پیش پیر از نقد و منس بطریق نظر برود و چون
آنرا قبول کند تسلیات بجا آرد و اگر زیارت قبولی آید و باید که گل و شیرین و چیزست نقد باورد
و اگر تواند سبزه هم کافی است غرض خالی دست نرود حضرت شاه مجا قلند را بر لوری آید
بیشع مظفر او دهمی خلیفه خود در مکتوبی نوشته اند که جان من مرید و قسم است حقیقی و بجا می آید
آنست که متابعت پیر کند قولا و فعلا و قلبا و قوالا یعنی سخن مرید همچو سخن پیر باشد در حصول غرض
وین و فعلا یعنی هر چه کند با شاره پیر کند اگر چه طاعت بوده باشد و قوالا یعنی حواس و جوارح خود را
از لوث معصیت پاک گرداند چنانچه و سی پاک گردانیده است و قلبا یعنی دل را از جمله صفات
ندمو مات پاک گرداند چنانکه و سی پاک گردانیده است و مرید بجا می آید آنست که قولا و فعلا و قلبا
پیر کند و قلبا و قوالا میسر نشود و صحبت پیر در دل وارد و بدان رسید و رحمت حق باشد مسبب از هر
نمی تواند که صجورانی را مقبول گرداند یعنی بنی که سید علی السلام با همچو دلیل نتوانست که ابوداود
را براه آرد و لکن چون کسی را دولت قبول و رانل رفته است بر عودت پیران و پندیران ظاهر کرد
و چون اگر کسی را دولت وصول و قرب و رانل افتد است بخیر است و صحبت پیران ظاهر شود که
جریان سنت الهی برین است بر پیران پیران قدرین که بر میان راه نمایند یا مستثنای

فرمانید و از اوقات روزه نیز خبردار نمایند و بر سریدان واجب بکنند فرزند است کہ هر چه در بابہ جاری ہو جان نگاه دارد
 و آنرا در عمل آورد چنانکہ نقل است خواجه شبلی قدس سرہ کہ پس از زیور بود چون نماز شد از او شکایت
 دینی شد تو فریق تو بہ یافت بعد از مدتی بنیادت حضرت جنید قدس سرہ رفت و گفت پیغمبر
 کہ با تو پیوند کنم و ارادت آرم وی گفت تو وزیر سچہ این شہری فرماندہی اللہ ہر چہ من ترا بفرمایم
 نتوانی کرد پس پیوندت چکنم شبلی گفت ہر چہ بفرمائی بکنم خواجه فرمود ہر چہ از ما تم میتوانی کرد
 گفت آری ہمان وقت فرماندہی بر باد دادہ و ترک یاست کردہ سر ترا شیدہ و نہ پو شیدہ
 پس خواجه فرمود اکنون نہیں بدست گیر و ہر جا کہ فرماندہی کردہ و خلق ترا بزرگ داشتند
 برو و گدائی کن شبلی حکم اشارہ پیر نہیں بدست گرفت و بہ در سے گرفت و طلا و نقرہ چیزہ
 دیگر نیافت چند گاہ ہر کسے ہمچنین میداود آنرا پیش خواجه جنید می آورد رفتہ رفتہ بجای سید
 کہ کسی حیل میداود کسی انگ و کسی بیج نمیداود آخر مشہور و منسوب بدیوانگی اش گردید تا روز
 چنان شد کہ نہیں تہی پیش خواجه آورد خواجه پرسید کہ چرا خالی است گفت امروز کسی
 جان من ہر چہ فرماید میرا می باید کرد کہ پیر از ان چیز سے دیگر فرماید والا گوید کہ ہر کس
 اول را یاد کند وی تثنیہ دوم را ہم توانی یاد کردن چنانچہ نقل است کہ مروی است خواجه
 تبریزی رفتہ بہ بیت کرد و منتظر فرمان خواجه شد تا اورا از نماز و اورا چیز سے فرماید خواجه
 فرمود ہر چہ بر خود ناپسندی برد گیر سے ہم پسند آن مرید رفت و بعد مدت سنی سے خواجه
 آمدہ عرض کرد کہ آنروز کہ مرید شدہ بودم منتظر ایشا و نماز و اورا بودم بیج نذر و اورا
 منتظر بہت ام خواجه گفت چون تثنیہ اول را یاد کردی تثنیہ دوم را چہ یاد کنی مرید این را فرمود
 گفت کہ تثنیہ اول کہ ام است خواجه بسم کرد و فرمود کہ اول روز ترا فرمودہ بود کہ آنچه بر خود نیت
 برد گیر سے پسند آنرا عمل کنادی حالہ دیگر چہ می بینی ای برادر من باید کہ سر کتانی
 اگر چہ طاعت بود چون بطومات و اورا ہر ام یہ ہنوز بنامی و اورا ہر ام یہ ہنوز بنامی
 میان باعث رحمانی و شیعہ عالمی فریق متواند کرد پس ہر چہ باشاید و اورا ہر ام یہ ہنوز بنامی

خودت و طاعت است و اگر نه فلان است و نسل است استار است چنانچه در کتاب
 اربعه چه دانند که درین کارها که می آید در برین کار که بسیار نفس یا شیطان یا روح سرکش
 باشد و پیر کینه اش است که در دست بر اجماع و هم قدم سره آمد و مرد شد و چندان
 به نیت اثر که اگر چه مشهور شده شود و اول از نشیبه که است جیت بعد از فکر این نعمت
 که شد و در وقت طعام خود بگذارد و افطار همراه ما کرن طعام من بخورد چون مرد چنین کرد
 عبادت و علاقت و می تصور شد اندک اندک هر روز بگذشت حتی که نماز و غیر خواندن
 بشود خواهد بود است که ثمره لقمه حرام بود که شب زنده می شد و هیچ وقت از زوال غافل
 در نماز و در هر راه ساخت از برکت لقمه طلال خواج مرید در کار وین استقامت است و تمام
 عرفان بود و پیر آفت را می شناسد و به چه که پیوسته بود استعدایان می خواند و در
 پیوسته اندوختن کار و خدمت و می ازاد است آید و کلاه و شکر ستاره در دم آنگه در خدمت
 خورشید ستاره و در است و می خرقه پوشد و در این پاره است که بسبب
 و شناسد پناه شود و است که در خدمت بزرگ می رسد نشسته بر آن بزرگ بود
 در خدمت پیر خود را بهتر میدانن یا امام عظیم روح را گفت پیر خود را آن بزرگ خلیف
 پیر از خدمت از بر آنکه سالهاست که در مذہب امام اظم امام پیر معفات و میزد و در
 بعد از آنکه در سال ما از نام ضیاء بگشت ازین راه که پیر گزینتم بس تربیت او با است
 در خدمت او میزد و در خدمت پیر خود را در ضیاء حق باطل با تم بس این بزرگ
 تا آنکه در سخن شنید آن بزرگ نشنید و شد و گفت حق می گوئی پس ای برادر پیر است که
 در خدمت او میزد و در راه غریب یا بد اعتقاد با همه پیران دارد و لیکن حق پیر نیست از همه یاد و در
 در خدمت او طبیعت افرو و از نفس من نموده گشت آتی با خشنودان و در خدمت او
 در خدمت او زبان اگر کسی خواهد که کار وین کند پیر و مرشد را طلب کند که در خود
 در خدمت او زبان را پیر او یا بد تا می را از تلبیس کند و پیر او را در خدمت او

مذالبت الیهی

تکامل و در مواردی که در دنیا پیدا بدک خلیفه تمیز است اگر در راه که کند و در این
 در وقت که در دنیا با بر باد و در موردی باید که هر چه از زبان پیر شریفان و ایام و ...
 چندان تو سبب یاد کند در حساب بنای شیخ نظام الدین اولیا از پیر غوثی که در دست ...
 آنچه سعادت آن سرید که هر چه از پیر شریف و دوش و گوش او بدان متعلق شود آنکارا پس
 چون هر چه صادق هر چه از پیر شریف و از گوش هر که شرف آن را بداند بود و هر چه که بقیان
 خواب طاعت هر ساله و در نامه اعمال او ثبت فرماید پس این جایی از علین باشد
 چنانچه در بین معنی زوی غزالی گفته است که این جایی و این جایی در پی پیر نقش است
 که این در هر کس آگاه است به او در آن وقت آید پس هم در آن پیر شریف است
 هر که گشت در هر چه به نظر او از هر کس که است به فکر پیر شریف در هر چه
 صد چینی او صد آید است این کس که پیر شریف الیس است به این سخن منتهی در آن
 پیر شریف به هر چه است به پیر شریف که خواه از خواه است به پیر شریف و هر چه در
 این پیر شریف است به پیر شریف به هر چه است به پیر شریف و هر چه در
 پیر شریف به هر چه است به پیر شریف به هر چه است به پیر شریف و هر چه در
 پیر شریف به هر چه است به پیر شریف به هر چه است به پیر شریف و هر چه در
 پیر شریف به هر چه است به پیر شریف به هر چه است به پیر شریف و هر چه در
 پیر شریف به هر چه است به پیر شریف به هر چه است به پیر شریف و هر چه در

سخنم از زبان پیر بود و بند تراب خدمت و می عین خدمت پیر است به کسی که ثابت پیر نشاند
 پیر بود و بنده غرض او اب پیر بسیار است هر قدر که مرید بالیاقت خواهد بود و او اب و بنده پیر بود
 بدقت خواهد آمد جمال مرید حقیقی و طالبان پیشین را چه گویم و چه نگویم اگر خواست که در کتاب
 شرح الکتب الوصیاء و لفظه فقیر نظر کن که بشرح و بسط سلوک است درین زمانه که مردم هر چه می بینند نیستند
 ایشان را باید که در خدمت و محبت او اب کم از آن نباشد که بنده با مولای او که با اقامت ایشان
 خود باشد درین باب اصداف شرط است اگر اینقدر رسم نباشد در مرید و پیر فقره بحسبان کرده شود
 قول خواهد اجراء است که اصل ارادت بقاییت کم اند و بدین ترتیب گفتند که شیخ پیش یکی از اکابر
 نوشته فرستاد که اگر مرید سابق نشان و ارید برای ما بفرساید آن بزرگ در جواب نوشت که اینجا
 هر کس است اما هر چند شیخ خواهد پدید برای شما بفرسید فقط هر گاه که در آن زمانه حال چنین بود
 تا که باید دید او اب عالم با متعلم بدانکه هر که از این علم باشد او اب می آید که در آن
 و بیرونیک خواهد نوشت و بزحمت و می باوقار و درست و آشنکی بود و پیوسته هر
 انگنده باشد بر سبیل تا بزرگ بر سبیل بهیبت و حرمت و بر سبیل انفق تا بزرگ بر خطا
 ما ایشان را و نملکهای ایشان را و چشمهای خود خوار کند و جامع همه در سجود که آن از تکبر باشد
 و نزل و بازی عادت نکند که بهیبت و سزا و لهار و و با شاگردان رفیق کند و کسی که از
 سوال کند زجر نکند اگر در سوال و سبب خطای باشد از با اصلاح آورد و با و می خشنه کند و اگر چه
 تا از شکست از آنکه گوید زانم و اگر کسی خطائی با و سبب و بد بجهت قول کند و طیب ندان
 و از گشت خویش را و شاگرد را شیخ کند از علمی که وی را زبان دارد و اول او را علم و توان
 مشغول کند و فرزند همین زعفران کفایت فرزند عین علم تقه می ست که ظاهر و باطن و سزا
 و ناشایست پاک کند و از و بنا با خردت خواند و از حرص برده و باید که آنچه باید خود بدان
 کار کند که گفتار بے کردار اثر نکند کذا فی زوا و الآخرة و مالک وینار گوید از حسن صبری
 که عقوبت عالم چو بود گفت سرون و ل گفت سرون از بهیبت گفت حب و با و قول

شاه مجاهد در ست که پیران باید که اول برید را قوی به فرمایند و راه برین نماید و بر سر توح
 و صبح و فاسد صبح تو به صبح است صبح آنکه گناه نکند و پیوسته از ترس اندازند و بی گناه
 اگر چه باز و گناه افتد و قوی به فاسد آنکه بزبان قوی به کت و لذت معصیت در خاطر باشد و هم
 فرمود که هر شد را باید که گوهر شناس باطن ظالمان باشد و بداند که که اعم و گریخته اسرار او را
 خواهد گشود و که اعم مثل ننگ آینه باطن خواهد زد و در هر چه مناسب حال و می باشد فرماید
 آتی مخفی مباد که آداب او ستاد و عالم و پیر و پیر و بزرگ یکسان است که آداب و تقلم
 پیر و مرشد از همه بالاتر است که پیران را میگویند که باومی بیعت کند و از و سه مرتبه بیعت
 و بدولت و سه و اصل بحق کرد و و این صفت نباشد که پیران که آرزو شاخ می نامند
 بخلاف دیگران که تعلیم علم ظاهر از عربی و فارسی و غیره میکنند یا هنرن آموخته اند پس کجا
 این است مده و کجا مرتبه آن مشائخ و مرتبه پیران پیران هم ز باوه است که پیران درش بداند
 میکند پیر و درش روح و پیر از پیر خوانان خدست و نیامی باشد اگر اندک تصور
 از و سه شود ناخوش میشود و عاق میکند و پیران را با شفقت با نرید مبدی شود و او ای تعهد
 ظاهر از و می ندارد و ظاهر و باطن شفیق و متوجه حال و سه باشد میخورد که در و نیام بود
 سه مرتبه در عاقبت هم و از تقدمات و سه در میگذرد و مرده و شش و کند و میکند
 پس آداب و حق و می را که بزودت مرید باشد قیاس باید کرد و ساطان باید و است که پیر
 بجای پیغمبر باشد باوه ازین چه گوید مصرعه در زمانه اگر کس است یک مرتبه
 مطالب بست و بخت و حقوق قرابتیان و غلامان و کاتبان و مر و جزئیات
 و غیره بدانکه حقوق قرابت است که مراعات و تعظیم ایشان نمیتواند و کار و
 و زیارت ایشان رود اگر قرابت از خود قطع کند قرابت دیگران را بر آن
 نور و حقوق همسایه است که بدیهه عطا یا از همسایه و در این مذکور است
 و لغز او اندر نگین که ز و ویدالی و فرستد با و نریاند و شود بلکه در نافع است و می

روز احوال و در پریشان پاش و در خیرت اگر یک سیر غرور و همسایه شب بگر سنگی بگذارد و فرود
 غایت آن همسایه حاضر شود و بگوید یا رب سل بزم بات تبعاً ما و انا جالع و حقوق مسلم نشسته
 است اگر در دشمنانش با یکدیگر نماید چنانکه در حدیث است که دوستان همسایان در دوستی
 دشمنانش با یکدیگر درین اعتقاد یک بدن باشند که اگر خدیوی بود و آید و بگری برنج آید
 که هر دو همسایان یک عقیده باشند و مسلمانان را اگر دشمنان خواهند و هر گاه ان ایشان را
 در راه بر دنا کسب ایشان را دوست دارند و عیادت می نمایند که نماند پس او می جواز و اجابت
 در کسبیت نامانش نمایند چون سلمی را به پیغمبر اسلام گویند و غیر ذلک که مقتضای وقت
 است و اگر در هر یک حقوق علامان و کنیزگان بر موسی در حدیث است که اگر
 در کسبیت بود و اگر در کسبیت رسول علیه السلام این بود که تریب تریب در حق همسایگان
 اعلام پیدا ایشان را چون یکدیگر بود و پوشانید چیزیکه شما پوشید و عملی که تو کنید بدان
 نماید و عملی که را که دوست دارد به خودش و آید و نگارد آید آنرا که دوست ندارد
 در کسبیت کند و چنانکه خدا را نیز که خدای تعالی است با کسبیت نماید و دوست نماید
 اگر در هر دو طرف از آنکه گریه اند و ایشان را در شکار و جفک که در جوانی می باشد
 و خدا کند و او را هیچ خود آید و پوشید همان ایشان را آنچه پوشیدند و اگر در هر دو طرف
 همه غریبانند و شکر هر گاه که است اما نفس نسیب است بر رسول و اولاد است
 و حق و کسبیت هر دو یک و در کسبیت با شکر در روز ایشان را بحسب کسبیت
 و بحسب کسبیت ایشان را بگذارد و کار نفر یا بر تاد شکر است و در راحت و در کسبیت
 اند و اگر در کسبیت ایشان کار است بخلاف رضای مولی خدا و شکر یا نظر ایشان
 که تا هر نزد و اگر گناه یک عفو بهتر و اگر نرند از سه چیز است تجاوز نکرند و رعایت المسائل
 که در کسبیت و در کسبیت است و اولاد و اولاد است و اولاد است و اولاد است
 که در کسبیت و در کسبیت است و اولاد است و اولاد است و اولاد است

در به تفصیل برایشان غصه نکند که حق تعالی فرمود اگر تو بنده خود را عفو جویا کنی من نیز که مولای تو ام
عفو جویا تو خواهم کرد و چنانچه وی بنده تست تو بنده مانی نقل است که غلامی با حضرت
ازین العابدین گستاخی کرد چون مزاج آن حضرت متعیر گشت غلام گفت الکاملین الغیظین
آن حضرت فرودشت باز غلام گفت والعالمین عن الناس فرمود و نه بخشیدم تفصیر تو بازوسه
گفت والعالمین فرمودند از او کرده مثر ازینجا مقام علم و عفو را قیاس باید که دور است
است که امیر المومنین علی کرم الله وجهه غلام خود را خواند جواب داد پس روم بار و سوم بار
همچنین کرد و آخر آن حضرت خود بر خاست و رفت دید که وی غلطیده است فرمود نماز بخوان
می شنوی گفت می شنوم فرمود چرا با من نهی گفت مرا از تو ایمنی است یکم از آنجا
امیر المومنین فرمود ترا از او کرده مثر شرح آداب امیر المومنین است که از خواب حضرت پر سبزه کنونی
نیاک از که آموختی گفت از قیس بن عاصم صری که روزی در خانه نشسته بودم که نیز کسی برانی
و همگرا کرده می آورد از دست و دست بیفتاد و بر سر سپهر قیس مصر می افتاد و می در حال مرگ
کنیزک بر سید گفتند هیچ مثری که ترا از بهر خدا آید و کرده پس کدام عمل بدی رسیدن می بینم
حق و اب و مر که باست بر آوی که اینها را شمار بواقعی کنند و بر وقت آب و گاه و مین روز باد
از اندازه برای نماز بار نه باشد و چون بسیار ندوانند و ناحق گریه نزنند چنانچه عادت بسین و
تا زبان میوشت است که جانور را در سوار می بسیار پاک بکنند و در میان سبزه
سید اند که روز قیامت اینها مالش خود کند که روزی باز پرس خضر باید و در وقت نماز
متبع باشد که روزی باشد ایضا باید و او که بد نعلت خدا باشد و در وقت نماز
نیروی است هزار جان است بد نعلت خود و در وقت که ای سبزه و در وقت نماز
و دشمنی دوست دشمنانی بود است ای که در وی را نیز از این دشمنی
انتهی روایت است از خلافت نبی صلی الله علیه و آله آن معذرت شد از آن حضرت و در این
بینه و نعتی از دست خود و اگر بعدین شناسنی از دست خود باز و نعتی و چون در می بر وی است

و گویند که در آن وقت که در دست کردی و علمای عالم با هم نمودند و گفتند که کار
 آنجا کشیدند و اندوخته شد و در میان می دادند و در آنجا که در آنجا بودند و در آنجا
 بنوازه آوردی و شکر هم نکردی و تو نگردد و در پیش من امضا کردی و در هر که پیش آمدی اول و
 نمود سلام کردی و هر که در می را بمحافل خواند می اجابت کردی اگر چه غریبا می کند و بودی که
 و خندان بودند ترش بود و بر او متوانع بود بے مذلت و جو انفرادی بے اسراف و مهربان
 بر همه مسلمانان هرگز از سیری آرد و غنچه نزدی و بطمع دست پیش کشی فرزند نکردی و آن
 در طلب است و مشتاق در بیان آوازه بر اوران و در وستان باید که مال خود
 از بر اوران و در وستان در بیخ نکرده و خصوصاً آنقدر که حاجتش بود چون آنها را در وستان
 حاجت اقتضا می نمود و خواست شان بجا آردی و باید که راز و می نگاهداری و عیب و سب پرستی
 در حق و می از کفایت برشته نشنوی با و می نگویی که سب او دلش رنجور شود و هر چه از نیکی شنود
 گوئی تا شاد گردد و چون می سخن گوید بر دل شنوی و در سخن و می عیب نمکنی و در سخن
 و چون در می را بشنوی با نام نیک و خطاب خوش که در می را خوش آید بگوید آنچه از خدای نیکو
 و در سخنان گوئی و با او می نیکوئی یعنی شکر گوئی و کین و سب از دیگران سخنانی و چون به نصیحت
 حاجت و نصیحت بر او بگوئی و در طاعت گوئی اگر از او می خطا کنی و تقصیر سے شود ما و بدو و شایسته است
 و محبت و نیکوئی که در سخن و در زمان و پیرا و عامی نیکوئی و چون بپیرا و جل و می را نیکو داری
 تا آنکه در آنجا که در می در همه با می و می بر کشی و بشا و می او شاد باشی و با او
 و در آنجا که در می بسلام ابتدا کنی و در می را تقدیم کنی و جامی نیکو تر تقدیم کنی
 و در آنجا که در می در جمل زندگانی چندان کنی که دیگران با تو در زندگانی کنند و هر که
 و در آنجا که در می در آن و دوستی و می اتفاق بود و حکمی بشا کرد و نصیحت کرد
 و در آنجا که در می در آنجا که در می در آنجا که در می در آنجا که در می در آنجا که در می
 و در آنجا که در می در آنجا که در می در آنجا که در می در آنجا که در می در آنجا که در می

مطلبک گیتی که از همه درگذرد و در دونه چنان آفتاب گیتی که سجد برسد چون در راه روی و در خود فرو نگر و
 پستی را دست منگردد چون در جماعتی نشینی ساکن بنشین بر سر دو پای منشین و انگشتها
 دستها هم بگذارد و با محاسن انگشتری بازی مکن و در پیش مرومان انگشت در بر نمی مکن و بدان
 در اندال مکن آب و من بنداز و بر اندن ملسان بسیار دست بچندین سخن آید که پسر
 در آنگند و سخن نیکو را نیکو بشنود و عجب با اندازه اظهار کرم و دیگر بار باز گفتند سخن خوانده و از دست نماند
 خنده آید خرد کن و تناسلی خویش و نزنندان خویش مکن و بشو و تصانیف خود و نکر کن خود را
 زمان بسیار می و چون بندگان خاک آلوده مدار و هر حاجتی که از کسی خواهی در آن بسیار
 مکن کسی را بر ظلم و معصیت و لیر مکن و مقدار مال خویش را با کسی نگو و نیز با اهل عیال خود
 که اگر اندک باشد چشم ایشان خیره نمائی و اگر زیاده باشد هرگز نخوشنود و اینان ترس و
 با ایشان بهیبت زندگانی کنی نه با عفت رفیق کن بی ضعف و عدالت و با بنده و ناگردد
 هزار گوی که در چشم ایشان خیره شوی و چون با کسی تعادوست کنی آهسته باش و زبان نگردد
 و بشو در دو سخن بی محبت گو و اول بیت آموه کن بعد بگو و در سخن بسیار دست بچندان
 و بر زانو نشین و تا چشم فرو نشود در سخن میا و بر همه حاجت سلطان مخر و نشو و از دست
 رسان باش و اعتماد مکن و اگر سلطان ضعیف بود و می را با پسر خوار مدار که در تو
 سلطان را بسیار دان و مال خویش را از خویش عزیز مدار از دست روزها نیست
 که مال و خدمت واری با تو دوست بود و چون بر تو رنج افتد بگرزند آهسته
 مطلبک است و هم در بیان اعمال نخواست و تو نگر می اسباب محتاجی و فلسفی با نگر
 خدا تو نگر می نیست که همیشه نماز چاشت بخواند و روزه بین دارد و علی الصبح بر خیزد
 و صبح و خمپند تسبیح و استغفار بسیار گوید و همیشه شکر گوید و صحت از مال خود نبرد
 بخورد و خدمت او را بگذرد و سوره منزل در شب و روز بخواند و در شب
 و بعد از سوره و آتفه و سوره و گفتش در و بچو شکر و سبب از آن تامل

عقیقت پوشد و وفا می نماید و جباروب بسیجی در هر حج کعبه زیارت می کند و در زیارت
 صدقه دهد و همیشه سر که بخانه نگاه دارد و گو سفندان پرورد و همیشه در حبه غسل کند و بنا
 بر روز چهارشنبه در روز عاشورا و محرم طعام زیاده از معمول ببرد و غله را کبیل کند و دست
 شسته طعام خورد و بنزدان نخلان کند و اگر بجز دست نکند اسحان که افلاس و
 محتاجی بخشد امیرت زنا کردن و در رخ گفتن و نان ریزه بر زمین افشاده گذاشتن
 و دست درو باستین و در آن یک گردن و یک ریاس و دستارچه خانه رفتن و تهنه عنکبوت بچوب
 خانه نگاه داشتن و در الدین را ازاد کردن و نماز خواندن و اشتن و کاپلی کردن و نماز و استا
 را خفیف کردن و بوقت صبح گفتن نه گفتن و در مسجد و در آستان و بیگانه رفتن و بیگانه رفتن
 و خانه ناز رفتن و نهفته را در خانه بگوشه نگاه داشتن و در شب خانه رفتن و جنب بودن زیاده
 از یک وقت نماز و در حالت جنابت چیزی خوردن اگر آنکه دست و پا را بشوید و
 بر آستانه و رشتن و کاسه و دو پاک طعام را ناشسته در آن طعام خوردن و آنکه
 شکست خورن و در شب پان و نه شاده و اشتن و زندان را بخورد و اشتن و بدو عالمین
 همان را بخورد و اشتن از کسی سوال کردن و به خرین نلال کردن و سوگند دروغ خوردن
 و سوگند است خوردن بسیار و تنگی در رفتن اهل و عیال کردن و دست ناشسته
 طعام خوردن و همیشه بخانه جنک و خدیو دست و اشتن و در وند سخن و دنیا گفتن و در جای وضع
 بول کردن و بر بنه بول کردن و قرآن بی وضو خواندن و پوست سیر و پیاز بجای سیر
 و گفتن دست شستن بجا که بگل تکبیر کردن بر سر بازومی و روانم پرده ما در در وقت گشتن
 و صورت نام شوی و شستن با آب عمودت بسیار گفتن و طلا را با آب خوردن و پای جامه ایستاد و پوشیدن و
 دست شستن و دست شستن و اشتن کردن و زندان و شامه و خشک هو کردن و استاده شامه
 کردن و خشک شامه و اشتن و از مقلان بر می باشد و نگاه کردن و زیاده از چهل روز
 در اشتن و وقت شستن و در اشتن و در اشتن و در اشتن و در اشتن و در اشتن و در اشتن

نخ خریزه شکافتن و جامه در تن پوشیده و در ختن و خریدن ریزه نان از کدایان و پیران و
 شستن و پگاه و بازار رفتن و بیگانه آمدن تراشیده قلم ریزه کردن و قلم گره بستن و از بزرگان
 رفتن و در سلام و سجده تلاوت تا خیر کردن —

مطلب سی ام در فضیلت تیر اندازی و ستار بستن و سلام کردن بدانها
 بر است هر که تیر از فرسید بر کافران در راه خدا همچنان باشد که برده آزاد کرده باشد
 فرمود بیا موزید فرزندان خود را تیر اندازی و شنا کردن و فرمود تیر فرسیده بر دست
 بنان باشد که گویا بر دشمن تیر فرسیده فرمود هر که تیر سه آه و از بدست مراد بر کافران
 و اب آزاد کردن بنده باشد و فرمود هر که بگذارد تیر اندازی بدشمن کردن پس گویا
 ترک کند شش را از سنتهای من و بار دیگر فرمود هر که تیر اندازی آموخته ترک کند پس از من
 باشد باز فرمود هر که تیر اندازی آموخته ترک کند پس نافرمانی من کرد و فرمود هر که تیر از
 کافران برای رمنای حق گوید کافر رسد یا نرسد باشد او را مزد و ثواب آزاد کردن
 بنده و فرمود که بیا موزید تیر اندازی که در میان تیر فرسیده و هدیه با غیبت از باغها
 دشت و همچنین است در کتاب لباب اخبار تحقیق سباده که این فضیلت تیر اندازی در
 ایامی عرب کفار و آل جبار بوده باشد در آن زمانه و در آن ملک همین آله عرب بود جز
 تیر و شمشیر دیگر نبود اکنون که درین ملک و درین زمانه عربی و گیسو تنگ و غیره
 رواج دارد و اگر به نیت جهاد و حرب کفار اسلام را درست دارد و از فن آن مو شیار شود
 بجاست همان ثواب خواهد یافت و اگر کدام حربی برای خانه جنگی و کشتن خون مسلمانان
 تیار سازد و میا دارد و گنمکار خواهد بود و الا اعمال بالنیات است در بیان فضیلت ستار
 بستن و خبر است که ستار یا تاجهای اهل عرب است امدا فرمود که ستار
 کفر شتگان و ستاری بندند و فرمود که نماز و ستار بسته گذاردن در نماز
 و خدای تعالی دوست کند و فرشتگان آمرزش خواهند کسانی را که در نماز و ستار

و فرمود که فرقی است میان ما و شرکان بپنداری کلاه بدستار و بار فرمود که فرشتگان
 امر زین خواهانند بر دستار بندان روز جمعه و هم فرمود و در رکعت نماز بار دستار بهتر از هفتاد
 رکعت بی دستار است و فرمود و ستاره ها گونه فرشتگان است بیا و بیزید طره و ستار با هر
 پشت خود و فرمود که دستار با طره بندید که فرشتگان با طره بندند و فرمود که نمی کرده است
 خدا از دستار میان سبزه و سبزه است از دستار زین سبزه آوردن بهترین است در رکعت
 لباب اخبار و امی بیز و ضعیفان و بی لریحان این زمانه که از دستار سبزه نبردند و اگر اتفاقاً
 گاهی بر سر نهند و سر پایشور کاش وقت نماز بر سر دستار نهند تا سر دست ثواب بیست

اللهم احفظنا من مشهور و انفسا و من سمیات اعمالنا و فضیلت سلام که
 در خبر است که آغاز سخن کنید پیش از آنکه سلام گوید و فرمود و هر که آغاز کند بسلام می
 باشد بر همه خدا و شفاعت رسول می فرمود که سلام می است از اسماء و الله پس
 میان خویش فاش کنید و فرمود و هر که پیش از سلام سخن گوید او را جواب ندهید
 که بهترین مروج است که ابتدا بسلام کند و فرمود که هر توافع است که ابتدا بسلام
 و فرمود که چون در دو دست یکدیگر مقابل شوند نزدیک تر از آن باشد که دست که ابتدا
 بسلام کند و فرمود و بهترین ترین مردمان کسی است که بسلام عمل کند و فرمود که سلام صحیح
 است مردین بار او امان است مرفوعه بار او بگذارد لباب الاخبار انفسوس که درین مملکت
 هندوستان از سلام کردن هم چه نماند سلام سلمان یکر و سلام هندوان و یکر
 سر فرو و پشت هم میکنند و بعضی آداب و مجرا و بندگی میگویند این همه صورت خلاف شرح
 کسی صاحب علم و باطن است و نیز لازم که السلام علیک با هم کرده باشد تا داخل ثواب
 حضرت و آدم از طفلی سر اندازیم کرده بودند که السلام علیکم گفته باشند بعضی مروج چنان باشند که از
 لفظ ناخوش میشوند و عمل برنگار گویند و یکدیگر بافتن من اجل و البدعة
 مطالبی است که در کتاب است و مقدمه و محقق است نوحه در خبر است که خنده بسیار کرده که

دل راست خنده کم کن که خنده بسیار به عدول زنده را بمیراند به و خبر است که خندیدن در مسجد
 از یک کند گور را و هم در خبر است هر که بخندد و تهنیه بخندد پس گویا که عقل را همچو عرق از بدن دور
 اندازد و هر که بخندد و تهنیه بخندد پس فراموش کند یک باب علم را و بیرون انداخت از خود چون عرق
 علم را و هر که بخندد و تهنیه بخندد و خدای جبار از بالای عرش خود لعنت کند بر اسم او و هم در خبر است
 هر که در دنیا بسیار خندد و می در آخرت بسیار گریه و هر که در دنیا بسیار گریه در آخرت بسیار خندد
 و هر که بسیار خندد و مردم او را سبک دارند هر که سخن گوید آنچه تا که هم نشینان و می بخندند هر آنچه
 حق تعالی اورا نکو سازد و در آتش و زرخ و هم در خبر است که خنده انبیای صلوات الله
 علیهم اجمعین تبسم باشد و خنده شیاطین لعنهم الله و تهنیه باشد کذا فی باب الاخبار بیان
 عقوبت نوحه بدانکه در خبر است که نوحه کردن از عمل کافران است هر که نوحه کند او
 دشمن خدای تعالی و فرشتگان و آدمیان باشد و هم فرمود که نوحه کنندگان در عود است
 قیامت بیایند و نوحه کنند بانگهای ایشان مثل بانگ سگان باشد و فرمود که روز قیامت
 نوحه گران گور بر آید بین صورت که مویها پراگنده و گرد آلوده و چادره از پشت خدا بر
 پوشیده و دستها بر سر نهاد و میگوند و ای و ای و در حدیث است که لعن کرد خدا بر نوحه
 و کسانیکه در آن خلقه روند و پائینند و کسانیکه در آن حلقه نظاره کنند و کسانیکه اول آغاز کنند و زمانیکه
 تیز زبان باشند و گفتگوی کنند و زمانیکه هر وقت آرایش خویش مشغول باشند و آن شایه و نوحه ایست
 و لعنت شریک اند و هم در خبر است که ناله و نوحه از کفر است کفر با کافران و نوحه باشد و هم در خبر است
 هر که بنالد یا نوحه کند نزدیک معصیت نام او در ساقان نوشته شود و در خبر است که آواز ناله است
 کرده شده اند در دنیا و آخرت یکی آواز مزار یعنی چنگ و بر لب و نامی و غیره و هم آواز نوحه است
 و هم در خبر است که هر که معصیت پیر این پایه کند یا خسار بخشد حق تعالی بر وی آن خسار را در دنیا
 و در حیات زود مرگت هر که معصیت پیر چاک کند یا خسار بخشد یا ناله کند یا نوحه کند یا ناله کند
 است هیچ زانی را که موی خود بر نه کند و بیرون کند از زمین است و نوحه است و نوحه است

کہ در سرشت و اسخے بر اندام او روز قیامت و باشد از نافرمانان خدا و لعنت کنند بران زن
فرشتگان و پیمبران تمام کذافی لباب الاخبار —

مطلب سی و دوم در بیان فضیلت صبر و تحمل بر مصائب بدانکہ در خبر است

الصبر عند الصدمة الاولى یعنی صبر نزد یک صدمه اولی است باین معنی دروسے و زخمیای از مصیبت

رسد باید کہ در آن صبر کند و ہم در خبر است چون خدای تعالی بنده را دوست گیرد و او را بلا

مبتلا گرداند کہ آن بلا را او روی بنا کند پس اگر صبر کند و راضی شود بران حق تعالی و بر

از برگزیدان حضرت خویش گرداند و ہم در خبر است کہ نیست شربتے دوست تر نزد یک

از شربت صبر بر مصیبت جائز است کہ اندوه خود را باز گرداند بصبر و خدای او شربت پنجم

و غضب است کہ باز گرداند آنرا بحکم و ہم در خبر است کہ صبر کردن و مصیبتی است از

خدای تعالی در روی زمین ہر کہ این وصیت را نگاہدار و دستگاری یابد و ہر کہ این

ضلع گرداند ہلاک گردد و ربلائی خدای تعالی و در خبر است وحی کرد حق تعالی موسی

علیہ السلام کہ امی موسی ہر کہ خوشنود باشد حکمتہای من و شکر کند نعمتہای من و

صبر کند بر بلائی من بگو بیرون رود از زیر آسمان من و سجد خدای دیگر را جز من و از

رضی اللہ عنہ مرویست کہ فرمود علیہ السلام صبر سه قسم است یکی بر مصیبت دوم بر مصیبت

سوم بر طاعت پس صبر بر مصیبت سه صدد درجہ است و صبر بر مصیبت پانصد درجہ و صبر

بر طاعت ہنصد درجہ است و ہم در خبر است کہ ساعت صبر بہتر است از دنیا و اقیان

و ہم در خبر است کہ صبر کلید کشاورگی کار ہاست و مشائخ گفته اند کہ صبر بر چارہ نوع است

بر فریضہ یا صبر بہت بر مصیبت یا صبر بہت بر رنجاندن مردمان و بہر بہت بر

پس صبر بر فقر توفیق است و صبر بر مصائب ثواب ہاست و صبر بر ایذای خلق محبت

و صبر بر فقر منامی خداست و در خبر است کہ فرمود حق تعالی وقتیکہ روی آرو بسوی بند

از بندگان من مصیبتی در زن باور مال یا در فرزندان و می پس آن بندہ بصر نیکو پیش آید

خداوند ام روز قیامت ازان بنده شرم دارم که ترا زوی برای او نصب کنم و اعمال او
 بسنجم و نامه که در او باز کنم غرض صبر از مقامات اولیاست که بنده صابر بر صاحب خدا باشد و مصداق
 جز اولیا تواند شد و درین مقام مناسب افتاد که چیزی از صبر جد بزرگوار خود حضرت منورم شیخ
 قطب الدین قاورمی عرف شاه بھکھاری بقلم آرم در کتاب زاد الاخرت مرقد حضرت مولانا
 عبدالرشید ملتانی مرقوم است که من در ہرات در خاتقاہ شیخ عبدالرحمان بیدی وارد ہوا
 کہ خبرم رسید کہ مرشد زاده من شیخ شہاب الدین قاورمی عرف سوندھی صاحب وفات کردند
 از استماع این خبر احوال من متغیر شد کہ ناگفتہ بہ مر ازان مرشد زادہ خیل محبت بود و تالیف کتاب
 بموجب فرمایش آن مرحوم میگردم پس در دل گذشت کہ حال تالیف کتاب برای کیست و
 حاصل چیست کہ قدر دان من نماند و ہم ناخن بدل بیند کہ درین صورت خداوند کہ حال پیر
 چگونه باشد کہ چو فرزند لائق و نوجوان و مقبول یکایک از نیچمان انتقال فرمود موت الولد
 کی الکبد شب و روز درین رنج و ملال بودم کہ یکایک تشفی نامہ حضرت پیر شد مع نقل خط اسمی
 محمد شمس الدین خان رسید بجزو مطالعہ اش حواس رفتہ من باز آمد و دانستم کہ مرشد خبر من گرفتند
 و از دریای غم بر آوردند مولانا عبدالرحمن وہ بیدی مضمون خط شنیدہ زبان باقراولایت
 و کمال آن حضرت کشادہ نقل آن دو خط کہ در زاد الاخرت مرقوم بود اینجا بہت نوشتہ میشود
 ازینجا علو مقام حضرت منورم قدس سرہ و کمال صبر و شاکر آن حضرت در وقت باید کرد و سبحان
 اولیا اثنائے دیگر است و مقبولان حق را اثنائے دیگر است ذلک بفضل ہمدی و توفیق ایشان
 والتذکرہ بفضل العظیم

نقل مکتوب اول اسمی مولانا عبد الرشید اینست بہر آن کہ در کتاب
 سید سمیع غزنیہ با تمیز مولانا عبد الرشید از فقیہ نظام الدین بود و در کتاب
 سید سمیع غزنیہ مذکور است کہ در کتاب شہاب الدین و در کتاب سید سمیع
 غزنیہ مذکور است کہ در کتاب سید سمیع غزنیہ مذکور است کہ در کتاب سید سمیع

بآن سسافر منزل جمیع محبتی خاص بود بهتر است که از جایی خود نرو و در همهجور واقعات و احوال
 سعیت تعالی شانه صفت حاصل است که خود میفرماید جل جلاله ان الله مع الصابرين
 پس این دولت بقیاس از دست دادن و مثال پنهان و ناویدگان با اضطراب و حزن پرده
 چه قدر دوری و حرمان از نعمات غیر نامتناهی متصور است مناسب این مینماید که بشاید در بعضی
 معنوی یومی وجه ربک ذو الجلال والاكرام دولتی نمی مینماید ساخته وقت خود خوش گذارند
 الا اینقدر البته مروی است که با جمیع مؤمنین عامی طلب مغفرت موقی نماید که تاراج
 موقی از مفارقت بسبب حزن و اندوه آغشته نشود مالیاً صحبت مقتضی دعا است در اینجا هم
 این عمل جایست آن عزیز نیز خود از عمل مروی کی دریغ خواهند داشت که مدعی محبت صاف
 و باجابت دعای میفرماید جل جلاله ادعونی استجب لکم و لکم ابطه عبد با معبود خود ظاهر است
 همیشه این عالم گفته می آید که ما در مهربان با صلح پسرها همواره خود سلیها مینند و طفل
 هر ضرب سلی اما ما گناه ~~...~~ پس در مقامیکه هفتاد بار از ایزادگی شفقت است
 والدین اخبار صحیح وارد است ~~...~~ این مقام لائق چسپیدن است یا این جا
 روان و گذران والسلام علی من له العلم و لیکر اسمی محمد شمس الدین حشان
 بسم الله الرحمن الرحیم عبدالدین والدین از محمد شمس الدین نطل حمایت حافظه منجفی بود
 از فقیر کنیه القلب نظام الدین پس از دعای غیر کونین مطاوعه نمایند واقعات این عالم
 مثل هوای منگامه که بهنگامی گرم و بهنگامی سرد تصور توان نمود پس با انسان عاقل و
 بالغ لازم گردید که نه از حرارتش چنین بجهین آرد و نه از سردی و نشی رخ با تشندان گذارد این چون
 عاقبت جو و کلمه گور و کار و گیر پیش است پیشینیان چون سر از اسرار کلمه یافتند
 بصورت دل یعنی شافتند و حرفه بر زبان راندند که قلب مومنین پاک چون
 گوه بایده مثل گاه که از هوای گرم و خشک و از هوای سرد و تر چونکه نفس انسانی با بندای حل
 نقش میباید باطله است البته تصدق بصفات گاهی است لهذا لای نافی بر

از تیز لزلات بر آوروند و با اشاره الهی در آن روز در یافت پس از آن که
 استیکر استیکم گردید در شمال اگر عرش را بفرشند پس از آنکه از جنبش زانویش محسوس
 شدن ممکن نیست المختصر استماع خبر حادثه فرزند سعادت مند عاقل شهاب الدین المعروف
 سوند همی منظور چگونگی باعث القیاض و کشاکش خاطر عزیز نشده باشد که آن عزیز را بطرف
 جهت صادمه با او واقع بود و حالیا از حرم و به قیام می نماید باز او استعجاب طلب مغفرت او نماید
 لرزیدن حال گریه هم و گریه بی تکلف با گریه و با طلب مغفرت نمودن آن بی و مقصد تر چه چیز
 آن مشغور را بجز افعال صالحه و حفظ اوقات نیک از فعل غیر مأمور مطلق نبود و اما اعتماد بر این نمودن
 ملا جائز نیست که خلافت شان عبودیت است جز اینست که سر بر آستانه بی نیاز می نمایند
 رضی نموده آید که باکا با و شاهما این بنده نارید و هر چه می فرزند تست برین رحم فرماید و دیگر نه جا
 فیه بچو و اوقات اصلا غم نباید خورد که این را با چندی حال کوشالی رسیده است و بنده ای
 مین حال گردیده دو بر او در و هشتم کو چک از خود و عهد نماید ~~و بنده ای~~ این از جانب
 حضرت والد بر زومه فقیر بود یکی اسمی بر شیدالدین بنی شایسته ~~بنده ای~~ و دیگر طلب این
 مرد داشت آنهم چهارده سال گردید و هر دو عاقل و کرم ~~بنده ای~~ در آن روز
 بیب بفرغ و هر دو نیکبخت بودند با ندر می فقیر از کار ~~بنده ای~~ و محبت و آسایش هر دو
 و بزرگی بجان و حق معصوم فقدا مشیت این دو ~~بنده ای~~ که هر دو در راه روز
 هر دو تب کردند و جانهای خود بجز رحمت جان آفرین سپردند و آن ایام از جانب از راه
 چنان مامور بودم که بعد بفرغ درس طلبه وقت شب پاسه از آنجا سیه و او پیش پایش
 و اگر میگردد باشی سوز انتقال بر بعد و ~~بنده ای~~ سبب روزگار رفت و ~~بنده ای~~ سبب
 حضرت والده ماجده آنچنان مایه از خود می نمود که آن مذکور لغا سیران و ~~بنده ای~~
 فنا کردم و بنجد دست حضرت والده ماجده حاضر نشد ~~بنده ای~~ حضرت از جانب این مامور
 نفس گردید وقت نماز صبح چون نشتر این جماعت آوردند از چند روز حکم امامت جماعت

په بنده بود بعد فراغ سنت بسی انظار احدی اندک که یکی از صحاب خاص حضرت بود ندانان ارشاد
 ز سرودند که از امروز امامت جماعت شما سیکرد و باشید ایشان از پاسداری فقیر عرض کردند
 که خدا بجز او نه و حاضر است بجز او استماع این کلمه بسیمیکه بدست مبارک بود بر عمل انداختند
 و عصر هر زبان مبارک آوردند صبح و غروب و پیش از هر گسست کردار پیرزی کند و کمال انقباض
 و طلال از حافظ فرمودند که من از شما سیکردیم شما عذر سے دیگر در میان آوردید آن بجان مرو
 بزرگ راجان بقالب مانده فی الفورانی وجهت گفته با دست حاضر شد بعد فراغ نماز افاق
 که برین طاری بود قابل تخریر نیست غم برادران گو و الم سکوت و والده و ماجده کجا مدد العزم که بگو
 صفات مدعی و نگاه تهری ناگفته بود و در هر چه که در معنی مصداق است مانند بعد فراغ
 نماز اشراق از مصداق بر ناسته بار اهرام میان نشست خود بر و ندوزبان مبارک بود
 کینه کشادند که ای نظام الدین حاصل علم عمل است اگر عمل نباشد از بار تهریم تا چیز تهریم است
 سخن با شما سیکردیم گوش باید کرد و درین عرض در روز شما که نمازتان بالمدان سرودان ساختند
 درین صورت صریح باعث انبذاب روح مونس با برین عالم است و تصدیق و این تحقیق است
 اخبار صحیح نیست که درین ایام براسه عوقی کار سے باید کرد که وحش با کسان طریق از بنده
 و کشاکش این عام و ایستد مومل با عمل خود کرد و آسانی یافتن رنج بدو چیز مقدر است
 یکی خواندن کلمه طیب کثیرت و بعد خواندن کلمه مایه شلب مغفرت دیگر سه صد و سیصد
 و اون و از آنجا و عا خواستن مغفرت عوقی این هر دو در روز می تواند اخبار ثابت اند بر است
 آسانی روح مونی چون بدین تقریر پند یافت از گوشم کشیدند و عقل هم یاری بالصفات
 فوراً بر ناسته بقدریکه مناسب حال خود دیدم بعد پیشانی با باگریه و بکاسه به پانصد و چو
 مقصود حضرت ازین از جبار تو مین فقط اصلاً هم بود و مندر خیر است آینه را آگاهی باید
 تا که قدم خود را از جاوه اختیار و ضابطه و حد و محققه اهل تحقیق این سو و آنسو و العا
 تکفیه الاشارة والسلام علی من بعد العلم اتمی ازینجا مقام صبر حضرت مندر و مقیاس باید کرد و

کہ حضرت ایشان در انتقال یک پسر فریبین صابر و شاکر بودند و تیز و الیران حضرت باید
 کہ در صبر و رضا تسلیم و چندان بود کہ در وفات و در پسر خود این قدر کہ تحمل و صبر بودند سبحان
 اللہ این مقام اولیای کمال است کہ طبیعت ایشان در شریعت و طریقت و حقیقت چندان غالی
 و موموم شده است کہ از ہستی بشریت نشانی نماندہ خوش گفتہ است کسی کہ گاہ است
 مردان خدا خدا نباشند بلکہ از خدا جدا نباشند۔

مطلب سی و سوم در آداب سفر بدان کہ در کتاب چہار انواع در حقیقت سفر منظور
 است کہ سفر چہار نوع است سفر عوام چہ نویسند خصوصاً مردمان این خلیع بارہ و در روز نیت
 رہزنی و در شب بقصد شجونی منازل ہما علی می کنند و سفر عابدان بالارادت سیر وافی الارض
 جنبشی ارند و نیز متابعت حدیث تاسو و الحج و سفر سالک مسافرت اول است مع نشین
 و سفر کن کہ نہایت خوبست بد معنی سیر وافی الارض است کہ سیر در زمین خود بکنید و غیر
 سیر اور علم تلویح است گاہی چنین کہ گاہی پیمان از خود بسیار زیاده سیر علی اعدی آویز و قول
 روندہ است عراز خویش گذشتہ چہ مبارک سفر می بود و مسافرت کامل در مقامات
 کہ از جزئیات کل و از سفلی تا علوی و سفر در وطن عبارت ازین است کہ عودان اخلاق نذیمہ می
 و خروج از اہموت بلکوت و از ملکوت بچہوت و از چہوت بلکہوت ای آنکہ نماید و مقصد
 سوغت ای نماز سفر و نوع است یکی سفر دنیا و دوم سفر آخرت سفر دنیا آنست کہ از ملک بلکی
 رود و سفر آخرت آنست کہ ازین جہان انتقال نماید بعالم ربوبی و پس از آداب ہر دو سفر
 باید دانست آداب سفر دنیا بدانکہ از حضرت امام جعفر صادق و حق منقول است کہ وقت روان
 شدن بسفر آیتہ الکرسی یکبار جانب پیش و یکبار جانب پس و یکبار جانب است و یکبار
 جانب چپ خواندہ بدر و بگوید اللہم حفظہ و افظہ ما سے و بکنی و بلغ ما شئہ و اذہب ما کونہ

و در حرم مائے بلاغک محسنی بحسبیل بنحو اندان شاہد انہ ای بخیریت بنماندہ باز آید قول
 است کہ چون حضرت علیہ السلام سوار شدی سہ با گفتی اللہ اکبر بعد و سبحان الذی سوا انما

هذا و ما كنا مقررين وانا اسكرونا لمتقلبون كمن بعدك كفتي اللهم انت العاصب
 في السفر و الخائفة في الابل اللهم صمنا في سفرنا و اخلصنا في ابلنا اللهم اني اعوذ بك من
 عشاء السفر و كانه في المتقلب من اجور عبد الكور و من عوة اطلوم و من سوء لشتر في المال
 و الابل و تزويج بيني و بيني ست بعد تكبير كفتي اللهم اني اسلك في سفرى هذا البر التفتوى
 و من عمل ما ترضى اللهم بون علينا سفرنا هذا و اعلو عنا بعده و كفتي اللهم انت العاصب
 في السفر الخ و در بعضى روايت چنين است كه چون پامى در ركاب نهادى كسى بسره مقدمت
 بر پشت مركب آمدى كفتي الحمد لله و الله اكبر و سبحان الله سه بار و بعد و كفتي سبحان الله
 لا اله الا انت ربى ظلمت نفسى فاعف عني انه لا يعفر الذنوب الا انت چون از سفر باز آيد
 كفتي آميرون تايون الله المذعاب دون لربنا حامدون و وقت و داع مسافر را كفتي سبحان
 الله و نيك و ايمانك خواتيم عملك كفى از مساجد بر او وقت و داع كفتي بودك الله التفتوى
 كفت زباوت فراكفت عفاك ذنبا كنت زباوت فراكفت بسركك فخر حيث
 و چون بر بلندى رفتى تكبير كفتى و چون فرود آمدى تسبيح كفتى و گاه كفتى و در بلبندى اللهم
 اكمل الشرف على كل شرف و لك الحمد على كل حال و چون فرود آمدى كفتى عوذ
 بكلمات الله التامات من شر ما خلق تا اربع ضرر نرسد تا رحلت كرد و چون شب
 فرود آمدى كفتى يا ارحم الراحمين و ربك اسد اعوز بالله من شرك شر ما فبك شر ما خلق فبك
 و شر ما وب عليك اعوز بالله من شر كل اسد و اسود و رية و عقرب و من شر كل ابل و بلد
 و من شر والد و ماولد و چون نزديك آيا و انى رسيدى كفتى اللهم رب السموات السبع و ما اظلمن
 و رب الارضين و ما اظلمن و رب الشياطين و ما اظلمن و رب الرياح و ما اظلمن فانما اسلك خبر
 هذه القرية و خير ما فيها و فعوذ بك من شر هذه القرية و شر ما فيها و يميني ست در سفر السعوات
 و اگر كسى اين دعا وقت سوار شدن بنجواند انشاء الله تعالى از پشت مركب جدا نشود و اگر
 شود از آنست صدمه و غير محفوظ باشد و آن دعا همانست كه بالا نوشته شد و نیز اگر بخواند

ناراضك

وقت سوار شدن در خلیل و انزال اگر برتر کوه یا بنام بترود و نیز مساخر اگر گوید انوار
 بیست و نه روز تمام و کنفتار کنگر الذی الامیرام و امیر القدرت و کنگر و کنفنا و کنفنا
 از دور در در مسجد و در قتلح اطرین و غیره مخفی نماید و اگر در آنجا که
 و نه نفسی شد که کنگر از راه باران بر او طالع اطرین او را از او گیرد و با آن
 یوم قدرین و پاک فعه و پاک فعه پس در آن زمان که تمام و غیره چون در آن
 اوقان گوید تا راه و ایوان و غیره تمام خفت نزول کرد و در آنجا که تمام
 در آنجا که تمام و غیره تمام و غیره تمام و غیره تمام و غیره تمام و غیره تمام
 پس از آن روز بپوشد و در آنجا که تمام و غیره تمام و غیره تمام و غیره تمام
 با ابدان پست بار بیست و نه روز تمام و غیره تمام و غیره تمام و غیره تمام
 فی القور است ازان گوید و در آنجا که تمام و غیره تمام و غیره تمام و غیره تمام
 روزی و چنین اعمدای خود با آن فیه تمام و غیره تمام و غیره تمام و غیره تمام
 در آنجا که تمام و غیره تمام و غیره تمام و غیره تمام و غیره تمام و غیره تمام
 نیز باید است که تمام است و در آنجا که تمام و غیره تمام و غیره تمام و غیره تمام
 مؤلف گوید خورش عاقبت نه در آنجا که تمام و غیره تمام و غیره تمام و غیره تمام
 است و پس پست و است و در آنجا که تمام و غیره تمام و غیره تمام و غیره تمام
 است و در آنجا که تمام و غیره تمام و غیره تمام و غیره تمام و غیره تمام و غیره تمام
 تا کامیوم و کل جهان خوابی بود و نه فرعتی گیرد لا کار و کرد پیش است و در آنجا که تمام
 از حسب جهان به چشم بر بندگان فتنه فتنه پیش است و در آنجا که تمام و غیره تمام و غیره تمام
 که در گوش زده شاست پیش است و در آنجا که تمام و غیره تمام و غیره تمام و غیره تمام
 اعد چند و مرد پیش است و در آنجا که تمام و غیره تمام و غیره تمام و غیره تمام
 در پیش است و در آنجا که تمام و غیره تمام و غیره تمام و غیره تمام و غیره تمام

کن نیلو کاری و پیرمیزد کرداری بند که بدو نیک ترافع و ضرر در پیش است بند گردنیست
 همه عمر تو بفضیلت گذرد بند با یقین جان که پس از مرگ سفر در پیش است بند عاقل نیست
 که در انجم بدش خوف بود بند که پس از مرگ ممالک چه قدر در پیش است بند قبول بند
 توبه کن و استغفار بند ورنه هر جرم ترا وقت اثر در پیش است بند پاس انفاس کن و هیچ
 شراب بند برزخ پیر و مزرع اگر در پیش است بند غزال یکگز نیست و یا باسی را حسبت
 از غمش اسے دل بر آ بند جانب دار البقاخ کن ازین منزل بر آ بند مزرعہ عقبی ست بند
 مقروض عیش گاہ بند تخم نیکی کشته زینجا بار استجیل بر آ بند غرق باشی تا یکی در بحر فک آب و نان بند
 سر بر آ از قمر دریا بر لب ساحل بر آ بند یاو کن روزیکه باشد بر کعبه و درش کسان بند از آ
 اسپ وزین و ناقه و محمل بر آ بند و چه خوش گرد و روان سوسه و ملین مریغ پیما بند وقت
 جان رفتن تو ہم بیدل مشو خوش دل بر آ بند بعد مرگ آ خر و و این قالیب خالی از تو بند
 اسے جان من از قید آب و گل بر آ بند باش محکوم خدا و تابع امر رسول بند چند باشی
 نفس و شیطان دل بر آ بند دست پیری گیر ورنه رہبر است شیطان بود بند طالب حق بند
 خدارا از ره باطل بر آ بند مس ناقص از طفیل کیسیا زبانشود بند اختیار بند محفل کن
 کامل بر آ بند تا نمیری در جهان یابی چسان نام وصال بند نیست شوی از بند
 واصل بر آ بند پاس انفاس ست راه سهل بهر یاد حق بند ذکر و پیکو می هر دم بند
 بر آ بند این بختهای نیک از خود نیست عیب نیست بند بدگوا سے سخن و از طمع جان
 بر آ بند محفل کان خالی از ذکر خدا باشد شراب بند مورد رحمت نباشند و و از ان محفل
 غرض مردن بر حق است و ذائقه موت چشیدن بیشک که کل شی مالک الا وجهه و لیس است
 برین و کل نفس ذائقه الموت مشعر است ازین پس هر گاه بیماری پیدا شود یقین جان که پیغام
 در رسید اکتون مستعد جان و ادن باید شد و هر که بیمار شود و و سے اعیادت باید کرد
 خود را بسیاد باید آورد

کسی شخص کو اندھا بنا دیا تو اللہ تعالیٰ فرماتا ہے کہ جو شخص بیمار ہو جائے اور اس کا علاج نہ ہو سکے اور اس کی عیادت نہ کی جائے اور اس کی تدفین نہ ہو تو اللہ تعالیٰ اس کو عذاب دے گا۔

اسی سبب سے ہے کہ باغی فتنہ انگیزی و دامن و کشتی پتیراندازی کمان پیمان کنی یا تو تو توان گفت این کمن به بادشاہی ہرچہ خواہی آن کنی ہنوز دوران کتابت است کہ درویشی مہم رسیدا شرف ہمانگیر تلمعین کرو کہ اگر بیماری این رباعی را بخواند یا نہ شش پیش خود دارد وصحت یا بدر یا غمی خود را بنظر نگارم صفت زویدہ رفوان تعجب گفت خود برکت زویدہ یک حال سیران رخ مطوف زویدہ ابدال زبیم چنگ در مسحوفت و تصد کو تاہ عیادت مرخص کردن مسنون است و موجب ثواب اگر مرخص در حق کسی عامی مقبول گرد نقش است کہ حق تعالیٰ وحی کر و بر موسیٰ علیہ السلام کہ من بیمار شد م عیادت تم کرد و اگر نہ شد م طعام نہ دادی و نشہ شد م آب خوراندی پس حضرت موسیٰ علیہ السلام عرض کرد الہی تو بیچون و بیچکونی ترا بیماری ہوا این عوارض کجا فرمود کہ عیادت بیمار کردن دیدن م طعام بگرسنہ داون مرا طعام خورانیدن است چہ چیز نسبت بخود کرد مسلمان باید کہ در بیماری تنگ نشود و مرگ را تلخ نداند کہ در حدیث است الموت جسمہ یومئذ یجیب الی الجیب و در خبر است کہ مرگ چہار است مرگ عالمان مرگ تو نگاران مرگ درویشان و مرگ بادشاہان پس مرگ عالمان رخنہ است و مرگ تو نگاران چہلا است و مرگ درویشان راحت است و مرگ بادشاہان فتنہ است و در خبر است کہ اولیاء اللہ نمی بینند مگر از سرای بسرا می نقل میکنند و در خبر است کہ موت راحت برای مومنان چون فرزند آدم بمیرد اعمال او بریدہ گرد و گذر از سہ چیز کی سہ کلمہ چون حوض و چاہ و پل و جزآن دیگر علمی کہ مسلمانان بدان فائدہ گیرند دیگر فرزند صالح دعا کنندہ پر خود را و در خبر است کہ بسیار یا و کنید شکنندہ آرزو یا یعنی مرگ را و بکار فرزند این کلمہ را و فرمود کہ باش درویشیت چون غریبان یا چون را گذران و نفس خود را

کورستان شمار و فرود چون عالمی پیر و فرشتگان ساکنان زمین و آسمان همه ہفتا و روز
 گریہ کنند ہر کہ ہرک عالمی اندوگمین نشو و او مسافق باشد تکرار این سخن فرمود۔
 مطلب سی و پنجم در آواب ہمار وقت ہمار و بعد مرگ و طریق تجہیز و تکفین
 آن و ما تعلق بہ بدانکہ مرصہ چون قریب بموت رسد و پیش بسوی قبلا کنند و بر
 پہلو می راست بخوابند یا پشت و این آسان تر است برای خروج روح و اگر تو اند
 سر اور اندک بلند کنند تا رویش بسوی قبلا شود و الا بحال خود بگذارند و تلقین کلمہ شہادت
 کنند باین طریق کہ پیش از غرغہ باواز بلند کلمہ شہادت نزدیک او بگویند تا او بشنود و بگوید
 و گویند کہ بگو سبب شدت نزع انکار کند اگر یکبار گفت کافی است حاجت تکرار
 نذر و چون بمیرد و سخندان اورا از عصابہ عرین کہ از زیر سخندان تا بالای سرش برسد
 بہ بندد و ہر دو چشم را بخوابند تا گریہ منظر و بیج معلوم نشود و چون غسل ہند اول تختہ را
 خوشبو کنند بعد و طاق از یکبار تا ہفت بار باین طریق کہ بجز اسونختہ گرد و تختہ بگردانند
 و محل غسل را بہ پوشند و پرودہ نهند تا سوا می غاسل و معاون دیگرے نہ بیند پس میت را
 بالای آن تختہ بر قفا بخوابانند و اصح آنست کہ ہر قسم کہ ممکن باشد نجسپانند اگر مرد است
 یک پارچہ کہ از ناف تا زانو رسد در عورت و می بدارند و اگر زن است پارچہ طویل بقدر
 یکنیم کز یاد و کز بعدہ پارچہ ہا را از بدن برکشند و دست و کسبہ کردہ با پارچہ در دست
 پیچیدہ پس و پیش اورا بشویند بعدہ و منو کنا ندے و منصفند و منتشاق پس سر و پیش
 بصابون بشویند اگر برسہ مو با باشد و الا آب خالص کافیست و بریزند آب بر تمام اندام
 و می سہ بار جو شانیدہ از برگ کنار یا شان و اگر آب گرم موجود باشد آب تازہ
 اخسل از آب گرم فصل است و ابق کنند و غسل از طرف راست باین طور کہ دست راست
 چپ بخوابانند و اندر و نش بشویند بعدہ دست پس بجانب راست میت سہ بار بشویند
 بجائیکہ آب زیر پشت برسد بعدہ بر پہلو می راست کنند و جانب چپ را بطور سابق بشویند

و جهت شستن پشت بر روی سینه پا بر آید و گویند پس بنشانند میت را اگر ممکن بود
و بخوبی بگرد و شکم و می ببالند و چیزی در آنجا بر آید از آن بشویند و عاده غسل و وضو میکنند بعد
از پاره چو طایر نظرات آب را از آنرا مثل یک کوزه یا مشک یا بنفشه و موی را شانه نکنند
و خوشبو بر سر و پیش و دست که کوزه یا کافور و بنفشه یا عود یا بوی خوش به آن در سنت کفن
برای مردان و اقیافه و میوه های استخوانی و غیره می کشند و برای می خورند پیراهن از آن
نهار و لغافه و شرفه که با آن پستان از روی کفن می کشند و کفنی که کفنی را نوشید کنند بعد و طاق
چون کفن را بگشاید از آنرا که با آن کفن را می کشند و دست نوشیده اند از آنرا
پیراهن نهند و خوشبو اندازند بالای آن بپاشند و کفنی که کفنی را بارند و
پیراهن را پوشانند و دستار بپوشانند و کفنی که کفنی را از آنرا لغافه و زن را اول
پوشانند و بعد موی او را بگرد و کوزه یا کافور و بنفشه یا عود یا بوی خوش به آن در سنت کفن
و بر روی آنرا بپوشانند بعد از آن کفنی که کفنی را ببالای کفن از آنجا می کشند
راست و چپ نماید از بغل تا زانو و در آنجا می کشند و پراکنده نکرند و در پاره چو کفنی را اینست
که طول آن از سه تا قدم و نیم و پهنی آن از یک تا دو قدم و لغافه همچنین پیراهن از کرون تا قدم
و طول آن از دو کرون و نیم آن یک یا بیشتر و در آنجا می کشند و باید که از آنجا تا پستان
پوشانند و در آنجا می کشند که تا آنجا باشد و چهارم عورت که بر سینه نهاد و میشود وقت نماز
که آزاتة بندگویی یک زیم گز باشد طول او عرضاً دو گز پس طریق ساختن برداشتن جنازه
اینست که چون از تکفین فارغ شوند اولی در جنازه آنست که کفنی سازند و سخن است
ساختن تابوت در جنازه زنان بخلاف مردان و مردان جنازه کسانی که افضل الناس
و سنون است و حمل جنازه چهار مرد و هر که از هر جانب ده قدم بروند و مجموع حمل قدم شود
که ثواب بسیار است و بهر آنکه گویان بردارند و سار حمل جنازه نباید و جنازه را سرج بر
مگر مضرب نکرده و قوم را باید که پس جنازه روند و پاوه روند و قبل نهادن جنازه

پس بخواند صلوة بر خیزانده و این نماز در زمین کشتن است اگر کسی بخواهد از این پیشوداگر
 کسی نتواند همه عاصی شود و طریقی نماز خیزانده اینست که دست بر روی شسته تکبیر گوید
 و ثنا خواند و باز تکبیر گوید و دست راست بر سر او درود بخواند و از تکبیر گوید و بعد دعا
 خوانده تکبیر گفته سلام دهد عاصی است هر روز از جوانان اینست اللهم صل علی محمد و آل محمد

و شاید تا و غائبان و غیر نام کبیر با و ذکر یا و ثناء اللهم صل علی محمد و آل محمد و صل علی اهل بیت
 من توفیت منافیة علی الایمان و دعا این طریقی است اللهم صل علی اهل بیتنا و صل علی اهل

بیتنا و صل علی اهل بیتنا و صل علی اهل بیتنا و صل علی اهل بیتنا و صل علی اهل بیتنا و صل علی اهل بیتنا
 و صل علی اهل بیتنا و صل علی اهل بیتنا و صل علی اهل بیتنا و صل علی اهل بیتنا و صل علی اهل بیتنا

ساختن قبر بعد آن عرض طولی و عرض عمودی و در میان آن دو خط است که
 طول قبر مقدار طول قامت است و عرض آن مقدار نصف طول آن و عرض قبر

مقدار نصف قامت است و در آن قامت در میان قامت و در میان قامت و در میان قامت
 باشد حسن است و قبر را کسی کند که سزاوار است و بهیچ طریقی از این بجهت نماند و در آن

بسی قیل کرد و اندر بر پارچه الم نشرح و بسم الله نوشته بر سپینه و می نهد و بعد از آن خاک
 بریزد و در میان سه بار که مسنون است با نیطوری که در مرتبه اول گوید یا خلقنا که

در مرتبه دوم گوید و فیها نعیدکم و در مرتبه سوم گوید و منها نخرجکم تا آخر می گوید و بعد از آن
 خاک سوره اخلاص خوانده و در قبر او اندازد و موجب مغفرت است پس قبر را هموار کنند

و سوا می خالی که از قبر بر آمده است خاک دیگر نیندازد که مکرره است و باید که داخل آن
 میلت و در قبر صلیبا و شلیوخ باشند و از جانب قبله داخل نمایند و در آن سوره

ومی داخل کنند و رعایت اقریت ملحوظ دارند و چون از دفن مراجعت کنند در رعایت
 نماز خوانند و هر یک بعد فاتحه آیه الکرسی می بخاشد و بار و ثواب آن بیت نوشته در او ایست
 بیت را همان روز صدقه دادن بهتر است که این روز بر و سه سخت گرانست نسبت

روزهای دیگر وصیت بر او است فدریه صوم و صلوة واجب است هر کسی که
مقصود باشد و فدریه صوم یک روز و یک صاع جو و نصف صاع گندم باشد
و فدریه صلوة نیز چنین و نزد بعضی فدریه یک روز و این قدر و در وزن صاع سه آنرا بخند
این دیار است -

مطلب سی و ششم در بیان اذعیه و غیره که برای میت و سائده بخشد
هر که این عار با تسمیه بر کاغذ نوشته بر سینه میت گذارد ایست که مغفور گردد و بسم الله الرحمن الرحیم
ربنا انعم لنا و اغفر لنا انک علی کل شیء قدير اللهم ان لا اله الا الله و صده لا شریک له و اشهد

ان محمدا عبده و رسوله و اشهد ان الخبثه حق و النارجون و الصراطون و میزان حق و البعث حق و الشقا
حق و الرویه حق و انت حق و قولک حق و فعلک حق و قالک فی الخبثه حق و ان الساعة آتیة

لا ریب فیها و ان الله یبعث من فی القبور و اقم الصلوة طرفی النهار و زلفا من الليل ان
یذین اسیات ذلک فکری الذکرین من شرح الله صدره للاسلام فهو علی نور من به فویل

للقاسیه قلوبهم و الکاظمین الغیظ و العافین عن الناس و انقریب المحسنین و احبه فان الله
اجر المحسنین اقم الصلوة لدوکت الشمس ان غسق الليل و قران الفجر ان الفجران مشهورا فقتل حبس الله لا

الا هو علیه توکلت و هو رب العرش العظیم و هم سوره و الم شرح بالتسمیه تمام نویسد و نیز نویسد
سبحانک انت ربی فانما عبدک رب اغفر لی و ارحم منی برحمتک یا ارحم الراحمین و صلی الله علی

خلقه محمد و آله اجمعین اللهم انی اسالک باسمک العظیم الذی هو قوام الدین و اسالک باسمک العظیم
الذی ترزق به العالمین و اسالک باسمک العظیم الذی و عاک به جبرئیل میکائیل اسرافیل و ابراهیم

السماوات و الارض یا ذا الجلال و الاکرام برحمتک یا ارحم الراحمین و این در و نیز نویسد باسم
الله مثل علیه محمد خیر الخلق و افضل البشر و شفیع یوم الحشر مخصوص للطیب الذی سبنا

بعد و کل معلوم که وصل علی جمیع الانبیاء و المرسلین و علی من طاعتهم المقربین و علی عباد الله الصالحین
برحمتک یا ارحم الراحمین و نیز در همان روز که مرده را در گور نهند خواه بروز خواه شب و در کعبه

و فائده نیست و هر مقامیکه توجیه کند بر من بزرگی همچنان باشد که بسر خاک رفیق شیخ فرمود
 فائده بسیار است یکی آنکه چون زیارت کسی میرود چند آنکه میرود توجیه او زیاد می شود چون
 سر خاک می رسد و بحسن مشاهده می کند خاک او را حسن او نیز مشغول او شود و بجای متوجه گردید
 فائده بسیار بخشید و دیگر آنکه هر چند روح را مجاب نیست و همه همان او را یکی است اما در یک
 بنفعا و سال محبت با او و داشته باشد و بدن مشغول او که بیرون از حد او آید و خواهر بود
 آنچه باشد آن موقع نظر و تعلق او بیشتر بود که مواضع دیگر پس حکایت کرد که یک نوبت در وقت
 جنید قدس سره بودم و از خلوت وی ذوق تمام میرسید بسبب اینکه در آن خلوت بود
 برون آدم و بر سر خاک وی رفتم آنجا ذوق نیافتم این معنی را بخداست شیخ خود گفتم سر فرمود
 که آن ذوق بسبب بنید یافتی یا نه گفتم بله گفت در موضعیکه در عمر خود پیدا است که چند نوبت
 آنجا بود و باشد و وقت و ذوق حاصل بود و باشد در بدنی که چند سال و اما با او محبت داشته
 باشد اولی باشد که ذوق بیشتر حاصل شود و اما شاید که بسبب مشغولی حس بر سر خاک در توجیه تقصیر
 افتاد و باشد آخر در غرقه اهل دله پوشیده باشد ذوق آن مشاهده می توان کرد و بدین جهت
 است عرض فوائده زیارت بسیار است کسی اینجا توجیه کند بر رعایت معظف علیہ السلام
 فائده یا بد اما اگر بدینه رو در رعایت معظف علیہ السلام و آل و سلم از رفتن او و بیخ راه با خبر
 باشد چون اینجا رسد بحسن بیند و فائده پاک آنحضرت را و بجای متوجه شود فائده آنرا با فائده
 این چه نسبت و اهل مشاهده را این معنی تحقیق باشد استی همچنین روزی که از حضرت اقدس سر
 عرض کردم وقتیکه برای زیارت مرشد خود تشریف می برود و فکر از راه بود بهم میرسد که در وقت
 پیرانه سالی و عسرت معاش خود تکلیف خواهند کشید روح مرشد را زیارت آنحضرت
 است فرمودند از اینجا تا آنجا بسیار فرق است آنچه زیارت آنجا فائده دارد و در اینجا است
 و همین قصه که مذکور شد بر زبان آوردند پس لا جواب شدم و آن حضرت تشریف برود پس
 معلوم شد که سائیکه زیارت قبور را مانع میشوند معض مبالغت است و بعضی ببدایع این

غیر اہل قرابت و عوام اجنبی سوای کسانیکہ سابق مذکور شدہ نہ بداند کہ در کتابت تیسیر الامکام است کہ هیچ ایسٹن مرد را بہتر از آداب و اخلاق نیست سہ ہر کہ او در آداب طلب کند بہ در بساط مشرف طریب نگینہ پوینہ و نوح است یکی آداب خالق و مخلق پس آداب حضرت حق آنست کہ در اقتضای او امر او مبارک است نماید و در امتراز نواہی او اہتمام کند و در فروع و انکسار سر فر و انداختہ و دل گرو آور و ہ باشد و زبان و جوارح از بیہودہ نگاہار و ذکر حق و فکرا الای سمیہای او را شمار و شمار خود سازد و توکل بر حق کند و طمع از خلق بکسلد و بقضا و قدر عطا و بدوستی و مشقتی کہ رسد آنرا عدل داند و باہر طاعت کہ کند خود را مقصر خواند و ہمیشہ در غفلت آداب حق گوشتد کہ بی ادبی در حضرت موجب بد از حضرت است و آداب خلق با تواتر آداب صحبت با خردوان این است کہ صحبت دار و با ایشان بشفقت و راہ راست نمایند و آداب آموختن و بر آئین متن بد آنچه واجب میکند حکم مذہب است کہ در ایشان بد آنچه در وسع صلاح ایشان بود نہ بر آنچه در وسع مراد ایشان بود و بر آنچه ایشان را سوؤ نکند نہ بر آنچه ایشان درست و از نہ و منع کند ایشان را از آنچه مال یعنی بود یعنی از مہمات دینی بود نہ از مہمات دنیاوی و مگر وہ است صحبت کردن با مردان کہ دشوار ترین آفت درین راہ صحبت مرد است ہر کہ را بدین صحبت مبتلا گردانند اجماع مشائخ است بر اینکہ آن بندہ خوار گردانیدہ شدہ است از حق کہ از خود بد و مشغول کرد و گویند سخت تر ازین آن بود کہ این را کسی سہل پندارد و اگر مبتلا شود بصحبت ایشان پس بگذارد بر شرط سیاست و نگہداشتن دل خود و جوارح خود از ایشان و تعلیم کردن از ایشان بر ریاضات و آداب و از انبساط کردن با ایشان یعنی با ایشان صحبت نکند و از معاشرت ہر باشد کہ بعضی مشائخ گفتہ اند کہ رغبت نمودن خردوان در صحبت بزرگان تو فیہن باشد

در غیبت کردن بزرگان با خروان خواری و نواوانی است آداب معیشت بزرگان
 بدانکه سابق در آداب بزرگان نوشته ام و از آدابیکه اینجا نوشته میشه و چندان تفاوت نیست
 باید که پیش ایشان سخن اندک گویند بجز بزرگواران و توجه ایشان بدایت سخن نکنند و زبان ببول
 و خواهش و حاجت قبل از دریافت مزاج ایشان نکشاید و در مجلس ایشان با بیکدیگر
 ننگند و استاد چنانچه بفرموده اند اخلاص شسته باشند در وقت طلال مزاحمت نند و سخن
 ایشان بحسن و با ایشاد و با ایشاد استاد شود و امر ایشان را امتثال کند و در
 و کلام بر ایشان تقدم نکند و در مجلس بزرگان بجمعی ایشان باشد و بکار و خدمت خود نیست
 و در می پیش ایشان ترش نکند و در مهمات امور بی ادب ایشان در نیاید و پیش پادشاه
 یا نهمه آداب خود را در تقسیم این ساله و در هر صفت به غرور نشود و ببد می کردن و می میهن
 نشود که از آن بدی بیشتر رسد بدان و بدان نیک خواه و منخاص و سه باشد تا بیکت افکار
 و رسول او آثار لطیفی ظاهر کرده و بیچ حال بنوعی او در خاطر نگذارد که بدخواهی او فکر کند
 و سبب نالین در میان است و پادشاه دیدد و مادر و استاد و پیر و صاحب حق و
 و زمانه سخن خود را با همه طاعت و خدمت چون بنده گنهار انگار و شاید که در حقیقت
 رحمت و خوشنودی ایشان را اگر در آداب و کسب می باید که دوستی با کسی کند که با خود
 و از آن بزرگواران زیاده کار تر از دشمن است زبان را سو و چند و دو سو و از زبان نکند
 هست نویسی دوستی کند و آن سخن دشمنی باشد رخ و در شمر منحص بے منفرا بد و نیکو خلق باشد
 که با بد خلق دوستی بجز فرود و در مصالح باشد فاسق نبود که از بی صلاح امید فلاح نبود
 بود خص و حریص نباشد که خود غرض و حریص از رعایت دوستی باز دارد و دوستی با در حقیقت
 آرزو آن در دست و در غم نگویید برای خود بسیار نخواهد زیرا که می بد و غم و درستان را او
 اندازد و دشمنان را در دو کس گوید و ندو تو بگفتار وی فریب خوری و مغرور شوی در است
 و در آن زبان عظیم پیش آید و کسیکه این سخن است اگر با او صحبت افتد باید که بر قدر حاجت

بہر باخود و ہوش باشد ہر عنفتی کہ در و حسنه ناپسندیدہ و اندوران احتیاط کند و بے باہر پرس
 از دیگران و بی مامل بسیار کار نکند از دست مصلحتی کہ بدو متعلق است و اگر در امور است
 دارد و اعتماد سے کہ بر دستمان باید پرو سے نشاید کسی کہ متعلق بصفت و وسعتی باید
 اوراد دست و ار و کار اورا کار خود پندار و حاجت اورا حاجت خود انکار و اگر بر بخش
 اطلاع یا بدو اتہ نود امکان حصول آن ہمید پیش از اطاعتش سمجھول رسائند عیب و عیب
 ہو و اندوزیان اوران میان خود بشمار و در از او پوشش پر و در و عیب و کشاید و اگر کسی
 در غیبت او غیبت گوید بجز متنی و کر کہ بقدر امکان واقع شود و نہ دست بر سر ساند و نہ ای
 نیک کہ در حق وی شنود با و باز نماید اورا سخن ترین نام و سزاوار و صحیح اسناد در مجالس فرزند
 و احسان اورا با افتخار بیان کند و اگر بدی از عاصمہ کہ در نہ عیب و عیب و اگر در باہر است
 نہ تے در یاد بر حق تنبیہ کند و بگذرد و بجا نماند پیش از یاد و غیبت از دشواری کہ مانا باشد و
 تا تواند گرا بی مونت برو سے نہ و بجز چیز از دست و غنایان نگار و در مجالس اورا با حق
 و بدیدار و شنیدار نام او خوش شود و چون در مسکن عیب از نگرد و حسن انکار و در
 کند و خزان از آداب و خلائق محبت بر آید و تا عیب رسوخ و در و عیب از وی و آداب
 آداب صحبت سائر مردمان است کہ با ہمہ تواضع کند چنانکہ تواند کرد و باہر
 عزت باشد چنانکہ کہ نماید و بر موازنہ مان خود کسی را اطلاع نہ بد تا آنکہ از این فرزند با تحقیق
 نگوید کہ مال من چندین است کہ اگر اندک بیند از نہ نظر متعارفہ بہیند و از بسیار ہزارند
 بہ ناوادن و شمس شوند از مزاج و فندہ و احترام کند علی الخصوص با بندگان و خدا شکاران
 و شاگردان کہ بیستہ را کہ کند و در خود ہمہ سلسلہ از نکند اگر بد شمس گوید و شمس تا کہ
 و اگر بر دوست گوید غائب است کہ این دوست را دوست سے و دیگران تا کہ
 جامعتی برسد و در مجلس بگمانہ نہ و در سخن نہ و در سزاوار و در شایع
 بسیار نہ و در آداب و عیب و در ہزار و ہزار یاد و در یاد و در اندک اندک

پشت دست بر زمین نهد و اگر سخن ملامت مجلس یا و آید بگوید و اگر نه ساکت باشد
 و راستی که آنرا مردمان دروغ و اندنگویید و اگر ناشروع بنید و وانکه که خواہد شنید بزمی
 تنبیه کند و اگر کسی حکایت کند حسن یا معائبش و دوران و خل کنی هر چه یک بوی دیگر
 و هر چه بد بیند بیند از و خود را و فرزند خود را و شوخ خود را نشاید و چون خواهد که بر خیزد
 مجلس را بوسیله و تملیل و تمجید و استغناء ختم کند تا خاتمه بخیر باشد سبحانک اللهم و سبحانک
 لا اله الا انت استغفرک و اتوب الیک سبحان ربک رب الفرو عما یصنون و سلام
 علی المرسلین و الحمد لله رب العالمین انت ہی ذی الجلال و الاکرام است که مردمان سواد
 ازینکه سابق مذکور شد در حق تو ستم کرده اند و درستان و آشنا یان و کسیکه نا آشنا
 باشند و دوست از عامه مردمان باشند پس آداب صحبت اینها آنست که در صحبت
 مردمان مجبور و پراکنده خویشتر را درین گفتی و آنچه در زبان ایشان رود بگویش
 نیازی و حکایت نکنی و خود را در سخنهای نامہوارشان غافل نسازی و جهد کنی تا
 محتاج نگردی و ایشان را کم بینی و اگر از ایشان ناشایسته بینی یا شنوی بلطف بصیحت
 کنی اگر امید قبول باشد آداب بر آری و دوستی کردن بدانکه با کسی بر آری
 و دوستی نکنی تا شکر دوستی در دوسه نبینی که رسول علیہ السلام میفرماید که هر کس
 بدین دوست خود باشد بپوشد از تا دوستی با کسی و چون دوست خواهی گرفتن
 باید که در وی پنج خصلت موجود باشد اول عقل که در صحبت احمق بیخ خبر نبود و عاقبت
 وحشت و قطعیت بود و نیکوتر احوال احمق بود که چون خواهد نیکویی بخورد سازد کار کند
 که در زبان دارد دوسه ندانند این است که گفته اند دشمن عاقل به از دوست احمق
 از آنجا که نیکو خوب بود که با بد خو صحبت دشوار بود و بد نشود و بد خواهد وقت حرص و غضب
 یا تویشتر بر نیاید گفته اند دوستی با کسی کن که بوقت شستن آسایش تو بود و بوقت
 دشواری تو بود و دوست عاقل خزان تو بود پس صحبت با کسی کن که اگر دوست

کار می یابد می کند اگر از تو نگوئی بیند در دل نویسد و اگر زشتی بیند بپوشد و صحبت با
 کسی کند که اگر سخن گوئی راست گوید و اگر کار کسی پیش آید ترا بپوشد و سازد و اگر زشتی
 از پیش تو سازد و اگر راستی پیش آید ایشار تو سازد و علی مرتضی کرم الله وجهه فرمود
 که در تحقیق آن بود که در همه کارها با تو بود و در هیچ خویش بر او منفعت نوانتیار کند و اگر ترا کار
 متبانی کند که کار غیر شود لیدر کند تا کار تو بر است شود سوخت حاصلت صلاح است بکن
 شد و فاست دوستی نباید کرد که هر که از خدا می تعالی تر سزاوارتر از او است چون توان بود که چون
 من و همه بگرد و همه بگرد و در هر که از خدا می تعالی تر سزاوارتر از او است که بگرد و همه بگرد
 معصیت نماند اگر چه در آن کار بود که چون معصیت بسیار بدی در آن است آن معصیت
 اگر چه در آن معصیت بر تو آسان شود و از این است که معصیت بر دل پارسانان
 همان تر از آن است و پیام آنکه می نشیند پوشیدن است بدانکه معصیت علیهم السلام است
 و بس که شنیدند آن بودید و در آن آستان شده است چهارم آنکه بر دنیا عرض
 باشد که صحبت طالب دنیا هر فاضل است هر که با او از دنیا شنیدند دنیا بر دل و می سرور
 شود و چون با اهل دنیا نشینند دنیا بر دل و همه شیرین شود و در هر که اندک دوشن را یک
 امر بدی اگر چه رنگ نشوند همچو شوند و طبع و فومی از یار به یار غنائی شود که پیش آتش بپوشد
 که با تش زرب بود و هر خصالت آنکه است گو باشد که صحبت است که گویند و راحت نماند و ک
 بر هر چه گوید امتداد باشد اکنون بدانکه این جهان است و او را که در این نشینند و از دنیا نشینند
 پس هیچ دوست نیایی آخر زمانه کانی که در این جهان است و در این زمانه است
 بر دنیا است که دوستی کنی با او و در این زمانه است که در این زمانه است
 برای دنیا و دوستی کنی با او و در این زمانه است که در این زمانه است
 پس در این زمانه است که در این زمانه است که در این زمانه است
 خدا را از همه بپار و در این زمانه است که در این زمانه است

بنیاد لیکن چون کار افتد با وی مبر باید کرد و بدانکه صحبت و می نیز حالی از فائده نبود که مرد عاقل
 هر چه بد نظر آید وی خود از ان پرہیز میکند از حضرت عیسی علیہ السلام پرسیدند ترا اوب ک
 گفت کسی نہ ہر چه مراد نمون و از دیگران از ان دور شدم پس حق صحبت خلق از بر اوران و دور
 بیان شد از آشنایان دوست نما خد باید کرد کہ بیشتر ترا شتر از ایشان رسد رنج از ایشان
 آن باشد کہ ہر بیان دوستی نمایند و بدل مخالفت باشند لیکن چون با ایشان مبتلا شوی
 محلہ یاد مسجد یاد مدرسہ یاد بازار سے آداب زندگانی با ایشان آن باشد کہ ہمچو کسی
 فرودنگری کہ باشد کہ با خدای تعالی اورا قریب باشد و نزد خدای تعالی از تو بہتر باشد کہ در
 کہ خدای تعالی تہ چیز در تہ چیز پنهان کرده است سخط خویش و معصیتہا پنهان کرده است
 صنیرہ را خرد مدار کہ باشد کہ سخط خدای تعالی در ان باشد و خوشنوی خود در بطاعت پنا
 کرده است ہیچ طاعت خرد مدار باشد کہ رضای حق در ان باشد و دوست خود را
 خود پنهان کرده است ہیچ بندہ وی را حقیر بدان باشد کہ وی از اولیا باشد و این سہ قاعدہ
 بزرگ است ہمیشہ در پیش دل باید داشت و ہمچو کسی را سبب نیابزرگ نباید داشت کہ
 نزد خدای تعالی بس حقیر است ہر کہ ویرا بزرگ وار و نزد خدای تعالی حقیر بود و وین خود
 خدای دنیا و خالق مکن کہ ہمچو کسی احمق تر از ان نبود کہ آخرت خویش بد نیامی دیگر سے بفر
 ہر کہ برای خوشنوی و می خلق خشم خدا اختیار کند خدا بر و سے خلق را نیز شکستین کہ و اندوہر کہ
 خوشنوی ہی حق از خشم خلق باک ندارد و خلق را از وی خوشنوی دارد و خدا ہم خوشنوی باشد
 کسیہ با تو خصومت کند با وی بخصوص پیش میا کہ عمر در آن شود و رنج خصمی دراز شود
 تباہ کرد و وغرہ مشوید و سعی ظاہری و ثنائی کسیہ کہ ہمہ بی اصل بود و طمع مدار از و سے
 ہر پیمان باشد کہ در آشکارا و طمع از مال و جاہ و معاہدت خلق برید و دار کہ شمرہ طمع جز
 و ہر کہ حاجت نورد و کند شکر کن و اگر تفسیر کند شکایت مکن ہیچ کس را نصیحت مکن تا اثر
 وی بر نبی کہ نہ پذیرد و دشمن تو شود و چون از خلق آسودہ باشی شکر کن خدا را کہ ایشان

تو گروانیده است و اگر شیخ مجتهد از ایشان سر و کار ایشان را از یکدیگر دور نگذارد و کمال آنرا در پیش
 مشو و بدان که برای رنجانیدن تو در این راه سزاگروه است بسبب کمالاتی که در این راه تو پیدا
 مستوجب عقوبت باشی پس ازان سر شیخ کفایت گناه تو شود و تا در میان مردم دانی باشی آنچه
 حق گویند بشنو و هر چه باطل گویند خود را ازان که سازد و هر نیکی که از ایشان دانی زبان بدان
 گوید و او هر بدی که دانی زبان ازان گنگ سازد که هر چه بدین ننگ در میان خلق رسد سلامت
 و سلامت آن باشد که انصاف بدید و انصاف نخواهد مرید سے از یکی مشتاقی برسد از ایشان
 و ازین مریدان کدام صحبت را شاید گفت اگر کسی میخواهی که بار تو کشد و شادمانی است و اگر کسی
 میخواهی که تو بار و می کشی همگیان این را می شنایند اتمی حضرت شرف الدین سید منیر می دانند
 میفرمایند از برادر بر حکم حدیث مردمان سه قسم اند یکی آنکه بر صفت حیوانات اند که همت
 ایشان اکل و شرب و مباشرت است اولنگ کمالا نعم بل هم فضل دوم آنکه مشایخ و شایخ
 همت ایشان تلبیس و تسبیح و طاعت و عبادت است و این صفت فرشتگان است
 سوم مشایخ پیرانند صفت ایشان عشق و محبت مولی است و این صفت انبیا است پس
 فیستقیم کسی همانست که همت اوست که قیمت المراد همت انهنی و هم در زاد و الاخرت است اول
 محبت با یارانے که ملازم تواند آموختن هم است آنکه همیشه باست و سفر و حضر و خواب
 و بیداری و مروگی و زندگی خداوند و آفریدگار است هر گاه که وی را یاد کنی باست که گفتار است
 اما جلیس من و کوفی و هر گاه دل تو شکست شود بسبب تقصیر تو در حق حق و تو از آن که نسیان
 اما عند التأسرة قلوبهم الی علی پس اگر در شناختی چنانکه این است ناختم است
 و هر چه در اشتی اگر در همه اوقات متذکر باشی که یاد و سر باشی چه کنی تا در این
 بنیوت با حق نشین و مسابقت کنی و در سبب تقصیر تو در حق حق و تو از آن که نسیان
 و رشده شدند و چشم پیش رو در این راه تمام شد پس بدین با تو ایام
 از پیوسته و هر چه در دل تو گذرد و روانه با کسی که در این راه تمام شد پس بدین

و در هر چه پیش آید نسبت به دل بر آن قدیر و می اعتراض نکند و اینضای او را نمی بازم و از حقش
 با بزرگوار فرمایش وار و از مخلوق اسد سیر می که بر نفس می بنوی و توکل بر و سه کنی که هر چه
 تقدیر کرده غیر تو در آن باشد و همیشه از تقصیر خود از صحبت جلال و می شکسته و گرفته با حق
 این احوال باید که همیشه ملازم تو باشد و ظاهر و باطن که این او ب صحبت است با آنکه همیشه است
 از تو بود نسبت و چه کرد یار تو بود و باشد آنکه از تو جدا نشود

مطلب ششم در شرح از صحبت بدان و ترخیص و صحبت است که این باید که
 صحبت را اثر است لهذا باید که صحبت معلما و علما و فقرا و انما یار که هر روز صحبت بود
 و صدق اختر از سایر خویش گفت آنکه گفت در پانمی با بند شین با ش بیگانه او بود
 افعی اگر خود می و او تیر از سر استی کمان بلج و دید و دید می که چو که در صحبت است
 سعادت می فقر را بد ز جایی گرفته زنده چون تیر باش بد نه آمیخته چون شکر شیر باش
 جذب کردن اولی بود که در رنگ و نیا و عقیقی بود و اتقوا من موافق انتم زینا را می طرف
 صحبت جانی فاسق نیا بد نیست که اگر کار بد کنی تا هم بد نام شوی که از بد نشینان بد باشی
 صحبت را تاثیر است ضرور بشرطیکه با صحبت در اعلاص و کردیدگی قلب باشد و اگر بیخلاق و
 ظاهر و ادبی از یاری محض باشد حاصل ندارد و پس طلبکار صحبت نیکن باش که از کشته
 یا نیک نمائی اگر نعل و می نگروی باره هم رنگ و هم بوی او شوی این قدر چه کم است
 قولی بود می گل خوشبوی در حمام روز سه روز رسید از دست محبوبی بدستم بد گشتم
 از نیک با میر می که از بوی و لایق تو مستم به گندتا من گللی ناچیز بود و مر به و لیکن بدنه با گل
 گشتم به گشتم در من اثر کرد و اگر با من همان خاتم که به شتم به و هم می گشتم
 از نیک با میر می که از بوی و لایق تو مستم به گندتا من گللی ناچیز بود و مر به و لیکن بدنه با گل
 گشتم به گشتم در من اثر کرد و اگر با من همان خاتم که به شتم به و هم می گشتم
 از نیک با میر می که از بوی و لایق تو مستم به گندتا من گللی ناچیز بود و مر به و لیکن بدنه با گل
 گشتم به گشتم در من اثر کرد و اگر با من همان خاتم که به شتم به و هم می گشتم

از این به صحبت مروان کند صاحب یقین به صحبت مروان کند مروان ذات به صحبت
 مروان کند مروان ذات به صحبت مروان کند که را جو کوه به صحبت مروان کند بن با شکوه
 است مروان کند خنده چو نار به صحبت مروان کند عین آشکار به و هم می درکتو به شیخ
 به رسول کچندوی نوشته است که است بر او صحبت را اثر است که در خلوت نیست آنچه
 صحبت یک ساعت اولیا حاصل میشود از خلوت بیشتر سال حاصل نتوان شد من کان یحیی
 یلس مع الله یجلس مع اهل التصوف یعنی هر که بنشیند با خدا خواهد بود که نشیند با اهل تصوف
 صحبت بر جانش باو که گفت سه هر که خواهد بنشیند با خدا بنشیند و حضور اولیا به شیخ
 بعد از آن بهاری میفرماید خداوند با دوستان خود چه فضل کرده هر که ایشان را شناخت
 ز یادت و هر که ترا یافت ایشان را شناخت جان من است از جمل گمان برنده اولیا
 گذشته در هیچ یک درین زمانه نمانده است که چه ز غور شید بوم بے نور است به از پی
 صحبت خود نه از پی دوست به سبحان الله اگر ایشان موجود نباشند در یک ساعت این
 عالم از ظلم ظالمان و فساد فسادان زیر و زبر شود چون طالب را دولت صحبت و دوستان
 خدا است و به غنیمت شمرده جان و دل را فدای راه ایشان سازد و در جمیع احوال و وقت
 ایشان کند هر چه فرماید از آن انکار نیاید که شرف آن انکار جز نداشت نخواهد بود اسی بر او
 اگر کسی خواهد که هم خود را عبادت صرف کند گو صحبت دوستان خدا اختیار کند که کیست
 صحبت دوستان حق شرف دار و از عبادت هفتاد و ساله آنچه از صحبت یک ساعت
 ایشان حاصل شود از عبادت و ریاضت و مجاهده هفتاد و سال حاصل نتوان کرد و نقل
 که شیخ نظام الدین اولیا وقتی بر حوض شمس گذشت اتفاقاً من شاعر آنجا مع یاران
 شراب میخورد و ناگهان نظرمی بر شیخ افتاد و صحبت قدیم یاد افتاد و فی الحال گفتم
 سالها باشد که هم در محبت به گزریم بهتبارها شربت کجاست به زهدتان این سخن از عالم نکون
 آسق ما محکم تر از زهد شماست به چون شیخ این بیات شنید فرمود در صحبت او

این سخن در دل حسن چنان اثر کرد کہ بنحو و شدہ برپای شیخ افتاد و تو بہ کرد و خدمت لازم
 گرفت تا کہ منظور نظر ایشان گردید انتہی اسے ہر اور نگاہ پاکبازان اثر کیمیا دار و سہ
 مس ناقص از طفیل کیمیا زرمیشو و بہ اختیار صحبت کامل کن و کامل بر آید ہر گاہ کہ نگاہ ایشان
 بر حیوان اثر میکند پس بانسان چہ رسد گویند روز سے حضرت شیخ نجم الدین کہ بری
 در حالت خود نشست بود کہ سگے از ان راہ در گذشت آن وقت نگاہ شیخ بر سگ
 افتاد و حالت او دیگرگون شد کہ مست بر سر شاہ گردید تا وقتیکہ زیست
 بمہین حال ماند چون بہر دویر او فن کردند و گویش زیادہ نگاہ شد و نہ میث است
 من اراد ان یجلس مع الانبیاء فلیجلس مع العلماء ومن اراد ان یجلس مع الفقہ فلیجلس
 مع الفقہ اور پس مراد فقہر امین و شائخان اندو در تفسیر معنی الوسیۃ کہ در آیت یا ایہا الذین امنوا
 اتقوا اللہ و اتقوا الیہ الوسیۃ و اتقوا لعلکم تفلحون گفتند الوسیۃ الی اللہ القرب الی اللہ
 غرض صحبت درویشان فائدہ ہاوار و در کتاب سیر الاولیاء مذکور است کہ مولانا بہر
 ہمیشہ شیخ نجیب الدین متوکل میگفت کہ شبے سلطان المشاہد زبیر یارت حضرت علی
 سختیاری کاکی بسیار مشغول یافتم چون روز شد دیدم کہ بسیار شاوان اندر پر سیدم این
 خوشی از پیوست فرمود کہ شب مرا معلوم شد ہر کہ یکبار ترا دیدہ است اورا پیام زیدم و در
 نقیحات است کہ امیر ایم او ہم گفت شبی بنواب دیدم کہ فرشتہ طلوع مارے در دست داشت
 و پیرت می نوشت کہ گفتم چہ می نویسی گفت نام دوستان او گفت نام من نوشتی گفت نہ گفتم من
 از ایشانم و دوست اویم اما دوست دوستان وی ام درین بودم کہ فرشتہ در رسید و گفت
 طلوع مارے از سر بگیر و نام وی بر سر نویس کہ دوست دوستان من است انتہی و ابو العباس
 عطا گوید اگر توانی کہ دست در روز نے دست در دوستان او زن کہ اگر در ورجہ با ایشان رہی
 شرم ضعیف باشند و ابو نصر سراج گفت ہر جنازہ کہ پیش خاک من گذرانند مغفور شود و حکم این شاہ
 در طوس جنازہ با از پیش خاک وی آوردندے و اسما زمانے داشتندے نگاہ بر روزندے

افضل است که شیخ ابوسعید ابوالخیر به مریدی را که اندیشی حج بود به خاک پیر ابوالفضل فرستاد
 گفتی آن خاک را زیارت کن و هفت بار گرد آن بگرد و طواعت آن خاک کن تا به مقصود حاصل
 شود این حدیث را در کتب معتبره درین کتاب است که روز سه ابونعلی سلجوقی را دیدند
 که در وقت گرمی زمین گرد و عیار میرفت پرسیدند که کجا میروی گفت ابلان خانقا و میروم
 که اسبها درویشا نند و من نوشته دیده ام که در روز سه صد و بیست و هفت از آسمان بر
 درویشان بار و تخمبیس در وقت قیلوله از آسمان میروم که قیلوله کنم تا باشد که از آن جویست
 برین نیز بار در بزرگان گفته اند که خوشتر از آن بار آسمان در خور آن و خوشتر از آن آسمان
 و از دوستان ایشان فراموش کردی که چاکه در سوانی تا فردا گویند که تو کیستی گوی من از
 دوستان ایشانم چون سخن ایشان شنوی اگر چه من ندانی سرچینبان تا فردا گوی از این
 ایشانم گویند یا ترا حق است مگر بدان سبب برهی انتمی شیخ ابوزرع رازی را گفتند به روز
 طیب میکنی گفت من هیچ بایه ندارم بغیر از آن که درویشان از سخن من می خندند نقطه و مولانا
 رکن الدین خوانی گفت که من از هیچ کار خود امیدوار تر نیسم الا از یک کار که بقایت امیدوارم
 آن نیست که در صد صحرائی خدمت شیخ رکن الدین کلال که از مشایخ بزرگ شیراز بود و
 بطهارت مشغول بود و من کلوح استنجاسی ویرا از خساره خود سووم تا بدان متنبجا کرد و مولوی
 روم گفت که با اولیای حق زانو بر زانو بایست که آنرا اثرناست عظیم و در خبر است که
 در قیامت بنده نومید مانده باشد از مفلسی کردار خود پس حق تعالی گوید ای بنده من تو فلان
 دانشمند را در فلان مملکتی شناختی و فلان عارف را می شناختی گویدی شناختم پس مگر شود
 که برو ترا بوی بخشیدم سبحان الله و تقیاً شناختن است بیوندمی یا بدو سبب نجات میگردد
 بهر دوستان وی سیرت گرفتن درین برون بنده اولی از هر یک خود را و یک ساله
 بسیار و انتمی صاحب نوا و الفدا گوید که من از سبب فلان که منیش از رسیدن پیش شیخ خود
 بروه بودم تا وی بسوی من بفرست و دیدم جا کرد و با او بود بعد درین محل مکایت کرد

در سنجار را گویند که پریان از ارمید او ندیمنی از مقام وی میبرند و بالای او رختی که در آن خانه بود
می نشانی دهند و میفرستند و در پندشش عاجز بودند و آخر او را بنی بست، شیخ سید محمد الدین با جزوی
بروند شیخ موی مد آن کوک بر اشید و کلاه خود را بر سر و سه نما و تانین کرد که اگر باره بگیرد
بر نوازند گوئی که من مرید شیخ شده ام و این کلاه از وی یافته ام پس آن کوک بخانه خود آورد
اطهار این امر کرد آن طائفه پریان این سخن شنیده با هم گفتند که کدام بد بخت این را بخواست
شیخ پروتا دست از وی برداشتند و پریان از آن نزد آن کوک نیامدند و همچنین حکایات بسیار است
که در این صحبت و فواید صحبت از آن معلوم شده و اگر چه کمال میسر کرد و سینه وی را غایت شکر
لیکن در صحبت او آب شرط است با او آب گذار و که مقام در ایشان کم از با و شایان و شایسته
نی بینی که بخواه و ایشان را چه ادب میکند از و اگر در صحبت بزرگه اوقات صرف کرد و وفایند
باطن نیافت پس محل استعداد خود کند و از صحبت وی کماره کش شود و طلب و یکدیگر که
شیخ علی را همیشه است که با همی با هر که شمشتی و نشه جمع و دستا بد و نه تونه رسید صحبت
از صحبت بچوس گریزان میباش بد و نه نکند روح عزیزان بجات بد غرض این نکته براس
طالبان حق است نه برای کس و در این زمانه که مردم صاحب صلاح و برکات نایاب پوشید
بتر آنست که اکثر جلوت باشد و کتبهای صوفیه پیش نظر داشته باشد که مطالعه کتب ایشان
هم بجای صحبت ایشان است حق تعالی فیض و برکت خواهد داد چنانچه از مراد او بیا برکت بر

در این کتاب
مذکور است

زیاده درین باب چه نویسم -

مطلب پهل و در موا عطا و نصائح برای طالب حق بدانکه هر که این دو خصلت شد
خود سازد و بیند آنچه بیند اول آنکه سوگند یا و کند در دست باشد یا دروغ و توهم دروغ نگ
نستیم نداشت و عده نکند اگر چه این نیز قسمی از دروغ است چهارم به پر میزد از لیس کردن
در این کتاب با حیوان بچرم دعای بد کند کسی را که اگر چه آثار رسیده باشد پیر از و
در این کتاب که در آن طایفه از دست نه از زبان ششم گواهی ندهد و کسی را نه بخوابد

مفتم میل نکند بر معاصی ظاهر او باطناً هتتم بار خود برد یکسند نند خرد باشد یا بزرگ تنم برود
 طمع خود از آدمیان دهم تو اضع است یعنی پیش تیا در آنچه کسے خود را اگر عنفیر باشد
 یا کبیر عالم باشد یا جاہل کافر باشد یا منافق یعنی خود را از همه کتر داند همچنین است
 و فتوح انبیا و دیگر آنکه طالب لب را باید که تکرار پنج چیز کند که هر روز است و واجب است
 اول آنکه بداند که علم حق بر همه اشیاء محیط است بخلاف آدمی که احوال یک شهر
 تمام نمیداند اگر چه سخن بود چون نداند چگونه دهد و دم آنکه قادر است بر سائیدن زمین
 بهر جا که محتاج است بخلاف آدمی که این قدرت ندارد پس چگونه رساند سوّم نسبت
 بر حق رو نیست بخلاف آدمی بسا باشد که محتاج را بروز نشاند و فراموش کند چه
 حق را ملال نیست از عطا بخلاف آدمی که اگر ببطایا می خلاق بشیند زمانه گذرد
 که ملول شود و پنجم خزانه الهی که نمیشود بخلاف آدمی که خزانه او کم میشود اگر اینی را همیشه
 حاضر باشد به تکلف در تلاش و تلاش از خلق گسسته گردد و دیگر آنکه طالب را باید که
 باین صفات خود را بشنود و شکر او را آتومی و امتثال امر و اجتناب از
 بد است ذکر و ملازمت است و پنجم در اندر تو قوتها و مهارت و طهارت
 و توحیح اوقات و انواع عبادت را در آن تو قوتها و مهارت و طهارت
 و پنجم فرمان حق و تعقیب آن را در تو قوتها و مهارت و طهارت
 و ششم بعد از استوار شدن باور و استقامت با نسیای بیاد و استقامت
 بیاد است با نسیای بیاد است با نسیای بیاد است با نسیای بیاد است
 بهمیت و رو با بقناحمت و طاعت بیزت در نظر بعبرت در سکوت بفکرت سخن
 با نیت در حرکت به بیانست و عهد بوفا با اهل حق بیوزت و صفاد نیت
 عبار و نمیر سابق چون برین صفات مراقب باشد و غفلت نکند پس پسیم روح
 اسرار و الهی زیادت در جان و میدان گیرد و خالق اسرار این صفات بیستی سالک گردد

در اطوار مقامات مقربان و صدیقان بزرگو و فکر و اعتقاد و خوف و حزن و اجتناب و خشوع و زهد
 و ورع و رجا و اخلاص و توکل و تفویض و تسلیم و صبر و رضا و شکر و حیا و صدق و ایثار و تقوی و انبساط
 و ادب و یقین و انس و علم و حکمت فراست و بصیرت و الهام و سکینه و محبت شوق و وجد
 و شرف غیبیت و تمکین و توحید و فنا و بقا و غیر ازین از مرتبہ سنیہ از باب قلوب و خاتم نام
 میفرماید کہ شہوت سه قسم است در خوردن و گفتن و نگریستن در خوردن اعتماد بر خدا دارد
 و در گفتن استی نگاہ دارد و در نگریستن عبرت و نیز فرمود کہ در چهار موضع چنین باشی در عمل
 و در گفتن بی طمع و در دادن بی منت و در نگاہ داشتن بی سخر و نیز فرمود کہ در سه وقت بعد
 از نماز کن چون عمل کنی بدان کہ خدا ناظر است چون سخن گوئی بدان کہ خدا می شنود و چون غایت
 باشی بدان کہ خدا میداند کہ چگونه ناموشی و ابراهیم او ہم میگویی کہ از پنج عقبہ تا گذری بمقام
 مردان نرسی اول در نعمت بر بند و در نعمت بکشاد و دم در غیر بر بند و در اول بکشاد و دم
 تو نگری بر بند و در روشی بکشاد و در خواب بر بند و در بیداری بکشاد و در احوال بر بند
 و در اهل بکشاد و نیز فرمود سبت بکشاد و کشاد و بر بند گفتند سبت کشاد گفت کیسہ است بکشاد
 کشاد بر بند استی دیگر آنکہ امی عزیز تر از بانی کہ باوصاف حمیدہ موصوف گروی با پیران بخت
 با جوانان نصیحت با طفلان بشفقت با ضعیفان برحمت با درویشان به بذل و سخاوت با
 عالمان بتوقیر و حشمت و با ظالمان بعدوت با فاجران با است با خلق با احسان و مروت
 با حق بتفویض و استکانت با نفس ببنگ با خلق با صلح با هوا بمنزالت با شیطان بجمارت بر
 جفای خلق متحمل در معاملہ اعدا علیم در وقت مصائب صابر در حالت رجا شاکر بیخوب نفس خود
 عارف از ذکر بیخوب خلق ساکت اندوہ و مصیبت خلق را کارہ بتقدیرات قضای الہی راضی
 از بدعت و هوا بود در قدم در شریعت راسخ در طریقت ثابت از مواضع تمت متمیز بر علو
 نہایت در عین انزال نہایت متعفف مصاحبان را بطاعت معاون بر جماعت مؤمنان است بر تبت
 ناصح باندک قانع در اسوال و احوال آخرت تنگت از افعال و اقوال خود مخالف و از طبیعت

سوانی قیامت ترسان بفصل و عنایت ربانی امیدوار باشی تا نجات یابی —
 طلب چهل و یکم در مواعظ و نصائح حکمای پیشین بدانکه از وصایای تقمان حکیم
 است که بپسر خود کرده بود اسپه پسر خدای عزوجل را بشناس و هر چه پند نصیحت کنی تحت
 آن کار کن و سخن با اندازه خویش گوئی و قدر مردم بدان همه کس را بشناس و راز خود نگمدار
 مردم را بوقت خشم و غضب باز مای و دوستدار بسوز و زریان امتحان کن و از مردم بپره
 او ان بگیر نزد دوست زیرک و دانا گزین و در کارهای غیر جد و جهد نمائی و بر زبان نماند
 من سخن بخت گو و تدبیر با مردم صالح و دانا کن و جوانی را غنیمت دان و هنگام جوانی کار
 و جهانی راست کن و یاران و دوستان را عزیز و در باد و ستودگی آبرو و کثافت در آبرو
 بر را عزیز و از خدمت ایشان بواجبی کن و در ستاد و بهتر از پدر و ان و غریب را با اندازه نماند
 در همه کارها میانه رو باش و جوانمردی پیشه کن و خدمت همان را از اولی گمار و در خانه هر که
 را آئی چشم و دست و زبان نگاهدار و با جماعت پایا باش و جبار و تن پاک نماند و در راه
 علم و ادب و تیر انداختن و سوار تی اسپه بیاموز و در راه ای آشنایان و در خدمت با برادران
 نمدار و از کفش و سوز که پوشی ابتدا پامی راست کن و وقت بدر آوردن از بیای چوب کبر
 و با بر کس کار با اندازه طلب است اگر کن چون شب تخم گونی است و نیزم گود چون روز سخن گونی
 اول بر سوز نگاه کن و کلم گفتن کم فرودن و کم گفتن بدست کن هر چه خود را از دست نماند
 پسند و کار بد نشو و در میان و نام و بخت است تا وی کن و از زبان گودگان و گویان
 دل من و از بد اعمالان چشم و فغان آرد و بی نماند پیشه و کار با نماند و در راه نماند
 کعبه از بیخیل و ناکس امیدجوی دارد و با نماند و در راه نماند و در راه نماند
 بنحو گستاخ و ساز و جامه نماند و نماند و در راه نماند و در راه نماند
 بگذردانی مدد از جنگ گذشته یا بکن و پیر کسان او پند و نماند و در راه نماند
 میان زن و شوهر میانجی کن و مال خود را بدوست نماند و در راه نماند و در راه نماند

و سخن ناسموده بکار میرود از غیرت مردم رایا و مکن و بابدان همدستان بشو و مردم را به بدیای
 بلکه تا توانی جنگ و خصومت یاد مکن و قوت آدمی باش و از مووه خود را جز بصلاح گمان
 و نان خویش بر سر نموز مردم نگذار و کارها را تعجیل مکن و وقت خود را از برای دنیا در ریخ
 و هر که خود را نشناسد از او امید می برد و شب پریشان میزند و خود را پیش مردم بخار و در حالت
 چشم سخن گوید پیش مردم بزرگ آب بینی از آستین پاک کن و بوقت بر آمدن آفتاب
 منسپ و بجای نشستن خود را بشناس و سخن مردم گوش بدار و از بزرگ تران و پیران پیش
 راه مرو و در میان سخن مردم در میان و پیش مردم سر برافونده و پست و راست منگرتا تو
 برستور برینه نشین و فصول فرج و متکبر باش و خصومت مردم بخویش بگیر و از فتنه و
 جنگ بر کران بگشای شب زیر جامه نجس مراعات کن بچند آنکه خود را خوار سازنی
 و بی تکبر فروتن باش و چون راه روی خود فرو نگذرد و جمعی که ایستاده باشند تو نیز همراه ایستاده
 سرافقت کن و چون بشنویند نشین و انگشتان از هم بگذران و بدست و محاسن بازی
 و پیش بزرگان نه بان بگمبار و در وقت سخن گفتن دست مجذبان و حریت همه کس بگمبار
 و حرمت دارند ترا و تعظیم سلطان غیر مکن و بدی کسی پیش و اگر و مال خود را از نفس خود
 عزیز بدار و صدقه بسیار ده و آخرت خود را از خود دور است که باش تا عزیز و محترم گردی و
 بنده خود را در کار خود و مال خود در کار خود و مخفی دار که اگر اندک باشد خیر نمانی
 و اگر بسیار باشد هرگز به نامی بایشان نباشی و آنچه شنیدی در محل آمدن خود را روین
 در میان خود و در آن که در میان آدم و ببا هم همین است باطن را به از ظاهر و اگر ظاهر
 نظرگاه خلیف است و باطن نظرگاه حق و کاری مکن که از آن در نظر حق تعالی شرم سازد
 در خانه اگر کس است یک عزت بس است و صایای افلاطون با سلطان
 و دیگر حکمای اینست که معبود خود را بشناس حق او را نگهدار و همیشه با تعلیم و تعلم
 باش و عنایت بر طلب علم مقدم دار اهل علم را بکثرت علم امتحان مکن که اعتبار حال

توانی کرد و یقین در آن که متوجه بکاشی شده که آنجا نه دوست را شناسی و نه دشمن را پس اینها
 به نقصان کسی را منسوب کن و حقیقت شناس که جاسی خواهی رسید که خداوند کار و بند
 مساوی باشند پس اینجا بگو مگر همیشه زود ساخته و اگر چه دانی که کسی را میل خواهی شد و بدانکه
 از عطا یا می حق سبحانه تعالی بهیچ چیز بهتر از حکمت نبود و حکیم کسی بود که فکر و قول و عمل و
 مساوی باشند مکافات کن به نیکی و در گذران بدی و یاد گیر و حفظ کن و فهم کن در هر قسمی کار تو
 و عقل حال خود کن از بهیچ کار از کار نامی همان ملاست منما و در بهیچ وقت توانی مگر از خیرات
 تنجا و ز چار و شمر و بهیچ سینا از کتاب مسته سر نایه مساز و از امر افضل سمیت سرور سرور
 اعراض کن که از سرور و اعم اعراض کرد و باشی حکمت و دست دار و سخن حکیمان بشنو و اسی
 از خود دور کن و از آداب ستوده امتناع کن در بهیچ کار پیش از وقت الحاکم بیوند و چون بکار مشغول
 از راه می فهم و بصیرت بآن مشغول باشی تو نگری متکبر و موجب نباشی و از مصائب شکستگی و خوار
 بخور راه در باد و ستان چنان معامله کن که بجا کم محتاج نشوی با دشمنان چنان معامله
 در حکومت ظفر ترا باشد با هیچکس سفاقت مکن و تو انفع با همه بکار دار و بهیچ متواضع
 مشهور و نامشهور را معذور داری بر او خور و ملاست مگر بی طالب شادمان مباش و سخن
 اعتماد مکن و از فعل نیک پشیمان مشو با هیچکس مزاح مکن همیشه بر ملازمت سپرد
 و استقامت و التزام نیرات موافقت کن و هم می گفت که بدترین جرأت آن بود که گری
 ایسی حاجت نخواهد دور و آنکه در دو سخت ترین مذلت آن بود که بزرگی بر در سفله رود و بلذیبا
 از تنی و از سخنان هوشنگ است تو نگری در قناعت است و سلامت و عزت و
 دوستی در قطع طبع است فقط و از سخنان فیساغورس ناست که مدح خود گفتن راستی ناپسند
 است و سوگند بر سلف خوردن نشان دروغ گوئی را با جمعی خواهی که ز غم خلاص باشی
 در خانه خود مکن کسی را پنهان بد و حجت کس گواهی خود ننویس بد خصمان بشو و امانت از کس
 از تنی بدین اقوال حکیم نصیر الدین طوسی که مشتعل بر نصیحت است بدان ای یار

کہ پیر از کرم حق سبحانہ تعالیٰ بر کسے اعتماد مکن تا دولت و اربین حاصل کنی از یاد حق عاقل مباش
 تا شیطان در دل تو راه نیابد دنیا و اسباب آن مغرور شو تا ہلاک نگردی ہول از دوستی خلق غالی
 کن تا رحمت یابی در کار حق تعالیٰ باش تا کار تو ساختہ گردد و در مہمات دنیا اہتمام اندک کن تا کفایت
 حاصل کنی جز بق با کسی دوستی نکنی تا خستہ نگردی عیب کسی مکن تا عیب خود مبتلا نگردی تنگناہی
 اندیشہ صبر کن تا فراخ یابی طمع از دل دور و ارتقاوار نگردی نیکی اندیش تا ترا ہم نیکی پیش آید
 از خلق یا امید شو تا از کرم خالق با امید برسی غم دنیا منحور تا دل تو سیاہ نگردد استی ہمیشہ پیشہ خود
 ساز تا دستگیری یابی از کس نخواہ تا اگر کسی بتو نرسد گناہ بر کسے پسند تا در گناہ گرفتار نگردی
 بحقارت کنی سنگتراور نظر مردم حقیر نتوانی از برای دنیا و مافیہا اندو مکن مباش تا پریشان دل
 نشوی قدر نعمت بشناس تا از تو نعمت نہ ستاند از خلق جدائی کن تا بحق و اصل شوی غم فرزند
 تا اہل دراز نگردد و مرگ را بسیار یاد و ارتقا دولت بدینا نگردی ترک گناہان گیر اگر بہشت میخواہی از
 کسب خود بنجو اگر لقمہ حلال خواہی توقع از هیچکس مکن تا پیش ہمہ عزیز باشی فروغی کن تا بہ بزرگی
 برسی از خلق کنارہ گیر تا بحق انس گیری شکر حق تعالیٰ بجا آرد اگر نعمت دو بجان میخواہی از مرگ
 بجا عاقل مباش تا در امان باشی با حق می باش اگر عشق جاودان می طلبی خدمت بندگان کن
 اگر قرب سلطان میخواہی ہمیشہ گریہ عافیت میخواہی خود را بحق بسیار تا در امان باشی دوست
 صد عاقل صاحب دلان زن اگر نعمت می طلبی آہستہ رو تا ماندہ نگردی خود را قدر مند تا حریمت یابی
 از صحبت جاہلان برہیز تا دل تاریک نشود با عالمندان دین ہمیشہ باش تا از حق زبرداری باشی از
 خود مانی شو تا بحق باقی شوی قناعت گزین تا تو نگردی شوی بہت بلند و ارتقا نعمت تو بفرزاید و
 برفت کسے انگشت مند تا مواخذہ نگردی اختیار خود بگوشہ نہ تا بمقدمہ و برسی حریم دنیا مباش
 تا خوار نگردی تو فین نیز از حق تعالیٰ بشناس تا غرور نشوی خود را در میان مند تا با نعمت گردانی
 کسی بدو تا زبان زدہ نشوی در کسے بوقارت منکر اگر معرفت داری جز ہمت کن اگر بہت
 حق تعالیٰ میخواہی برو حق تعالیٰ ملازم باش تا او بمقدمہ و بروی تو کشایند در بندہ چیزے ہنای

تا آزاد باشی هر چه طلب داری از روی اخلاص طلب تا بیای بی خود را از عرض دور و آرتا مردم
نگردی خوشتر از او میان سپار تا معرفت حق تعالی برسی خوش خوی باش تا در چشم مردم عزیز
باشی سودای پیش گیر که از آن سود کنی خشم فرو خور تا راحت یابی مسکین باشی تا مقبول و لایق
گردی کار مردم بسیار تا حق تعالی کار تو بسیار و در عیب خود فرو شو تا سیب نگردی با همه کس
نرمی کن تا از دشمن برهی آن کار کن که عاقبت از آن پشیمان نشوی بر نعمت کسی مگر بکن تا
گردی بر زیرستان شفقت کن تا از چنگ نبردستان برهی آهنگی پیش گیر تا بر نهان گردی
و ایام بدست آید اگر خوشه ای حق تعالی از خواهی بسودای اندک مگر کن تا بگردد بشیرالی
بد خوبی را ترک کن تا عیش بر تو تلخ نگردد و در معاملات سخت هیچ تا از سختی برهی با همه کس
کن تا دشواری نبینی دیگران را از خود بهتر دان تا از خودی خلاص یابی در شستی بگذار تا
نزد همه دوست گردی یا همه باش اگر مرد راهی انصاف از خود طلب اگر چه بدست
دریا و حق باش تا دولت معمور گردد و در ماندگان را دستگیری کن تا سختی در سمانی از
مردم در گذر تا از تو در گذارند از افتادگان مگذر تا از پای در نیفتی سوی دنیا تیر به بین تا از
سیاه نگر و جز حق دیگر سبندیش اگر طالب حق خلاص ترک فرما تا سلامتی یابی از مسکین
جل و علا روی متاسف تا عاصی نشوی افتادگان را و سبگیر تا دستگاه یابی با همه کس
منشین تا پشیمانی نکشی ترک عزت و لذت دنیا گیر تا لذت دین حاصل کنی انصاف
خلق بده تا بستم کاری مانع نشوی آن کار مکن که حق تعالی نپسندد و با کسی همدرد مکن تا
از بلاکت خلاص یابی هر که با تو بدی کند تو با وی نیکی کن تا از کرم حق فایز گردی
بیدار باش تا روز طلوع باطن سخاوت تو راه سیاه بدار تا از برودت که پشیمان گردی
بی رفیق با کسی در راه مشه که در زمان بسپارد نری با قافایه که دشمنان دور سازد و در
تا از جناب خلق یابی همه بر دست گردان آنی نه تا امیر شیدی بند بود خود و در
دوستی پشیمان کن که با حق دشمن بود و با حق یاری را از سر نه تا بر سر دشواری بار خود

انی بر سچس شتم مکن تا شتم زده نشوی جان را در باز اگر موس وصال جانان داری بطمع
 مال کسی در استان تا خوار می نه بینی در دریای معرفت فرو شو تا گوهر یابی بلار اشوا گروست
 ای سخاوی رهبری طلب کن تا گمراه نگوی خرابی پیش گیر اگر هست عشقی خود را می سبایش پهنی
 لما شومی خود را در رنج و آزار است بینی نصیحت نیکان شنو تا فائده یابی خود را گم کن
 ای جویندت کوشش کن تا بر او برسی سر از دو شتی متاب تا صادق گروی در بالا پسته
 شغول مشو تا حسرت نخوری سخن نفس اماره را استوار بگیر که آخرد و غلویش یابی گفته بول
 سلیم بشنو که هرگز خلافت نکوید پناه حق تعالی گیر تا از دشمنان خلاص یابی مدح و ذم کسی مکن
 ون عاقبت او ندانی قدر ایشان اگر قلاشی از خلق طمع بر ورتا محتاج نگروی نفس را
 سدار تا بطلوب برسی هو او موس را بخود راه مده اگر مده لاوری سر و گریبان خود کوی تا
 میب مردم در نیفتی بفصاحت دنیا را خریدار شد تا زیان زده نشوی اختیار خود را بگوشت
 متناز گروی با گم گشتگان همراه باش تا بمقصود برسی برگذریل فرو سپا که آخریان بینی
 نفاس را پاسدار اگر مرد حق در دلمار در باب گریوش داری بفصاحتی را خریدار شد که
 از قبول فرماید حاجت خود جز حق تعالی بر نگذار اگر نخواهی که بر و نشود همه جا با او پاشا
 بهر جا که برسی عزیزت وارند و دوست را چندان یاد کن که خود را فراموش کنی قدر خود
 شناس تا با عظمت گروی کار با بندیشه کن تا ندانست نکشی از حق جل و علی یا می خواه تا
 بروشمنان ظفر یابی کار امر و زلفرو امیند از تا بحسرت در سنائی وقت کار و باب تا کارت
 فوت نشود بر میر شناس تا در غرضه و فساد نیفتی بیگانه را در خانه خود مدار تا رو در پیش
 بحق سجانه پناه گیر تا از بداندیشان و رمان باشی دل را بهر اندیشه مقید ساز تا عاجز نشوی
 ندیشه های بیو و زول دور و از تا پریشانی نکشی علم بین را بخوان اگر معرفت
 دورا گنگ ساز تا سخندان گروی بیدار باش تا بوی محبوب یابی یا در غایت تعالی عین
 محبت و می وان نفس را در کار و آزار کما فی ذم مقید ساز و در و حاصل کن تا بدین تو

از عاجزی و بیچارگی دور مباش اگر چه کنجهای فراوان داری از عیب مردم چشم بر بند تا عیب
 بینا گردی رنج باوید اختیار کن تا کعبه مرلوبرسی بی یارشو تا یار را با زیاری راز خویش با کس
 تا کنج اسرار گردی زیان کس را میندیش اگر سود خود میخواهی بکس باش تا با همه کس باش
 بخود باش تا با حق باشی زیان نکنی اگر بے سیم باشی صحبت بانیکان گزین اگر کار خود نکند
 خواهی بجز خود اقرار کن تا در نیانی از همه بیگانه شو اگر بخدای تعالی یگانگت میخواهی بے
 مرداگر میخواهی که گمراه نباشی با بدخویان مدارا کن تا زیان زده نشوی خاموشی را شیوه سل
 تا از سخن چینان برهی با گدایان بنشین اگر سرفرازی میخواهی صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم
 والد و اصحاب جمعین دیگر از تصانیف بزرگمهر که از اقوال حکما جمع کرده است
 چند سخن با انتخاب نوشته میشود بدانکه قول حکیمی است که چهار چیز بادشاهان را علی
 باید یکی پاکیزگی دین دوم وزیر امین سوم گستردن عدل چهارم در زیدن فضل قول دوم
 چهار چیز بے چهار چیز توان کرد یکی بادشاهی توان کرد دیگر عدل دوم دشمن بلاک توان
 کرد با اتفاق سوم دست بدست توان آورد دیگر بتوافق چهارم بمراد توان رسید اگر بعبه
 دیگر است چهار چیز مرد را پیشویش می ماند از خدمت سلطان الفت با بدان صحبت
 دل نهادن بر کار جهان قول حکیمی دیگر است که عاقبت مرد چهار چیز است بے نیازی
 بستگی بردا ه حق و کم آزاری مردمان و کوتاهی امید جهان قول حکیمی دیگر است که چهار چیز
 کبشاید یکی نواخت سلطان دوم صحبت عالمان سوم شناسی مدح خوان چهارم نوای
 قول حکیمی دیگر است که چهار چیز مرد را چهار چیز بر شکست باکی بمراد کوشش با سایش خوشی
 داری بزهد قناعت بتوانگری قول حکیمی دیگر است که چهار چیز حکومت رازیان دار
 با ناکسان در ای زدن با زمان و خنده کردن با دونان و راضی بودن بر فساد و فساد
 حکیمی دیگر است که چهار چیز نشان نادرانی است دوستی نمودن با مفسدان و صحبت
 ابلهان و نصیحت پذیرفتن از بولغفولان و مشورت کردن با زمان و دیگرے میگویند

نشان خواریت خود را شناختن و مردم را بد گفتن و با آدمیان سخنانی کردن و از ناگهان جمع
 داشتن دیگرے میگویند که چهار چیز چهار چیز بر و خاموشی بسیار است گو کاری بفرماید
 فرخی بهتری و شکر گذاری با فزونی دیگر گوید چهار چیز چهار چیز بر با و دنیا پاسی نعمت را
 بیداری قوت را کاپلی دولت را مزاج آبرو را دیگرے میگویند که چهار چیز زنده با دنیا
 زنده سخن گفته پیر انداخته عمر در باخته دیگرے گویند که چهار چیز است که مرور است گردانند
 غدار حفت ناسزا و ارام بسیار عمل پیش از دیگرے گویند که چهار چیز است که بیست و بیست
 ما از مووه اعتماد کردن و از زن شوخ دید چشم و فاداشتن و از دشمنان بدین بودن و با گو و ک
 نمودن دیگرے میگویند که چهار چیز از افراط مردم را در بلاکت افکند بر شب بازن نرو کی کردن
 و هر روز صید باختن و هر دم شراب خوردن و هر وقت قمار کردن و با هر یک میگویند چهار چیز
 دلیل بزرگیت علم را عزیز داشتن و جواب با صواب دادن و با دوستان ندبیر کردن
 بدی را به نیکی دفع کردن دیگرے میگویند که چهار چیز دلیل نیکی است با دوستان
 بازمی کردن با دشمنان مدار نمودن آتش حرص فر خوردن سخن تلخ فرود داشتن دیگرے میگویند
 چهار چیز ستوده است با دوستان موافقت کردن با دشمنان برین کردن چشم فر خوردن
 و کار مشورت کردن دیگرے گویند چهار چیز نشان دولت است راستی درست داشتن و رفتن
 یکسے نمودن و نیکی مردم می کردن و تکبر از خود دور داشتن دیگرے میگویند چهار چیز علامت نیکی
 است راستی و احوال نیکی در افعال کوشش در کسب ملال فرخ و سنی با اهل و عیال
 دیگرے گویند چهار چیز در اعزیز ساز و ساختن با قناعت کار کردن مشورت چشم فر خوردن
 بقدرت تدبیر شدن و رعایت اینقدر پس است اگر زیاده خواهی پندار شیخ فریدالدین عطار از آن
 مطلب چهل و دوم در وسایای شیخ عبدالخالق غجدوانی و عمر
 شیخ عبدالخالق غجدوانی با پس خود میفرمودند که بیت میکنند از آن جوانان که
 در جمیع احوال بر تو با و که تتبع آثار سلف کنی و ملازم سنت و جماعت باشی و تو در پیش تو

و از صوفیان چاہل پر بینی و همیشه نماز جماعت گذاری بشیر طیبیہ امام مؤذن نباشی و ہرگز
 طلب شہرت مکن کہ شہرت آفت است و منصبی مقید شود اتم گنام باس دور قبالیہ یا نام خود
 منویس و بجز قضا حاضر مشور و ضمان کس مباش و بوسیای صر و در سیا و با ملوک و انامی ملوک
 صحبت مکن و در خانقاہ بنشین و سماع بسیار مکن کہ سماع بسیار نفاق پیدا آر و در وقت و سیر
 سماع دل را بپرانند و بر سماع انکار مکن کہ سماع را اصحاب بسیار اند کہ گوی و کم نور و کم حساب
 و از خلق بگریز چنانکہ از شیر بگریزند و ملازم خلوت خود باش و با امر و ان و زمان و بتدعان
 و تو نگران و عامیان صحبت مدار و غالی فرود آید و شہوات پرستی تا توانی زن نخواہ کہ طالب دنیا
 شوی و در طلب دنیا بین با و ہسی بسیار مختد و از خندہ فقہ اجتناب مکن کہ خندہ بسیار دل را
 میراند و باید کہ در ہمہ کس چشم شفقت نگری و بیچ مرد را حقیر نشمری ظاہر خود را مبارای کہ آرایش
 ظاہر از خرابی باطن است و با خلق مجاہد مکن و از کسے چیزے نخواہ و کسے را خدمت مفرما
 و مشایخ را بہ مال و دین و جان خدمت مکن و بر افعال ایشان انکار مکن کہ منکر ایشان ہرگز
 نیاید بدنی و اہل دنیا مغر و مشو باید کہ دل تواند و گین باشد و بدن تو بیمار باشد و چشم تو گریان
 و عمل تو خالص و عامی تو بضرع و جامہ تو کہنہ و رفیق تو درویش و ماپہ تو فقہ و خانہ تو مسجد و بس تو
 حق سبحانہ تعالیٰ باشد و در خاتمہ فصل الخطاب است ہر کسکہ خواہد بہار گاہ بزرگ رسد
 بد و چیز موافقت نماید چشم فر و خوردن و ادب نگاہ داشتن و در رسالہ محبوبہ است راہ
 بحق سبحانہ تعالیٰ و خصلت است صدق با حق و رفق با خلق بعد ہر ذرہ از موجودات
 را ہست بحق سبحانہ آیا ہیچ راہ نتر ویکتر و بہتر از ان نیست کہ راحتی بدل سلمانی رسائی
 و نیز درین کتاب است کہ چہار سخن از چہار کتاب خداوند سبحانہ برگزیدہ آمد برای کار بستن
 اناربت من قنع شیع و از انجیل من اعترزل سلم و از زبور من صمت سبحان و از قرآن و من توکل
 علی اللہ فهو حسبہ انتہی و صایای شاہ برکات اللہ اویس حسنی و اسطی کہ
 پھر ندان خود شاہ آل محمد و نجات اللہ در آخر کتاب چہار النوع نوشتہ اند

ی فرزندان باید که مشغول بیاد الهی باشند و بکتب فقه و سلوک الفت نمایند و از مقام خود با
 غلبت ننمایند و سخنان مخلوق و مردم دنیا نزوید و زیارت قبول و دیدن عالمی که دلی و اشتیاق
 یا آنکه ظاهراً بدین و دیانت آراسته باشد البته روید و دیدن او را سعادت کونین و نیند
 و بیچارگی و مظلومی بکس و بحاکم رجوع نکنید که سازند کار با کار ساز است و حسب مقتضای
 برای کار خلق با هر کس تمایق و سباحت ننمایید که ثواب است و در سه عالمه باین جا
 برای کار سه مخالفت کرده در گذر کرده شد اکثر عزیزان با او بیعتی شدند قبول نکرد و گفت
 اگر فلانی مراد قوه نوید ازین کار و از آن کار بگذرم آن همه عزیزان باین محتاج الی الله
 تقاضای رقعہ نوشتن و کدی و جدید پیش کردند و چار شده این بیت نوشته فرستاد
 آنکه رخسار ترا رنگ گل نسیم و او به سپهر آرام تواند بین کیمین او به خواند و باز آمد
 و موافقت نمود و بهر حال در یاد او باشد و بهر آن فقره و الی الله و لا تقنطوا من رحمته

و تو علی الله بر دل جان و زبان جاری و درید طریق ظاهر را با اسلوب لاد و اولاد
 پیش سازید و شعار و بین را بقید و تکلیف هر چه گفته آمده این نکتید باید وافی به بل انش
 آری جهاد اکبر همین است که خود را آرام ندهند تا آرام نیابند عمار به بانفس کنید و بحاکم رجوع
 نشوید و با خلق هرگز اعتماد نکنید و بدینها محتاج نشوید **ب** باغ مراد حاجت سر و
 صنوبر است به شمشاد خانه پرورمان که کتر است **ب** نفسی گنمت یا دیگر و در عمل
 که این حدیث زیر طریقتم با دست به موجودستی عهد از زمانه سست نداد و به که این عجز و
 عروس هزار و اما و است به القصد و علم و عمل پیش گیرید و بران مغرور نشوید و آرزوی آن
 کنید که چشم گریبان و دل بر باین و عمل خالص و اجابت و عا و رفاقت و رویشان بسکن
 مسجد و آه دروناک و افتاق حال زنده و الهی و از پیش عالم پناهی بیست شمس آفتاب
 بودم که دل با من مناسب کرد و با من بیج و تاب نمود و عا و رفاقت قول شهور که خود را زیوت
 و دیگران این بیعتی است و با او بیعتی است و با او بیعتی است و با او بیعتی است

و باطن توبت با پس بر کار خود نشین بر خالی خود غم و الم را کدام حسنه از تو سزود که در کار خود
 بیصحت پیش می آئی و کدام عهده را سزای تو نام و او که از شمار می فرمائی پس کن وقت را از دست
 نه دست نشین پس کار و دیده بر روز و از روز و فراق خود می سوزد این گندم نالی
 جو فروشی تا چند آینه جان با شش که مینمائی و آن چنان نما که می باشی چون نیک نگریتم ازین
 بریم که دل گفته آه عده است وقت عزیز رفت بیانا قضا کنیم + عمری که بی حضور صراحتی بود
 رفت مدهای دل شباب و بچیدگی عشق + پیرانه سمرقند هوس رنگ نام را بد پس کردم توبه نمودم
 و خوش نشستم بچوش ز فروزش آدم باز بسو شش سیدیم بینه و کرمه بخرج ای من البیت من فم فم فم
 مطلب چهل و سوم در احادیث و اقوال اولیا که مشتعل بر لب
 است و پسند با حکایتی عن الله تعالی اوحی الی سوسی علیه السلام انی وضعت من فی

فی ستة مواضع والناس یطلبون فی الدنیا کیف یجدون انی وضعت الراحة فی الجنة
 والناس یطلبون فی الدنیا کیف یجدون و وضعت استجابة الدعاء فی کل الحلال والناس
 یطلبون فی کل الحرام کف یجدون و وضعت الخیرة فی ترک الدنیا والناس یطلبون فی البوار
 استیاضین کف یجدون و وضعت الایة فی التواضع والناس یطلبون فی التکبر کف یجدون
 و وضعت القوة فی الجوع والناس یطلبون فی الشبع کف یجدون و وضعت الغناء فی القناعة
 والناس یطلبون فی الحرص کف یجدون و وضعت فرمود پیغمبر علیه السلام معاذ بن جبل را
 یخبرنی که با من مع اهل انیک است یا معاذ اوصیک بقوی الله و صدق الحدیث و الوفاء
 بالصبر و اداء الامانة و ترک الحیانة و حفظ الجوارح و رحم الیتیم و لین الکلام و بکل السلام و حسن العمل
 و قهر الاعلی و لزوم الامان و التقوی عن القرآن و حب الآخرة و الجوع من الحساب و خسر الخیر
 و ایاک ان تسب کلیمها او کتاب صیارة او نطمع ظالمها او نعصی اماما عا و لا اولادها و انفسها و رضا و صدق
 بقوی الله عن کل جبر و شجر و مدروان نخدش کل ذنب توبة السر بالسر و العلانية بالعلانية
 و بدک ادب الله عباد و دعا هم الی مکارم الاخلاق و نیز فرمود علیه السلام من حبت

شرم و سوسپت و سبب بمسودان لم عمل باعمالهم و فرمود علیہ السلام من برای منکر منکر قلبی و سبب
 ان لم یستطع قبل سانه فان لم یستطع فبقلبه و ذلک ضعف الايمان و نیز فرمود الضحک فی المسجد
 ائمة فی القبر و الضحک اکثر من بیت القلب و فرمود علیہ السلام کمن فی الناس کما من الناس
 من ذلک غیر الناس و عند نفس شرم الناس فرمود ان حضرت علیہ السلام از ابن ابی لک یابی ان قدرت ان
 میج و میسی و لیس فی قلبک غش لا در فاعل ثم قال یا نبی ذلک من سنتی و من احیا سنتی
 قد احیا فی و من احیا فی کان معی فی الجنة پس بدانکه احیای این سنت عفو نبیه کرده اند از آنکه
 علی و غش بسبب محبت دنیا و محبت رفعت و منزلت است و ایشان زهد کرده اند درین امر
 و گذشتند از بار با اهل آن پس پاک شد سینه های ایشان از غل و غش و فاما میجو او مسوا
 لیس فی قلبم غش الا حد این چه شکوشته نیست که خبر داد با حضرت علیہ السلام در حق آنکه
 حیای این سنت کرده است و در خبر است که فرمود حق تعالی یا ابن آدم نور ضیعت بهمت
 با حجت قلبک و بزرگ وصل الیک با قسمت لک انت محمود و لولم ترض بما قسمت لک
 سلطت علیک الدنیا حتی ترکن فیها رکن الوحش فی البریه ثم و غرتی و جلا لے لا تنال منها
 لا اما قسمت لک انت عبد مذموم و الیه الاشارة بقوله فی الله عنهم و رضوا عنه و فرمود
 علیہ السلام المؤمن حافظ السجود و اسم الفکر کامل العقل قلیل الاکل لطیف اللسان حسن الخلق
 قلیل الضحک کثیر البکار و اسم المؤمن قلبه النور کثیر الیتر و اسم الخوف قاتل المومس تارک الشهوة
 مخالفت الشیطان موافق الرحمن زاہد فی الدنیا عجب فی الآخرة ابل فی امور الدنیا لیس
 باصور الآخرة مشغول بحیوب نفسه فابوح عن عیب غیر الثمر ان حدیثه الصالحون بلیس
 الله تعالی انیسه لمن یومر الله بتقیر امره ینفان من یوم القیامة و فرمود ان حضرت علیہ السلام
 من کار ما لا خلاف سبب حضرت عمر بن خطاب و عطارک من عطارک و وصلک من وصلک و صفاک
 الی من اساء الیک و یسویک من غیبتک استغفارک ان ان عانتک حاکم عمر بن الخطاب
 الدعاء و هم فرمود علیہ السلام من یومر الله من ان یومر الله من ان یومر الله من ان یومر الله

الاول ان يكون فقير ليس له سنة والثاني ان الارض بساط له والثالث ان ضرب ماله
 لا يترك بابه والرابع راضيا بما يدفع اليه صاحبه والخامس ان اكثر عملا السكوت والسادس يحفظ
 باب صاحبه ولا تنام والسابع اكثر الاوقات جالس والثامن ليس له مقدار بين الخلق والتاسع
 ياخذ العذر ويترك العديق والعاشر اذ امانت لم يبق فيه الميراث صدق رسول عليه السلام
 هذا من اصبح حزينا على الدنيا فكما انها اصبح ساخطا على رومن دخل على غنى فتواضع له من اجل غنا
 ذميت ثلثا ومن رضى عن الله فليل من الرزق رضى الله تعالى عنه فليل من لعل يا ابر
 آدم انت بما تعلم لعل فليل لطلب علم بالا تعلم وفرح وعلی رضى الله عنه ارکان الفتوة اربعة
 مع القدرة والحلم مع الغضب والتعصية مع العداوة والالاء يشار مع الساجدة وباب ريد رحمة الله
 عليه كويد فتوت انت كانه انما از تو بد گيران رسد از احسان اگر چه بسیار بود کم دانی و سپرد
 دیگران تو رسد اگر چه کم بود بسیار دانی و فرمود حضرت عوث الاعظم رضى الله عنه محبت لمن
 يقين بالموت كيف يفرح ومحبت لمن يقين بالحساب كيف يجمع المال ومحبت لمن يقين بال
 كيف يضحك ومحبت لمن يقين بزوال الدنيا كيف يلتمس اليها ومحبت لمن يقين بتقار الآخرة
 كيف يستريح ومحبت لمن هو عالم باللسان وجاهل بالقلب ومحبت لمن هو مطهر بالماء وغيره
 بالقلب ومحبت لمن يتفعل لعيوب الناس وهو غافل عن عيوب نفسه ومحبت لمن يعلم ان
 يطلع عليه كيف يعصيه ومحبت لمن يعلم انه يموت ويدخل في القبر ومدته وسمايه كمدته
 بالناس منه ومن جلس مع الاغنياء زادته الله حبال الدنيا والرياسة فيها ومن جلس مع الفقرا
 زادته الله الشكر والرضا ومن جلس مع السلطان زادته الله الكبر وقساوة القلب من جلس
 مع النساء زادته الله الجهل والشهوات ومن جلس مع الصالحين زادته الله الرغبة في الطاعة
 ومن جلس مع العبيان زادته الله اللوم والمزاج ومن جلس مع الفساق زادته الله البرص على الذنوب
 وتسويته التوبة من جلس مع العلماء زادته الله العلم والورع وبرهته موسى عليه السلام
 خطابا مذك يا موسى تا ملك مرانوال نبينى برور طوك ونيامره و تا خزانه مرا خالى نبينى

در مال مردم طمع مدارد و تا از عیب خود فارغ نشوی عیب دیگران مجو و تا ابلیس امر و نه بینی از
 شر او ایمن مباش و تا هر دو پای خود در بهشت نه بینی از قهر من ایمن مباش و در اخبار وارد است
 که هر مومن را چهار جوهر است جوهر اول ایمان است و دوم عقل سوم حیا چهارم عمل صالح و هر کس را
 در دست است و در ایمان حسد است و در عقل غضب و در حیا طمع و در عمل صالح غیبت
 و این چهار از چهار چیز حسد از حرص و غضب از پر خور و ن و طمع از دوستی و نیا و غیبت از ناشی
 مشه جوان را فرشتگان در گور تکلیف کنند فرمان رسد که دعوه فانه شتاب از حمو افانه شتاب
 لم یحل ثمره یعنی بگذارد و رحمت کنید که مرد جوان است عمر بحال نرسید و از دنیا بر نخورد و است
 من ایمن لو اعظمین و شافعی گفت هر که سه اعمال دارد ایمانش کامل شود بر خدا و الهی فطحا
 باشد و امر کند بمعروف و خود هم بجا آرد و نهی کند بسنگر و خود هم باز ماند و در خبر است
 قوام الدنیا بربعة اشیاء الاول بعلم العلماء و الثانی بعدل الامرأ و الثالث بسخاوة و الرابع
 والرابع بدعوة الفقراء و هم در خبر است شد اند الدنیا بربعة اسفروان کان سیلا و احدا و اقر
 و انکان درینها و السؤال و انکان من ابویة و البنیت و لو کانت واحدة و هم در خبر است که کثیر الصدقة
 و الصوم لا یدخل الجنة و لکن بربعة اشیاء العطاء یا غیر الحقت و اسخاوة عند العلة و العفو عند القدرة
 و التواضع عند الدولة فدخل الجنة بلا حساب و بلا عذاب و هم در خبر است که یعرف اولاد من
 من سبع خصال اولها بعلم و ثانیها بحلم و ثالثها بتقوی و رابعها بعدل و خامسها بسخاوة
 و سادسها بشجاعة و سابعها بحیا و هم در خبر است من کلم بکلام الدنیا بربعة مواضع بعثه الله تعالی
 بصورة الخنزیر اولها فی المساجد و ثانیها فی مجلس العلم و ثالثها فی تلاوة القرآن و رابعها فی احوال
 و خامسها فی المقابر و هم در خبر است اذا شجیر تم فی الامور فاستعینوا من القبور و قول حضرت
 ابی بکر است رضی الله عنه الطلمات خمس السراج لها خمس حب الدنیا طلحة و السراج
 التقوی و الذنوب طلحة و السراج لها التوبة و القبور طلحة و السراج لها کلت الا الاله محمد و اوله
 و الآخرة طلحة و السراج لها عمل صالح و الصراط طلحة و السراج لها البقیة و قول عمر رضی الله عنه

خمسة نفر من الجنة صاحب العيال المروة الراعي صاحب الصدقة بمصر في جهنم والراعي عنه ابواه والنايب من
 الذنوب وهو رعد ريش ستا كبر كل من كبر برين جهل حديث وريشت ورايد ويا ايها المشرك
 شو ووان ايست ان تو من الله واهل بيته الكتاب المبين والبعث بعد الموت اليوم
 الآخر وبالقدر خير وشه بهن الله تعالى وتبين ان لا اله الا الله الى رسول الله
 وتقيم الصلاة وتؤتي الزكاة وتصور رمضان تسبح الامين ان استعملت وتعلم على اتيان
 ركعات في كل يوم ولياة وتحيي ميتي ثلث ركعات الزور والآخر باذن شرك بالله
 والديك ولا تاكل الربوا ولا تشرب الخمر ولا تنزاج ولا تملح ولا تاكل الربوا ولا تشرب
 الزور ولا تتبع الهوى ولا تغيب اذنك ولا تقعدت الامانة ولا تقبل الا في ياموشى
 بذلك عمك ولا تحب ولا تلمو مع الامميين ولا تقبل هذا تعبير وهذا طويل تريد غيبة
 ولا تسخر من احد ولا تمن عقاب الله ولا تشس بالنميمة بين الاخوان وتكفر الله تعالى
 على كل لعنة انهما الله تعالى عليك وتصب على البلايا او مصيبة ولا تقنط من رحمة
 واعلم انما يصيبك لم يكن بسخطك وما اخطاك لم يكن لتصيبك ولا تعرف بسخط الله
 المخلوقين ولا توشرك الدنيا على الاخرة واذ تصدك اخوك لمسلم فلا تجمل عليه النظر الى امره
 الى من فوقك وفي امره نياك الى من هو اسفل منك ولا تكذب ولا تتخالط السلطان
 ومع الباطل ولا تأخذ به واذا سمعت نقاطا تكثر واوب اليك وولدك وعلمهم يا نبيهم
 عن الله تعالى ولقمرهم وحسن الى جيرانك لا تقطع اقرارك وصلهم ولا تلعن مسلمانا
 اكثر التبايل والتبجح والتحميد والاشبع تارة القرآن الا ان تكرر جنبوا واتخذت عن ابيهم
 والعديد والنظر الى ما ينظر نفسك اتقوا ثواب او كروا ابن عجل حديثا وعمل كرون
 بيار وريش آمدوا است وقول منقرت بايزيد طامير استك كخطبت لوزن الحسين
 في قيام الليل فطقت حلاوة العيا ولا توردت في ترك الدنيا والبيت والموافاة
 في ترك الففول وطلبية الزور ثمان في السيرة علم بطول من كرويات

نموده تهناتی طلب اعمال و طلبت کجاست فوجده تهناتی استخوان و طلبت حکمته فوجده تهناتی ترک المعصیه
و طلبت اسلامه فوجده تهناتی اعزله و طلبت الهوانسته فوجده تهناتی فرائد القرآن انتمی نقل است
شخصه محمد بن محمد داشت از حاتم صم و صیبت خویشت وی گفت قدس سره اگر باز بخوای
خدا و تهناتی ترابین است و اگر بخواهی که با ما کاتبین ترابین است و اگر عبرت میخواهی مرگ عزیزان
ترابین است و اگر مونس میخواهی فرائد و کلمه طیب ترابین است و اگر کار میخواهی عبادت حق ترابین است
و اگر و غنا میخواهی با دو مرگ ترابین است و اینها که ترابین است و نمودم اگر پسند نیاید روزی ترابین است
و نقل است که یارون در شیعہ تحقیق با خودی طلب کرد و گفت مرا نپسند ده وی گفت ای امیر مومنان
خدای را سرا نیست که آنرا دوزخ خوانند و در زبان آن سرای کرده است و ترا سه چیز داده است
که بدان سه چیز خلق را از دوزخ نجات دهد اول شمشیر و باز یانه باید که بمال سد فاقه محتاجان کنی
تا بسبب انظار اطفال شهبات نمایند و طالبان را بشمشیر قمع کنی و فاسقان را بتازیانه اوج
که بر زمین کردی تو در هم خندان نجات یافتند و اگر سخاوت این باشی تو پیش از همه به دوزخ خواهی رفت
و دیگران در پی تو آتشی قول حضرت زین العابدین همین چیزی است که ای برادر حکایت تو
بری را مداموم کرد و که گمان الله در کین و شعی و قعله فرود شنیده که کل شسته بالک الاوجه و
حال ما روز خوانده که کل بجهت سنان اگر پیش و پس روی الله الامر من قبل و ممن بعد اگر
بالا و شبیب وی سد مانی است و الارض اگر چپ در است نگر می الا آنه بجل شسته میوه
اگر بیرون و درون نظر کنی بود انظار هر هوا الباطن اگر سر و با طلب کنی هو الادل هو الاخر است
همی بد آنکه پیریکه او را خرد نیست چشمه است که آب ندارد و جوانی که او را اوب نیست پیره است
که نور ندارد و توانگر می که او را احسان نیست و خنیت که میوه ندارد و صاحب جمالی که او را
جانیست طلا است که نمک ندارد و سلطانی که عدل ندارد و ابریت که باطن ندارد
انتمی قول حضرت شیخ فرید شکر گنج است که پناه پذیرم و پناه پذیرم و پناه پذیرم و پناه پذیرم
بنما و صبر و پارسا و کوشش مبلوب بهار چرخ خدا و شمن دارد یکی آنکه سوگند بسیار نورد

و دوم آنکه فقیر حیلہ انگیز باشد سوم آنکہ سلطان جابر باشد چہارم آنکہ پیری زنا کند و چہارم چہار
 مملکت باشد پیداوی امیر و غفلت مزیر و خیانت و بیرونوت شدن امیر و چہار چہار
 چہار چیز را بر و ناشکری نعمت را و پیداوی قوت را و تکبر محبت را و کاپلی نماز را و چہار چیز چہار
 استقامت دار و ملک بعال و عمل بنیت و نعمت بشکر و دین تقوی و چہار چیز چہار چیز را با کرد
 یکے بجای بر سوائی کشد و اسراف بدرویشی و کبر دشمنی و خشم به پیشانی کشد و چہار چیز قابلیت با دشمن
 نذار و قضای رفته و سخن گفته و تیر انداختہ و عمر گذار شدہ و چہار چیز از چہار چیز غیر و عداوت از
 خسرواری از بجای جدائی از استخفاف و خصومت از مزاج و چہار چیز مردم را در کامش اندازد و
 جمع کردن مال و کثرت عبال و خواری سوال و بیفائده کردن قال و چہار چیز مردم را در خصمت
 اندازد و محبت ابلهان و نصیحت احمقان و مشورت زنان و صحبت بدان و چہار چیز را بر کنگار
 پیچ بدمی با و نرسد یکے خشم دوم طمیت سوم کاپلی چہارم شتابی و چہار چیز اندک باشند اما
 نمایند یکے دشمن دوم آتش سوم بیماری چہارم قرصن و چہار چیز از سبہ بہتر اند اندک قال مال
 حلال و معونت بیمار و رعایت ہمسایہ و چہار چیز مردم را خوار کند ضعیفی را سی و کثرت اعدا
 و خواری و داشتن نعمت و کوتاہی سمیت و چہار چیز مستی و از ندی کی عشق دوم جوانی سوم مال
 چہارم شراب و چہار چیز زشت تر باشد بخوبی از بزرگان و بی شرمی از زنان و دروغ از
 حاکمان و سبکی از عالمان و چہار چیز دامن دنیا است یکے عمارت دوم تجارت سوم صناعت
 چہارم زراعت چہار کس از اہل آتش باشند اول امیرے کہ حق خود ستاند و اور رعیت ندہ
 دوم حاکمی کہ حکم بر حق نکند سوم کسی کہ اجرت مزدوران تمام ندہد چہارم خواجہ کہ در حق بندگ
 در غنوارگی تصور نماید و سپر کہ این چہار چیز داند گویا کہ چہار صد علم داند یکے شکر بسیار دوم اخلاص
 خوب سوم دوستی با خدا چہارم شرم از خلق و چہار کس را سبہ دشمن و از ندی کی بخیل و دروغ
 سوم بسیار غوار چہارم فاسق کسی از لقمان حکیم پرسید کہ تو از شبان بودی و گو سفندان ہم
 بدین در چہ حکمت از کجا رسیدی گفت از سہ چیز یکے راست گفتن دوم بیشتر خاشوش

در صحبت بدان اخترا از کردن و چهار کس را در هر مذمت عروت باید کرد و یکی آنکه تو نیکی کن
 از نیکی کردن تو در دم سخن تو بگویش بشنو و سوم در مصالحه کارهای خویش تو اعتماد کند چهارم
 سبب در تو آید و با تو دوستی کند انتمی قول خوابه عبد الله انصاری است که هر که در خصمات دارد
 دنیا و آخرت کار خود سازد با حق بعدت با نفس بقهر با خلق با انصاف و با بزرگان بنجدت
 روان بشفقت با درویشان بسخاوت با دوستان بنصیحت با دشمنان بحکم با جاهلان بنموشی
 علیما تو اضع انتمی دیگرے گوید امی عزیز سرمایه عمر خود منقنم شمار و نجات از نفس خود در عبادت
 بی دور هر وقت مرگ را یاد و در ناوان را زنده بدان و نفس را سرداده و بزراد جاہل اعتقاد
 و خدا شناسی را سرمایه بزرگ دان و در هر کار یاری از حق طلب از دشمن دوست نما خذ کن
 ز نادان مغرور اجتناب کن ناشنیده و نا دیده گوهر چه گوئی از راه مصلحت گوی عیب کس مجو
 یب خود بینا باش و قول از راستی باز گیر و در جواب تعجیل مکن تا نرسند گو تا نخوانند مرود و آنچه خود
 فروش و آنچه ننماده بر گیر ناکرده کرده بشمار و دل را باز سپرد و یوساز در زمان بهتر از پیدا باش
 بان همه کس مغرور دان خود را از کس دریغ مدار از فرمان نفس حذر کن و دشمن حقیر را خوار بدان
 شناخته هم سفره مشواند که خود را بهتر از بسیار دیگران دان و غم سهیود مغرور دوستی خود را و کم
 زاری شناس و خود را از حال خود فاضل مساز سعادت دنیا و آخرت در صحبت دانایان دان
 دانه نادان و امن فراموش سخاوت پیشه کن فخر به فقر کن و صحبت درویشان گیر و حکم خدا را رضی
 باش نیکو و کم آزار باش آنچه بر خود و اندازی بر دیگرے روا مدار اگر شاد می خواهی رنج کش و اگر
 مراد طلبی صبور باش تو اضع پیشه کن و از خود اوقات مزین نکوئی کن تا بدل یابی دل کس را بسخت
 رنج مکن بنده حرص مباش و فریفته غفلت مشو مال را عاریت دان و تندرستی را بخت شمار
 و بدانکه هزار دوست کم و یک دشمن بسیار از مردم نوکیسه و امگیر حرمت فاندان که در
 و بتوانگری فخر مکن و از معصیت دور باش و مردم را در ضیبت همان گوی که حضور توانی گفت
 نیازمندان را سرزنش مکن و درویشان را نا امید مگردان حاجت بر آوردن مستاج را کار بزرگ

تکوئی خود را بہنت بزبان سیار و بہر دم مدارا کن و خلق را بخود امیدوار گردان و بنم کہ
شادی سناہ و فائز جوانمردان طلب بدانکہ پنج مردم از سہ چیز است از وقت بیش خواہن
وار قسمت بیش و از آن دیگر از خویش چہن روز می توان و دیگران جداست پس اینہر محنت بہر
پڑاست ہر از کیسہ پروار و بہر زبان نہ و ہر از دنیا پروار و بر ایمان بند خویش عالمی است نیست
ہر کہ ایستی نگوئی کیستی اگر رانی در باز است والا خدای مای نیاز است و نیاز اگر دوست
بذہ تا بماند و اگر دشمن داری بخورتا نماند فردا اعتماد را نشاید حال غنیمت و ان کہ در میان بدتر
از کسی کہ ترسد اگر آب روی نموی باشی و اگر برہو پری گیسے باشی ول بدست آر اگر گیسے باشی
ول بختی مبتدا کہ خستہ گیری و دل سچت بتا کہ گیسے کردی ای در پیش در عبادت تدبیر کن
منست دنیا بس آید و تنم عبادت بہر آید و بخت از لی بد آید قول بچین معاف است کہ تو بید
از است سہ است کہ خود دن ایچوری و خود کم خفتن از بہر نماز و کہ گفتن از بہر ذکر حق تعالی
از کلام شیخ رشیدہ از شریعت شہادۃ الدین سہ روز می ست ما کہ پس خود بطور و صلیا فرود
انجا پس سہ روز سہ روز سہ روز سہ روز سہ روز سہ روز سہ روز سہ روز سہ روز سہ روز سہ روز سہ روز
علیہ الصلوٰۃ و السلام و حق و الدین و حق شہادۃ الدین و حق شہادۃ الدین و حق شہادۃ الدین و حق شہادۃ الدین
را پہنمان و آشکارا و نگذار قرآن را کہین را ظاہر او باطن اسرار او علانیہ و سچان با فہم و
و اندیشہ و اندوز و گریہ و زاری و گریہ و زاری و گریہ و زاری و گریہ و زاری و گریہ و زاری و گریہ و زاری
و نگار در حق قرآن را و عدول مکن از علم بیک مردم و بیاموز فقہ را و سباش از موفیان عالم
عوام ایشان و ترک کرد این اہل را و عابدان و قاریان بازاری را چہ ایشان و زو و چون اند
را بہر زبان چہین از ہم گیر بجز وسنت را و معتقاد اہل توحید را و اجتناب را از بدعات چہ
ضد است است و معاحب سباش جوانان نوخاستہ و زمان و اہل بدعت و اغت
عوام و اہل ہوا را چہ این معاحبستہ می ہر دوین ترا و خان باش از دنیا باند کہ و لازم گیر خد
و گریان باش بر خطاہای خود و سچو حلال را کہ اکل حلال مفتاح جملہ تیرت است پس مگر چہ

کس حرام موجب ناراست در قیامت و پیش حلال را تا با بی لذت ایمان و عبادت را و
 باش از آن اولیا و فراموش کن حاضر شدن خود را و برو می او تعالی و اکثر کن نماز شب و روز
 روز را بتخلف کن از جماعت و مباش امام و مؤمن و طلب بار است مکن که طالب بار است
 فلاح نیابد و منویس شهادت خود را در قبایل او حاضر شو مجلس قضاة و سلاطین را و وصی کس
 مباش و بگریز از مردمان چون گویند از شیر و از گاو که غلوت را تا باقی ماندین تو و اختیار کن
 سفر را تا نوار کنی نفس خود را و نگار و نامی مشایخ را و در سب منحرف قبول متانی و خود بخور
 بقول گویند خود و چنان باش که طرح و نیم نژد یک تو یسار کن و در نیکو خوب باش با همه
 مردمان و لازم دار تو اضع یا که در خبر است که کسی که تو اضع کنی بهر می خدا باشد از انید خدا
 منزلت او را و سپر که تکبر کرد و مرد و دیگر دانی منزلت او را و لازم گیر او را و جمیع احوال با هر
 نیکو کار و بدکار و رحم کن بر جملہ مخلوق و نظر کن با ایشان در چشم رحم و شفقت و خنده بسیار
 که خند بسیار می باشد و میرانند و عمل باشد و یمن بسیار شمس از کار خدا و نامی
 مباش از مهربانی او و زندگانی کن در میان نوت و بجای پسر ترک دنیا کن که طلب دنیا
 موجب بر باد می دین است و لازم گیر روزه و نماز و باش در فقر پاکیزه و پارہ ساسکد شب
 با اوپ و تقوی و زنده و فقه و انانی و علم حاصل کنند و از جمال صوفیہ گریزند و دنیا و مباحث
 مشایخ را جمال و بدن و جاب و بهت و نگار در قلوب ایشان را و سیرت ایشان از کار کن
 بر ایشان چیز سے را مگر که باشد آن چیز مخالف با سعادت که مشایخ فلاحات نیابد و مشایخ
 مردمان خورا در میار و ذخیه و مکن چیز بی برای خود او باش با سخاوت نفس و افع مرتبت کن
 باش آنچه نزد خود واری و دور باش از بخل و حسد و کینه و دنیا بهر مکن حال خود را
 آراسته مکن خطا به خود که آراستگی خطا به از خرابی باطن است و اعتقاد به خود را
 زرق خود که می اندازن زرق به جاندار است و با این مباش از جملہ مخلوق و نفس مکن با
 ایشان و حق گو و میل مکن بسوی احد سے از مخلوق و لازم گیر بر فرو و محاسبه نفس خود را

در باطن نیز نورانی است و نفع رساننده ایشان و کم کن طعام و شراب و خواب و سخن را بخورد
 و در وقت ضرورت و محنت گریز نکند و در وقت فراغت و سبب گریز نکند و در سماع بسیار
 شش در سماع میسر و با لذت است و در سماع میسرند و در سماع را که اصحاب سماع بسیار
 در این نیست سماع مگر کسی که دل او زنده است و نفس او مرده و هر که نیست چنین لازم است
 بر او که اشتغال کند نماز و روزه و او را و باید که باشد در حال تواضع و خضوع و در سماع چشم تو
 اشکبار و عمل تو خالص و دعای تو با جهد بسیار و جامه تو کهنه و رفقای تو فقیر و خانه تو مسجد و مال تو
 فقیر و آرایش تو زهد و نفس تو پروردگار و برادری مکن مگر با کسی تا آنکه نیایی در وسیع خصلت
 یکی آنکه اختیار کند فقر را بر غنا و عمل را بر علم و آخرت را بر دنیا و دل را بر عز و دنیا باشد در عمل را در دنیا
 را شکار و آموده باش برای موت امی پس فریب ندهد ترا دنیا و تازگی او و باشی روز و شب آمو
 برای کوچ اسب پس لازم گیر خلوت را و تنهایی را و شکست دل باش از خوف او تعالی و زندگانی
 کن و در دنیا چون غریب و مسافر و بیرون شو از دنیا چنانکه درآمدی در آن چه نیدانی که نام تو
 در قیامت از اشتیاق است یا سعادتمندی است

مطلب چهل و چهارم در بیان حقیقت نفس بدانکه نفس انسانی را در قرآن مجید سه
 صفت موصوف کرده اند اماره و لوامه و مطمئنه امارگی صفت نفوس کافران و گناه گار است
 که از شهوت و گناه باز نمی آیند و نفس ایشان هر وقت بکارهای بد میفرماید و لوامگی صفت نفوس
 گناه گار است که بر بدی خود ندامت میکند و بعد از ارتکاب خود را ملامت میکند چه اگر بگوید
 چه که ویم مطمئنگی صفت نفوس انبیا و اولیا و صلحا است که در ایمان و طاعت و ذکر و فکر حق
 اطمینان دارند و کشایش دواعی و خطرات معاصی ایشان را مزاحم حال و مکرر اوقات نمی گذرد
 و بعضی گویند که امارگی صفت ذاتی نفس است که در وقت غلبه شهوت و غضب بر خلاف حکم
 عقل و شرع ظهور می کند و لوامگی نیز صفت نفس است چون نور ذکر بر جمیع قومی میگردد
 و حضرت خواجه حسن بصری فرموده اند که همه نفس ها در قیامت لوامه باشند و خود را ملامت کنند

کہ اگر طاعت کروند پھر پیشتر نکرند و اگر معصیت کروند پھر اگر نکرند و پھر چند در اصل وقت این دنیا
 و بشارت ہنگام فزع اکبر است کہ روز قیامت خواہد شد ما نمونہ آن در وقت ہرگز نہ فریاد
 چنانچہ از عبداللہ بن عمر مرویت کہ گفت از پیغمبر علیہ السلام شنیدہ ام کہ چون زبان باہر آید
 میرسد پسر بالین او فرشتہ ہامی نیک منظر خوش لباس مظهر دین می آید و میگورند کہ ای
 جان آرمیدہ بحق براحت و آسائش بیرون آئی کہ از خود ای تعالی خوشتر و است جان
 من من بشاردی تمام بیرون می آید عالم از پوی خوش او مظهر میگردد و فرشتگان او را در
 جامہای حریر مظهر میگردد و روانہ ہا سے آسمان کشادہ میشوند و در بان انجم حیا گویان
 استقبال میکنند و برای او کمززش میخوانند و او را زیر عرش می برند تا حق سبحانہ تعالی را
 سجدہ کند و حضرت میکائیل را فرمان میشود کہ آن جان را در مقر جاننا سے موسمان نیکو کاران
 برود و اخل نماید و گور او را فراخ نماید تا راست و آسائش باو برسد و او را بگویند کہ بار خیمہ چپ
 مانند نوعوس کہ او را کسے بد خواب نمیکند و بر عکس اعل معاملہ با جان کافران و آن میشود
 و بعضے نوشتہ اند کہ نفس چہا قسم است امارہ ہ لوامہ و ملکہ و ملکہ و ملکہ و ملکہ و ملکہ و ملکہ و ملکہ
 حامل نمیشود و فنا بمعنی عدم میشود است تا ناسیتے کہ عدم وجود کرد و شخصہ دعوی فنا
 کرد پسر سیدند جلو او چہ مزادار و گفت شہین گفت منور فنا حاصل نشد پس ترکیب امارہ چہا
 قسم است اولی و اخر سے و علی و نفی اولی از کسے زنجیدن و اخری از حکومت نفس بر آمدن
 یعنی اعانت کہ حکومت ماند از کسے نخواہد و علی آنکہ آنچه بر خود نپسندد برد گیر سے نپسندد
 و نفی آنکہ ظن بد بر کسے نیرو ہر چند کہ ظلم باو رسد با شد چون این ترکیب حاصل شد بلندن
 گشت اگر تمام حاصل شد لوامہ است کہ بر شرح است میان مظن و امارہ و ملکہ
 نفس از خدا راضی شود و بے مظنگی راضی نمیشود و ترکیب مظن نیز ہر چند
 تمامہ نمود و در ہرہ کار بحق سیار و نازل نیست در وقت استانی از عبادت و در
 و اخر سے است کہ یک مرتبہ از سبحانہ تعالی آن سلسلہ الطیفان پذیرد و در وقت

جمال او باشد و جلی است که انکار و جبر است و در حضور حق تعالی و انوار حق تعالی
 نفسی است که همه وجود و جود و مراتب این دنیا و آخرت را در پیشگاه حق تعالی
 و مراقب و کم خوردن و کم گفتن و کم گفتمیش با خلق کردن و عمل با بروت بجا آوردن
 و خود پرستی مقید باشد و ملهمه را کسب تزکیه میشود و برعبایات الهی و ترکیبات او و شفقت کونی و
 در ثانی کشف مراتب ششمی و در ثالث کشف مراتب هفتمی که نهایت اولیاست و در رابع کشف
 مراتب تقدیمی که نهایت انبیاست پس تزکیه باره از انبار گیسو و ترکیب لایحه از روی قصود و
 خورون از منزلت انسان وقت و عدم دید اعمال و تزکیه مطهره از خطرات است برایتان تزکیه یومیه از
 کشف احتمال و شمولیت لیکن نزاکت را در یاب و مطمئنگی اعتماد و یمن تا اینکه انبیاء مطهره

ایستاد لیکن در خطر لغزش دارد و چنانچه رب ارنی کیف تخی اموتی و یارب محمد لم یخلق محمدی
 بومی او امه می آید لیکن انبیاء کالبرق الساطع است لغزش نام یا بدنه معصیت چون
 گندم و قه طلبیدن لوح که این دلالت بر اماره کند و انبیاء جاه و بر مطهره که در سخاوت و ایستادگی
 اینک بے عنایت الهی تزکیه بحال میسر نمی آید اکنون از حقیقت روح و نفس و قلب و غیره
 بدانکه این هر سه یکی اندوزات اما مختلف اند باعتبار پس باعتبار اینکه مبدء حیات است
 روشن خوانند و باعتبار اینکه تدبیر بدن میکند نفس باعتبار اینکه اعراض میکند از عالم اسفل و علوی
 متوجه میشود و بالعکس نیز پس قلب میگوید تفصیل این در کتاب مجمع الفوائد نوشته ام اگر زیاد
 ازین خواهی در این مطالعه کن در کتاب البحار است که عزیز است از نظر شریف زین الدین سجینی
 عرض کرد که نفس نیست فرمود که اهل طریقت گفته اند که نفس لطیفه ایست نماند و شد در قالب
 و آن محل مبادی اخلاق بدو صفات مملکات است و هیچ دشمنی نیست آدمی را بدتر از وی که بیه
 بلاکت آدمی ازین دشمن است چنانچه در حدیث است آدمی عدوگ نفس اتنی چنین
 کانفر الشیطان لو ان کرد و دیوان را از خمش بلا حول و در توان کرد اما نفس کاؤ دشمنی نیست
 که دور کردن آدمی را دوست نیست و از شر وی کسی را یمنی نه اما نفس حق است و نیست

خداوند را خلد باشد پندہ فرمود کہ در میان را اختلاف است کہ نفس چیست بہر کسی را قبول ہے
 عقائد این طائفہ را و قول است کہ وہی گویند کہ معنی مودع است و غالب چنانچہ روم کہ
 بند کہ صفتی است مر غالب را چنانکہ مودع و گویند یہیہ و متفق اند بر اینکہ طور اخلاق و
 مال ناپسندیدہ را سبب است و این بر دو قسم ہووے معاصی دیگر اخلاق چون کہ بر دو قسم
 اخلاقی و انجمن ہدیان مانند پس بر با صفت این اوصاف را از خود دفع توان کرد چنانکہ بتوجہ موعظ
 معاصی از اوصاف ظاہر است و اخلاق از اوصاف باطنی و ہم عزیز می عرض کرد کہ با خیر
 و اکیس پندہ است فرمودہ و نہ کہ از شیخ ابو علی سیاح نقل است کہ گفت من نفسی البصورت فوج
 ہام کہ مویزش گرفتہ ہر دو نتیجہ ہستم و قعد ہلاک وی کردم گفت یا ابا علی خود را مرنجان کہ مرنجان
 ہام تو کہ کہ خوانی کردی از خواجہ علی محمد نوری نقل است کہ گفت روزی نفس البصورت رو باہر
 غلوئی ہر ہر آمدہ ہستم و این نفس است و زیر پا انگندم و لکد مال میگردم او بزرگتر و قوی تر ہستند
 تو ہر چیز ہر خم و رنج ہلاک میشود و تو زیادہ ہیشوی گفت از انچہ آفرینش من بازگونہ است انچہ
 تو و با آنست راحت من است و شیخ ابو القاسم گمر گمانی قواس سر و گفت من و علی البصورت
 من دودہ ام گفتم تو کیستی گفت من ہلاک نما فلان ام و نجات دوستانم کہ اگر من با ایشان ہستم
 و جوہ من آفت است ایشان بیباکی خود غرور شوند و با فعال خود معجب شوند غرور من ابرو ہر
 میل است برینکہ نفس عین است نہ صفت زوی یا اوصاف وی را می بیند پس شناخت
 یا صفت بدست توان آورد این باوید و شواربہ لفظی و معنایت حق و ساید و لستہ
 فی نزلت کہ بعدہ این شعر خواند شعر ہر یک از خدمت روشندان ہر دو
 حق مولوی روم میفرماید نفس تو ہر احوال و ہر امور است ہر احوال یعنی ہر چیز
 بنی یک چشم و آن چشم فلانہ است نہ چشم باطن کہ آن را بصیرت گویند بہر کیفیت
 فساد نفس است و بس
 غلب چیل و بیچم و نگاہداشتن نفس و علاج و معرفت اخلاق آن

و اصل فریاد و بدی است چنانچه در قرآن مجید بول حضرت یوسف علیه السلام است که و انفسی
 انفسی لاماراة بالسوء و بهر گاه که پیغمبر از نفس خود چنین خبر دهند دیگر بر آنکه از نفس
 خود خبری باشد پس از اخلاق نفس است صفات ذمیه یعنی بخل و کبر و عجب و ریاء و حسد و بی رحمی و دروغ
 و غیره از این دست و دستی مال و دوستی جاه و علاج این مرضها جز بخلاف نفس نیست مثلاً اگر نفس را خوش
 خوردن تا که برهنند و آن خوردنی را بکس دیگری دهد و اگر لباس لطیف و خوش آید از آن بکس دیگری دهد
 و اگر گرفتارش خوش آید خاموشی اختیار کند و اگر خاموشی خوش آید بگفتار آید و اگر میدارد
 خوش آید بکسپد و اگر خوش آید بیدار باشد بچین بسیار است هر دو را باید که راه های نفس شنید
 هر دو را که بکس از آن طرف باز آید و برخلاف آن کند و لفظ نفس مشتک است مبیان معانی
 یک است که نفس اصحی است بمعنی جامع را از قوت غلبت شهوت و غیره و در مبیان معنی
 این معنی میگویند و بند که نفس اصلی خواهند که آن جامع است اجزاء صفات مذموم را پس
 چنانچه در حدیث آمده که نفس کارزار کردن با و سه و شکستن و ازین سبب است که مجاهد
 در حدیثی شایده میگوید تا مرید بکنفس بود مبتلا است دلیل است که راه حق بناخته همواره
 باید کوشید که هوای نفس پست شود و راه حق مبیا گردد ازین اشارتست که پیغمبر فرمود و اعبدنی
 نفسک التي بین جنبیک اول چیزیکه بر بنده بعد معرفت حق واجب است آنست که نفس را بشناسد
 و از اخلاقش خبردار شود و در یافتنش معلوم نماید معرفتش آنست بهر بدی که میل پیدا آید آنرا از فساد
 و از آن طرف باز آید و هرگز رغبت نفس سوامی طرف شر و فساد نخواهد بود و در واقع این معنی است
 از حدیثی که در حدیث آمده که فرمودند که آنست که در کتب ایشان باید دید پس اول فنای نفس در ذرات
 و در حقیقت و از اخلاق نفس است حب دنیا و حب نساء و حقد کبر بخل و غلبت
 کبر و غیره پس در علم ظاهر یا اهل طمع قلت رحم نظر در حبیب خلق عداوت و رعونت
 و غیره از این معنی است و غیره و برخلاف آن اخلاق حمیده است مثل علم و حیا و رعا
 و غیره و از این معنی است که در حدیث آمده که در هر دو وجه و در هر دو وجه

غیرہ انہم اخلاق ضمیمہ و حمیدہ را در کتاب منہاج العابدین کیسای سعادت و حیا العلو و عمل
 شرح و بسط است خواجہ عبدالحق غجدوانی در رباعی میفرماید خواہی کہ شود دل تو چون
 وہ چیز برون کن از در کھن سینہ بہ حرص و امل و غصب و دغ و فحبت بہ نخل و حسد و کبر و
 ریاد و کینہ بہ و دیگرے گوید نفس نتوان گشت الا با سہ چیز بہ با تو گویم یاد گیر شایع
 خنجر خاموشی و شمشیر جوع بہ نیزہ تنہائی و ترک ہجوم بہ ہرگز انہو دیر این سہ سلاح بہ نفس او
 ہرگز نیاید بر صلاح بہ و در مثنوی مولوی روم است سہ آن یکی از خشم ماوراء البکشت ہم
 بزخم خنجر ہم زخم مشت بہ پس یکے گفتش کہ از بد گوہری بہ یاد تاوردی تو حق ماوردی بہ ہی چرا
 کشتی و را امی زشت خوبہ اسے نگوی و سہ چه کرد آخر تو بہ گفت کاری کرد کان مار و لیست بہ
 کشتش کان خاک سہ لیست بہ گفت آن کس را بکشت امی محشم بہ گفت پس ہر روز
 مردے را کشم بہ کشم او ستم از خونہای خلق بد نامی او برم بہ است از نامی خلق بہ
 نفس تست آن ماوردی نامیت بہ کہ فسا و اوست در ہر نامیت بہ ہین بکشت او را کہ بہ آن
 ہتی بہ ہر دے قصد غریبے میکنی بہ از وسے این دنیا ی خوش بر تست تنگ بہ از پی او
 خاق و با خلق جنگ بہ نفس کشتی باز رشتی ز اعتذار بہ کس ترا دشمن نامند در و پار بہ اینجا ماور
 کشتن مراد از نفس کشتن است کہ اسم انجبات است و بس و در کشت محبوب است کہ ذوالنون
 مصری گفت یکی را دیدم کہ در ہوا می پر و گفتم این درجہ سچہ یافتی گفت قدم بر ہوا ہنسا دم تا
 در ہوا شدم و ہم درین کتاب است کہ با ہوا آشنا بود از خدا ہدا بود و ہر کہ از ہوا بریدہ
 باشد با خدا آرمیدہ باشد بدانکہ حق تعالی از خلق طلب می کند فرمان برداری نہ
 شاعرانی خود و نفس کا تو سزا بد کہ خلق سچہ تا بعد از ہر شاخوان من باشد حال آنکہ این ہنمت
 حق است نہ ہنمت بند و نہ ہنمی کہ فرعون خود را کسی دید و این عدالت مہر و ہنمت
 تصور کرد پس انار بلکہ الاعلی گفتن گرفت لیکن گمان بہر کہ انہم مدعا است کہ ہر
 و در نفس ہن و تو نیست بلکہ در ہمہ نفسما این عدالت است و ہنہ نفسہا را ہنم و ہنمت

اما او آشکارا گفت انار بکم الا علی از ہر آنکہ اور اخوت کشتن نہ ہو کہ وہ می باو شاہ بود و پیر
از ہمہ و نفسہای مای ترسند اگر آشکارا گویند چنانکہ وہی گفت مردم بکشند مای بر او
نفس جز خدا کسے در نیابد اگر طرفہ بعین با دعوی مسلمانان نفس اوست وہی و ہر ادش سا
زنار بر بند دو ہزار بت پیش بند اگر صد ہزار سال مر نفس را کہ کنی یکبار کہ بر سر او قدم نہی
ہمہ سلامت بر زمین زند پس باید کہ ویرا بھیج وجہ خیر ندانی و از وی ایمین نباشی و چون
مسلمانان کند و از خود پاکی نماید اورا استوار نداری و بغرور و سے مغرور نگردی تا اورا امتحان
کنی چنانکہ سلیمان پیغمبر علیہ السلام با وجود عصمت و تاج نبوت امتحان کردہ است کہ منقول است
چون نفس سلیمان پیغمبر علیہ السلام دعوی طہارت کرد و از خود پاکی نمود بروعی گمان بد برد باور
نداشت تا اورا امتحان نکرد و خواستن ملک دنیا و پادشاہی کہ نہایت مراد نفس و روینا
و پادشاہیت اسے ہر اور بزرگان از دست نفس کافر صحت خوردہ اند و از مکر و خدای
اوست از خود و کار خود شستہ اند و خود را بملکت سپردہ اند و بہ بت فائدہ آردہ اند
از دست نفس کافر بودہ است **۵** ازین کافر کہ مار و رنہا د است بد مسلمان در جہان کہ
فتا و است بند بچین ست قول حضرت شرف الدین سجی منیری در کتاب المجالس -
مطلب چہل و ششم در بیان اقسام ریاضات کہ در مجمع الفوائد نوشتہ امہ
اقسام ریاضات دہ ترک است و با ہر ترکی طلبی اول ترک دنیا و طلب آخرت دوم ترک
ہوای نفس است و طلب صفای دل تو م ترک محبت نامناسب و طلب خلوت و عبادت
چہارم ترک سخن لایعنی و طلب معارف ربانی پنجم ترک زیادت از آنچه باید و طلب بیداری
ظاہر و باطن ششم ترک خوردن فحول و طلب غذای روحانی سہم ترک راحت و
طلب محنت و بلیت و صبر کردن بران ہشتم ترک تقلید و طلب تحقیق نہم ترک ناز و طلب
نیاز مندی دہم ترک شہرت و عزت و طلب فحول و ذلت پس قائلین این سہبت ششم
این مراتب در صورت دہ رشتہ بطورے پیوند و رشتہ اول در میان ترک دنیا کہ

مگاہ ہواست پس پرہیز و دور شو از دنیا کہ عاملت او جز شو و لعب نیست کہ و ما حیوایہ
 دنیا الاستماع الغرور و لعب و لہو عاشق و از این زندان بر آو متاع این را برسگان
 دن بہت بگذار و گرنہ پیشیان خواہی شد رشحہ و سوم در مخالفت نفس ہوا بدانکہ نفس
 برین دشمنان است اعدی عدوک نفسک الی بین جنییک بدترین از انست کہ ہر و
 باومی نکوئی کنی دوست گرد و دیگر نفس تو چند انکہ باومی مدار کنی و بمتالبت ہوا سے و
 رومی با حق مخالفت ہمیش گیر و ما و ام کہ او قویست دل ضعیفست رشحہ سوم در ترک
 محبت ناصبر و فواید عزالت بدان کہ اصل عزالت معزول گردانیدن حواس است از طرف
 بر محسوسات کہ بہ محنت کہ بر روح میرسد بواسطہ صفات نفسست کہ از روزہ حواس
 برمی آید و روح را تیرہ میسازد از اعلیٰ علیین قربت با سفل السافلین طبیعت می اندازد پس
 ساکت از عزالت چارہ نباشد تا بدان سبب معزول گرداند حواس را از ادراک محسوسات
 این بجای پرہیز است کہ بدولت و می مشاہدہ منگیات شود رشحہ چهارم در ترک لایمی
 بدانکہ نزد کابز تحقیق انجامیدہ کہ صحت ہم مورث معرفت الہیہ و ہم جاوہ شناخت اشیاست
 پس لازم باید داشت کہ من صحت بنحی و من حسن کلام المرکز کہ مال الہینیہ رشحہ پنجم در ترک
 نتیجہ بیداری بدانکہ بیداری و عقل فیوض نامتناہی بود کہ گفتہ اند کہ سبب حکمہ بیداری است
 چنانکہ وقتی کرد او و علیہ السلام کہ سبب من اوعی محبتے فاو جن اللیل نامیدناہ انہ ان صریب
 بحسب غایبہ جیبہ دوستان را با خواب چو کار رشحہ ششم در ترک خوردن کھوی طلب
 غذای روحانی بدانکہ مجموع طعام الانبیاء و سرایہ اکثر یاغانات اولست بہ سبب روح جنونی
 دست و ہدو شیطان متفرق گرد و باطل علاح درویشان آرزاسورت از نفس کہ در رشحہ ششم
 در ترک راحت و تحمل بلا بدانکہ صبر پاک کنندہ نفس است از جمیع الوث و کہ
 و دل از تعلقات صغانی گرد و تا اورا مشاہدہ رومی و ہد و ما عابرک لا ہا و ہد و ما عابرک
 و ہدایت ترک رویت اعمال باشد و در نہایت ترک دعا و سے و اعتراضات

در ترک تقلید و طلب تحقیق بدانکه تقلید درین راه آفتی است بزرگ باید که آنچه از مسدود
 شرع شنیده آید از ریاضت و مجاهده تحقیق آن جوید و تقلید محض عین تحقیق نیست
 و شیخ شمس در ترک نماز و طلب نیاز بدانکه نیاز مفتاح مرادات است پس سالک را
 باید که طریق نیاز مندی سپرد و احتیاجات خود را در حضرت غنی حقیقی عن نماید و در تیر
 حوائج رجوع بدو نماید و اعتماد کلی بر کرم او کند او عولی استجب الهم شعر اینست رشح و شحم
 در ترک شہرت و طلب معمولی بدانکه منفرت شہرت و تعظیم و شستن خلق بر کسی را زیاد
 از آن رسد که شرح توان کرد و کترین چیز یک از تو الی الذی عجیب است که موثرین او
 و نامم است و سبب این ابیسی آن ابیسی سالک را باید که نظر از خلق بردارد و در تعظیم
 و تعریف ایشان در نظر و دیگر بزرگان ایشان و بزاویہ معمول جاگیرد که الشہرة آفت
 و معمولی را حقه آفتی بدانکه محققان ریاضت از هر اولیای با نزهه مسئله اختیار کرده
 هر که برین کار کند هر هزار مسئله ریاضت عملی که ویکی آنکه برگرشنگی و تشنگی طعام و
 نخورد و دووم بر از از ششم نماید و دووم بر ششم بنیاد کند و بیروتی نماید چهارم از ناشنود
 و ناویدہ خورا و در انداز و نیم بر پیشی که باشد از سخن حق باز نماید ششم بر عجبی نخواست
 ہفتم بر دروسے نالد ششم بر منشی و سببہ جزع کند ششم ہفتے ناز و نہ انبار
 و ششم ہرج کسے منور نباشد یا از دویم طعام ہر کسے نخورد و از دویم ہر کار کسے نخورد
 نگوید سیزدہم با بیچکس مزاج کند چہارم ہم ہر چہ پسندیدہ حق باشد تن و در و بد پانز
 از احوال و افعال ناممورہ دور باشد اگر ہر شبانہ روز برین ہفتہ است نماید و موافق
 کشاید نفس لوامہ گردد و ملوہ مطہر شود و از جملہ موصلاں گردد و همچنین سہ
 در شہا کل اتقیا از رسالہ امام عداوی دیگر باید دانست کہ نشان مکر الہی باینکہ دو
 یکے طاعت بیلا و شہادہ دوم اصرار بر گناہیے تو بہ سوم بستہ شدن در و عاچار
 بستہ شدن در اجابت پنجم علم بے عمل ششم حکمت بے نیت ہفتم صحبت نیکان

پیشانی ہشتم صحبت بدان بارغبت نسیم نضرع بی لقیقین دہم بندہ را با و باز گذار شستن و این
از ہمہ بدتر است انتہی —

مطلب پہل و ہفتیم در معرفت خواطر بدان کہ بعضی مشایخ گفتہ اند کہ خاطر از چہا رہ
دو جہہ ہو یا از رحمان یا از ملک یا از نفس یا از شیطان پس خاطر رحمانے تنبیہ بود مرطالب با
و آن بے سببہ در دل در آید و جاذب دل گردد بحق و خاطر ملکی بر طاعت و عبادت متوجہ
و مہج و محرک باشد مرید را و جاذب دل بعالم علوی و امور اخروی و بعضی خاطر روحانی را
تیز اشبات کردہ اند و علامت آن طمانیت است بے اعتراض درونی و فروت میان
خاطر ملکی و روحی و دقیق باشد اما سر و محمودات خود اند و خاطر نفسانی داعی باشد شہوات
و بران مطالبہت کند و جاذب دل گردد و پیغم و آرائش دنیا و خاطر شیطانے مزین آرایندہ
مہینہ باشد و جاذب دل بقدر حسد و غیر آن از مذمومات و محرک دل گردد و بعالم
سفلی بر جمیع روندگان لازم است شناخت این خاطر چہ شناخت آن موجب سعادت باشد
و نا شناخت آن موجب ہلاکت بقبول عبادت را اخلاص شرط است و اخلاص بے
شناخت این خواطر مسلم نمیشود چون داعیہ بر باطن مستولی شود اگر آن از قبیل حقانی یا روحانی
بود بران عمل باید کرد و اخلاص دران باید کرد و اگر آن داعیہ نفسانی یا شیطانے باشد
ازان دور باید بود کہ عمل آن باطل باشد و بعضی گفتہ اند انچہ در دل فرو آید از خواطر
محمودہ بے اتمہ ان عملی از بندہ آن را وار دگویند آن از قبیل خواطر باشد کہ از وار دت
باشد و وار د گاہ از حق بود و گاہ از علم پس وار دات اعم بود از خواطر برای آنکہ خاطر رحمانے
نوعی از خطاب باہر انچہ متضمن معنی خطاب و وار دات را اختصاص بران نیست و علامت

خواطر الحق ان لطیف القلب و النفس الجوارح عندہ ولا یعرض علیہ احد کائنات
یستسلم یسترسل و یطلق من ترود و لشک و الریب طریقی نفس و ساوس آنکہ اگر ناری
تشنویش و بد با حصار و خیال حضرت مرشد امید است کہ من دفع شود و الا باید کہ نہ نیست

بقوت زنده چنانکه از دماغ چیز برمی آید کما جارنی الحدیث والادول را بازبان موافق گرداند
و نیز کما بفعال بدل شعول شو و در دفع وساوس این ذکر را اثر سے تمام است و باید دانست
که آنچه در باطن گذرد و چهار درجه دارد و از آن دو بی اختیار بود و از آن موافقه نبود و با اختیار بود
و در آن موافقه شود و آن دو اول را حدیث نفس و میل طبع گویند و آن بدست وی نباشد و
آن دو که در اختیار است آن بود که دل حکم کند که آن کردنی است و قصد کند بگردن آن کار
برین برود و مانع بود اگر چه نگیرد و معنی آنکه برود مانع بود و آنست که دل وی صفتی گرفت که از
حضرت است و در افتاد و این شقاوت است چه سعادت دل در دست که وی خود را
از دنیا و غیر خدا بخیالی بیار و در وی دل تمام خواست وی گردد و علامت وی آنست
که روزی بهر چه آید و وی بآن چیز نزو یک و محکم شود و اگر خواست و قصد بکند بدینا و آنچه
تعلق بومی داشته باشد علاقه وی بدینا محکم تر شود و از آنچه بایست اوست دور تر شود
و هر خاطر سے که از اندیشه غیر بر دل موعده گذرد و مجابی باشد واقعی و بآن مقدار که آن خاطر
بر سر موعده گذرد و وی از حقیقت توحید محجوب باشد و قول حضرت حجه الاسلام است
هر گاه که خواهی خاطر خیر را از خاطر شر بدانی بیکه از چهار ترازو بر سنجی یکے ترازوی شرع اگر
از آن جنس در شرع یا بی خیر بود و اگر بر ضد شرع باشد شرع بود و اگر باین میزان مفهوم نگردد
بر اقتداء عرض کند اگر در گردن این خاطر اقتداء است بصالحان خیر است و اگر بر بند این اقتداء
یا بی شرست و اگر باین میزان نیز معلوم نشود بر نفس و بر موعده عرض کن اگر نفس از و تنفس بود
نفسی که بطبع تعلق دارد بر ترس و وحشت بدانکه خیر است و اگر نفس را بر و مائل بینی
میل طبیعی و جلی نه میل رجا بخدای سبحانه خاطر شر بود زیرا که فرمایند است به بدی
در جاست خود بخیر میل نکند نیست میزان چهار گانه که بر آن خاطر خیر از خاطر شر فرق بکنی
بگذافی تحقیقات محمد یار ساو شیخ عبد الحق محدث و طوسی در شرح مشکوٰۃ مینویسد که
آنچه در نفس یکا یک افتاد بی اختیار آنرا هو جس نامند عفو است از همه است با رحمت

عدم اختیار و چون ورود افتاد و باقی ماند و در ساختن سینه جلالان کرد آنرا تا خاطر خوانند و تقسیم
 هم عفو است ازین است و این فضل از رحمت مخصوص است با ایشان به قیاس سهو و نسیان
 که آن نیز مرفوع است ازین است و به از جلالان چون محبت و لذت آن پیدا شد و خواهش
 بمصوب آن محصول بدان جاذب گشت آنرا هم گویند این است از نیز برین موافقت
 و تا در عمل نیاند در نامه اعمال ننویسند بلکه اگر وقت کرد و پست برآید و داشت نفس حسنه را در برابر
 آن می نویسند و اینها قسمی دیگر است که نام آن عزم است و آن قرار دادن نفس است بر معصیت
 و بعد و عزم بر آن چنانکه از جانب وی هیچ مانعی نیست جز آنکه در خارج اسباب آن معصیت
 و اگر هم با کرد و میکند البته برین قسم موافقت است چه این قسم از اعمال قلب است چنانکه
 عقائد و اخلاق و سیمه بنده ما خود است بر اعمال قلب چنانکه بر اعمال جوارح اما باید دانست
 که عزم معصیت عین آن معصیت نیست که بران عزم دارد و مثلاً عزم زنا معصیت است
 و بنده بران ما خود و لیکن زنا نیست موافقت بران مثل موافقت زنا نه بلکه در حد ذات خود
 معصیت است فرود تر از پایه زنا استی -

مطلب چهل و هشتم در بیان خطر و هو اجس و فرق میان یکدیگر و دفع
 و نشی آنها و صلوة القلب بر ابر و دفع آن بدانکه در خبر است فی

قلب نبی آدم لمتان لمة للملک و لمة للشیطان پس معنی لمة حرکت دل است
 بخیر و شر قول خدمت خواب است اول خطر است یعنی در دل چیزی بگذرد
 بعد از آن عزمیت است یعنی دل بران نهد که بکند بعد از آن فعل است یعنی آن عزمیت
 بفعل متحرک گرداند و در رساله شیخ جبیل میگوید خطر چهار اند نفسانی شیطان و ملکی
 خطر نفسانی بر شهوت مباح باشد ولی در طاعت و عبادت کردن کرانی

بمورد ذکر دفع شود خطر شیطان بر معاصی باعث بود و تواند بود بر عبادت
 از موجب بعد و عقاب باشد غیبت کند چنانچه خطر است و ملکی مشبه شود و توان شیخ زین الدین

پیر سریدے را گفت کار تو از آنها گذشت بہت کہ شیطان با تو از راه فریب پس در آمد و در راه
 خیر باقیست و اگر مردم یک خطرہ شیطان فی دفع گرداند خطرہ ملکی بر طاعت و عبادت و
 صوم و صلوة و خیرات ترغیب تحریر نماید و از ان سکونت و طمانینت پیدا آید خطرہ
 الهامی آنکہ مردم را بیدار کند و بیاگانند کہ این خطرہ شرست و این خطرہ خیر است و ازین
 پروو باز آرد و چہ خطرہ خیر ہم غیریت و عجابست اتفاق محققان است کہ سالک را در پیش
 ہر چہ خطرہ مذکور نفی باید کرد و بہت آنکہ مبتدی سلوک قوت معرفت و فرق ہر یکے ندارند
 مگر آنکہ شیخے کامل و مکمل بر سر باشد کہ او یقین تعلیم کند و بعضے مشائخ فرمودہ اند کہ خطرہ
 شیخے و قلبی و روحی ہم است فاما تیغ این چہار است و این چہار ہل اند در رسالہ غریب میگوید
 آغاز خطرہ خطرہ از موثر آدم بود چون موثر آدم را بر عرش نظر افتاد صورت حضرت رسالت پناہ
 معاینہ کردہ مناجات کرد و الہی این کدام بندہ است کہ عرش نور او منور شد فرمان برامی
 این یکی از فرزندان تو خواهد بود و ترا بدوستی این بندہ پیدا آورد و ام آنروز کہ ترا زلتی پیشتر
 تو این را بحضرت شہنشاہ آری مازلت تو ہشتم و باز در بہشت در آرم موثر آدم را خطرہ آن در
 علی گذشت کہ از و عامی پیدا فرزندان را نجات باشد این عجب کہ از و عامی فرزند پیدا شد
 موثر جبرئیل را فرمان شد این خطرہ از دل آدم بیرون آرا ز بھی از ان خطرہ گندم آفریدہ شد
 کہ سبب زلت آدم بود و بھی از ان در دل جملہ فرزندان تعبیه کن تا سبب مسیل سماوی
 ایشان شود در رسالہ شیخ جبرئیل میگوید نیز و یک سلمان ان عزالت گزین و خلوتیان
 کہ شہ نشین در خلوت بزرگترین کار ہائقی خواطر و ہوا جس است عام و خاص درین وقت
 کہ رفتار اند کہ یک دو گانہ بخطرہ حکایت کردن نفس از گذشتہ و آیندہ بادل طریق افساد
 کہ چنین گنہم و گروم و شنیدم و ہوا جس نمی توانند گذار و و این اندہ نجات کہ ہمہ را بی نظا
 جان و بے گفتار و بے اندیشہ مصالح دنیاوی مکن نیست و نفس برین سالہا عاید
 و خو گرفتہ است و خطے کامل حاصل کردہ در تنجیایینے و مانع ازین جنس ثابت شدہ و بے

فقط یا مانده و هر ساعت مردم را از آن یاد میدهند چنانچه مردم بظاہر در نماز است
 وطن و گفتگو و جست و جوی کارهای دنیاوی فرقی میان خطر و خواطر در
 وقت التلوی آورده است خواطر رسل اللہ الی العبد خطر حرکت دل است از خیر و شر
 خواطر رسولان خدا اند جانب بنده در عوارض میگوید و القصد بها فریفته گان خواطر
 بی اصل فلا یصح لعقل الا بجمتها افسار علم ذلک فرغنا و هو طلب علم الباطن و هو ما یزاد و به
 بعد یقیناً در رساله گزیده میگوید خواطر خطاب حق است که بدل بنده میرسد یعنی کاتب
 عظیم و عظیم و خاطر آنکه بواسطه فرشته بود نه خطاب حق قول شیخ زین الدین است پیشتر
 اباید که اگر خطر دنیا در دل گذرد و منو کن و اگر خطر عقبی بود غسل کن چه دنیا فانی است
 و منو بنده است فاما عقبی باقی است غسل واجب است قول محقق خطر حادث است
 و ضو آن حادث نفی کردن آن خطر بود و اگر همین نفی را کسی اثبات تواند کرد کاری پس
 عظیم باشد اگر اهل معرفت را خطر غیر در دل گذرد و در غسل و بدام با نصیحه از عوام
 و خواص خطر و هو جس و انوار میشدند فاما عوام است حضرت رسالت بنا و صلی اللہ
 علیہ وسلم ما خود نیست و لیکن وقت ایشان در طاعت و عبادت شادمانی میشود و اولاد
 نیابد در ترجمه عوارض میگوید معنی خطر گذشته غیر و شر در دل است و معنی هو جس همیشه
 کردن نفس با دل است از لذات گذشته و آینده بر طریق افسانه که انجمنین خواهم کرد و
 خواهم شنید و آنچه بودن شنیدن و خواهم شنید طریق نفی کردن خطر و هو جس
 قول محقق اگر خواهد خطر و هو جس دفع شود باید که طعام و آب برزیت شومات و هوای
 نفس بخورد هر گاه که شتهای سخت غلبه کند بر عبادت و طاعت و قیام نفس غلبه
 چون استقامت شود خطر و هو جس دفع گردد و طریق دیگر در نفی خطر و شیخ زین الدین
 فرمودند هر که ذکر و دعا بخواند و نماز کند و عمل حق کند و شکر و هوای
 بکل دفع شود و دیگر اگر روزه ماه دل را خطر رومی بدد و خطر شرفی اعمال

سوی حق تعالی پناہ و عجز کند و از عنایت او استبداد واجب بیند و اگر خطر ویر باشد در حال
 بفعل مقرون گرداند نفس سجدت و بر تاختنند و انحراف از طریق دیگر برای نفی خطر و دفع هوا جس
 چهار رکعت نماز و اقل بیست دفع خطر و هوا جس بگزارد و از حق تعالی استغاثه نمودن بالدرام
 سخت مؤثر است و در هر رکعتی چهار قل بخواند و در آخر بعد تمام هفتار بار یا ای یا قیوم
 چرتک استغیث گوید و در رساله شیخ علی بهاری میگوید نیت صلوة القلب برای دفع خطر و بیست و یک
 اودی گفته بود یک لکریم الباقی لا اله الا انت الباقی اقمه لکر قرآة و کوح و سجود بتامل کند و سه مرتبه بخواند و
 سلام سوی قبله و در اثر بسیار است و دیگر بار که در نماز و غیر آن خطر و هوا جس غلبه کند کلمه طیبه گوید مستغفر
 و کاره کرد و بحق گریزد و امید است باز خطر و هوا جس مزاحمت ننماید و اگر نه در ویر یا پای
 خطر و بلا یا می هوا جس غرق شود در مرصا و اعبا و میگوید هر چیز که در خاطر آید از نیک و بد
 بلا اله الا انت نفی کند برین معنی که فیخو ا هم الا خذ ا تا دل از نقوش نیک و بد خالی باشد
 نقوش غیب از مشاهدات و علوم من لدنی معانته نگردد و قابلیت تجلیات ربانی است
 و دیگر تفسیر است صورت انخماس یا نذیل است برگردون مردم شسته و فرطوم در آن روز
 دل آدمی را می کند از آن کمیدن هزار و سوسه و هوا جس پیدا می آید چون معنویتین بخواند
 از کمیدن باز ماند و سوسه دفع شود در رساله رموز الوالهمین میگوید بر جمهور قلوب
 بزرگان قهر و لطف نازل است اگر سالک همه وقت هر یک ازین یاس دارد که قهر
 نازل شد یا لطف خطر و دفع شود طول شیخ جبرئیل متعبدان صرفت و سالکان مبتدیان
 و علمای ظاهر از تاضی و سفتی ازین اسرار رحمانی و عنایت یزدانی بے بهره و محروم و بجز
 و مجور اند و خطر و هوا جس را شناسند و دفع و نفی آن ندانند و بدان سپروازند چون سیر
 این معنی اولیک خلقو للجنة و للباسته قوم آفرین ندانند ایشان را معذور باید داشت که
 و فقیر از والد خود شنیده است که اگر خدا طرد و دفع شوند بدانند و بفهمد که نیم اولیست و نیز
 عملی دیگر رسیده است که فکر لای باغ و اردو که برای سد خاطر مفید است و پس

مطلب چهل و نهم در تفصیلت ذکر خفی و خفی طریق آن که از معمولات مشایخ است
 بدان که در خبر است که ذکر خدا نشان ایمان است و بیزار می از نفاق و عمارت است از
 شیطان و پناهیست از آتش و زخ و هم در خبر است فاضلتی در ذکر با آهسته گفتن است
 و در خبر است که سخت ترین کارهاست ذکر خدا در هر حال که باشد و آسان گرفتن
 بر برادر مومن از زنجها و انصاف دادن از نفس خود و هم در خبر است که حق تعالی
 فرمود من باینده خوشترم چون مرا یاد کند و در لب خود در ذکر من بجنباند و هم در خبر است
 که ذکر کردن خدا با مداومت شبانگاه فاضلتی است از بیخ زدن در راه خدا و هم در خبر است
 که یاد کنید خدا را بد ذکر خفی و هم در خبر است که فاضلتی در بندگان نزد خدا کسی است
 که خدا را بسیار یاد کند و بهترین ذکر ذکر خفی است همچنین است در لب الاخبار و در شیخ است
 است که مولانا محمد روحی که از اصحاب مولانا سعد الدین قدس سره است که در ذریع
 حضرت مولانا بجزه من در آمدند و معنی بر کنار طاق دیدند فرمودند این چه کتاب است
 گفتیم مصحف مجید فرمود اینها علامت بیگاریست یعنی سبدمی را باید در بدایت سلوک
 بطریق نفی و اثبات مشغول شود و تلاوت قرآن کار متوسطان است و نماز گزار و ن کار
 مستبسان اهل بدایت با هم عبادت نفی و اثبات است پس تفصیلت ذکر خفی که در
 طریقه ذکر خفی و حلی که مشایخ آن وضع کرده اند باید در بدایت پس طریق ذکر در هر حال
 بطریقی دیگر است و در خاندان نقشبندی ذکر خفی معمول است طریقی در رساله
 مختصره مولوی جامی مسطور است بدین نوع یعنی بسم الله الرحمن الرحیم و در هر نشانی
 می برد در یکت آرد بدین عمده گرامی بنسارت گذارد و اتم همه جا با همه کس در همه کار
 سیدار نهان دیده دل جانب یار بد بدان افناک الله تعالی عنک و انما
 حاصل طریق بزرگواران خواجدها و الدین نقشبندی و خلفای ایشان قدس است
 در همه ایام تقوی و در بیعت آن بقرائت صلیح رضوان الله تعالی علیهم

و اتیان بمل صالح و اتباع بسنن ما توره و اجتناب از محذورات و مکروہات دوام حضور است
 مع التذیبانہ فی سائر الاوقات من غیر فترۃ و کثرت و این حضور چون بلکہ نفس ساکن
 و ملک می شود مشاهده خوانند و طریق وصول بدین دولت بر سه گونه است اول طریق ذکر
 است کہ بحضور قلب کلمہ لا اله الا اللہ تکرار کند و در ظرف نفس جمیع محدثات را بنظر حدوث
 و فنا مشاهده نماید و در طرف اثبات وجود معبود حقیقی را بنظر قدم و اقامت ملاحظہ نماید و در وقت
 تکرار کلمہ زبان را بکلام چسپانید و بدل عنوبرے کہ متعلق دل حقیقی است متوجہ کرد و در وقت
 نفس خود را در درون کشد و بقوت تمام بگوید برو جیکہ اثر آن بر دل رسد و از آن متاثر گردد
 و بے آنکہ اثر و سہ بر ظاہر پیدا آید اگر کسی بالفرض پہلوی او شسته باشد از دوسہ
 آگاہ نشود و جمیع اوقات را مستغرق این ذکر گرداند و هیچ شغل از آن باز نماند چہ در وقت
 و چہ در شستن و در گفتن و چہ در شنیدن و چہ در خاستن و چہ در نختن اگر بواسطہ بعضی
 اشغال درین تکرار فتور سے واقع شود میباید کہ چشم دل سے بران باشد با لکھنا
 غافل نشود و اگر پیش از صبح بیدار شود در تکرار این کلمہ مبالغہ نماید امید است کہ تا
 مشاء اثر آن برسد و شک نیست کہ چون بدین تکرار موافقت نماید در بعضی اوقات
 اور کیفیت بخود سے و سہ شعوری کہ مقدمہ جذب است حاصل نماید و امید
 کہ خود و بدان مقدار یک تواند اثر آن نگاہدار و چون اثر آن بر وی در نقصان آرد و تکرار
 باند آید چون کہ معنی مرۃ بعد از مرۃ سے جمعیل پیوند و امید است کہ درین بر ملک حاصل شود
 چون کبھی با فعل حال وی نباشد و حال و سہ مندرج در علم گردد و اما ہر گاہ کہ اندک
 توجہ کند چنان وی شوق تواند گشت و جس نفس را اگر مزاج بان وفا نکند کہ در یک
 نفس از وی سہ بار یا پنج بار تا بان مقدار کہ تواند کلمہ را تکرار کند در نفسی خود را و حصول نیست
 در کل تمام است و بدان طلاوت غظیم بران تشریب گردد و دوم طریق توجہ و مراقبہ
 کہ بعضی بچوں سے چھگون کہ از اسم مبارک اللہ مفہوم میگردد و بے توسط عبارت عزیزی

فارسی و غیر آن ملاحظه نماید و این معنی را نگاه بد اشتباهه جمیع قوای و مدارک متوجه قلب صنوبری
 گردد و در معنی بدایت نماید و زنگاهد اشتان تکلف کند تا آن زمان که تکلف از میان نبرد
 و چون این معنی پیش از تصرف جذب و در وجود سالک تعذیر تمام دارد و میثاید که معنی
 مقصود بصورت نور سید محیط جمیع موجودات علمی و عینی در برابر بصیرت بدار و بدان جمیع
 قوای مدارک متوجه قلب صنوبری گردد تا آن زمان که آن صورت از میان بر نبرد و مقصود
 بر آن مترتب گردد و سوم طریقه رابطه است به پیرایه که بمقام شاهده رسیده باشد تجلیات
 ذاتی متحقق گشته باشد و دیدار و به مقتضای هم الذین اواراوا ذکر آتش فایده دیگر و در
 صحبت و بی موجب هم پندار الله تعالی نتیجه صحبت نکور و بد پس چون دولت دیدار
 صحبت چنین عزیز است و بد و اثر آن در خود یا بد چند آنکه تواند از زنگاهد و اگر در آن
 حضور واقع شود باز بصحبت وی مراد است نماید و از برکت وی این معنی چه تواند از بجهت
 مره بعد از آن زمان که کیفیت مکه شود و اگر چه اینچنان مرد فایده باشد صورت وی را
 در دل نماید که در جمیع قوای ظاهری و باطنی متوجه قلب صنوبری گردد و هر خطر که در آید
 فعلی کند تا آن کیفیت نیست و بخود وی روی نماید و تکرار این معامله مکه گردد و در هر طریقی
 ربه میسر کند و بر زنگاهد است آنچه باشد که در صورت صحبت کند و از آن جهت
 تمام مشاهده و در هر دو طرف این دریا است صحبت نبرد و هر چه در این عالم است که در این
 است میثاید که یکی از این دو طریق که پیشتر از این ذکر شد است که در این میان در هر دو
 این مسئله است که توجه قلب صنوبری که در غرض آن است که در وقت خوابی تواند در
 خود بصورت روحانته خواهد بود و در آن وقت که در این عالم است که در این عالم است
 در این باب است که در این عالم است که در این عالم است که در این عالم است که در این عالم است
 در این عالم است که در این عالم است که در این عالم است که در این عالم است که در این عالم است
 در این عالم است که در این عالم است که در این عالم است که در این عالم است که در این عالم است

ملاحظہ فرمادو کہ راست کہ نتیجہ پیدا ہوا لازم نیست و می شاید کہ در اثنا می یکے ازین طریقہ ثلاثہ انوار
 و واقعات کہ دست و پادروے نمودن گیر و بیاید کہ از ان اعراض نمود و مقصود حقیقی شتغال
 و از سخنان حضرت خواجہ است قدس سرہ کہ واقعہ علامت قبول طاعات است و بس
 از واقعہ حاصل نیست **۱۰** چون غلام آفتاب ہمہ روز آفتاب گویم بہ شہم شب پرستم کہ حدیث
 خواب گویم بد میراید کہ حق تعالی توفیق این طریق را و امتحان کرد و اندام خود را بدان مشغول
 سازد و عام نکر و اندو بقدر امکان در انفعالی آن گوشہ و از محرم و نامحرم پنهان و از
 حضرت خواجہ پرسیدند کہ بنامی طریقہ شہادت فرمودند خلوت در انجمن بظاہر یا غلق بطن
 با حق سبحانہ **۱۱** از بیرون شواہد شناسا و بیرون بیگانہ باش بہ نخبین زیباروش کم
 می بود اندر جهان **۱۲** در کتب کتبات شریفہ خواب این طرز صورت افادہ
 است کہ از باب علم ز می شاید کہ بیاید کہ غیبی نمودن آن دستور سازد و از نظر خلق دور اندازد
 و دیگر می باید کہ از نسبت نمودن خواب با محبت جماعتی کہ از نور ایمان دور
 و بطلت طبیعی مسرور اند و عجزی غیبی نشانی نور چشمی گفتند و در لباس او عیسی علم بظاہر
 عجز و کزانی و عزیزی و تکراری گذرانند انشاء اللہ و جمیع مسلمین من خبث عقاب و شرکات
 از ان با عیسی از کی غالی حضرت **۱۳** بدست قدس سرہ با عیسی با ہر کشتی فرشتہ
 و شہدیت بہ و از تو زمین رحمت آید و کلمت **۱۴** از ہزار جمعیتش گریزان میباش بہ ورنہ
 بلند و در میزان سحلت **۱۵** امثال این سخنان گفتن و نوشتن طریقہ فتنہ شود اما چون از خواب
 راستی اطلاع بشام فوق رسید باعث نمرود قمر بر این سمانی شد کہ با عیسی با این ہمہ
 بیرون رفتی و کلمت **۱۶** در زمانہ و بنا **۱۷** در ایام نشان ز گنج مقصد و تراہ **۱۸**
 فرستیدیم تو شاید برسی بود حق تعالی **۱۹** ان شاء اللہ و نہایت نگاہار و مینہ و کرمہ انہی
 این طریقہ **۲۰** خاندان نقشبندیہ بود کہ نقل آید کہ کنون طریق دیگر کہ معمول خاندان قادریہ بودند
 و خیرہ است می نگارم بدرا نگہ و اگر باید کہ رضو کنند و پارچہ پاک پوشد و بجای پاک **۲۱**

شاید از وقت فجر تا طلوع آفتاب بعد عصر تا غروب و بین العشاءین دیار و قنیه غیر آید و در یک
بعضی بعد وضو و رکعت بنیت صفای قلب بخواند در هر یک فاتحه و اخلاص بخواند و اگر در هر دو
درین نماز از قرآن و غیره تسبیحات خواندنی است و در آن بخواند پس و تقبل شدسته سه بار
در و سه بار کلمه تجوید و یکبار آیته فان تو لو نقل حسبی الله تا آخر بخواند بعد سه بار بگوید

اللهم انت ربی لا اله الا انت تملقننی و انما عبدک انما علی عهدک و عهدک یا سیدنا محمد انما عبدک

بن مشرف صنعت ابو رکعت ستمتک علی و ابو ربذنی فاعظم لی فانه لا ینفرد الذنوب لاله انت

بعد سه بار بگوید استغفر الله الذی لا اله الا هو احمی لقیوم و اتوب الیه بعد سه بار بگوید
فیات المستغثین اغثننا و سه بار بگوید استغفر الله من جمیع ما کره احد قولاه و فعلاه انصرنا و انصرنا

بعد هفت بار بگوید سبحان الملک القدوس اسخلاق الفیال بعد دست راست بر کعبه

ماده بار او دفع خواطر و بید بخواند این شاید همکوب است بخلق بید و ماذک علی انما یورد

بعد بنیت تلاوت قرآن بگوید اغوث بالله من شیطان الرجیم و اعلم ان لا اله الا الله و تکلم

اندازه تا هر قدر که تواند باین صورت که از تحت نامشال را بجز در دست و در عهد و ایام

نهایت خلق بگوید و بطرف راست اندک سکت کند بنیت نفی الوهیت باطله و انما

سومی بعد از مال و جاه و نسا و زمین و در هم درینا و مدح و ذم و غیره بعد از التکرار

بر دل ضرب کند و همزه الی را از نهایت خلق ظاهر کند و اعتدال را در دست و در عهد و ایام

در اثبات تصور کند ذات جامع جمیع کمالات را که منزه از صفات است و در عهد و ایام

عقیده پس اگر باین تصور گفت گویا کلمه گفت و اگر تصور می نماید ترک نکند که انشا

انداوست ذکر سنن کلمه نیز در دل حاضر خواهد شد بعد از فراغ ذکر محمد رسول الله بگوید

بعضی چنین است که چندان بار کلمه گوید باز و هم بار محمد رسول الله گوید هر قدر که خواهد

طریق پس در و گوید و بخواند اللهم اغفر لنا و قتل منا و اتع علینا ابواب لا اله الا الله

علی اهل لا اله الا الله اسالک یا لا اله الا الله سبحان لا اله الا الله ان سبحنا علی لا اله الا الله

وان تمینا علی لاله الا اللہ وان شکرنا فی ذمۃ اللہ قال لاله الا اللہ وان نور قلوبنا بنور

لاله الا اللہ وان توقنا علی باخراج در معالی لاله الا اللہ من بحر لاله الا اللہ وان

تزیل عن قلوبنا اخلاق الشیطان وان ثبت فی قلوبنا اخلاقا منک یا من ان ہی

اسوار یا قبول انوار لاله الا اللہ ان عملی علی سیدنا محمد وآلہ واصحابہ وسلم کثیرا کثیرا بعد

سجایہ گوید اللهم صلح الامام والامه والراعی والرعیۃ والعت بین قلوبهم فی الخیرات بعد

ربنا اغفر لنا ولاخواننا الذین سبقونا بالایمان ولا تجعل فی قلوبنا غلا للذین امنوا ربنا انک

رؤوف رحیم سبحان ربک رب المیزان و السلام علی المرسلین و الحمد لله رب العالمین

بعد سورہ فاتحہ و اخلاص مع اول و آخر و رو و بخواند و ثواب آن بمشایخ طریقت بنشیند

در سلسلہ کہ خود باشد بعد و عامی مغفرت آیتا کند و گوید اللهم اغفر لنا ولا باننا و لامنا

ولمن توصل الینا و لمن انتسب بنا و لمن احبنا و لمن اوصانا بالدار و جمیع المؤمنین و المؤمنات

و المسلمین و المسلمات الاحیاء منهم و الاموات برحمتک یا ارحم الراحمین انشاء از شفا و

منفی مباد کہ طریقہ افکار مشایخ بے تعلیم شد است نباید اگر کسی در کتاب دیدہ یا زبانی

از کسی شنیدہ بہل آر و ہرگز فائدہ نہ بنشیند چنانچہ در حال شیخ سعید فرغانی در کتاب نفاہ

مذکور است کہ من از شیخ نجیب الدین شنیدم کہ شمس الدین صفی امام جامع شیراز بزرگ

و تراوت و عبادت مستغرق بود لیکن از کسی تلقین ذکر نہ داشت روزی در واقعہ ذکر

خود را بصورت نور مصور شدہ مشاہدہ کرد کہ از وہان وی جدا شدہ بزمین فرو میرفت

یا خود گفت این علامت خیریت چہ نفس الیہ یبعد الکلم الطیب بخلاف این

سیدید مگر سبب عدم تلقین از مشایخ است پس یکی از فرزندان شیخ روزی بہار جو

وان وی تلقین ذکر شدہ همان شب ذکر خود را در واقعہ بصورت نور شدہ مشاہدہ کرد

بالا میرفت و آسمانها خروٹ کروانمی و حضرت شاہ مہرقلند در مکتوبی بہ شیخ عبدال

بچندوی نوشتہ اند کہ اسی برادر چندان از کار سخت گفتند کہ از بیابادی حرارت

از بدن و اگر بطور باتیکه در گوشت پوست و خون و رگ متعام کرده است بیرون آید
 تا حالت خود و نماید آن زمان معنی الان کماکان در فهم آید حجت بر جانش باد
 که گفت سه هر چه بینی یا ریه است اغیار نیست به غیر او جزو هم و جز پیدا نیست امی بلور
 و اگر باید که چنان ذکر کند که در مردم مشهور دیوانه شود کما قال علیه السلام اکثر اذکر الله

حتی یقال انکم مجانبین و نیز رسول علیه السلام فرموده است لا تکمل الايمان حتى ينظر الناس
 مجنون و سالک را باید که قبل از ذکر و ضو تازنه کند بعد به تفریح و زاری هر قدریکه
 تواند استغفار گوید بعد به حضور دل در او کار و افکار شروع نماید چون از ذکر استغفار

شود این دعا بخواند اللهم انما ذکرناک علی قدر قلہ عقلمنا و علمنا و فهمنا فا ذکرنا علی سعة

رحمتک و فضلک یا خیر الذکرین و یا ارحم الراحمین باید که ذکر با حضور دل کند تا زود
 بمقصود رسد و هر که ذکر کند و دل او غافل باشد در حق و می دعید سخت است
 که حق سبحانه میفرماید هر کس که یا دین بغفلت کند من که خداوند منم یاد او ببلنت میکنم
 حجت بر جانش باد که گفت سه هر انکو غافل از حق یکت مان ست بد در اندم
 کافر است اما انسان است به اگر آن غافلے پیوسته بود سه بد در اسلام بود

پیوسته بودی چه امی بر او بر شد را باید که طالب را اول باکل حلال و صدق مقال امر
 فراید بعد از کار و افکار بگوید که زود شمره بخش اگر چه ارشاد ازین هم بر ترست اگر کسی

درین زمانه اینقدر کند که مردم را از بدعت و حرام خوردن توبه دهد بسیار مفسدان را با بر
 از نیکان عالم است هر چند چنانکه حق ارشاد است میکند یا نه تمی و در طریق مشغولی ذکر

در بیان تدبیر بجهت حضرت والد خود نوشته و دیده ام که ذکر را باید که چند شب اظنه نگار و
 ظاهر و باطن اول دوام و خود و در خلوت در خانه تاریک سوم خاموشی چهارم که

پنجم نشی خواطر ششم تسلیم نمودن سبانه تعالی و بیع احوال بیضا اعتراض بر خدا کنند از
 وارد شدن امور تهریه ششم بیادته نمودن احوال ششم ترک و بگردن خاغت غیر زوالن هم

قبل از شروع کلمه تجید سه بار بعد استغفار سه بار بعد در و سه بار بعد سه بار بگوید

یا نغیث استغیثین اغثننا بعد هفت بار گوید سبحان الملك القدوس اخلاق الفعال
بعد معمولی گوید بعد مشغول شود بذكر لسان و کلمه لا اله الا الله بگوید بروا موقت نفی جمع

ما سوار فانی بیند و وقت اثبات وجود حق را باقی اقل مرتبه دوازده هزار بار و وسط
سی هزار بار و اعلیٰ مهتا و هزار بار تا که حرکت لسان ساقط شود و بی اختیار گریه و باده

مشغول بقلب شود بعد بصرف معنی متوجه شود و حروف از دل سحر کند تا بجائی رسد
که ذکر متوجه نیز گم شود و و نذکور صرف همانند این مقام را فنا گویند اتمی و بداند که طریقه ذکر

والفاظ و آواز و جلسه روش در هر خاندان نوعی دیگر است همه صحیح و موصل بحق است
در خاندان قلندر به طریقه اذکار از همه جا شکل و سخت است مدنی باید که در خدمت

اوستاد مانند تعلیم پذیرد و درست بعمل آید و هر مشایخ سندان کار خود بیدارند اختراع را
ایشما و غل نیست چنانچه حضرت شاه مجا قلندر در مکتوبی اشاره ازین معنی میکنند ای برادر

یعنی مردم را گمان است که تلقین ذکر از مبتدعات مشایخ است و نه چنان است بلکه
از پیغمبر علیه السلام تلقین یافته اند و او شان از طالبان صداق دریغ نمیداشتمند چنانچه

منقول است علی بن ابیطالب از رسول علیه السلام سوال کرد که ولنی علی اقرب الطرق
الی الله و افضلها عند الله و اسمها علی العباسی رسول علیه السلام مربع نشسته چشم بسته

لا اله الا الله گفت فرمود که یا علی چشم خود را پوش و سه بار بگو لا اله الا الله پس گفت امیر المؤمنین
علی کرم الله وجهه و همین طور حسن بهیمری را تلقین کرد و ویل بن زیاد را نیز اتمی و شاه ولی الله

محدث و بلومی نقشبندی در کلمات بهمانج می نویسند بعد معصوم و دشمن اوقات که مطلوب
از سالک است که ذکر کند بطور اهل محبت و عشق نه بطور وظیفه چنانکه سابقاً میگرد و بعد از آن

بذکر کسی است که صحیح المزاج و قوی العشق باشد و آنکه متاهل و مختل المزاج است یا صفت عشق
و محبت بر دس مستوی نمیشود و او را ازین راه چندان بهره نیست با جمله افضل اذکار

نزدیک جمہور اہل طریقہ نفی و اثبات و اسموات است و آنرا شرط و آداب مقرر کرده اند
 دستور تعیین ہمہ آنست کہ سبب جمع خاطر و نفی خطرات و بر خاستن گرمی محبت ہستند پس
 سخت اور انتہا فرستے باید کرد کہ در آن وقت جالع نباشد و نہ شمعان و نہ حاقب و نہ
 عاقن و نہ غضبان و نہ متفکر و نہ منموم با جملہ از جمیع عوارض و شواغل نفسانیہ و خارجیہ فارغ باشد
 و در خلوتی رود و طہارتی کامل از غسل یا وضو و لبس ثیاب طاہرہ و غیرہ سجا آلودہ
 خود را بوجہی کہ تواند گرم کند بیاورد کردن مرگ یا بلا خطہ حکایات محبت انگیز و استماع کلام
 واعظ و جزآن و انگاہ بعد و رکعت مستقبل قبلہ بر وضع جلسہ صلوٰۃ بنشیند و بزبان گوید
 لا الہ الا اللہ کلمہ لا از سخت شروع کند و الہ را در و طابع گوید و الا اللہ را تمام قوت بر دل
 ضرب کند و شد و مد رعایت کند و ملاحظہ نفی محبت غیر حق بل وجود در نظر وارد و باید کہ بر
 ہیئت مرد متواجہ کہ سر دل را تواند پوشید باشد و اگر این حال بے تکلف بدست نیاید باید کہ
 او عاصی آن حال کند و بہر صفت خود را بان کیفیت دهد و باید کہ بلند گفتن بقدر ظہور و جدت
 ہر چند گرمی و جد بیشتر صوت بلند تر و تواتر و شدت ضرب زیاد و تر باشد ندریم کہ ہر گاہ
 کہ کامل المزاج و قابل محبت باشد و باین صفت یکدو ساعت ذکر کند البتہ جمع خاطر و
 نفی خطرات و گرمی شوق اورا حاصل میشود انگاہ ساعتی در نگہداشت این کیفیت نوجہ
 باشد و آنرا نیک بھند و نیک بشناسد و بقدر امکان در نگہداشت آن سعی کند و اگر غنود
 کرد و یا ضعیف شود و در زیادت آن کوشد مرد صحیح الفہم کامل المزاج و یک مجلس این را
 میتواند خمیدہ و اگر سخت طبع باشد و پہلوان شکل سہ روز با تغذیل طعام فرماید چون چند وقت
 این قسم بجا آرد و البتہ اورا آن کیفیت حاصل می آید و آنرا می فہمد و اگر چہ کہ در وقت صبح اورا
 معذوری بآید و اشتہ و ہشرب اورا در وظائفت مشغول باید ساخت اینچنانکہ
 کئی آنکہ جمہور اہل طریقہ مذکور از مراد و کہ کسری بذا کہ در ذیل آن در تالیف و عاریت
 و مدو سبب آن الفہم است کہ این کیفیت را بہر حال کہ در وقت صبح و در وقت

بعضے اتباع سلسلہ علیہ نقشبندیہ میگویند کہ حضرت خواجہ ازہر منع میگردند حقیقت حال است
 کہ حضرات خواجگان پیش از حضرت خواجہ نقشبند جہر و خفیہ ہر دو میگردند بل جہر بر ایشان
 غالب تر بود و روز و شب و چہ شبہ و چہ شبہ جمعیت تمام میگردند حضرت خواجہ نقشبند صحبت آنکہ
 ذکر جہر بید حبس حنفیان مکر وہ است و ذکر خفیہ اولی و اقوی ویدند آنرا اختیار گردند زیرا کہ
 ایشان تاثیر صحبت بغایت قوی بود و آن کفایت میکرد از جہر ما در اکثر احیان و بحسب اکثر
 استدوات بیچ چیز نافع تر از جہر نیست و تشکیک درین معنی مکارہہ است سوم آنکہ بچہ
 شایع بران امر فرمودہ و بران تکرار کبہ و دو چیز است یکی ذکر و دیگر فکر و مراد از ذکر ذکر
 زبانی است و جہر و خفیہ کہ در حدیث مذکور میشود و ہر دو قسم زبانی اند چون نقل مبتدیان از
 ذکر زبانی ب فکر خالص و شواہد میباشند شاخ ذکر قلبی را کہ مناسبتر بہر دو جانب دارد و کالبرغ
 است کمال آنچہ استنباط کردہ اند قال النبی صلی اللہ علیہ وسلم مارا و المسلمون حسا فہو عند ربہ

حسن رواہ محمد فی الموطا علیقا اتہی و در بیان مراقبہ اینجا مینویسد کہ مطلوب از سالک
 بعد دریافت کیفیت شوق و حصول آثار آن در قلت کلام و رفع اشغال و نیویہ و ترک لذت
 و غیران بوجہیکہ این ظاہر و باطن باشند متوہم و خفی المکان مراقبہ است و حقیقت مراقبہ
 کہ شامل جمیع افرادان نیست توجہ قوہ و ذکا کہ باقبال تمام بسوی صفات حق یا بسوی حالت
 انفکاک روح از جسد یا مثل آن تا آنکہ عقل و وہم و خیال و جمیع حواس تابع آن توجہ گردند و بچہ
 محسوس نیست بمنزئہ محسوس نصب العین شود و اسعدناس بمراقبہ کہے است کہ در اصل فطرت
 و جبلت توجہ باسور غیر محسوسہ نیک میتواند کرد چنانکہ بعضے مردم را می بینی کہ خیال بر وس
 غالب می آید و بدست و زبان اشارت بحسبان میکنند تا از زبان او چیزے بر می آید
 اگر چه پروان او را مجنون نسبت کنند و مراقبہ را انواع بسیار است در اینجا آنچه بحسب الہام
 مختار است اکتفا کنیم باید کہ بفراغ کلی چنانکہ گذشت متوجہ شود بسوی احاطہ حق سبحانہ
 بوسے و جمیع اشیا از جانب یمن و شمال و فوق و تحت و اندرون و بیرون تا آنکہ حقیقت

منزہ است از جمیع جهات در نظر او مثل هوای ساری در اجزای جو یا آب در گل در آید و همچنین
 این معنی مقید باشد تا آنکه این نفس ساری بر روی جلوه گرشو و بوجیکه دل و سینه مطمین باشد
 آنکه طور آن از صنع وی نیست بلکه بے اختیار و بے سعی وی ظهور میفرماید این معنی منتها سے
 این مراقبه است در شش ماه باشد یا یک هفته چون آن نور محسوس گشت او را افزاین
 آنرا بیلا حفظ سائر اشیا که محاط تصور میگرد و بیلا حفظ جهات به تنزه تمام تصور کند که در آن
 صفت طرفی از نسبت بزرگی خواهد دریافت و مشائخ را مراقبه بسیار اند بعضی برای سده
 نظرات و رام کردن نفس بر جمیع خاطر بسوی جانب واحد بے تشتت عزیمت استنباط
 ده انداز انجمه است تحدیق نظر در پرده بینی و مانند آن و بعضی آخر برای رام کردن نفس و مینا
 ساختن آن براسے توجه بجزو مثل توجه نور آفتاب با خلاء و بعضی آخر برای تدریج نفس از تخمیل
 متوجه مثل تخمیل صورت خط اسم الله و بعضی آخر تعیین معیاری برای توجه بحق و این بجزو را
 و قسم قرار داده اند یکی توجه با اسم دو دیگر توجه بمسمی و معیار اول حرکت نبض است که حرکت مفصل
 اردو مثل ضربات مطرقه برسندان و معیار ثانی دور دور رفتن و هم و خیال است که مانند شسته
 لولائی آنرا بکشند یا صوت متصل است که آنرا سمع نزدیک عمل او از خارج شنید کند و از اینجا
 مراد شتقاق لطائف معلوم شد و بعضی در اشتغال و مراقبات تقریب زمین بستنی از
 سبات منظور داشته اند مثل انت فوقی و انت تحتی آنکه که مقرب است بسدت توجه
 مثل سیدان و اسع است و هر کس حسب ادراک خود چیزی گفته و بلناس نیز پیشقون
 مذاسب لیکن برین فقیه نظر باشد که منجی حق سبحانه تعالی آنست که از او کار ذکر سے کند
 که شریعت بدان وارد شده است و از مراقبات مراقبه کنند که بالفعل توجه بجزو غیب شد
 تو طبیه برامی آن کار آنست که اگر فی الحال میر و موجب مسرت و اوبت نفس نباشد
 و بجا باشد با سجا نوبت بوعالی سب استعداده چه بلا مسرت است که شتفت و زیال مسرت
 باطلا باشد حدیق نظریه نبوت نبی میر و قتال باید دانست که سالک را چند غار فیه و ایشامی اشتغال این

امور مذکورہ پیش می آید علاج آنها میباید و است از انجمله حدیث نفس است و آن قسم
میباشد کی آنکه نفس خود را به قصد در ترتیب تمیلات می افکند چنانچه شخصی را وظیفه مقرر کرد
که دو نان و یک پیاله غسل هر روز بگیرد می با خود گفت که نان را بخورم و غسل را جمع کنم در چند روز
سبوی بهم خواهد آمد آنرا فروخته ماکیانے را خریدم و چون نسل ماکیان بسیار شود از دست
کند و کذا حاصل کنم و علم چیرا و حقیقت از انجمله است دور دور رفتن در فکر اشعار و زیجات
و اکثر لم ولا نسلم در عقولات و دیگر آنکه خطرات بغیر قصد در خاطر بگذرد یا صور آنچه دیده
بوده است در شکر می رسیده باشد علاج قسم اول انبعاث است است پس خیر
کنند که از آن دل بچو شد از قبل آنچه سابقا گفته و داعیه تمذیب نفس از نو پیدا شود و
از آن بخلوستی رود سعی کنند که یکساعت کامله از حدیث سلسل بنماطرش نیاید اگر چه
از آن ظاهر شدنی بحال از آن اعراض کند قبل از آن که نفس بدان لذت یابد و اگر نفس
کنند گوید بعد این ساعت بدان مشغول خواهم شد باین تسولیت یکساعت گذارد و باز
چیزیکه سبب انبعاث داعیه باشد یعنی آوردن همین اسلوب در پے کار خود باشد و علائق
ثانی تحصیل انجذاب خاطر است بوجهی ازین وجوه که میگویم یک آنکه بصحبت مردی قوی شو
بنشیند و خاطر خود را یکدو ساعت از جمیع امور خالی ساخته بسوی وی متوجه شود و ممانک
باروح طیبه مشایخ متوجه شود و برای ایشان فاتحه خواند یا زیارت قبر ایشان رود و از انجا
انجذاب در یوزة کند سوم آنکه بخلوستی رود و غسل کند و جامه نو پوشد و دور کت بخند
و در استجا اللهم تقنی من الخطایا الخ واللهم جعل فی قلبی نوراً بر قدر که تواند گوید و این نماز
بذکر با نور چهار ضربی یا سه ضربی مشغول شود اگر خطرات بانه شوش سازند فی الحال مذکور
باز دور کت بمان اسلوب بخواند و بمان ذکر مشغول شود و اگر خطرات باز تشویش
باز چنین کند ما شک نداریم که چون دو سه نوبت چنین کرد البته یک گونه تلخ ویرا و سکونی
در قلب یابد پس بذکر نفسی و اثبات و تحصیل شوق مشغول شود این فویرا آگایانند

کہ این تریاق مجرب است غیرتخلت الاثر و اتمد العلم و از آنجمله قلق و تشمت عزیمت است
 کہ ہر چند خواهد بکار سے از وظائف قابیہ مشغول شود نفس و سے مطابعت نکند و غم ہی
 از دل و می فوارہ زند این فقیر را آگاہانیدہ اند کہ سبب این قلق و تشمت عزیمت چندی
 است یکے اختلال مزاج کہ اخلاط سوداویہ ظلمانیہ بر دل هجوم کند و علاج آن
 تعدیل مزاج است بفسد و استفرغ و بجز این هیچ چیز سے رانافعیست بجز
 باعداات متواترہ و جنابات متراکہ بے تخلل طهارت و علاج آن مبالغہ است در
 ظہیر بدن و ثیاب و سوم از کتاب کہا کہ از ظلم بر غیر یا واضاعت حق وومی الحقوق
 علاج آن تدارک آن خلل است چہارم کہ از شیاطین یا سو کہ نفس و می لطمہ نطق
 میرساند و علاج آن اشتغال بلفظ یا اتمد است ہر چند تواند بود بچشم سوراخ نسبت
 مشائخ طریقہ و علاج آن دفع آن سبب است ششم عروق خفیہ محبت نیا کہ در
 مستتر باشد و می بنظر جلی آمد در نیابد و طلعت آن دل را اطلال کند و علاج آن بدو
 ذکر است بصفتی کہ گفتیم و در جانب نفسی ملاحظہ آنجہات کن چہتم حسین از شدائد سلوک و علاج
 آن استماع حکایات این طبقہ است و خود را بحیل رہ جائتمسک ساختن است و با بھلمہ
 آفت را باید دانست و علاج بعد آن باید کرد و اگر سالک تشخص سبب نتواند کرد
 شیخ در مجالس متعددہ در حال و سے تعمق نظر کند از قرآن فالید و اللہیم یا بفرستے
 کہ من سبحانہ تعالیٰ و می را داودہ است حقیقت کار و ریابد و از آنجہا است کہ بر
 واقعات بسیار در ستام یاد بیداری ظاہر میشوند و همچنین خواطر بسیار در انجاسی ذکر
 می آیند و انوار می درخشند و می این را یکی از امور عظام تصور میکند و میدانند کہ چہ عیب
 ویرا بدست آمدہ است از سنی در مقصود باز میماند و درین باب غمناطہ میباید دانست
 این فقیر را آگاہانیدہ اند کہ ہر صورتیکہ بر سالک ظاہر شود از چند حالت
 اگر در آن حالت اورا یقین است کہ این صورت تجلی حق است یا مسوب بومی است

آن تجلی است و اگر در آن حالت آنرا منسوب به ملائکه یا ارواح طیبیه مشتاق میدانند از آن قبیل است و اگر انسی و انشراح و سرور می و ضمن آن دریافت آن واقعه ملکی است و اگر غشیه و نقیصه کامل آید از شیاطین است اگر بیخ چیز ازین باب ظاهر نشدنی است از خیرالات طبیعت و بر همین حال خواطر قیاس باید کرد و آنچه مشتاق از فرق درجه مذکور گفته اند نزدیک این فقیر و اسم الصدق نیست انتهى از مسمات —

مطلب پنجم در بیان کشف و واقعات که سالک را در هنگام ذکر

پیدا میشود و بدانکه کشف و واقعه را سه فائده است اول آنکه بر احوال خویش اطلاع تمام از زیادت و نقصان و شوق و انسر و گی و رسیدگی و از منازل راه و درجات و درکات و حق و باطل آن باخیر شود زیرا که هر یک از این معانی خیال نقشبندی مناسب کند تا که در اوقوت افتد بر حمله و قانع نفسانی و حیوانی و سبعی و شیطانی و ملکی و انسانی و در عافی تا اگر صفات ذمیه نفسانی غالب بود از حرص و حسد و شره و بخل و حقد و کینه و غضب و شهوت و غیر آن خیال هر یک را در صورت حیوان که آن صفت بر او غالب بود نقشبندی کند چنانچه صفت حرص را بصورت موش و مور نماید و اگر شهوت شره غالب بود در صورت خوک و خرس نماید و اگر صفت بخل غالب بود در صورت سگ و یوز و اگر صفت حقد و حسد غالب بود در صورت گرگان نماید و اگر صفت کینه غالب بود در صورت پلنگ نماید و اگر غضب غالب بود در صورت یوز نماید و اگر صفت بیهوشی غالب بود در صورت گوسفندان نماید و اگر شهوت غالب بود در صورت دراز گوش نماید و اگر صفت بیهوشی غالب بود در نظر آید و اگر شیاطینیت غالب بود شیاطین صرّوه و غیلا و در نظر آید و اگر صفت کینه و غدر و حیلت غالب بود در و باه و خرگوش و شغال در نظر آید و اگر شهوت ابر خود غالب و مستولی یا بداند که این صفات قادر و غالب است و اگر انسانی مغلوب بنید و اندک برین صفات قادر و غالب است و اگر بنید که سیکه در قمر یک

اند که ازین صفات میگذرد و خلاصی می باید و اگر بیند که صورتها اینها را تغییر میکنند و صورتها
 را تبدیل میدهند و اند که تبدیل این صفات می شود و اگر منازعت بیند و اند که ایشان
 معانده اند غافل نشود و از زخم همین نشود و اگر آبهای روان و صافی بیند چشمه آب
 درین غدیر با و دریا با و سبز با خوش و در غنچه با و پستانها و قصر با و آگینه با و جوهر نفیس و گوهر لطیف
 ماه و ستاره و آسمان صافی اینجمله صفات و مقامات و نسبتها و اگر انوار بے نهایت عالمها
 متنهای و طیران و معارج و طی ارض و آسمان و در غنچه بر سر او عالم برنگی و سحری و کشف
 معانی و علوم لدنی و ادراکات بے آلت و تجرد از جسمانیات و تجلی و جانایات بیند این جمله
 در نهایتهای روح و صفای روحانی است که مشاهده ملائکه و عرض بهشت و دوزخ و افلاک و نجوم
 و عرش و کرسی و ملکوت اینها بنظر آید صفات ملکوت و حصول صفات مسمیه بود
 و اگر در مشاهدات انوار غیبی الغیب است و کاشفات صفات الوهیت و الهیات
 و اشارات و مکالمات و تجلیها و حضرت ربوبیت بود مقام فنا و بقا است و حصول
 و تخلیق با خلق حق از هر نوع و قانع شمه نموده آمد باقی برین قیاس کنند و دم فائده آنکه
 و قانع روحی و ولی و ملکی نیک با دوزخ باشد که نفس را از ان فوج شریک و فوجی بدید
 که آنس از مالوفات طبع باطل شود و بشهاده انوار غیبی و مشاوری اسرار نفس پیدا شود و خلق توحید
 عالم غیب شود و طالب آن شود که حقیقت طمانی طرقت را بر بشیر قانع غیبی است
 چنانچه شخصی از خوابه ابو یوسف بداند نقل کرد که امروز نزد مست احمد فرزند ابو یوسف بود
 میخورد و هم ساعتی از خود غائب شد چون نبود آمد گفت بیخامیر علیه الصلوة والسلام
 دیدم که آمده القمه و در میان این تمام خوابه فرمود ملک خوابه است شریک با انوار الطاقه
 سوم فائده آنکه از بعضی مقامات این راه بر حضرت قانع غیبی حضرت
 در احتیاج بشیخ از بهر این سرست تا سیر مالک و در مقامات نفس در روح بود تا ملک است
 که بغیر حاجت نیفتد و چون از بهر حاجت نیفتد و در مقامات نفس در روح بود تا ملک است

بعد ازین راه درستی است نیستی در سبب تصرف غیب تواند برود و این وقائع که از
ولایت شیخ آمد یا از حضرت نبوت یا ترجمهها سه صفات خداوندی فبا بخش بود
حقیقی حاصل نشود به بقای حقیقی که مقصود از ساوک است نرسد بعد ازین طریق در
وقائع که یکبشت مشاهده و تجلی و قبول تعلق دارد باید دانست که از ابتدا که بر صفات
خاک عبور افتد در وقائع باشد چنان بیند که از پشته با و کوچه با و نرابه با و مواضع نخل
بیرون می آید و بر سنگهای و پلهها و کوه با می گذرد و این نشان آن باشد که نقل و کوه
بر خیزد و خفت و لطافت دروس پیدا آید در دوم مرتبه که بصفت آبی گذر کند بر
و مرغزار با و کشتزار با و درختان و آبهای روان و چشمه و جوی و دریا بیند که بر
میگذرد و مرتبه سوم که بر صفت هوای گذرد بر هوا رفتن و پدیدن و دیدن
بلندیمار رفتن و پروازها طیران کردن بیند و در چهارم مرتبه که بر صفات آ
گذر کند چراغها و شمعهها و زرنهای آتش و اوپهای آتش و شعلهها
پنجم مرتبه که بر صفات افلاک اجرام سماوی گذر کند خود را بر آسمانها رفتن و پدید
و عروج کردن و گردانیدن چرخ و فلک بیند ششم مرتبه که بر ملکوت انجم و افلاک
گذر افتد ستاره با و ماه و خورشید و انوار و مثل آن بیند هفتم مرتبه که بر صفات حیوان
و سببی عبور افتد آن نوع حیوان بیند اگر خور را بران مستولی بیند عبور و استیلای
بدان صفت اگر خور را اسپر آن حیوان بیند یا از آن ترسان باشد نشان غلبه آن
صفات است بر نفس و مثل چندین هزار عالم است که سالک را بران عبور
می باید کرد و مناسب آن و قلعه پدید می آید و گاه بود که یک نوع واقع در چند مقام
و دیده شود مثلاً آتش را در هر مقامی معنی دیگر باشد گاه بود که نشان گرمی طلب
گاه نور و گاه آتش غضب گاه تهر گاه هیبت گاه محبت گاه هدایت گاه آتش
شوق گاه معرفت گاه مشاهده گاه ولایت گاه همان نشان عبور بر صفات آتش

فرق میان آنها جز شیخ کامل صاحب تجربه نتواند کرد و مرید صادق را چون نفس از صفات
 همیشه ببرد و دل بصفتان حمیده زنده شود این وقت اورا سماع حلال شود چرا که اورا
 دیده حق بین گوش شنوا پیدا شده هر چه از قوال شنود از ان قول خطاب است بر کبریا
 و همه جنبش و سوسوی حق باشد درین فوق خطاب مرغ روحش در اضطراب آید و خواهد
 که نفس قالب بشکند و با شیان حقیقی پرواز کند و بسبب این اضطراب قالب نیز در اضطراب
 آید نفس عبارت ازین است آداب سماع آنست که در خدمت شیخ باشد یا در صحبت یاران
 بدم جسد و در صحبت انجمن پرمیز کند و بهر وار و جنبش نکند تا تواند بدل فرو خورد و اگر غایب
 لاچار است اتقی از کلام صاحب المرصاد فقط —

مطلب پنجاه و یکم در آداب خلوت نشین برای ذکر کردن بدانکه چون
 برای ذکر خلوت نشین باید که اول پامی راست درون حجره نهاد و تعوذ و تسبیح گوید
 و قل اعوذ برب الناس تمام سه بار بخواند و چون پامی چپ درون نهاد بگوید انت ویسی
 فی الدنیا و الاخرة کما کنتم بمحمد صلی الله علیه وسلم و از زقنی محبتک اللهم ارزقنی حبک و
 تنغنی الیک و اجنبی جمالک و جعلنی من المخلصین اللهم انفسی بجزایاتک
 یا ایس من لا ایس که رب لا تدرنی فردا وانت فی الوارثین پس بر معلامی بسوی قبله بایست
 بوست و یکبار الی و جبت و نبی للذی نظر السموات و الارض حیفا و ما اند من اشرکین بخواند
 بعد دو رکعت نماز اجلا لامر تعالی بگذارد و در اول رکعت بعد فاتحه آیه الکرسی یکبار
 و در دوم بعد فاتحه امن الرسول یکبار بخواند بعد سلام سه سجده نهد و این دعا بخواند
 اللهم کن ایسانی صلواتی و معینانی و عدلی اللهم جعل غاوتی بده موجبه لسانک و
 لما تحب و ترضی اللهم انی اعوذ بک من ظلمک و اساک و صاک اللهم عینی ان اعبدهم
 اللهم اشف الظالم عن عینی و ارفع الظلم عن قلبی تمی و عد جمال لاله الا الله یذکر شغول شود
 باید که ظلمتخانه تاریک و تنگ باشد و آنرا سحر تصور کند و وقت غسل نیت غسل نیت کند

و جز برای قضای حاجت و وضو و با نماز بیرون نیاید همیشه متوجہ قبلہ شستہ باشد مرید
 دوست بر زانو نهد و تنها اندر چنان محو باشد کہ آواز از خارج نرسد و همیشه نفس خواطر کند
 و دائم با وضو باشد کہ در وضو صفت فواید است اول آنکہ رغبت کند فرشتگان بصحبت
 دوم همیشه جاری باشد قلم کاتبان اعمال بر نوشتن ثواب او سوم تسبیح کند ہر اعضا
 چہارم تکبیر اول از وی فوت نشود و پنجم نگاہ دارند فرشتگان او را از شدویان و پریان
 ششم آسان کند خدای تعالی جان کردن بر وی ہفتم در امان خدای تعالی ماند تا کہ بموت
 و صبرم دائم و سکوت دائم باید کہ فقیر ضرورت تصور بر رخ مرشد ترک اعتراض بر حق
 ہر آنچہ از قبضہ و باطن در سنج بر است رسد و نیز بر شیخ اعتراض نکند و کم خوردن و کم گفتن
 باید اجمالاً این قدر از سنابل نوشته شد و در باب دوام وضو دو گانہ تحت التواضع
 حضرت شاہ سجاد قلندر بکتوبے نوشتہ اند کہ اہل تصوف را باید کہ ہمیشہ با وضو باشد
 ہر وقت کہ وضوی تازہ کند ہر چند وقت مکروہ باشد و گانہ بخواند اگر چند و یک نماز بر وی
 فقہ لفظی در اوقات مکروہ گزاردن ممنوع است اما اہل تصوف در جمیع اوقات میخوانند
 مردیان را میفرمایند و این را رکنی از ارکان اعظم این راہ تصور میکنند می آید کہ در وقت
 شیخ الاسلام بہار الدین مذکور یافتہ من سرہ مرید سے امی بود ویرا ہمین دو گانہ گزاردن
 فرمودہ بودند فرمایند پیش شیخ آمد و گفت کہ متعلمان مرا میرنجاند و میگویند کہ تو بر احکام شر
 ہرچہ اطلاع نداری کہ اینچنین نماز میگزاری ایشان را چہ جواب دہم شیخ فرمود بگو این نماز چہ
 شمارہ این چہ کار جان من اگر بعد سے بعد وضوی تازہ دو گانہ خواندن نتواند سہ بار کلیم
 بخواند آنچہ از دو گانہ مقصود است ازین کلمہ نیز حاصل شود اتمی و در آداب و شرا
 عاتبہ و عرصہ و العبادت میفرماید کہ خواجہ علیہ الصلوٰۃ والسلام فرمودند لا التبت الا
 فی قلبہ کہ التبت لما ربقتہ پس بدانکہ اول از شراط ذکر آنست کہ مرید در اروت صلا
 دوم آنکہ در طلب داعیہ سلوک راہ حاصل دارد سوم آنکہ از خلق مبعوثش بود و با ذکر انس گیر

مذموم فی خصوص بلعین چهارم آنکه توبه نصح کن از معاصی که با مخالفت ذکر را تصرفی
 زیاد نباشد اما او سب اول ذکر آنست که با وضو باشد اگر یا غسل بود اولی تر است
 زیرا که در ذکر متعاقب با دشمن است و مقابل به سلاح بود الوغور سلاح ایمن دوم آنکه
 جامه پاک پوشد بر سنت این را چهار شرط است یکی پاکی از نجاست دوم از ظلمت سوم
 از مرست یعنی ابریشم نباشد چهارم از ریختن یعنی کوتاه بود بر سنت و شاید که فطرح
 پنجم آنکه خانه خالی بود و کوچک و نظیف و تالک یک در است که در جمعیت خاطر آنرا
 تمام است اگر بوی خوش سوز و اولی است ششم آنکه روی بوی شبنم برنج و مرغ
 همیشه منعی است اما در ذکر شمی نیست که در ایه علی الصلوة و السلام میون نماز با دعا و
 گذار و سه تا بر آمدن آفتاب مربع مذکور است ذکر آنست که در وقت است که در وقت
 ذکر دستها بر روی ران نهد و دل حاضر کند و چشم برهنم نهد و تعلیم تمام ذکر یک شروع کند
 لا اله الا الله بر آن نامت بر آورد و الا الله را بقوت تمام بر دل فرود جوید که اثر ذکر و قوت آن
 بجملة اعصار سد برین وجه سخت و دوارم گوید در وقت لا اله الا الله گفتن بر خاطر نیک و بدنی کند
 یعنی نیست مقصود و مطلوب و محبوب یعنی بجز خدا و در وقت لا اله الا الله مقصود و مطلوب و محبوب
 حضرت عورت را اثبات کند پس در ذکر معنی نفی و اثبات خاطر باشد و از هر چیز که دل را
 بدان پیوند بیند آنرا نفی کند و دل را بحدیث عزت و روید و از ولایت شیخ بخت طلبید
 بر این ترتیب مداومت نماید تا بعد بیکی دل از همه غایب شود و نور استی را که با غسل کردن
 این را بهتر از گویند خواجه عالم علیه السلام بر اسلام سپرد و سمیع آنم و انانیل از ذم میا
 رسول الله قال الذین اهتموا بذكر الله تعالى و دفعوا عنه الذم او را در هم فرود و اولی
 بدانکه ذکر تقلیدی و یکر است و ذکر تمیزی و یکر است انوار عوام و ماوراء در سید علی
 باشد چندان کار کند آنچه در تمیز شیخ یا نه شکیست و اندویش با سمور است و شای
 تلقین آنست که مرید بوحییت شیخ اول سه روز روزه دار و درین سه روز با وضو باشد

و مدام ذاکر بود و بامروم اختلاط کم کند و وقت افطار طعام کم خورد و شبها بیدار داری و بعد از
سه روز حکم شیخ بنیت اسلام حقیقی غسل نماید بعد از نماز گفتن بخدست شیخ آید و شیخ او را
روی آن قبله در مقابل خود بنشانند و ملتزمین ذکر نماید یکبار خود ذکر کنند و یکبار از مردم یکبار
بهمین سه بار عمل آرد و دعا و دعوی مرید کند و مرید امین گوید بعد و مرید در خلوت رود و
مشغول شود و کم خوردن و کم گفتن و کم با خلق شستن لانم دارد و هر وقت که
زبان از ذکر ملال یابد بدل مشغول شود و مراتب دل باشد تا چه در نظر آید از آواز مریب
انچه شنود ترسد دل بقوت دارد و پناه بولایت شیخ گیرد و نام شیخ براند از صحت او و
طلب تاحق تعالی با طاعت خویش دفع کند و تنبک از خلوت برای جمیع و جماعت بیرون آید
چشم در پیش دارد و بوجواب ننگر و داند ذکر تا نامل نباشد تا که مستغرق شود و تمامی کلام صحابه
مطلب پناه و دوم در بیان نتایج و برکات که بعد ذکر حاصل میشود
چون آمین و صلوات شود از مختلف ذکر **لا اله الا الله** و زنگار طبیعت محو شود و پذیرای
انوار حقین شود و در بدایت انوار که بر روی دل و لوح و لوح مع پیدا آید بر لسان هرگز
شوق بپیدا آید بعد چرخ و شمع و شعله و اشتهاست افزون گردد و دیده شود بعد از آن
صورت کواکب خرد و بزرگ بعد بصورت تمجده مثل شمس پیدا شود پس انوار
مجموع از مینا ظاهر شود که شرح آن در از دست شمه از آن گفته میشود بدانکه عبادت و
طاعت و اسلام و ایمان و ایمان و ذکر آن و ذکر آن مختلف و ذکر **لا اله الا الله** و از راه
اولیا و انبیا و مشایخ و روحانیت سالک و حضرت عزت جل جلاله هر یک را نور
دیگر است و ذوقی دیگر چون انوار از محب بیرون آید خیال را تصرف نماید در عالم بر
و بی صورتی انوار نور مطلق از رنگ و صورت و مکان منزله است و شکل و لون
الایش صفات بشری باشد و شرح اینکه هر یک از این انوار را نشان میدهد بدانکه
در صورت بیرون و لوح اند نشان آن و مضمون فکر و نماز بود و لوح مع از نور ذکر

و ضو باشد فرق در میان بروق و لوامع آنست که بروق زود بجهت و برو و لوامع توقف کند
و لوامع چون آفتاب که از عکس آب یا آئینه بر جامی بتابد و قدرے توقف کند باز در حجاب شمع و
چون نور ایمان و اسلام و نماز و قرآن عکس بر آئینه دل زند لوامع پدید آمد بقدر انخلاص و
صفای آئینه دل از لوامع ذوق و نور می افزاید و میکا بد آنچه در صورت چراغ و شمع و مشعل
بیند نورے باشد از ولایت شیخ یا از حضرت نبوت یا نور قرآن یا نور ایمان و آن دل بود
که مثل شمع و چراغ منور شده و اگر نور قندیل و مشکوۃ بود نور عرفان بود از مقام احسان
که حق تعالی مثل زود است مثل نور که مشکوۃ فیها مصباح الخ اما کواکب و اقمار و شموس از نور
روحانیت بود که بر آسمان دل بقدر صفای ظاهر شده هر چند ظلمت نفس کمتر باشد این نور
زیاده تر گاه بی آسمان بیند آن عکس نور دل بود یا نور عقل یا نور ایمان که بر صفای جو
سینه ظاهر شود اگر آئینه دل تمام صافی بود ماه تمام بیند و اگر کدورت بود ماه ناقص اگر دل
خوب صاف بود نور روح مثل خورشید بیند بلکه از نور شهب هزار بار روشن تر بود و اگر
ماه و خورشید هر دو یکجا بیند ماه دل بود خورشید روح اما هنوز از پس حجاب طالع ست
و این نقش بند می خیال است و از نور روح بے شکل و لاین ست و گاه بود که خورشید و ماه
و کواکب در عرض آب یا آئینه مشاهده افتد همانا نور روحانیت بود و گاه از انوار ایمان و
طاعت و تسبیحات انوار بیتی متفاوت و در دل گاه بر تو انوار صفات حق تعالی بود و بموجب
من تقرب الی اشبه التزیت الی ذراعا استقبال کنند از پس حجاب روحانی عکس بر آئینه
زند چنانچه در حدیث حال ابراهیم بود علی الصلوة والسلام بقدر صفای دل اول بصورت
کوکب نمودار شد چون صفای صورت شد بصورت قمر چون زیادت شد بصورت ماه
لیکن در حالت تلویح بود لاجرم قول می پذیرفت چون دل صاف و شعله در آئینه
منزله او صورت بنظر آمد که گفت انی و هبت و هبت و هبت انظر السموات و الارض انی اخذ
انچه از انوار حق در هر مقام مشاهده افتد همان نور معرفت دل است و تعریف حال نور کند

کہ معرفت او غیر او نباشد صاحب ذوق دریا بد اگر گنگے گوید کہ آن ستارہ و ماہ و شمس در
 باطن ہو یا در ظاہر گویم چون دل صفائی ہو تو آواز سے نمود و در ظاہر باطن گاہ در باطن بیند
 گاہ در ظاہر چون نایبہ حضرت حق است و بیند کہ آن دل غیب و شہادت علی بود اللہ
 نور السموات والارض ازینجا فرموده و گاہ صفائی دل کمال رسد آیات شریفہ آیات اللہ
 فی انفسهم پیدا آید و خود نگر و ہمہ حق بیند و انما الحق از بر آید و در موجودات نگر و در ہر ذرہ حق
 چنانچہ آن بزرگ گفته مارایت شیئا الا اورایت اللہ فیہ اگر شہود ہو واسطہ در ہر جے پایاں
 پس اگر پیدا مارایت شیئا الا اورایت اللہ اگر وجود مشاہد درین بحر متلاشی شود وجود شاہد
 پس چنانچہ بگوید گفت باقی الوجود سومی اللہ اما اللوان انوار بحسب ہر مقام رنگے دار و چنانچہ
 در لوانی نفس نور از رقی پیدا آید و آن از امتزاج نور روح ہو یا نور ذکر و ظلمت نفس متصوفا
 ہستند یاں کہ جامہ از رقی پوشیدہ اند ازینجا است چون ظلمت نفس کمتر شود نور سرخ ہوتا
 چون نور غلبہ گیر و نور زر و بیند چون ظلمت نفس مانند نور سفید ظاہر شود چون نور روح با
 صفائی دل امتزاج گیر و نور بیند چون دل تمام صفائی شود چون نور خورشید بیند
 کمال شعاع کہ نظر بران ظفر نیابد چون نور حق بے حجب ہوتی و دل در شہود آید برنگ و
 کیفیت بی بی و بیحدی و بے مثل و بے ندی و بے ندی آشکارا کند تکلیف از لوازم شود
 نہ طلوع ماند نہ غروب نہ ہمین مانند یہ بسیار نہ فوق ماند نہ تحت نہ مکان ماند نہ زمان نہ
 قریب ماند نہ بعد نہ شب ماند نہ روز لیس عند اللہ صلیح و الامسا اینجا نہ عرش است نہ فرش
 نہ دنیا است نہ آخرت لہذا انوار صفات حال امین نوع فنا آشکارا کند کہ در حقیقت ہفت
 و نوح از پر تو انست خواجہ علیہ الصلوٰۃ والسلام فرمود کہ دو نوح را صد ہزار سال تا فرستند
 تا سرخ گشت باز صد ہزار سال تا سفید گشت باز صد ہزار سال تا فتنہ سیاہ
 اکنون سیاہ است چو حقیقت و مدت نظر کنی ہر جا کہ نور و ظلمت است در دو عالم
 از پر تو جمال و جلال و لطف و قہر دست کہ اللہ نور السموات والارض و ہمہ عقل اولی

این معنی نکند از شرح آن زبان قاصر است چه این احوال عیانی است نه بیانی با جمله چون صفات جلال آشکارا شود نور سیاه که منفی است مشاهده افتد که از طلوع سطوت عظمت آن شکست طلسم اعظم و رفع رسوم بهم پیدا کرد و بدانکه هر چیز را که در دو عالم وجود است یا از پر تو انوار لطف اوست یا از پر تو انوار قهر اوست و الا هیچ چیز را وجود حقیقی که قائم بذات خود بود نیست و وجود حقیقی حضرت لم یزل و الا یزال راست و بس چنانچه فرموده بود اول هو الامر و الظاهر و الباطن هر چه هست بدست یا اوست از ما الا است یا و کما هی نیست که غیر او موجود حقیقی نه بیند و با عی دل مغز و حقیقت است تن پوست به بین به در کسوت و صورت است به بین به هر چیز که آن صورت هستی دارد یا پر تو می نور اوست یا اوست به بین به و صلی التمر علی خیر خلقه محمد و آله و صحابه اجمعین انشی از مراد العباد -

مطلب پنجا و سوم در بیان قبض و بسط بدانکه قبض و بسط بر دو صفت از احوال قلب است که عارض میشود آنرا بواسطه محبت اگر محبوب بدست آمد دل منبسط شد و اگر نه منقبض ماند و بسط و حقیقت متفرج از خوف در جا و انس و هیبت است و گویند تا دل تحت حجاب نورانی منقبض است قبض و بسط است و چون ترقی کرد بقضا و بقا پس نه قبض است نه بسط و در بسط نفس را لذت است و در قبض هیچ صاحب این را درین دو حالت این آوای ضرور است مثلاً چون قبض طاری شود خالی از آن نیست که انبساط است یا بی سبب اگر سبب معلوم نباشد پس باید که تسلیم کند نفسی آن از خود نخواهد زیرا که اگر در نفسی آن تکلف کند شاید که زیاده شود بلکه شمار کرده شود از بسور او و وقت تسلیم نزد یک است که بر دوازده قبض زیرا که و انتر قبض و بسط است و همچنین بسط نیز خالی از سبب و بی سبب نیست اگر سبب معلوم نیست پس درین هم سکون لازم است و رعایت او و تبرک مدگر نبانی را و شیخ ابوالسریته گفته که کم بنده است که خالی باشد از قبض و بسط و اسباب قبض سه است یکی این است که نوید بگردد آنرا یا دنیائی است که رفته است از تو یا ظالمی است که ایند میدهد ترا

یا در آبروی تو یا تمت بد میکند بغیر دین پس چون ازین اسباب ارشود بر تو قبض رجوع
باید کرد بسوی علم و عمل ماور گناہ توبہ و انچه رفته است از دنیا پس بر خدا و در انچه ایذا کرده
است پس بعبود اگر سبب آن معلوم نباشد پس واجب است بر تو سکون از سہ چیز از قول
و حرکات و ارادات زیرا کہ قبض مشابه است بشب و در شب سکون باید جعل اللیل سکنا پس
قریب است کہ شب بگذرد و بطلوع آفتاب معرفت و توحید و اگر بخشی ہم ملاک است در
در شب تاریک این آداب است در ہر دو قبض و مجتہدین بسط را نیز سبب است و بے سبب
و اسباب بسط ہم سہ است افزونی در طاعت یا بخشش از جانب حق از علم و معرفت ہم
زیادتی بکسب یا کرامت یا ہمت یا حمید سوم ہرج و منہای مردم و توجہ ایشان بسوی تو
پس آداب آنست کہ بپینی اثر نعمت از حق دست او بر خود و پر ہمیز کن از خود بینی و پتس
از ان کہ مکر او باشد و این در مزید بخشش دنیا است و در مدح و ثنا پتس از حق تعالی
کہ عیب پوشیدہ ترا ظاہر گرداند پس ہمہ دشمن گردند و دم کنند اما بسطی کہ بے سبب است
حق عبودیت در ان ترک سوال و باز نمودن و حملہ نکردن است بر مردم و بسبب نیست
مگر آنکہ گوئی رب سلم سلم این است آداب ہر دو صفت و پوشیدہ نیست کہ کلام شیخ شاذلی نقل
است احوال خواص و عوام را کہ آداب نفس و تلب اند و قبض و بسط مخصوص بار باب فلویست
و سیم و نشاط بار باب نفس انتہی حضرت و الدم می فرمودند کہ در ابتدا یکبار بجنور پر و مر شاخود
بودم کہ روز سے کیفیت قبض بر من طاری شد از رنج آن بقرار شدہ بخدست آن حضرت
آمدم تا عرض نمایم اتفاقاً الوقت بعضی مردم نامحرم آنجا شستہ بودند پس نگفتم و باز گشتم بعد
کہ در همین حال بودم باز مضطرب شدہ بخدست آدم آنوقت ہم مردم اجنبی رو برو بودند باز
انظہار حال مصلحت ندیدہ بر مکالم خود باز آدم آخر سوم بار ہمین اتفاق شد درین وقت آنحضرت
شرف بر خاطر فقیر شدہ کتابے از پیش خود برداشتہ بدست فقیر دادند کہ این را ہمین چون
کتاب بکشادم بروستق اسباب قبض مسطور بود بنظم در آمد خواندم و بے مطلب خود برو

دو قسم که سبب قبض من این بود ازان کناره کش شدم و خاطر مطمئن شد و آن سبب این بود
 دوران ایام حضرت پیر و مرشد کتاب استناد اسما و فاندان خود عنایت کرده بودند که این را
 نقل بر و ازین تعداد کروم که نمود و نقل بر و ارم چنانچه روزی زیاد و از اندازه تحریر کروم که
 یکایک خاطر پریشان شد و حال قبض بر من طاری شد و هم دوران کتاب نوشته بود در
 اسباب قبض که اگر طالب حق را دل بنماز نوافل و تلاوت زیاد و چسبید بدانی که از لذت
 و شغولی حق باز مانده است غرض چون وقت دیگر بحضور یافت شدم منم و ند که دیدی
 چنانچه اسباب قبض نوشته اند بعضی ازین اسباب را اگر جاهلی و بخیری در یاد بر چه گوید و چه فهم
 عرض کروم و افعی سبحان اللہ لذت یا در حق را چه تسدر لطافت است هرگز ازین خبر نیست
 وی چه و انداختی و شاه انشا اللہ مرحوم که از یاران معتبرین حضرت و اللدم بودند می گفتند که
 یکبار حضرت صاحب قبا مستکف بودند و من نیز یکایک کیفیت قبض بر من طاری شد و در
 سه روز کشید حالتم ازین سبب نهایت پریشان بود و نوبت سبحان رسیده بود و دل گفتم
 که امروز از حضرت صاحب قبا رفته عرض میکنم اگر ازین کیفیت نجات می بخشند و الهام
 پلاک خواهم ساخت پس وقت ظهر برای نماز سب عادت بیالافانه آنحضرت رفتم و قصد
 اظهار کروم اما اتفاق شد باز وقت عصر بهمین راه رفته اما برات عرض نیافتم آخر بعد نماز
 رفته قصد اظهار بود که یکایک از توجهات آن حضرت خود بنمود کیفیت مذکوره دفع شد و سبحان
 آن کیفیت بسط عجیب بود و او که شرح آن نتوانم کرد ازان روز تا ایندم باز کیفیت قبض
 لاحق عالم نشد و ازان حال بسط که عجیب بود و هنوز اثری در من باقیست الحمد لله علی کلک
 این محض تصرف و کمال حضرت پیر و مرشد من است قدس سر و انتمی —

مطلب پنجاه و چهارم در تحقیق مراتب توحید بدانکه من سبحان تعالی را با کمال
 بی شرکت غیر یافتن باز دو قسم است اول بیانست مطالبی اسلام را بر آنست که
 حق تعالی بکمال اقربیت مطالبین و مومنین است عبادت جمعی فراید نور نفس از حق

اشیاء و نفس کہ تدبیر کنندہ بدن است در نور آن تسلیک میشود و بی اختیار سجانی نماز
گوید سوم آفتابی است کہ حق سبحانہ تعالیٰ کے مطابق اند نور السموات والارض در نظر عارف
تجلی کند و عارف عالم را شخصے واحد مانند یک درخت دانستہ ہے او ست بی اختیار گوید
چهارم آسمانی است کہ کثرت نوکرمی را اور رنگ ہمان اسم چہ انفسی و چہ آفاقی سے تجلی بیند و ذکر
سلطانی در یاد و غیر او بنظر نیاید نیم صفاقی است کہ بر اعضا می حسے سالک چون سمع
و بصر و غیرہ تجلی فرماید کہ سبے لیسع و سبے بصیرانی آخرہ بسالک رومی نماید ششم تجلیاتی کہ تجلی
ششمی ہے فرود سے از افراد موجودات جداگانہ صحن حق بنظر آید و سجدہ بت عین سجدہ حق
شود ہفتم شیونانی است کہ تجلی انفا کے لفظ فعل یا اشارہ و حکم یا پیر یا فعال حق بنظر آید چنانچہ
دہندہ و کشندہ برابر گرد و اما سنج و راحت در اینجا سالک را باقی است ہر چند برضامی است
پس شامی و رنج ہمد از حق است ہشتم شہودیت کہ تجلی رفع پر وہ ظلالی در بعضے کشف
نورانی رود ہر کہ چشم دل طالب با مطلوب و دوچار شود و تعیین کامل داند کہ ہمہ محبوب
و دریافتے بمیان آید سبے کیفیت چنانچہ از رویداد این توحید است در مشاہدہ مستغرق
در صفا و تسلیم مذکور بجز و قہر اشارہ گیر و تمیز رنج و راحت مانند سنج از دست محبوب بہت
از نوشدارو است و فرق در شہود سے و آفاقی است کہ در آفاقی شہود بر رنگ شہودیت
و در شہود سے کیف در میان نیست ہم وجودیت کہ وجود سالک مانند ماہ در زیر خورشید
انہی پوشیدہ گردد و مشاہدہ و شہود کہ دوگانگی است اینجا کفر است و درین توحید سالک
مثل جمادست از ہمہ حرکات خبر ندارد و وقت گریستن میگردد و وقت خندیدن میخندد لیکن
بجز چنانچہ نقل است کہ شیخ محی الدین عربی از یاران خود پرسید کہ امسال مرا چون گذشت
ہمچہ خلاف شریعت بمیان آمدہ گفتندی فرمود امسال من ازین عالم خبر نیداشتم و برحق
و عارف آن سال کہ نوشتند حاضر نبود لیکن درین توحید اگر عارف بقای محمدی سرفراز
شدہ باشد ہرگز خلاف شریعت بطور نمی آمد و الا میشود و ہم تزیی است کہ اشیا می

کائنات در پر تو ذات الہی اصلاً بنظر نمی آید یا از وہم توحید الہی است انہی از مجمع الفوائد و فوائد خود
 بدانکہ توحید بر سه قسم است ذاتی و صفاتی و افعالی و اہل توحید ہم بر سه قسم اند یکی وجودی
 دوم شہود سے سوم محقق فقیر تفسیر بیل ہر یک مثنوی اصل المعارف کہ در مقامات عشرہ طریقت
 نوشتہ بود درج کردہ است نقل آن چنینہ در اینجا می نگار و آن اینست مثنوی اکنون در جہد
 میگویم سخن بہ نیست اینجا گفتگو سے ماومن بہ ماومن اینجا گو اسی بے آوب بد زانکہ توحید
 مقام انسب بہ نسبت ما و تو اینجا در گزار بہ غیر را و غلے مدع می باشس پار بہ گویم از توحید
 فعلی اولاً بہ کان چہ معنی دار و اسے اہل و لا بہ در جہان فاعل نہ بینی جز خدا بہ فعل اللہ
 است جملہ فعلہا بہ و اون و بخشیدن و گردن زدن بہ جملہ باشد فعل حق خود انہن بہ گویم قدرت
 کہ ما پیر سے کنیم بہ ما ہمہ مجبور و مقهور حقیم بہ در ہمہ عالم خدا سے فاعل است بہ غیر او نسبت
 بدیگر باطل است بہ ہمچنین باشد صفاتی اسی گدا بہ نیست موصوفے و گر جز یک خدا بہ
 قادر و حی و توانا است او بہ عالم و بنا و انا است او بہ قدرت و علم و ارادت و جہان بہ
 جملہ از حق است و دیگر کیفیت ہاں بہ آنچه آید و صفو ما اندر نظر بہ جملہ وصف حضرت حق می گوی
 ہم جلال ہم جمال ہم کمال بہ نیست غیر از وصف حق خود اجلال بہ بعد ازین توحید ذاتی گوش
 سن بہ اسے سو حد پیش ازین نبود سخن بہ این ذوات خلق یک ذات است و بس بہ نیست
 جز آتش و یگر زنجیر پس بہ اوست ما و تو ہم او جسم است و جان بہ عرش کر سی زمین و آسمان بہ
 اوست آب و خاک ہم سنگ و شجر بہ آتش و باد است و ہم زید و بکر بہ اوست طفل و اوست
 پیر و نوجوان بہ اوست پیشک اینمہ خرد و کلان بہ اوست ہادی و مفلس و رہنما بہ اوست
 پیر و مرشد و اللہ ما بہ شارع و پیغمبر دین است او بہ کافر و ہم کفر و ائین است او بہ ہر چہ
 گویم ہر چہ بنویسم حق است بہ ہر چہ دانم ہر چہ خوانم مطلق است بہ اہل توحید نہ اند
 برو و قسم بہ میکنم از تو بیان ہر دو قسم بہ یک وجودی و شہود سے دیگر است بہ مذہب ہر یک
 قبول بہ بہتر است بہ مذہب اول ہمہ اوست او بہ مذہب ثانی ہمہ زوہست از وہ

اهل تو مید و جو و بی فایده اند که همه عالم بمعنی شامل اند بنیست در زید و بکر یک وجود
 محتاج به باشت گو اندر نمود به فرق در صورت زید است و بکر به در حقیقت نیست فرقی
 مستغیر به زید و خالد جمله و هم است و خیال به حضرت حق است ظاهر و الجلال به میگویم
 تشبیه بیان به تا شود تفریر نشان بر تو عیان به فرقی که در مفاک را اصل وجود به کردی
 اند به در صورت در نمود به فرق صورتی است با جام و میبود به فرق یعنی است با هم به
 آن در مفاک که اندر جام است به در جام می بود که جام است به در جام می بود
 مفاک به تفاوت است در حقیقت نیست باک به چون تفریر به در جام و میبود
 مفاک به تفاوت است در حقیقت نیست باک به چون تفریر به در جام و میبود
 که جام به در حقیقت است میبود به جام به مفاک به تفاوت است با جام به در جام
 مفاک آمد و جام و میبود به میبود در این گفتن در اینجا جام او به این معنی و هست است
 ای مفاک به جام به در جام و مفاک به جام و میبود به جام به مفاک به جام
 پوشی نظریه به جام به جام و بکر سنک شجر به جمله معشوق است ای اهل دنیا به جام
 است به جام به جام بیرون کن خدا باش و خدا به جام زید و بکر به جام به جام
 داری حقیقت با نشان به جام به جام به جام به جام به جام به جام به جام
 جام به جام به جام به جام به جام به جام به جام به جام به جام به جام
 مخلوق اندازی انس و جان به جام به جام به جام به جام به جام به جام
 بس به جام به جام به جام به جام به جام به جام به جام به جام به جام
 آراست او به جام به جام به جام به جام به جام به جام به جام به جام
 بر جام به جام به جام به جام به جام به جام به جام به جام به جام
 به جام به جام به جام به جام به جام به جام به جام به جام به جام
 که جام به جام به جام به جام به جام به جام به جام به جام به جام

خواجہ خرد در رسالہ نور وحدت چہا چہا سختمای بلند و تو حید جو سے بربان آورده اند
 کہ انہر سو افق مذہب قلندران است و ولومی جامی کہ از علمای واعیان سلسلہ نقشبندیہ
 کلام ایشان بپیشنید کہ چہ فرمودہ اند کہ با عی ہمسایہ و ہم نشین ہر ہماہوست بہ در ولق
 و مجلس شہ ہماہوست بہ در انہمن فرق و نہا سخا جمع بہ باشد ہماہوست ہم باشد ہماہوست
 زیادہ این چہ نویسیم ع در خانہ اگر کس است یک حرف بس است بہ اگر از کسے در حالت سکون
 حرفے خا ان شروع بر آید یا فعلے ظارف شہیت ازو سے صادر شود و عذور باید داشت کہ ہسکاری
 معذرون و اگر با وجود ہوش و شعور ترک شہیت نماید فاسق و ملحد باشد نمود با اللہ من بند القوم
 درین محل مناسب افتاد کہ در اثبات وحدت وجود و اقسام معرفت چیزے نوشتاید کہ برای محبت بکار آید
 مطلب پنجاہ و پنجم در اثبات وحدت وجود و بیان اقسام معرفت حق بدانکہ
 ہر چہ موجود است جملہ یکبارگی وجود است زیرا کہ وجود من حیث الوجود یک وجود است
 کہ دولی و کثرت ندارد و پس بپہرورت لازم است کہ ہر چہ موجود است یکبارگی وجود حق
 قاسمہ شائد پس ہوال اول ہوالا غیر ہوالنظاہر ہوالباطن انجمنی است زیرا کہ غیر وجود خدا
 دیگر موجود باشد و وجود لازم آید چون دو وجود باشند بضرورت او متصل باشد یا فصل
 و وجود خدا متصل بچیزے و منفصل از چیزے نیست پس عالم عین حق و حق عین عالم است
 و آنچه غافلان وجود عالم غیر وجود حق می پندارند از راہ وہم و غلط بینند و مانند کہ اینہما
 حق ہمین علم شدہ است اسی عجز ما و ام کہ اسم خدا باقیست اسم تو نیز باقیست و ہم غیرت
 از انست کہ در مقام شرکے و از منزل وحدت صد فرسنگ دوری این پندار تو جز فرور
 نیست پس ازین اسم باید گذشت تا وحدت صرف حاصل شود از نیباست من عرف انما
 لا یقول اللہ انتہی از جمیع الفوائد روز سے حضرت و الدم پر سیدند کہ معنی توحید چہ می نموی
 عرض کردم ہرین حال ندارم مگر علم توحید البتہ توجہ آن حضرت دارم فرمودند بگو پنجہ نصید
 آخر بربان آوردم کہ اللہ گفتن ہم شرک است پس بیان آن پر سیدند آنچه بود بیان کرد

در شد که پسند کردند و فرمودند همچنین است زیاده ازین سخن گفتن درین محل مناسب نیست تمام
 سخن فرم است بزرگ گوید پس آنکه گویند فنا نیست غلط میگویند تا خدا هست درین سخن
 هم هستیم به معرفت بر سه قسم است یکی آنکه سالک خود را قطره داند متصل بدریا که ذات حق
 اتصاله که دو کاغذ با هم وصل کنند یا دو حرف او قلم کنند بلکه اتصال مداوم با حروف و دوم
 دورا عین و دریا ملاحظه نماید باقی اشیا را قطره انکار و در مظاهر خود مرتبه اول نسبت مرتبه ثانی
 فعل است و نزد اکثر عرفا عالی تر ازین مقامی نیست و عموماً انا الحق و سبحانی ازین مقام است
 آنچه با نیز در حقه الله علیه در آخر طبیعت زمار سه فرموده اند نه مشعر برین است که از وحدت
 وجود انکار کرده اند چنانچه بعضی ناقصان قیاس میکنند و در او امن عقیدت همین قول شریک
 میکردند بلکه هر چه ازین بلند تر است که در آخر آن ترمی نموده اند اشعار بر است که در آن مقام
 برین عوایق بینمایند چنانچه هیچ ازان معلوم خواهد شد سوم آنکه چنانچه خود را آن نسبت که عین دریا
 شمر و همچنین بر زنده را آفتاب و هر قطره را دریا و اندلس اینها مساوات پیدا آید و عموماً الوهیت با معنی
 در خاست نه بطریق امکان از وحدت وجود و ظاهر است تا بیکریا به بزرگی شمر و خود را بخدای نامی
 مقام نیز است نه چیزی که عوایق جامی منقسم بدو قسم که در جهت انفعالات لانس بل حیرت که کلیه تحقیق
 است که دست بعضی اولیا بدان آن رسیده نه بجهت کس بدین معارج علیاً عروج نموده مردان میان
 اصحاب غشش اند نه اصحاب رقی لکن الفیاض این درجه سلامت وقت نبود بر فطرت سلیم پوشیده
 نیست عارف عطار ازین مقام در او نسی مشتم که نیت است رمز است میگذارد استعقون الطیر و ایم
 بعد ازین چهارم مقام فقر و فنا است بالاتر ازین مقام نیست و اظهار این مرتبه مناسب نیست
 که بزرگان سلف از افشای اسرار لب فرو بسته اند مگر با مطلق نابابی و بیوفی و در این مقام
 سفته اند و مضمون لا تفکروا فی فواته اشارت بدانست صاحب فطرت سلیم است و اینها در مقام
 و از کشمکش نجات خواهد یافت و بدالدین عطار گوید سه عین ازین وادی فراموشی بود
 گنگ و گرمی و دید بوشی بود به مولانا و گوید سه چون شکار فقر تو کردی یقین به تیر تو که کنگار

بوم دین + همچو پند و سچ بین اینخواجہ باش در روز محروان عدم ترسان مباحش بد ترس از هستی
 که اکنون در روئی + آشنیالت لاشی و تو لاشی + لاشی بر لاشی عاشق شده بد بیج میریج لی
 راره زده + چون منزل عشق لامکانی ست + پس فعدہ عشق بیزبانی ست + آتشی از جمع
 قول حضرت شاه سجاد قلندر لاپر پوری است قدس سره که در مکتوبی بشاه نجیب قلندر خلیفہ
 خود نوشت بودند جانمن نسبتی که میان عاشق و معشوق است همچو نسبت زبان و لسان است
 و قلب و دل و تراب و گل چنانچه معشوق را دیدن و دانستن کار عاقلان است جهان بیست
 و ندیدم بلکه نقد جان ست غیر همین دیدن کار کور نمائست چنانچه مشاہدہ سیاه است بحر و فانی
 مشاہدہ معشوق باید کرد و بمکنات تا معلوم شود ممکنات نیست بلکه واجب است که معشوق
 است من گویم فهم و حس در مکتوب شیخ عبدالرحیم کچندوی نوشته است که آن
 قول سید الطائفة التوحید فی السحوم و پندرج فیہ العاوم و یاون العکمالم فی الایمان
 بدانند تا که سالک کشف سید انداز مقلد است نه سواد می برادر کسی که بطلان کتب محققان
 محقق و اند محقق نیست مقلد است نه سواد و در توحید رسمی افتاده است نه در توحید علمی تا سواد
 چه رسد عارف هرگز محتاج دلیل نباشد اگر بود براسه نمائیدن دیگران که در توحید علمی افتاده اند
 و محتاج دلیل گشته اند و از معارف عارفان صاحب کشف محروم شدند پس پای مبتدیان
 چو بین بود و پامی چو بین سخت بی تکلیف بود و نه درین وقت توحید علمی هم نادر است
 تا توحید عالی چه رسد اکثر مردم نظیر توحید علمی بلکه توحید عالی در توحید رسمی افتاد و گمان
 که بحال رسیدیم و شهید مشاہدہ چشیدیم پس می باید که آن برادر طالب معارف عارفان
 بکشف شوند بطلان فصوص و فتوحات که هر چه بطلان کتب محققان معلوم کرد و محقق
 خیال است نه کشف و بعضی مردم کا و راه باطن خبر ندارند این راه کشف دانسته اند
 و ندانسته اند که کشف اولیای نامدار و عارفان صاحب سواد دیگر است که بعد از
 شاکه بتوجہات مرشدان در ایشان ظاہر گشته و بدان نور حقائق اشیا کماهی برین

ظاہر شدہ و ثبوتیت اصل اور بعینت نمائندہ ای برادر عارفان کہ بیدار رسیدہ اند و در آن دور یا
 مستغرق و محو شدہ اند از امتیاز گذشتہ اند و بی نام و نشان شدہ اند چون بان خود آندہ اند از
 بی نشان نشان یافته اند و فصوص و فتوحات را حال خود دانستہ اند و زبان خود فہمیدہ اند
 و در مکتوبے دیگر باو نشان نوشته اند کہ بر ضمیر ان معارف آگاہ ہویدا باو کہ چند ان اسرار الہی
 بر این فقیر ظاہر شدہ اند و میشوند کہ در عالم گوش نیست کہ آنرا بشنوند و طاقت شنیدن
 آن وار و مصرع با کہ گویم در جهان یک گوش نیست ای برادر عالمانی عالمی و زبان
 و عابدان و عاشقان و معشوقان و صاحب کرامات بسیار اند اما ما در دست اسرار تا بعد است
 تا در است اللہ تعالیٰ آن برادر را این در جہ رساند کہ کلام متقدمان را کلام خود و اندام برادر
 بر این فقیر آنچه نوشته است بحکم آیت کریمہ و اما بتمتہ ربک فی رشتہ است اتہمی و در مکتوبی دیگر
 جو پوری خلیفہ خود نوشته است ای جانمن خودی را کہ مہاب اکبر و بزرگ تر از زمین و
 آسمان است از قوت عشق بر دار و در محل معرفت در آد میوہ باغ توحید را قفاوان فرما
 گلزار اسرار را نظارہ کن سے صد ہزار ان خلق کم کرد و تمام بہ تا کی اسرار زمین کرد و
 ای جان من چون در محل معرفت در آئی و میوہ باغ توحید را خوردی و گلزار اسرار را نظارہ
 کردی و تحقیق مبداء و معاد رسیدی و مضمون بیت جامی را فہمیدی سے جامی معاد و
 مبداء و وحدت ست و پس بد ما در میان کثرت و ہوم و السلام پس تراست از کلام
 سے ہر کہ مست عالمی عرفان بور بہ بر ہمہ خلق و جان سلطان بود و بد اللہ آقا سے
 آن ہر اور را و جمیع باران را بطلالہ این مکتوب موقوف کرد اندانی و در کاتبیت حضرت
 و اللہم قدس سرہ ہم اکثر بیان حقائق و معارف توحید ہست اگر بکت خواہد مطلقا
 مطلب پنجاہ و ششم در بیان تجلیات و اقسام آن از کلام صاحب صاحب
 بدانکہ تجلی عبارت است از کمور ذات و صفات حضرت الوہیت جل و علا و در
 نیز تجلی باشد اینجا سالکان را بسیار غلط افتد فرق در تجلی روحانی و ربانی نیست کہ تجلی

روحانی را فوت افتد نباشد اگر چه وقت ظهور از اوصاف بشری گذر وقت حجاب بازشد
 عود کند و در تجلی روحانی طمانینت دل حاصل نیاید و ذوق معرفت تمام دست ندید و تجلی حق
 بر خلاف این باشد و در تجلی روحانی فرود پندار پدید آید و عجب هستی بنیز آید و تشنگی زیادت
 شود چنانچه عزیزے گفته است سوز دل غمت از و مالش بنشست به وین تشنگی از آب
 زلالش بنشست به نیرنگ وجود و نقش هستی بر خاست به و ز سر پوش عشق جانش
 بنشست به اما تجلی حضرت حق بر دو نوع است تجلی ذات و تجلی صفات تجلی ذات بر دو نوع است
 تجلی بوییت و تجلی الوهیت تجلی بوییت موسی را بود علیه السلام کوه طیفلی او بود و او طیفلی

غما تجلی را به لیل جعله و کافر موسی صفتا کوه پاره پاره شد و موسی بیوش لیکر بوییت
 پر هنده بود ایشان را باقی گذاشت و تجلی الوهیت محمد صلی الله علیه و سلم را بود تا بعد هستی
 تا راجع دارد و مؤمن بود و مؤمن ذات الوهیت اثبات فرمود که ان الذین یبالغونک انما یالون

الله یرا الله فوق ایدیم کمال این سعادت هیچ انبیا ندا و اما خوشه چین این عمر من را بدین
 تشریف شرف گردانید و اما تجلی صفات بر دو گونه است تجلی صفات جمال و تجلی صفات
 جلال و تجلی صفات جمال هم بر دو نوع است صفات ذاتی و صفات فعلی صفات ذاتی نیز
 بر دو گونه است صفات نفسی و صفات معنوی صفات نفسی آنست که خبر غیر از ان حالات کس
 بزوات باری جل جلاله بر آنمندی زیادت بزوات چنانچه موجودی و داعدی و قائم نفسی
 اگر بصفت وجود به تجلی کند گوید لیس فی مبعی سر سے الله و اگر کیفیت قائم نفسی تجلی کند
 ساکن گوید سبحانی ما اعظم شانی و صفات معنوی آنست که خبر غیر از الله کنند بر معنی زیادت
 بزوات چون علم و قدرت و حیوة و ارادت و صحیح و بصیر و کلام و بقا پس اگر صفات عالمی
 تجلی کند علم لدنی شود چون خضر علیه السلام و اگر بقدره تجلی کند لیکن چنان شود که محمد علیه السلام
 و السلام با شارت انگشت ماه بدو نیم کرد و بیک شست خاک لشکر سے را بر میت داد و ایشان
 از میت و لکن الله رمی اگر بصفت مرید سے تجلی کند چنانچه عثمان میر می را بود که گفت

سی سال است که حق تعالی مرده آن خواهد که من بخوابم اگر بصفتم بمعنی تجلی کند چنانچه سلیمان
 علیه السلام آواز مورچه شنید اگر بصفتم بصری تجلی کند چنانچه بود که این ضعیف گفتند
 ران روی کنون امینه روی تو ام به از دیده تو بروی تو می نگرم به اگر بصفتم حیات تجلی کند
 چنانچه بود که خضر و الیاس راست حیات باقی اگر بصفتم کلام تجلی کند چنان بود که در کلام الله
 موسی تکلیما و اگر بصفتم ابقا تجلی کند رفع انانیت انسانی و ثبوت صفات ربانی کند چنانچه
 ما یشار و تمییز منصور از نیجا گفت منی و بینک الی یز جننی فارغ میجو دک الی سن البین ایا صفات
 فعلی چون خالق و رازقی و احیاء و اماتت اگر بصفتم زراتی تجلی کند چنان بود که مریم علیها السلام
 را بود و بنوی الیک بجزع الخلة تساقط علیک طبایع دنیا و بصفتم خالق مرعی علیها السلام
 بود و از شقاق من الطین کتیه الطیر باذنی آه و بصفتم احیاء برهم علیها السلام را تجلی نمود و این
 کیفیت صحیح الموقی الخ و نیز عیسی علیه السلام را بود و از تخرج الموقی باذنی بصفتم امانت بایزید
 را بود که بر سرید ابوتراب نظر افتاد و در حال ببرد و صفات جلال هم بر او نوعست صفات ذات
 و صفات فعل صفات صفات فعل او امانت گفته شده اما صفات ذات بر نوع است صفات جبروت
 و صفات عظمت عظمت بصفیات جبروت اگر تجلی شود نور بے نهایت بے کیفیت و رعایت
 بیست ظاهر شود و صفات انسانیت کند و محو آثار هستی آشکارا شود و شعور بر فنا هم مانند
 معقه عبارات ازین حالت بود و صفات عظمت هم دو گونه است صفت جمعی و قیومی صفت
 کبریائی و قهاری صفت قیومی جمعی فنار الفناء و بقا بخشد و نوعی ظاهر شود که هرگز
 خفا پذیرد و طلوعی که غروب ندارد و بعد می الله لنوره من یشار و تجلی صفات جمال را گاه
 ستر بود گاه تجلی زیرا که مقام تلومین است اما جلال مقام تکلیف است و رنگی بر خیزد اگر چه
 نادر بود سخت چنانچه ابوسعید در مجلس ابو علی گفت این حدیث را دوام بود گفت نه
 همین گفت سوم بار گفت اگر باشد نادر باشد ابوسعید باز گفت این از همان کس است
 و نوعی زود و چرخ آمد و در مقام پنجه ایمان بود عیان گشت و در رنگی جبر و مصالح نماید

حقیقت لا الہ الا اللہ ایجا متجلی شو کہ بت وجود بجلی بر خیزد ۵ کے بعد نماز ماجدا مانڈہ
 من تو رفتہ و خدا مانڈہ ہذا اگر بصفت کبریا و عظمت و قہار ہی متجلی شو و سالک اسخ
 یافتہ ہو و گم کند و میرفتا قائم مقام آن شود و علم و معرفت سہل و فکر سہل کنڈا بن جہل
 بالای ہولہا است رب دلی تیرا از نیجا فرمودہ سالک ایجا وریا صفت گرد و وہمہ وجود
 مستغرق این حدیث شوی از تشکی لب شک مانڈ و دیدہ تر حسب ایحال این ضعیف گفتہ
 رباعی ای لعل بست بخون دلہا تشنہ بند چشم تو بیدار تو جوان باشنہ بند ہر دم دل بن
 برو می تو تشنہ ترست ہا این طرفہ کہ دریا شد و دریا تشنہ بند اگر این صفات بر وجود
 تجلی کنہ قیامت قائم شود در رقم کل شی ہا لکب الا دجہہ برنا صیدہ موجودات کنڈا ای ملک
 الیوم و رو بہ خود گوید لعلہ الواجد القوا چنا چنا این ضعیف گوید رباعی از عشق می جو
 بر لب آہر جانم یہ گفتہ کہنی بو عدال خود در نامم یہ گفتا اگر ت وصال من می باید بندہ
 ہوا ان کہ ہمہ من نامم یہ بلکہ راہ ہجرت او جز بنامیت و بندہ اونیت ۵ ای مل
 رہہ نفس و قہالت نہ بندہ ہر روز شہنی صالت بندہ رہہ و انگاہ دران ہوا کہ مرغان می زندہ
 ہا پارسہ بلی پرو بالستہ زندہ رہہ خرقانے گوید رہہ بخدا دوست یکے از بندہ سجن ہا این
 تشکی است دیگر از من ہو ہا بندا بن راہ ہدایت است موسی علیہ السلام از خود راہ رفتہ
 و انہی گفتہ ان تری شہید محمد علی اللہ علیہ وسلم را خود برو کہ سبحان الذمی اسرے عبیدہ
 ہذا نام تاب و سنین او اولی رسید و پدا نیچہ ویدر باعی با عشق جمال با اگر منفسے ہا
 یکدہ رہا ہست اگر برین در تو کسے ہا با تو توئی تست در ما نرسی بندہ در ما تو کسے سی کہ
 رہا تری رہہ و عدل آختر شہانہ از جمیل جسم جسم است با عرض جسم با عالم معلوم تعالی اللہ
 عروہ لک رہا گیا پکا از عنایت و مجذبہ اوست انہی و در شرح گلشن راز ست کہ تجلی کہ
 ظہور حق ست برودہ دل پاک سالک از رومی کلیتہ سہارا نوعت انارے واقعا
 و صفاتی و ذاتی انارے است کہ بصورت جہانبات کہ عالم شہادت است از بسا

علوی و سفلی و مرکبات به صورت که حضرت حق را بیند و در عین رویت جزم و اندک حضرت
 حق است آنرا تجلی آثار سے میخوردند و از جمیع تجلیات آثار سے تجلی صوری در صورت انسان
 مشاهده نمودن اتم و اعلی است و تجلی افعال متمثل با نور متلونه می نماید یعنی حضرت حق را
 بصورت نور سپرز نور سرخ و نور زرد و نور سفید بیند و تجلی صفاتی آنست که حضرت حق
 بصفات سببه ذاتیه که حیات علم و قدرت و ارادت و سمیع و بصیر و کلام است تجلی شود
 و گاه باشد که تجلی صفاتی متمثل نور سیاه بماند یعنی حق را متمثل بصورت نور سیاه بیند و
 تجلی ذاتی آنست که سالک در آن تجلی ذاتی مطلق شود و علم و شعور و او را ک مطلقاً مانند
 و تجلیات مذکور بحسب صفات و اوقات تجلی علیه متفاوت است اما اگر حضرت حق را تجلی است
 فاما اگر خود منظر حق شود یعنی بیند که خود حضرت حق است اتم و اکمل است زیرا که تحقیق در
 ضمن آثار زیاد است و در جمیع مراتب تجلیات مذکور و حضرت حق را دیدن با خود
 منظر حق شدن در طریق تصفیه ذات است رشیدی در رساله عمیق السلام ذاتی نام
 اندر رب العالمین و حدیثی است در بیان آنکه هر کس که در راه حق شمرده شود
 بر خود از تجلیات بقا باشد که بحسب مجال کمالان و اول بر دست سید بدانت که بعد از
 فاما سالک در تجلی ذاتی و بقای حق باقی گردد و در خود مطلق در تعیین حسیانی از روحانی
 بیند و عالم خود را محیط ذات همه ذرات کائنات مشاهده نماید و صفات جمیع صفات الهی
 باشد و قیوم قیوم بر همه عالم باشد و هیچ چیز غیر خود را نداند و بنیاد است و بنیان اقسام پنج
 و تحقیق سیر و جذبات و غیره که در سلوک پیش می آیند بدان که حساب
 دو قسم اند نورانی و ظلمانی و سیر الی الله که در صورت انوار است و در سیر الی الله
 فی الله شروع میشود و تا آخر کمالی ظلمانی و نورانی است و در سیر الی الله که در
 باشد و طبیعت که اصل عقل باشد بنیاد سیر نورانی است و در سیر الی الله که در
 تشبیه واقع است چون صورت عاریت است که در مراتب تنزیه و تقدیر

است هر چند سیر بلندتر بجای سیر مایل فرک باشد و تحقیق سیر بدانکه سیر اگر در ناسوت
 است بعضی را کوه و دشت و دریا و باغون نظر آید و بابدال و او تا صحبت واقع شود با شرف
 نماز و قبور و جنیبات رو نماید و باطنی و باطنی و بسط زمانه میسر گردد و اگر سیر ملکوت رسد
 بر آسمانها راه یابد و با فرشتگان همکلام شود و مخاطبات ملکوت مشاهده نماید اگر مشتاق
 معرفت الهیست یکی از اینها متوجه شود خصوص عالم روح که بزرگ است در عالم لامکان
 و خطرگاه عظیم است زیرا که تجلی روح بی کیفیت است و بغیبت او هم کمال بی کیفیتی عالم بند
 مطلق میشود که تا تشریحی که ما خود دریافتیم و تحقیق جذبات بدانکه جذبات اگر از راه جدول
 شیونانی فرود آیند مثلاً در جدول صفت حیات فرود آیند ذوق و فرصت پیدا آید و قیام
 در حالات غریبه بهم رسد و اگر در جدول صفت علم فرود آیند معارف جدیده از انسانی دارند
 و اگر در جدول کلام فرود آیند دل را گویا گردانند نو عمیکه دل دیگر بر اینتر گویا گردانند بکر آید
 و اگر در اوت فرود آیند تصرف بر خرق عادت دهند و اگر صفت امر فرود آید این صحبت مالی
 از بصیرت و بصارت بردارند و آنکه از جدول تلویح فرود آیند ارشاد به انداز شاد و طالبان
 بهین جذبات است و آنکه از جدول جمالی فرود آیند لذت غربت در عبادت فرود آیند و
 از جلال فرود آید استلاک نصیب سالک شود و جذباتیکه از جدول آسمانی معادوی فرود آیند
 سالک را بر مدارج کمالات عروج بخشند و بعد ادنی و اعلی و اوسط جذب میکنند آسمانی
 در تحقیق وصال بدانکه وصال بعد از ورود شملیات خود را از در یافت حق شادمانست
 اگر شاد نیست قسمی از مشاهده بوصول است تحقیق و لایت بدانکه و لایت غلبه محبت
 است که تقرب حق میرساند تحقیق حال بدانکه حال از ازل تا ابد الان کما کانست همچو
 ماه تابان و استقبال مانند ابریت که بروی گذشته و ماضی نام باید پس قیام نیست گمراه
 سیر تا توانی مدینه ز دست اینحال بکجه به حال اندرین حال است به انتی از تحقیقات خیر العارفین -
 مطالب پنجاه و هفتم در مراتب فنا و وصول الی الله بدانکه سید محمد حسینی

ساکن کاپی حدیث باب رساله مختصر نوشته است که اینجا بینه نقل کرده و شش دانگ نیست بعد
واجب الوجودیکه چندین هزار صور و اشکال ظاهر شده است بهر صورت نمودم
ذات خود را به گوی بر شکل آدم گاه خواهد پس از شکر چون و چینی که بعد نیز چون و چینی
ظاهر و هویدا گشته است طرفه برنگی که در رنگهاست سبب شمار به طرفه بی شکلی که در رنگهاست
صد هزار به غیر او موجود نیست همه اوست و است و است در آئین فرق و نهانخانه است به
با قدر همه اوست شمع با قدر همه اوست به دور و بر این رسول مودود که مقصود از اجاد
عالم اوست مقصود و وجود است امی پاک بدلولاک لما خلقت الافلاک به مسیحا
فقیر خیر دل شکسته و از خود رسته سید محمد حسینی که این رساله است در مراتب فنا و اول
الے انقدر به طالعیکه بدین طریق سلوک نماید سعی بلوغ پیش گیر و مقصود حقیقی که در حصول
حق است مشرف شود بدان امی بر زلفا که اعظم حوالیات و مقامات فخر است
بر سه قسم است فنا فی الافعال و فنا فی الصفات و فنا فی الذات اما فنا فی الافعال عبارت
است از بیرون آمدن سالک از اختیار خود و از اختیار جمیع عالم یعنی هر کلمه و حرکت و
اقوال و افکار که پیش ازین بخود و بدگیر نسبت میکرد و از خود و از دیگران
بمهر و بجهت نسبت میکند و افعال خود را به نسبت حق چنان خیال کند که هر کلمات کلیه نسبت
درست و حرکات مروه به نسبت خصال بی هیچ چیز کسی نسبت نکند که شرک و کفر نیز درین طالع
مبین است سه صیادان که دانه در دام نهادند مرغی گرفتند آن شمشیر نام خود را بر گردن
و بدی که در جهان میگردد و خود میکند و بهانه بر عام نهادند تا که در عالم انوار
شاید آن را بهانه در ابرو و در فنا فی الصفات عبارت است از انقضای صفات
صفات خود را و صفات دیگران را صفات حق یعنی بر صفات حق نسبت
و دیگران که علم و ارادت و شمیم و قیامت و غیره باشد با شیوه پیش ازین خود را نسبت
نسبت میکرد و از آن خود و دیگران جداست همه را حق نسبت کند و صفات حق در

پس اس صلاہ مطلقاً بخود و بد بکران نسبت نماند کہ این نیز نزد این فقرہ مشک است گویم
 بہ زبان و بہ گوش بشنوم و دین طرفہ تر کہ گوشش زبانم پدید نیست بد نقل است
 کہ چون سلطان العارفین حضرت بایزید بسطامی قدس سرہ از دار فنا بدار بقا حرکت
 بروح پاک ایشان خطاب آمد کہ با پایزید بر گاہ ما چه آورده گفت خداوند التوحید یعنی
 توحید آورده و ہم در آنجا آمد الی اللہ یعنی توحید آورده یا و کنی شب شیر را کہ شب
 شیر خورده بود ہی کہ شکست کرد کسی پرسید کہ چرا شکم تو درد میکند و شکم را بشیر
 نسبت کردی و میگوئی کہ توحید آورده ام شکم تو گوئی نکو گفته است بالذات بد کہ توحید
 اسقاط الافعال است و سبحان اللہ سلطان العارفین بیک نسبت کہ بغیر کردند یعنی
 مشرک خوانند حال دیگران کہ مدام بدین بلا اند چو باید بود از نیجاست کہ حق تعالی
 فرمود و یا یومین اکثریم بالذات ہم مشرکون یعنی اکثر مردم کہ ایمان آورده در معنی مشرک
 س تار پیر نیست عاویس خلیش ہمدرد و منافقین نہ درویش بد و فنا فی الذات عبارت
 است از دیدن و مشرک ہر آنکس است خود نہ و تمام عالم را بذات حق یعنی یقین و اندک
 حضرت تمام از مرتبہ اطلاق نزول نشود بد بصورت و اشکال نظام ہر شدہ ہمہ است
 و غیر او نیست سہا ہم چو یاد نیست اختیار نیست بہ غیر و جزو ہم و جزیندار نیست بہ
 از حال ہو حکم جلوه ہاست بہ نیک ہر کس لائق دیدار نیست ہذا از اینجاست کہ پنجاہ
 منیرہ السلام فرمودہ اند من خود نہ نفسی فقد زوت رہیتی ہر کہ شناخت خود را کہ من ہم
 حکم کہ بدین صورت کلام ہر شہد ام ہر کس شناخت پروردگار را و نیز فرمودہ اند معرفت
 حق بر نیامی تا کہ در او ہم حق را نمی شناختم چون خود را کم کردم حق دستم از خود
 بستم حق شناختن سہ تاثری از خدا نیابی بوجہ خود نباشی خدا نماید روہ اما این
 آثار از حقین است باید کہ بدین ترتیب سلوک نماید تا مقصود اعظم کہ خدا شناسی و
 وصول الیست حاصل شود ترتیب اول باید کہ ہمہ عالم را یک آئینہ فرغ کند

بدان جمال حق مدام میدیده باشد و درین نسبت چنان مقید گردد که یک لحظه دلخواه از
 دل و دیده فوت نکند و در همین خیال مدام باشد مصرع اسی خنک حاکم که در آئینه و یگانگی
 و می باره در نهایت این حال چیزهای گوناگون نمودار خواهد شد و لذت با خواهد یافت
 بدانان ترقی کند و برتر آید همه عالم را حق دانند و حق بینند و چنان تصور کنند که همه حق است
 و بدین صورتها و شکلهای ظاهر است و از نظایر موالی باطن را با همی اسی غیر ترا بسوی سیرت
 و خالی از تو هیچ مسجد و دیر سے نه دیدم همه طالبان مظلوم بان را در کان جود توئی و
 در میان غیر سے نه درین خیال چنان در دست نماید و غرق شود که هیچ ساعتی
 درین خیال و تصور خالی نباشد و درین باب سخن بلیغ و کوشش کمان پیش گیر که هیچ منفعتی
 توان یافت و سعی است که آدمی را بمقتضای ساند و رانهای این تصور چیزهای عجیب
 خواهد دید و لذت های گوناگون خواهد یافت بده ترقی گیرد و برتر آید و در انوار و بیان
 در او در نفی نیستی خود اثبات حق کند یعنی چشم پوشیده چنان تصور کند که آنرا که من
 در چشم من چشم من است که بدین صورت ظاهر شده است و بدین تصور در دست
 و طبیعت کند که خود را فراموش کند و خود را همه عالم را حق دانند و در بیان
 بر این ترانه خواهد آمد چنانچه از باطن فقیر برآمده است آنرا که من بلیغ و کوشش
 چه شده بسیار و بر چشمش که در این دنیا چشم چه شد به چو این ایوب تصور غالب با آن خود را فراموش
 کند که نور بپنجه و در چشمش که در این دنیا چشم چه شد به چو این ایوب تصور غالب با آن خود را فراموش
 که همچون شایده و همچون مشهور و غیره نسبت در جهان و در این عالم بود و در چشمش
 شب با تو خنود ویم نسیا سیرم بد گفتیم که از سعی سواسه برستم به خود افرتم که در این عالم بود
 یعنی خود بودن و از خود رفتن همین است و مقصود مظلوم بنالایان همین است و مقصود
 و نمای قلبی و نفسی درین مقام است فنا فی الله و بقا بالله عملی است که در این عالم بود
 و فقر آئین است به فی کشف و یقین ز معرفت و فی دین است به رست او و بیان همین

خداوند و خدا بود فقر از آنم هو الله این است پدید از اینجا است که گفت اند صوفی آن نیست که چنان
 کشیده و مخلوق تمام دریا نمیکند صوفی آن بود که خود در میان نبود و اینجا هر کل شسته با لکس لاد
 و کل مستور است الی علیه و النهایه هی الرجوع الی البید ایته فاینما تولوا فموجه الله و نایب الله
 جمیع طالبان را بقیه و در بیان بحیرت النبوی الهامی صلی الله علیه و سلم آتشی رساله شغل تو جمع
 از سید محمد قزوینی سره ساکن کاپلی -

مطلب چهارم و هشتم در شرح الطریق و عزالت بیان انوار که در عزالت و در حدیث
 هر چند اجمالاً بیان شد سابقاً گذشت بدانکه گروه عزالت چهار است و ارکان سلوک
 نیز و این باب در لقیقت همین چهار است اول طهارت یعنی دوام وضو و دوام ذکر و دوم توکل یعنی
 صلوة و دوام صوم و سوم توبه یعنی دوام توبه و دوام تقوی و چهارم قسط یعنی دوام بر طبق
 شیخ و ترک اشتغال بر مقدار حق سبحانه و تعالی که در این چهار است توکل بر ان غافل و در بیان
 اشتغال نماید و نسبت این صلاح فیض است از انوار و در این چهار است چشم خمارت منکر و در انوار
 قیاب بشری است و اولیا و انوار در این قیاب پوشیده شده اند پس بشر را در انوار است
 در انوار نور حق نگردد بنور عقل و حسن انوار است و در انوار نور در انوار نور است که در انوار
 پیران را در حال حیاتش شناسند و در انوار انوار است با نرید را در انوار انوار است که در انوار
 کس پیش نشناختند غرض باید که هر کس حسن بنظر خمارت منکر و همیشه در باطن حق مشغول
 پس شعله از کلیات در مکاشفه انوار در انوار انوار است اما لک با وقوف ما انوار انوار
 پیران را گویند که انوار در انوار و بیرون باد انوار دیده و در انوار شود و این نور مطلق
 معرفت حق است و بدانکه نور را در انوار است و نور ولایت است و ولایت است و هر دو
 اوست پس نور را در غیب نفس بر نور حق و روح و سر و دل و نفس اطلاق گفته و در
 نفس بر نور با صره و قوامی بر که در و مانع مغز و این است اجرا کنند و در غیب فاق بر انوار
 ملک و جن اجرا کنند و در شهادت فاق بر آفتاب و در انوار گان و چرخ شمع و شمع

طلاق کند مقصود آنکه چون سالک دوی از غیب نشناخت آنرا می بگرداند و از شهادت نفس
 بزرگواران کند در غیب نفس آرد و او این برده که در نظر آید و بگرداند و گوید در غیب
 سلطان است و نور را چون آب است با شکر از آنش بر رنگش برود و او را در این راه
 و بسیار از هر یک سرخ میگرد و او را چون خوان سیاه بر روی آن سرخ و آینه در آن
 و پیران این بخش شود و اگر بدشوار می تواند گفت و همه اینها مسلم گردند و گویند که نور از
 بد که بار او کامل یا شیخ کند و ذکر مشغول شود آن نسبت بزهرین فرو شود و خستند و در وجود
 سالک پدید آید و ذکر صافی جاری شود بزبان او و آنش ذکر مشغول گردند و در آن پرده که
 بر وی نقل کند و هر چند آنش ذکر قوه سریشور الوان صافی تر شود و در وقت پیش و در هر چه
 بقدر از حقوق باشد و در نماز و در سایر اعمال بشام بسد و نور از آن سرخ و در نظر آید و
 مشاهده رود و ایشان اتفاق است اینهمه برکت ذکر و رعایت است که در نور و نور چشمی ظاهر شود
 و در این راه سرخ و سفید و گوی و در روز و شب تمام از قوه آنش ذکر باشد و آن
 است که ذات ذکر از نفس پرده با نوره بر دار و که لاخری باید که سرخ و سفید و که این معلوم بر زبان
 اگر است و دیگر نشانی ظاهر شود یا محسوس است اما آنچه از اینجا بهار است که آنش
 آن است و آنش ذکر و آنش عشق و آنش شوق و آنش شهود و آنش شیطانی و آنش نخستین
 نشانی است که وجود نیست انسانی بدان مرکب است و تری حیوان بر یکدیگر است و این
 توان کرد و مبتدی بسد و شایسته بین آن مشغول نتوانند و در این راه
 نماز و آنش آید نور نفس بطور آید پرده او که رنگ باشد و این نور و آنش سرخ و سفید
 سرخ خفیف رنگ باشد سالک را از دیدن نور و آنش نورانی است که در آن راه
 ملوک پدید آید بعد از آن نور بنظر ظاهر شود و پرده او که رنگ باشد و این نور و آنش
 شدن آنرا که بعد از آن نور روح نفس از آن کند و در او نور و آنش سرخ و سفید
 و از دیدن او نفس فعینت را از نور می گرد و بعد از نور و آنش سرخ و سفید

و سجلی آید پر و ه او سیاه باشد نبات صاف و عظیم با بیست گاه باشد که از دیدن آن برده
 سیاه سالک فانی شود و در عیش برود و او افتد مقصود آنکه آب حیات با و دانی در ظلمات تعجب
 بجوهر یک درین ظلمات ولایت است متوجه نشود و او قدم صدق درین ظلمات رود و دل نو
 وار و وسیع صورت باطل و آواز مایه همناک خائف نشود و اجده نور مطلق مجر و از انفصال و
 انفصال و مقدس از ماولع استخوان و متعجب شود و پوره او سبز باشد بعبده اقامت در بر ترخ و
 و انشقاق آسمان و تبدیل زمین و نسیم کوه با و انشقاق ستارگان ثوابت تکویر آفتاب و ماه
 و انکسار سما و باز و اشتراک در عرصات و با انهم استن حساب در ترانو گاه و گذار نیدن
 بر صراط و در آوردن در درکات و بهرین در جرات چون این علامتها مشاهده کند
 و او را در پشت باری و او در بعد از این سجلی شکر حضرت عزتیش باید شد بحکم تاریخ ابصر و
 با طیف تا ذات مقدس سجلی کند همچون و همچون کسب پذیرد و مانند و از همه منزله باشد و خوشی
 سجلی از یالاتی سر باشد و در عالم بیخ نویسه بدو مانند و سالک است و در بدایت سجلی فانی
 و نور روح از نور آفتاب عظیم تر و با بیست و نه بود و غالباً سجلی از ان پس پشت باشد و همچنان
 از صیقل و راست هم باشد و نور سبز همچو سهره مانند از لطیف تر و نورانی تر و سجلی او در
 مواجبه باشد و خود را در جسم سالک زند و در وجود و س شود و سالک را فانی سازد چون
 سالک از ان حال باز آید علوم بسیار در باطن خود جمع یابد که هرگز نتوانده باشد نوشتن
 باشد و نور دل هاه مانند در طایر لکن نشانه حقیقی که در ان تعبیه است در برابر دل سالک
 بنظهور آید و در وقت سجلی خود را بر جانب چپ سالک کند و او را فانی گرداند و درین حال
 انوار غریب و احوال عجیب بر سالک طاری شود و نور نفس گردد بر گردن و گیرد و آن
 باقی ماند صافی که آفتاب آنجا افتاده باشد و از اسبعا عکس بر دیوار افتاده و سجلی نور
 قوت آنجا باشد اما انوار دیگر چون شمع و شعاع و چراغ انوار ارواح طیبه باشد از جنس نور
 علی اختلاف مراتب و تفاوت اعتبار هم و آنکه آسمان و ستارگان و آفتاب و ستارگان

و ماویندان ملکوت ملک آفاق باشند و ملک و ملکوت نفس و گاه باشند که نور از روح
 ملائک مقرب و انبیا و اولیا باشد علیهم السلام و تعلیمات نفسی که در سینه پدید می آید
 سالک باشد بر عنصر آتش و وجود پدید آید بر مواد زلزله بر هوا و آتش و زمین و آسمان
 بر جز و هوای خود شناوری کردن در دریاها و در و فضا و زمین بر روی آب و آتش که
 برگزشتن سالک بر عنصر آبی وجود خود و در آمدن در کوه یا در فضا یا در یوار یا در
 عبور سالک بر چیز خاک خود و بروقت که چیزی وجود سالک از انکسار و خلوص
 پاک شود آتشهاست خوش رنگ و صافی سرخ حرکت می کند و در فضا یا در زمین یا در آبی
 و نورانی و آبهای منور و کوه یا می فرخ و سر آبی عظیم پاکیزه و شادمانه و در کوه و در
 پر نعمت آماده کرده مشاهده کند اگر تلوث باشد بلبقات غلبه تلوث در زمین چون آتش
 سمناک پر دو و بطنی حرکت کرد در روی آتش و در آبی و در فضا و در زمین و در آسمان
 خیره بلند و برق و صواعق با هیبت و تار یکدلی هوای که در فضا یا در زمین یا در آسمان
 و آبهای مکرر بر سبب است که او در آسمان خرقه میشود و پیکل آلودگی که در فضا یا در
 و سر آبی خراب و نجس که در آسمان میشود و هر گاه که میخواهد که بجوای زمین و در یوار یا در
 حاصل میشود و تلک یا می خاک که او بدشوار می بر آسمان میرود و با ما و در فضا یا در زمین
 می افتد و در آن تمام حیوانات موز و حیوان مار و مور و گز و هم و شکر و پانک و در فضا و
 امثال آن پدید می آید و او را در حمت میدید و اینها همه در فضا یا در زمین و در آسمان
 تعلیمات لغات مخلوقی بعد از تعلیمات حقوقی در بدن و در فضا یا در زمین و در آسمان
 حسیه و بعد از میشود این صورت که در فضا یا در زمین و در آسمان و در فضا یا در زمین
 مبدل می شود و گاه باشد که صورت حیوانی فلاح کند و حرکت کند و در فضا یا در زمین
 بر سالک نمایان و هر چند بدنامی القویه قویست زیرا که در فضا یا در زمین و در آسمان
 این قدرت غیبیه در عالم مادی و حسن بریت سالک در فضا یا در زمین و در آسمان

تو مشغول شو و درین مقام سالک را بر تحقیق لطیفه انانیت و ترتیب بدن کاتب که با و باقی
 خواهد بود اطلاع افتد و بر سر شریک او هم قدم سره و قوت یابد که فرموده است اطلب لعلک
 و با لعل یک این نوم بر اهل نوم با آنها بود آن که پیش افتاد و سالک به ما روگه از رعایت
 لغت است و کتک از ارشاد و اگر نمود باشد باقی جز نمیشد شود سدر موش خود و اگر کتک
 از کتک بر میزند و اگر حلال باشد از اسراف بر میزند که نمیشود آنکه سالک چون در وجه و این
 توفیق یابد قدم بر سلوک نهد یعنی نوار که شاید کند بر علامت طریقت و عوفش حاصل آید
 و بکشتن جهانت و رفع ستور مطلع گردید یک تا دم آخر غافل نباشد که هر دم درین راه اقلیت
 است اگر درین آن مشغول نشود ظلمت بر ظلمت افزاید و بسا که شیطان نفس را با بقای معانی
 باطل از سلوک در طریقت حق طول گرداند تا مرتبه طریقت شود دیگر در آن که و صورت
 عظیم که خلوت تاریک را روشن سازد و بفرماید آنها را اندر در بریشانی سالک خام گردید
 چند آنکه سالک خلوتی گمارد و او را می بیند با آنکه می رود تا وقتیکه در لایمی نماند که در
 توان نماند با لای می سر سالک پیدا بدو هر خلوت را روشن میدارد و همیشه و کثرت طوری در
 و عظمی بود که سالک از وضو ساختن امری است کرده در غایت آمده باشد اما در نهایت از غرض
 که با لای می بدو عین صدر خود بیند که از اینجا بیرون می آید اما قوس او از آفتاب لطیف تر باشد
 و با آنکه سالک مبتدی یکبار خلوت را از احتلاط الوان و انوار روشن می بیند بر روشنی که درش
 بسیار در آن نور تواند دید سبب قوت آتش ذکر باشد و گاه باشد که در آن در مقابل سالک
 ظاهر شود انوار از وسع بیرون می آید چون چشمه که آب از وی جدا این علامت تبدیل حضرت
 نفس سالک و او را باشد بصفت ملکی بودی و مقتدا و هزار حجاب نور و ظلمت که در حدیث است
 بیان نموده آن در وقت که بعد فی الحال این بجایه در صفت قسم منجم کرده اول پرده غیب
 شریف است که پرده آن مکر است و هزار حجاب آنجا وضع باید کرد و بعد پرده غیب نفسی
 است که پرده آن بود است و هزار حجاب آنجا وضع باید کرد و بعد پرده غیب دل است که سرخ

یعنی رنگ است و ده هزار اینچ باید کرد و پوره پوره غیب است و رنگ است و مفید است
 ده هزار اینچ نیز دفع باید کرد و پوره پوره غیب روح است و رنگ و زرد و لغایت و لغیب است
 ده هزار اینچ نیز دفع باید کرد و این همه حجابها با لاک تعلق دارد و او محبوب است بدین حجاب
 حق تا آنکه حق محبوب است که هیچ چیز حق را حجاب نتواند شد بعد از دفع این حجابها که
 در چنانچه در خبر است حجاب نور او کشفها از حرقت سجاست و وجه بر ابره و در روایتی ما از شیخ
 ابره و من خلقه در مقام سر آستانه غمز باید نهاد اگر نور جذب برسد و او را میزند و سبب گرداند و بعضی نقل
 می کنند که مراد از این ملازم است تا به حدیث باید بود و وقتیکه لطیف و فصل در کشاید و کلید آن در دست غیب
 است صلی الله علیه و سلم جز از وی نطلب تا محرم آمدی نگردد و توقع از حسن ارادت یاران چنان است
 که کشف این حال از مجاهده طلبند از قبل قال اهل مشایخ که گویند چون دیده جانها بدین نور روشن گردد این حجابها
 بر عاقلان باور کنند و زبان را در انما بصلوة متحرک دارند و صلی الله علیه و سلم سیدنا محمد و آله جمعین از مجموع الفوائد
 دیگر رنگی بگیرد که در بیان این صفت غیب مخفی فرماید و در بیان این صفت غیب
 اول غیبنا حق است چون این صفت غیب شود رویت بمیان شعود پای آنها دیده شود بعد
 بینه خود را بنمایند و چراغها در دست گرفته و از غایت لطافت اندرون در آیند و انواع مکاتبات
 گویند و تجلیات صورتی بنیه ترغیب کنند و از سلوک باز دارند و گویند و راسی این کمالات
 اگر آید باشد اختیار کند و صاحب تصرف شود و از سلوک باز ماند بسیار در زمانه
 بودند که باین قسم تصرفات از مستعمله و بانه مانده اند لغو و باسد و حالانیز موجود اند و مشاعر
 این فساد ظاهری و باطنی است بر و کای این فساد ظاهری و باطنی باشد با اختیارات و تصرفات
 آنها غمور شود و محبوب و طالب مدارق را باید که دوام نفی اختیار کند و قدم ثابت
 این عجایب اسرار و انوار بیند که ندیده بود و بعضی از صفات و احوال نورانی که در اول
 ماضی و مستقبل اهل قبور و بان شعوره باقی آنها التفات کند و زود نفی کند که ایشان
 عجایب اسرار نمایان مانعی کند و در غیب نفس است چون صاف شود مسمیه و در همه

خود و دیگر مردم از اجیاء و اموات نیک رویشش شود بواسطه این منقح و منقحی باشد که در غرور و افراط
 که خود را بنیاد و گیران را نابینا تصور کند و این تزکیه نفس خود است و در شریعت منتهی است
 حکما تزکیه نفس و چون این صفای کمال رسد صفائی قلب ظاهر گردد و نفس صفت قلب گردد
 و کشادگی باطن و بسیار سے انوار و پدید آید سوم غیب قلب است چون این صفا شود
 سر از عجبیه و انوار غریبه در صور انسانی و حیوانی و نباتی و ارضی و سماوی و تجلیات صورت
 است و پدید آید آنکه صفات سر درین لطیفه ظاهر گردد و قلب سر گردد و گاه باشد که قلب
 است شیطان را قبول کند و از سلوک باز ماند که دل طفل طریقت است و شیطان او را
 دوست اگر لغویات او را قبول نکند و قدم در سلوک نماند و در جلا صفا منصف
 چهارم غیب سر است اینجا بسیار انوار عجبیه و شایدهات نور به تجلیات صفاتی پدید آید و
 بشر صفای روح متصف گردد و اینجا نیز از سلوک باز ماند و قدم بیشتر نهد پنجم
 روح سنکه نبوة او بحیوة حق است جل جلاله اینجا نیز تجلیات کثیره باشد و انوار
 و معنی باشد این طبقه چون کمال صفا شود طبقه غیب خفی گردد و وقت باشد که از این
 عجب پدید آید از آنکه روح خلیفه خداست و دعوی خدائی کند و پندار که خدا را می بیند
 اینجا بعد ولایت شیخ و علو هست ازین مهتی برون آید و از اینجا راه درستی باشد و این نه
 شیخ دست و پد کمال امتداع است و که نوامع الصا و قین یعنی اگر صادق نباشید با صا
 یا شیدا نور مدق ایشان ظلمت هستی شمارا مسح گرداند ششم غیب حق است و این
 غیب خلاصه روح است که ظاهر شود و مگر تجلیات جلالیه و قوت جذب آن درین طبقه
 صفات ذاتیه تجلی کند و غیب خفی را بصفت حق منصف گرداند وقت باشد که درین
 زنده و اسما و پدید آید چرا که وجود حق را متصف با و صا و در افعال الهیه بیند فرق
 میان ملام و مرام و مقام فرق را از میان بردارد و جمیع صرف مقبل شود و خود با سزا
 میان محقق صدیق و معقوف زنده است که درین جمع کند میان فرق جمع گوید

و نهی از مقام جمع است و امتثال امر و اجتناب نهی در مقام فرق است لذا جرم تقبیل او را در حق
 و از نواهی ممتنع ممتنع غیب الغیوب است که تجلی ذات قدیم جل جلاله بر سالک است و
 و ذات حق را که غیب الغیوب است بشناسد حق شناخت و بدین مقام رسد الا انبیا و
 اخص اولیا و غیر را هرگز دخل نیست اتنی از جمیع القوائد تفسیر و تشریح این مقام ضروریست
 لهذا بتکرار و شرح و بسط تمام نوشته‌ام که اکثر سالک درین مقام غلطی میکنند و راه کم‌بسیانند
 مطلب پنجاه و نهم در بیان حقیقت عشق و محبت و اقسام آن و بیان آنند
 آن و علامات آن و ما يتعلق به با بدانکه اشتقاق عشق از عشقه است و آن
 گیاه است که بر درخت می‌چید و درخت را بی بر و ریشه و خشک میگرداند همچنان عشق هم
 وجود عاشق را در تجلی جمال معشوقه محو گرداند تا چون ذات عاشق بر شیر و موم معشوقه
 و عاشق مسکین را از آستانه نیاز در مسندناز نشاند و اشتقاق لفظ محبت از حبه کبیر است
 و آن تخم است که چون در زمین افتد و نهان شود و باران بار و آفتاب بر آن تابد و
 سر ماو گر با بر و سب بگذرد و او متغیر نشود و پروقت بر وید و گل بر آرد و میوه دهد همچنان محبت
 چون در دل قرار گیرد و بصورت و طبیعت و بار و محنت و راحت و لذت و فراق و وصال متغیر
 نشود بلکه با لاد و شلخ و برگ بر آرد و محبت را اقسام است در جمیع السلوک است
 که سالکان بیان محبت و عشق فرقی کرده اند عشق نهایت محبت را گویند و برای
 محبت موافقت است بعده میل است بعده موافقت بعده سرور است بعده هوا این
 غلت بعده محبت بعده شفقت بعده نیم بعده و له بعده عشق اما موافقت است
 حق را مثل دنیا و شیطان و نفس دشمن داری و دوستان حق را دوست داری و این
 ملازمت و صحبت کنی و فرمان ایشان را عزیز داری تا در دل ایشان جایی یابی چه پس
 که در دل صاحب دولت جایی یافت و منظور و سبب داشت صاحب دولت شده
 و بر خور داری یا نت و میل به موافقت است که از همه گریزان باشی و حق را به وقت

جو بیان مافی سن انس با لقمہ استغوش عن غیر امتد و مودت است کہ در نلوت دل شغول
 باشی بجز و بزاری و نہایت اشتیاق و بقراری و ہوا است کہ دل را ہمیشہ در مجاہدہ داری
 و جگر را آب گئی و طلب انس است کہ پر کنی جماعہ عنمای خود را بدوست و مالی از غیر دوست
 است تا کہ از او جداست فیسہ پاک گروی و با وصافت مسیدہ موصوف شومی و شغف است
 کہ از نہایت حرارت شوق حجاب دل را پارہ کردانی و آب دیدہ را پنهان داری تا محبت را
 کسی نداند کہ محبت سر بویست است و افشای سر بویست کفر بگر بعلبہ حال کہ طاقست نمازند
 و اختیار رسم نماید و نیم است کہ خود را بندہ محبت و اسیر او گردانی و بہ تجربہ پطاهری و تفرید باطنی
 موصوف گروی و دل است کہ آئینہ دل برابر جمال دوست واری دوست شراب جمال
 گروی و بطریق بہاران باشی و عشق است کہ خود را کم گردانی و بقر شومی انشی و بعضی معنی
 این اقسام محبت را بیان کرده اند معنی شمی زائد و معنی شوق و اشتیاق یکی است قال شاعر

ہو بیجان القلب عند ذکر المحبوب و قبل الشوق ام محبتہ لان الشوق یولد من المحبتہ و قبل الشوق
 اثر من آثار المحبتہ و ہی حرقتہ القلب بعمول المشتاق الی المشتاق الیہ و معنی شوق است کہ تقاضا
 و طلب آن ہو کہ دوست و چشم حاضر آید و چون نظر بر آن ہو کہ حاضر است و حالت دل شاہی
 و فرحت ہو و آنرا انس گویند و چون حالت دل طلب ہو و آنرا شوق خوانند و بعضی میان شوق
 و اشتیاق فرق کرده اند کہ طلب وصال را شوق گفته اند و حضور را ذوق و الشوق احتیاج لقلب
 الی آثار المحبوب و الاشتیاق ہی احتراق بنار المحبتہ و قلب القلب الی المحبوب غرض محبت عبارت

از تامل باطن است و عشق از افراط میل بغیر شرکت و شیخ عبد الحق محدث در کتاب تارح لنبوت
 نوشته اند کہ حب علی الاطلاق رانہ مرتبہ است و مرتبہ از حق است و باقی در خلق پس مرتبہ
 اولی در حق نامیدہ میشود حب بے آنکہ باشد حرکت و ظهور آنرا و چون حاصل شود آن حال
 در حب حاصل شود و ارادت و ارادت حقیقیہ خدا را است تعالی شانہ و اول مراتب حب و خلوص
 میل است و آن اشجاء قلب است بسوی مطلوب و چون زیادہ گریہ و رغبت نامند

و چون زیادہ کر دے رغبت طلب گویند و چون زیادہ کر دے طلب و لع گویند و چون سخت کر دے
 و لع و دوام پذیر و صبابہ گویند و چون قومی کر دے و فریب و قلب و انس گیر و ہر او از او نام است
 و چون مستولے کر دے ہوا و درگیر و دل را شغف گویند و آن ہمیشگی کہ فانی کر دے و محب از نفس خود
 و چون نمونہ پذیر و چنانکہ فانی کر دے از نفس خود و از فنا خود و از غرام گویند و چون مستحکم کر دے و طمع
 پذیر و در ظاهر متمکن شود و فانی کر دے و محب از نفس و حبیب نیز ہمیشگی کہ شدہ واحد کر دے و این
 حب مطلق است این را عشق گویند و این آخر مقامات است امر خلق را در حب و میگرد
 محب درین مقام حبیب و حبیب محب و رنگ میگرد بر یک بصورت دیگر سبب آنکہ
 متمکن میگرد در روح عاشق بصورت معشوق و متعلق میگرد و آن صورت روحانیہ بدل و
 مستحیل میگرد و رنگ و مفارقت و انفصال میان آن چنانکہ گفته است روح الزاج و
 رقت الخمر الایات و این نہ مرتبہ خلق را حقیقی است و گفته نشود کہ خدا را است مگر آنکہ
 وجود خلق ہمہ برای خداست و اما محب و ارادت مر خدا است حقیقت و حب را مرتبہ دیگر
 است کہ ظاہر میشود در خلق و حق و نامیدہ میشود از مرتبہ جامہ و این او و میگویند و یکی از
 اسمای الہی و دوست گوئی تعالی و دوست میدار و ہر کرا میخواستہ از بندگان خود و دوست
 میدارند بندگان او را فسوف یایی اللہ لقوم بحبم و بحبہم پس و مرتبہ ششم کہ است و این
 نہایت مراتب عشق است و در ظهور از محبت و قوع آن از جانبین نیست چہرہ و خلق
 اعلیٰ از مرتبہ عشق و از ہر بار امتد الموقدہ الی اللہ علی اللہ فافتم انہی و در کتاب ہدایت
 است کہ حقیقت عشق آنست کہ چون سو من اعتقاد الصلوات من سبحانہ تعالیٰ باوصاف
 کمال ہوا و کمال فرو و منحصر و پاک و وسع می بیند بعد از ان نام موسی تعالیٰ شانہ ہمیشہ کہ بند
 و الآر و نماز اورا ملاحظہ مینماید این دعاوست آہستہ آہستہ در ول وی صفت بقدر
 و خلق و بہمان پیدا سازد و روز بروز از ہنمغنی زیادہ تر میشود تا آنکہ نام مبارک و
 ہر زبان را ندن نمیتواند نزدیک است کہ روح موسی مفارقت کند با بھلہ چون در نفس

این کیفیت ممکن شد در جوهر اول فرو رفت و نفس بدان نگین شد از نسبت عشق گویند
 و این نسبت را نزد یک کل اهل فنا و بقا طریقت و لطیفی نامند کیفیتی است مستقر و نسبی و بی
 سمانه کیفیت نفسانیه و لطیفش محبت ذاتیه است که عامل آن نفس مجرب است بلکه قبل از وجود روح
 پیدا شده بود و تفصیل این اجمال آنکه چنانکه از من و مادر را بجانب اسفل میل نیست موافقاً
 را بجانب فوق طبران همچنین هر موجود محسوس و معقول را کمالی نهادند که مشتاق نیست
 که تا آنرا نیافته است قلوب و همان وارود چون آنرا یافت الفت و انس علی هذا القیاس
 کثرت را بسوی وحدت که اصل و لیست میلان و طیرانی هست و مظهر را با ظاهر از تلبیط است
 مرکز در اصل جانب و سه و آنجا حصول حالتی یا نعمتی معهود نیست و او را بر تکرار احوال
 اقل می نه آنرا محبت ذاتیه گویند پس این کیفیت مستقر و نسبی می شود با محبت ذاتیه حقیقی
 مرکب میگردد که جسدش کیفیت نسبی است و روحش محبت ذاتیه و صاحب آن فرق درین
 هر دو نمیتواند کرد و از اینجا توان دانست وجه جمع در میان دو قول صوفیه که بعضی گویند
 و اضطرار با عذاب است و اصل محبوب را چو او دهند و بعضی گویند که هیچ حال و عشق تو
 از سالک مرفوع نمیشود نه اندرین جهان نه اندر آن جهان پس مستطاب اشاره قائل اول قلم
 در همان نسبی است و مطلع نظر ثانی محبت ذاتیه اما چون آن هر دو در حق اکثر عارفان با هم
 و امتزاجی دارند در تعبیر تعیین مراد متحقق نشد اینجا دو نکته باید دانست یکی آنکه اگر عارف
 مرتبه محبت ذاتیه ضعیف شود اگر چه نسبت رویت سر بیان محبوب در همه باشد آن نقص
 در حق و سه در مرتبه که باشد و دیگر آنکه ترک و تخریب از دنیا و آخرت و در گذشتن از فکر
 اهل و عیال با وجود استقامت مزاج و وفور عقل یعنی این کیفیت نسبی ممکن نیست و
 این نسبت نسبی و در بر جمیع ماسومی و اعراض وار و از آن و لهذا میبکس و اینند
 که فروشی کند برای او انشی در تحقیقات خواجه محمد پارسیا که قال حجة الاسلام حق سبحانه
 در دل آدمی سرشته نهاده است و گوهری است که سماع آواز موزون و دلگشا

ان کو ہر راہ میں بند و اندر آدمی چیز سے پیدا اور وہ کس راہ اور ان میں اختیار نہا شد آدمی را
در حرکت آرد و آنرا وجد گویند و سبب این وجد مناسبست ہست کہ گویند آدمی را با عالم علوی
کہ آنرا عالم ارواح گویند ہست عالم علوی حسن و جمال است و اہل حسن تناسبست و
ہر چیز را کہ تناسبی است آنرا نمود کار سے است از جمال آن عالم و ہر جمال حسن کہ در عالم
محسوس است آن ثمرہ حسن و جمال آن عالم است پس و از خوش موذن مناسبست
دارد و یہجائب آن عالم پس بدان سبب آن اگر آدمی در دل پیدا آید و حرکت و شوئے
پیدا آید و باشد کہ آدمی نداند کہ آن از چیست و این معنی در دے ہو کہ در دے مشاہد ہو
در ہر دے کہ بن عشق و مشاہدہ ہو و سماع اور احرام ہو و کسی را کہ آتش دوستی حق در
دل غالب ہو و سماع اور اہم ہر باشد کہ آن آتش تیز تر گردد و اورا بعد از ارواح عروج قطع
شود و قطع عقبات جسمانی اورا دست دہد و دل کہ دوستی در وی باطل ہو و سماع دہد
نہر قائل باشد و بروے حرام ہو و ہر چیز کہ دوستی حق سمانہ تاملے بدان زیادت
مزد آن بیشتر ہو و سماع صوفیان را اصل این بودہ است اگر چه اکتین بر رسم آلودہ شدہ
است بسبب گروہی کہ بصورت ایشان شدہ اند و بظاہر و مفلس اند از معانی ایشان
و باطن و کسی باشد کہ از ایشان در میان سماع اورا مکاشفہ پیدا آید و لفظ ہار و وزبان
ایشان کہ برون سماع نبود آن احوال لطیف کہ از عالم غیب بر ایشان پہنند و بسبب
سماع آنرا نقد وجد گویند و باشد کہ دل ایشان در وجد چنان پاک رود و صفات گرد کہ
نقرہ در آتش و کدورت ہا تمام برود کہ بر ریاضت بسیار آن حاصل نیاید و سماع آن سر
مناسب را کہ آدمی دارد با عالم ارواح مجرودہ فرضیاند کہ بکلیت ایشان را از بین عالم
بتانہ تا انچہ در بین عالم بود از ہمہ بخیر شوند و فوت اعضا از ایشان ساقط شود و ہفت
بہوش شوند کہ سماع و وجد و احوال صوفیان را انکار کنند از غنیمت
و معذوری ہو و چیز کہ کسی را باشد انکار کند آنکس کہ این حالت را دادہ اند انکار نتواند کہ

باید کہ بدان ایمان آری تا از برکات احوال ایشان محروم نمائی و از ان قوم باشی کہ حق تعالی
 در حق ایشان مینماید و اولم پستد و اہم قسیدتولون ہذا انکب قدیم شعری کہ در وس
 حدیث زلف و خال و جمال و صورت و حدیث فراق و وصال و آنچه عادت عشاق
 گفتن و شنیدن آن حرام نیست و حرام بدان کرد کہ کسی آنرا بر زنی کہ دوست دارد و
 فرود آرد و یا بر کودکی فرود آرد و انگاہ آن اندیشہ و سے حرام باشد اما اگر بر زن کزیکہ
 خود کہ ملال باشد فرود آرد و وسایل کند حرام نبود و کسانیکہ بدوستی حق سبحانہ تعالی
 مستغرق باشند از پریکی معنی فہم کنند لائق مقام خود مثلاً اگر در شراب رستی بود چندان
 گفتہ اند کہ گرمی دو ہزار رطل می پیمائی بہ نامی خموری نباشدت زیبائی بد آن فہم کن
 کہ کار من بحدیث و دانش راست نباید ذوق راست شود و انتہی از تحقیقات
 خواجہ محمد یار صاحب از مخدوم شرف الدین سجینی منبری پرسید کہ عشق چیست
 فرمود عشق نجات را گویند و ہم وی نقل کرد کہ یکی از مشایخ تان پرسیدہ شد کہ اور
 عشق چیست گفت ہمہ عالم لون از عشق گیرند عشق را لون پیدانہ سے عشق
 و کون سکا شرم پدید میست بہ غنقاسی مغربم کہ نشانم پدید میست بہ بعدہ حضرت
 مخدوم فرمودند کہ قول بعضی است کہ عشق آتش است جویش اینکہ اگر عشق آتش بروی عاشق
 تاب دیدہ غرق چہ بود و وقون بعضی است کہ است جویش اینکہ اگر آب بودی ہزاران دل سوختہ از
 چہ است بعضی گویند کہ بہ است نس ر طبع مشایخ چندین محشہ و نوشہ چہ است و اگر گوئی نواختہ است
 پس عاشق را چندین شور و شغب چہ است و اگر گویند محنت است پس بجان خریدنش چہ است
 و اگر گویند راحت است پس چندین شورش و گذارش چہ است ہمچنین ہر کسے بہ بار تے
 بیان کردہ است و اشارتے رانده نہ بیان عبارت تمام شدہ نشان اشارت
 درست گشت اما حکم مشایخ طریقت بر آنست کہ عشق برات آورد از حضرت دوست
 بہ دل کہ قرار نیار و بر جان کہ از نشاط بر دبر سر کہ از راحت دور باش و بر رخ کزنگ

فیکر و برتن که قوت بدو بر دیده که در بار و بر حال که تیره باشم قنای زبان و چهره و
 طلاق کونین و ولع عالمین کن این برات بشرط وفا شده است بعد فرمود قاضی حمید که
 گوری که من در تقدس ذات و صفات حق ایما می خواهم کرد تو آنرا عشق نام نه خواهی
 بین الصفات در مکتوب نوشته است که عشق چون در آید صفات مذمومه را بر ویست
 صفات انسانیست و بشریت بعد محمود است پدید آید محبت در آید آن همه را برود آشنایی
 ایصای موسی و یسینا تمثیل کرده است و محبت و خلقت از اوصاف حضرت است بر ایهم
 لیل الله علیه السلام بود که پسر خود را بحکم حق قربان کرد و در مکاتیب حضرت شرف الدین
 نسیری محبت و عشق را شرح بسطی تمام است اینجا مختصر از مخلص معنون آن بقلم
 می آید بدانکه حق تعالی صفت عشق و محبت بجز آدمی در هیچ مخلوقی ننهاده است
 ایچو یکدم مخلوق را بجهت بلند نبوده آسمان بار امانت نتوانست کشید بقرعه عشق
 نام من و بواند زوند به پس کار ملائکه که راست بنظری آید از نجبت است که با ایشان
 حدیث محبت زفته است این زبری و زبری که در راه آدمیان پیش آمده ازین است که
 ایشان حدیث محبت زفته که بجهت و بجهت نه هرگز شمه از محبت بشام رسد گو دل از سلامت
 بردار و در راه ملاست گیر و خود را و دواعی کند که بجهت لایقی و لایق کسی که از دست خود
 سر خود را نتوان بریدن درین گو قدم توان نهادن که عشق باری جان بازی است مردان
 که چون حدیث محبت در آید و تیغ از غیب آشکارا گردد و جان و دل را با استقبال او فرسید
 قول امام احمد غزالی است مردی باید که در وریای عشق غواهی کند اگر موج مهرش بسال لطف
 افکند فقد فاز فوراً عطیها و اگر نونگ تهرش بفرود برود و دفع اجره علی اندر کس بر تو زبان که
 من هم کنم معرفت ما را و اجمت ما را فی النار در ارشاد الیدین است که گاهی محبت از
 می شود و آن ارادت حق باشد برای انعامی مخصوص که رحمت است و آن کولاب مرید را
 و گاه از طرف بند و با حق باشد و آن این است که بند و بدل خواهد که ایستان او امر

و اجتناب نوازی او کند و خواهان دیدار عظمت و جلال وی باشد اما محبت خدا
 که با بنده باشد پوشیده است چون بنده خواهد که از ان مطلع شود با استدلال دریا به
 و آن اینست که اذا احب الله عبدا ابتلاه فان احبه حب التامع افشاء یعنی هر گاه
 حق تعالی بنده را دوست دارد او را مبتلا گرداند و چون در دوستی او مبالغه نماید
 افشاء کند یعنی بیج بال و فرزند نگذارد که علامت محبت حق با بنده همین است که او را
 از غیر خود متوحش کند و خود در میان وی و غیر حاصل شود و هم در خبر است از احب الله
 عبدا ابتلاه فان احبه حب التامع یعنی اصطفی است که بنده را بخت
 مخصوص گرداند تا انواع نعمت های سعی وی حاصل آید و معنی اصطفی آنست که بنده را
 از ناشایسته ها معافی گرداند و هم در خبر است اذا احب الله عبدا جعل له واعظا من
 نفسه و زاجر لمن قلبه یا مره و ینماه و هم در خبر است اذا اراد الله عبدا غیر البصره بمیوب
 نفسه و هم در خبر است اذا احب الله عبدا لم یفرقه ذنبا یعنی اجل از مرگ توبه است
 نصیب کند تا گناهایش بیج ضرر نرسد ای همه علامات تا دوستی حق است مرند و
 و دیگر از علامات محبت آنست که کمال انفس باشد بر اوقات محبوب و کمال تنعم
 بخلوت با محبوب در حقیقت محب آن باشد که آرام نگیرد و مگر با محبوب چنانچه
 حق تعالی از موسی علیه السلام فرمود که بر رخ نیکو بنده است مرا الا که در وی عیب
 است گفت ای پروردگار چه عیب است فرمود نسیم سحر را دوست میدارد و بان
 آرام میگیرد و کسیکه مراد دوست دارد باشد با کسی آرام نگیرد و هم نقل است که عابدی
 در پیشگاه مدینه در راه عبادت کرد روزی از آنجا مرشدی را دید بر درختی آشیانه بست
 آوازهای خوش میگرد و در ویش آمد که اکنون سوخته خود زیر این درخت سازم تا
 از این نارنج شرم و بدان آنس گیرم پس وحی آمد بر پیغمبر وقت آنجا که فلان
 عابد را ببین که سگ در آشیانه است که رفتی نرا از درجه تو ببرد از آن نقطه پس محب را شاید که بپسندد

بزرگ محبوب خود آرام نگیرد و قول را بعبہ بصری است کہ ہر چیز سے را شکر ہست شکر و محبت و جزا
اورون است و قول حضرت بایزید بسطامی است علامت دوست داشتن حق مرندہ
است کہ وہی را نہ خصلت و ہند سخاوت چون سخاوت و ریاضت و شفقت چون شفقت و ہند
و تواضع چون تواضع زمین و قول ابوہن و راق است کہ علامت دوستی اللہ تعالیٰ
متابعت دوست اوست رسول علیہ السلام و بعضی گفته اند کہ در ہر کہ این سہ خصلت بنا
وہی دوست خدا نباشد کی آنکہ سخن خدا را سخن خلق گزیند و وہم آنکہ تقویٰ حق را بر تقویٰ غلط
گزیند سو ہم آنکہ عبادت خدا را بر خدمت خالق گزیند و او را سجدہ است کہ تا سخت نکند بر
پیرے کہ فوت شو و از وہی ہر خدا و بندہ گوید رحمۃ اللہ علیہ کہ بطاعت از تعم نہاید و از
کران شکر و تعجب آن لڑ و ساقط کرد و نقل است کہ مر و سے ابراہیم او ہم را صحبت کردہ بود
چون وقت و داع آمد عذر نہ استن گرفت فرسود دل از ما فارغ دار کہ مارا بانہ صحبت
مبت بود دوست از دوست بد نہ بیند جبک الشیء الہی و لعمریہ یعنی محبت از غیب محبوب
مور و کر میسازد و گزیند و در ہر دو وقتا و غیب بہ دوست نہ بیند بجز آن یک ہند
بول حضرت بایزید بسطامی است پس السحب من جہی لک و انا عبد ضعیف بل السحب
من جبک لی و انت ربی قوی غرض محبت خدا بندہ را دوست بندہ مر خدا و ندرا
و دوست است کہ کتاب و سنت برین اوار و است و اجماع است برین شاید کہ
حق تعالیٰ یقینے است کہ دوستان ویرا دوست دارند و وہی دوستان از ویرا دوست دار
لیکن محبت بندہ را بطاعت تعبیر کنند و محبت خداوند را بر توفیق فیہ ہدایت تاویل
نمایند و سبب محبت است کہ خدا بندہ را نعمت بسیار عطا کند و اندر دنیا و عقبی عطا
و از محل عقوبت این گرداند و لذت غلات و فعل بر عقوبت و معصوم در و در حال
سقامات عالی کرامت کند و در شکر از القات نیز گیسارند و در شکر از القات
بہند و تا از کل مجر و گرد و در طلب اسی اورا بخا شود و محبت بندہ مر خدا و ندرا

است که اندر دل مومن پدید آید یعنی تعظیم و تکریم خداوند نماید و رضای او را طالب شود و او را
 طلب رویت به صبر گزید و بدون او می با کسی قرار نگیرد و بدکردمی خود کند و از غیر او تهراسنا
 من اصب شیاء اکثر ذکره و روان باشد که محبت حق مرند و از جنس محبت خلق باغند
 یکدیگر که آن میل بود با عاطفت و ادراک محبوب و این صفت اجسام است و حق مقدس
 از احاطه و ادراک پس محبت و ذوق باشد یکے محبت جنس با جنس و آن میل نفس و احتیاط
 است بدوست و طلب ذات محبوب است از راه سبب سلطه و ملازمت دوم برعکس آن
 و این طلب قرار کند با صفتی از صفات محبوب که بآن بیاراید و آنس گیرد چون شنید
 سخن یا دیدار محبوب و اقوال مشایخ و اندر عشق مشایخ را سخن است جماعتی از این
 آنرا از بنده بر حق روا داشته اند اما از حق تعالی بر بنده روا نداشته اند و گفته اند که عشق
 صفت منع باشد از محبوب خود و بنده ممنوعست از حق نه حق تعالی از بنده پس عشق
 بنده بروی جائز بود و از وی روا نباشد و گویند که بر حق تعالی بنده را عشق
 نباشد از آنچه عشق مجاور مولد بود و خداوند محدود نیست نیز گویند که عشق بهر معاینه صورت
 نگیرد و محبت بسمع روان بود و بعضی گفته اند عشق که از نور شهود دوست انلی تولد کند یا
 برین است که در آید نور در دیده نهد و آواز در گوش و سرعت در حرکت و اعراض از
 آفرینش در صفت تا اگر از عاشق کار برسد و در نه برای غیر باشد نه بر اے نصیب خود بلکه
 کار برسد و در عشق بی اختیار و و بعضی گفته اند عشق از بیان و برهان معلوم نشود
 که او برتر از آنست که بقوت قلم و بیان کسی پیرامون سر بر پرده جلال او برسد انتی اینقا
 از مکاتیب حضرت شریف الدین سحبی منیری خلاصه کرده نوشته ام و در صفت محبت
 جدا گانه در شنوی اصل المعارف نوشته ام اگر خواهی بدین و در صفت عشق سخنهای بلند
 و دراز است که قدرے اینچنانو شستن افتاد مولوی روم میفرماید **مرحبا ای عشق**
خوش سوای ما به ای طیب جمله علتها می باید ای دوای سخوت و ناموس ما به ای

تو افلاطون و جالینوس ما به جسم خاک از عشق بر افلاک شده کوه در رقص آمد و جالاک شد
 عشق آن شعله است چون بر فروخت بد هر چه جز مشتوق باقی جمله سوخت بد و نگنجد عشق
 در گفت و شنید به عشق در پامی است قعرش ناپدید به شرح عشق از من گویم هر دوام
 مدد قیامت بگذرد آن ناتمام به عاشقی پیدا است از زاری دل به نیست بیماری چو بیمار
 دل به ملت عشق از هر دنیا جدا است به عاشقان را نذهب و ملت خداست به
 العشق نار بحرق سومی المحبوب قول شیخ عرب است به کجاست عشق که از
 خان و مان کنم اعراض به چه خان و مان که ز کون و مکان کنم اعراض به اگر عشق مجازی
 پاکبازی باشد هم هر چه بحقیقت میشود و چنانچه مولوی روم فرماید عاشقی گزین سیزده
 زان بر شست به عاقبت ما را بدان سر هر است به المماز فطره الحقیقه در خبر است
 که من عشق و عفت و کرمات مات شهید پس درجه عشق باید دریافت بیج کسے خالص
 از عشق نبود تمام عالم بدولت عشق ظهور نمود یافت که عشق نبوده و نعم عشق نبوده
 چندین سخن لغز که گفته شنود و سه به فرید الدین عطار گوید کفر کافر را و دین دیندار را
 در دور و دل عطار را به امیر خسرو گوید کافر عشق مسلمانان مراد کار نیست به هر
 من تا گشته حاجت ز نار نیست به حافظ گوید باز عاشق شدم و خط بغلامی با دم به خواجہ را گوید
 بسیار ک با دم به مغزلی گوید عشق که در دکان مسکن پیدا نیست به عفتای فریم که نشانم پیدا
 نیست به دیگری گوید عشق به هر که باشد در کاز نیست به سبیل به برید بر یا میرساند خوش
 عاشقی چیست بجان بند و بجان بودن به دل بیتا کرے و اون حیران بودن به حدیث عشق همین
 پس که سونتم با یار به سخن ملیست که در بار تاراکی است به کمال شکی پروان و در کرا و از سخن بر و ناز
 بدانکه امی عزیز عفتای عشق مشکل است مع که عشق و شکست نتوان به عفتن به شاعری گوید به
 عشق زرم و کمین به زرمی ناک و نه خوشی لب به علاج به نقیمه مؤلف که به سلطان عشق به
 بسیار کم سامان عشق به که از دست منون تمیذیک به تا کف به مراد امان عشق به که به بر اسیب روم

کاهمی بدشت، هر زمانم تابع فرمان عشق به عاشقان محنت کشند و جان دهند به بوالهوس
 بگریزد از میدان عشق به جز غم و درد و بلاستهای خلق به جنس بگیر نیست در کان عشق
 کشتی صبر و شکیبائی شکست به جوش زد از اول چنان طوفان عشق به مضره بر سر
 آهی خوش است به از برای مطلع دیوان عشق به حسن گلوی سخن بوی تراب به
 کرد ما را بلبل بستان عشق به دیگر نور دم از تیر شاره پیکان عشق به کرد تیغ ابرو و مهر پیکان
 عشق به و اعجاز عالم تر نبود خبر به از برم بر خیز ای نادان عشق به هر چه با و با او
 سخن سر داده ام به در ره سلطان عالیشان عشق به عشق نرو و از ولم تا زندگی نیست
 جز مرون و گرد در مان عشق به شربت دیدار باید غیر ازین به داروی نغور نذیر ان
 عشق به هر که از سوز و درون آبی کشد به گویش از نو گرفتار ان عشق به فارغم کرده است
 از ناموس و تنگ به هست بر سن اینقدر احسان عشق به کیفیت محرم با که گویم حال
 باد شاه به و قتم از فیضان عشق به تا کی طال اللسان باشی تراب به لب
 تن بزین اسے جان عشق به غرض در عشق هزاره با سخن است و هزاران سخن از
 برآمده اند برای خاطر تعزیر این قدر گفته شد مع و خانه اگر کس است یک حرف پس
 زیاد و زیاد حق تعالی همه را عشق خود نصیب کند تا بداند که معشوق و عشق و عاشق
 هر سه کیفیت اینها سه چون وصل درنگند بجز ان چه کار و او به در مقام معرفت
 چند اشعار از مثنوی حضرت شاه مجاهد رقدس سره که در شورش عشق و غلبه حاکم
 بر زبان شریف گذشته بود نوشته میشود باید فهمید و عمل باید کرد مثنوی هر دو که
 عشق نیروان زنده شد به از حیات معنوی پانده شد به از حیات معنوی گریز
 از وخت معرفت بان بر خوری به رو وخت معرفت در دل نشان به تا مگر یابی ز
 از بی نشان به بی نشان را کس نیابد از فصوص به هم نیابد از فتوحات و فصوص
 عمر اصاب کمن در گفتگو به گفتگو چون پرده با سے تو بتو به پرده های تو بتو در دم بسینه

بدینی روی آن فیروزہ روز چہ ہر کہ روی یار و دنیا ندیدہ ہم نہ بنید او یعقوبی ہی مرید
 مدکن تا تو سچشم دل عیان بد روی یار خویش بنی در جهان بہ تا بہ بینی یار را ہر سو عیان
 دل و لیل بے اشارت بے بیان ہد اینمہ علم ز تعلیم حق استہا ہد نے ز جد و جہد سے از
 ابق بق است بہ جد و جہد م بود بہ روی یار ہد نے ز بہر علم رسمی گوش دار ہد علم سعی رہن
 ہر سالک است ہد این عقیدہ حنبلی و ہم مالک است بہ ہر کہ او در بند قافل شد بہ چو فرعون
 فرق اندر نیل شد بہ کیست فرعون آنکہ او خود را بدید بہ کیست موسی آنکہ از خود و اسیر
 بند وین مشکل تراز بند جدید ہد اسی خدا برہان ازین قید شدید ہد دیدہ یعقوب بہ بند روی
 خویش را قربان کند بر بومی او بہ گریہ و فریاد کن یعقوب وار بہ تا بتو بومی رسد از ہر جا
 بومی یوسف سر بہ یعقوب بود بہ زان بصر دروید ہائیش بر فرزند ہد یوسف کنعان نہان
 در چاہ ول بہ تو ہی جوئی در او آب و گل بہ جان فدائی یار کن در ہر قدم بہ تا بتو کرد
 عیان سر قدم بہ چون سنجش آمدہ این بحر جان بہ صد ہزاران موج گشتہ زو عیان
 ماومن پیدا شدہ زان موجا ہد بل از و پیدا شدہ صد موجا ہد موجا ہائیش عین بود
 غیر شد بہ از یکے مسجد ز دیگر و پر شد بہ بحر جان مخنوط از امواج بود ہد پاک تراز مال
 ملک و تاج بود ہد از سر دیوانگی گویم سخن بہ زان نغمہ در جان کس حرف من بہ
 گاہ حرف نیست باشد کہ بلند بہ صد زبان بہتر بنزد ہوشمند بہ بیخ زد چہ نہان چہ عیان
 نیست عاقل بکدی از سر جان بہ سر جان بر ہر کس کشوف نیست بہ کشف او بہ بیخ شی
 موقوف نیست بہ جملہ عالم در حجاب اندر حجاب چہ ورنہ دلہ از ہر است از آفتاب
 ہر کہ نفس خویش را شناختہ بہ غیر را از دیدہ ہا انداختہ بہ غیر چون از دیدہ ہا ہر شی
 ہم درون و ہم بیرون چون شود بہ کس سچشم سر ندیدہ ہر حق بہ کس نشد نہ
 اوراق سبق بہ صد کتاب و صد ورق و زنا کن بہ سینہ را از حشر ہا ہر شی
 ہم گل و گلزار و ہم بوئے تویی بہ رفت بیرون کن ازین ملک ہد اولی بہ ہر کس

لمتمس چون قند شد به آدمی همچون کس در بند شد به هست انسان بجز نور فو اهنن
 گر چه گشته چون سب و ورقیدن بد قید تن گشته بسومر بجز را به قید تن کرده نمومر بجز را به
 گر بیند از و همای سایه به شاه کرد و مفلس بے ایه به اسے درینا اسے درینا اسے درینا
 هست نور رشید نهان در زیر بهنغ به انتهی سرمد گوید به باغی سرمد غم عشق بوالموس
 ندیند به سوز دل پروانه کس اندیند به عمرے باید که بار آید بکنار به اینج دولت
 همه کس را ندیند به باغی سرمد غم عشق را بشاوی ندی به دروسے اگر ت رسد مناوی
 صد بار اگر شو و مرآت حاصل به ز نهام ز دوست نامرادی ندی به باغی سرمد غم عشق را بسا
 ندیم به دل بر نکشم ز دوست تا جان ندیم به آن دوست که باو کار و او یار است به این درو
 بعد هزار و رمان ندیم به باغی سرمد که ز جام عشق مستش کردند به بالا بروند باز نشکش
 میخواست خدا پرستی به بشیاری به مستش کردند بت پرستش کردند به باغی سرمد در
 شکستی کردی به ایمان به فدای چشم مستی کردی به عمر که با ایات و حدیثات گذشت
 رفتی و نثار بت پرستی کردی به —

مطلب شصتم در بیان مصطلحات صوفیه که در کلام نظم و نثر ایشان مستعمل
 است آنرا به تفصیل بیان میکنم مرغان چمن بهر صبا حی به آخوانند ترا با صلا
 بدانکه اصطلاح آنرا گویند که بزرگان علوم خود را بزبان غریب بیان کنند تا غیرے که در محضر
 ایشان باشد نفهمد اما کتاب ایشان به بیند نفهمد پس مصطلحات این طائفه بدو قسم است یکی در بیان
 یعنی غریبایات و ثنویات دوم در کتب شرودر سیه لهذا شروع از الفاظیکه در نظم است کرده شود
 بعده از نثر گفته خواهد شد بدانکه الفاظ اصطلاحات ثنوی کلشن را از اینست چشم مراد ازان با
 حق باشد با عیان که بجاری مجبوران مستی و اصلان از دوست لب مراد ازان نفس حمالی
 که نمیبی را بصورت هستی میناید چنان ارواح مجرد را گویند غمزه جذب را گویند بوسه اف
 و بود را گویند خواب و مستی هستی مجازی را گویند زلف سلسله اسکان را گویند که اول

عقل کل و آخر آن انسان است سر زلفت انسان کامل ریح ذات حق را گویند خط عالم روح را
 رخسار حقیقت جامع را که فاستخا کتاب است حال غیب هویت و وحدت و دل انسان کامل را
 گویند شراب دوستی را گویند که از خلوت محبوب پیدا شود و هم تجلی ذاتی را شمع نور عرفان
 و هم نور الهی را گویند شاد محبوب حقیقی را گویند که بر تبه بلو و کرده جام حقیقت جامعیه می نفس
 رحمانی را گویند خراباتی خلاصی از تعین و مقام محو و فنا باشد حدیث او واقعاً آنچه که مرید
 بر شیخ عرض کند شطح آنچه در غلبه احوال واقع میشود و سیاهی سواد الوجه فی الدارین باشد
 و لوق تعین را گویند بت انسان کامل را اسلام مجازی که نمکن و واجب با هم غیر و اندر زار
 عبادت و طاعت را گویند ترسالی نجر یا زرسوم و عادات باشد پدر عقول ثلثی را گویند
 بت ترسای سچ حقیقت محمدی را گویند سیم رخ عقل کل را گویند کوه طاقت حقیقتان
 را گویند چابلسان شهریت در عالم مثال مطلق جا بلقا مثال مقید را گویند قد امتداد
 حضرت البیت که بر زنج و جوب و امکان است بدانکه این الفاظ در گاشن راز واقع اند و آنجا
 همین معنی مراد و از ندگو این الفاظ در کلام دیگر واقع باشد و آنجا معنی دیگر مقصود باشد الفاظ
 مصطلحات حافظ شیرازی باین معنی که مرقوم میشود باید دانست ساقی مراد از مرشد محبوب
 حقیقی باشد که پرورنده و رون عارفان کامل است شراب مراد از معرفت و محبت حق که کفایت
 دل سالکان فانی است پیر معان و معنی مراد از مرشد عالم معنی و روحانی که از صفات ذمیه
 و نفس اماره تغیر و تبدیل یافته و متعدد بعففات ممیده شده باشد و ارادت نبی از عالم
 لایبی بر دل او وار و گرد و مینجانه و بتجان مراد از باطن عارف کامل و نیز از عالم بیروت
 تجلیات مراد از عشق حقیقی باشد که در دل عارف هوارش بتابد کلیسا و کنه شکر
 از عالم تعین و شهود معرفت باشد جام مراد از دل عارف که در شاد و غیبی بپلور آید
 مراد از مردی که از لواحق دنیا گذشته باشد و بشوق تیقی ناظر و برنج و سینه
 محتسب مراد از متشرع ظاهری آب مراد از فیض که بباران فانی میرسد مطرب مراد از

سالک روحانی که ترانه توحیدی سراید صیبا و مراد از غفلت باطنی که باو ام معرفت و نماید
 عجب مراد از وصال محبوب حقیقی که فرست عارفان است بهمار مراد از ذوق و عشق سالکان
 روحانی است خزان مراد از بومی معرفت که بعارفان مبتدی رونموده باشد گل مراد از
 لذت معرفت که باو صبا بحکم الهی عطر بیزی میکند بلبل مراد از عارف ربانی که دام بگرفت
 حق شاغل است و از نفس اماره فارغ البال صبا مراد از مژده گو و میا نخی که میان عاشق
 و معشوق باشد نیز مراد از حیرت علیہ السلام رقیب مراد از نفس اماره و حواس خمسہ ظاہری
 و باطنی و وصال مراد از آنکه روح صفت شده در مقامی رسیده باشد که میان او و حقیقت
 حجاب نباشد فراغ مراد از محنت که بنهایت رسیده باشد و مراد از رسیده باشد در آن مراد
 از محبت و معرفت حق در دل عارفان که علی الدوام است کبر و کفر مراد از عالم لاهوت و
 ملکوت زمار علامت یک رنگی شدن دروین و یقین و م مراد از ذوقی که بدل عارف
 حاصل شود مست و شید امراد از اهل جد به و تارک الدنیا قلاش و رند عبارت
 از قاطع الالایش دنیا شمع و کرمه شمه عبارت از پرتو انوار معرفت که در دل سالک ظهور
 ینماید معشوق مراد از ذات الهی است که پرتو بخش معرفت است زلف عبارت
 از جذبہ الهی است روی عبارت از وجه حق است رخساره عبارت از وحدت
 است و بیان عبارت از سر الهی خط عبارت از بزخ کبرے است که در میان
 صفات واقع شده باشد حال عبارت از صفات و لطف رب الودود است زخم
 و غیب نیز عبارت از لطف است اما قمر آمیز که سالک را از چاه نورانی در چاه ظلمانی
 اندازد قامت عبارت از جمعیت وجود عارف فانی است میان عبارت از
 بزخ صغری است چشم و مژگان عبارت از بعیرت ازلی است فیض عبارت
 از جذبہ باطنی است عارف عبارت از سرایت ربی بعین ربی است شیراز
 مراد از عالم جبروت و لاهوت است حافظ تخلص است انتی این مصطلحات و مفاد

کور و یوان وی ازین الفاظ استعاره باین معنی میکنند دیگر از مصطلحات شیخ فریدالدین
 عارف و فخرالدین عراقی و مغربی و شاه شرف الدین بوعلی قلندر و مولوی رومی و غیره
 رفته میشود عشق ذات حق را گویند و آنرا عالم لاهوت نیز می نامند معشوق
 ذات حق را گویند و آنرا عالم جبروت و وحدت و تعین اول و برزخ الکبری و مکتب
 اعظم و حقیقت محمدی نیز نامند عاشق اسماء حق را گویند و آنرا واحدیت و مرتبه اول
 بی ثانی و عالم شهادت و منشاء کثرت و عالم ملکوت و عالم ماسوا و عالم سعانی نیز
 شمارند شاید حق را گویند باعتبار ظهور زیرا که حق بصورت اشیا ظاهر است قدر
 است از امتداد حضرت الهی است که برزخ و جبروت و امکان است از لفظ اشارت
 علی جلالی که در صور جسمانی و صفات و قهر جا دارد و آن حجاب رومی و وحدت است
 مشکلات حقائق طریقت که پیچ در پیچ باشد ابر و کنایت از حجاب ربوبیت و
 بودیت است یعنی اسماء الله و آنرا حاجب ازان گویند و مراد ازان مرتبه صفات
 است که حجاب ذات باشد و اشاره بقاب تو سین نیز تواند شد چشم اشارت بشهود
 مراعیان را و آن شهود است که معبر بصفت بصری میگردد و هر چه حجاب سالک است
 و دیده و تفصیر در اعمال سر او جبراً بکلم الهی رومی عبارت از کشف انوار ایمان مؤمنان
 حجاب از جمال خط اشارت است بحقیقت محمدی صلی الله علیه و سلم که شامل انفا و طمأنینه
 باشد و مراد از عالم ارواح حال کنایت از لفظ وحدت باشد که مبدء و منتها کثرت
 است لب اشاره است از قبض و بسط نوازش فرمودن عاشق لب بضم عقل نموده
 نور قدس و بان آن رخصی را گویند که در ادراک هیچ دردی نیاید بوسه تلذذ روح
 است یا جسم که تن مرکوب روح آمده است کنار دریا فتن اسرار تو میدود و در
 را گویند غمزه خوف و رجا را گویند تا از قوت و اذن معشوق است عارف را
 لطف پرورش و اذن معشوق است مرعاشق را بطریق موافقت عشوه تملی جللی را گویند

و حاصل وحدت حقیقی را گویند که واسطه میان ظهور و بطون است نیز فنا شدن در شام
 که یکدم سیری از آن رواندار و فراموشی است گویند از تمام صورت و عین سالک از طریق
 که عالم بطون باشد بدین عالم فراق اوست و باز به عالم بطون رجوع نمودن وصال و آن
 است جلالت احتجاب حق از احوال که حقیقت پناهی اوست کسی او را نمی شناسد سوانی او
 و او را کماهی نداند از جلالت اهل صفات هفت قمار می سرود و از جمال تجلی حق است بود
 حق برای حق مهر محبتی که باصل خود بود با وجود آگاهی از بافتش و مقصود محبت و در شام
 بیعلاقه مراد خود با حق تعالی و وقت مستی شد با عشق است مرعاشق را که بالکلیه از خود
 محو گردیده باشد میل رجوع باصل خود با شعور و آگاهی را گویند نه مثل جمادات و نباتات
 رجوع طبیعی را که بے اختیار باصل خود مایل است عشرت لذت که سالک را با حق تعالی
 باشعور باشد تجلی شعور و کمال ظهور وجود است که کسی با سم نور باشد و آن ظهور حق است
 بصورت اسرار کوان و اکوان صورت اسرار الله تعالی اند و آن ظهور نفس را رحمان است و آن
 مشابه کننده ذات و صفات و اسرار الهی را گویند و حاصل آنکه از خود رسته و محو مخلوقان
 اند گردیده باشد صوفی آن باشد که باشد و سجاده شریعت قدم بر قدم رسول علیه
 گردیده از غیر خدا خود را نکند و قلم را آنکه تجرید و تفرید کمال دارد و در تخریب عادت و عبادت
 کوشش طلب امتی آنکه در کتم عبادت محفوظ باشد و آنکه شراب نیستی میفرود شد و نقد نیستی
 می ستاند ترا به خشک جابل و بی معنی و ریای کار را گویند شیخ انسان کامل در شریعت
 گویند بطالب آنکه فانی در طالب مولی باشد نه با پید بهشت سالک آنکه در سلوک از قیام
 باطلات رو یعنی از ممکن بواجب پروانه و مجذوب آنکه در مقام سکون فنا باشد چونکه در مقام
 جمع الجمع و بقای بقا نرسیده است اقتدار نشاید عالم مطلع ذات و صفات و اسرار الهی
 گویند فقر عبارت از فنا فی الله است پس فقیر آنست که هیچ چیز محتاج نباشد رنگ
 یا صورت یا آنکه بگفتنی است فقر عبارت از فقر است فقر عبارت از منظر خدا فی است که

در اینجا از تجلی قہار می مویفانی میگردد و نیز عزت خانہ پیر را گویند پیر خرابات آن مرشد کامل
 است کہ افعال و صفات اشیا را نحو افعال و صفات الہی دانند مسیحی مظلہ تجلی جمالی را گویند
 و نیز آستانہ پیر را شمار مقام تلوین سالک است و نظام شدن یردہ ہای کثرت بر روی ہر صفت
 است شراب عشق را گویند شمع پرتو انوار الہی بر دل سالک است کہ عرفان باشد
 صستی عبارت از حیرت در مشاہدہ جمال مشوق میخانہ خالقہ پیر را گویند ترمہ سامر شد کامل
 کہ توجہ جمیع موجودات بالطبع خواہ بار اوت و اختیار باوست ترمہ ساجہ آن کامل باشد کہ در
 ولادت معنوی نسبت کامل بکاملی دیگر متعصفت بر ساری و تجرود و انقطاع بودہ باشد کافر
 اگر را گویند کہ از مرتبہ صفات و اسما و افعال در گذشتہ باشد و حق را بہ تعینات و تکلیفات
 می پوشد بہت عبارت از مظلہ مستی مطلق است کہ آن حق باشد زما کہ کنایت از عقد خدمت
 طاعت محبوب حقیقی باشد و نیز اشارہ از زلف است تا قوس عبارت از انتباہ است کہ
 سوی توبہ و انابت خواند و آن جذبہ از بیدبات الہی باشد پیالہ کنایت از چشم است
 بکایہ فرہ از نورات عارف را پیالہ شراب معرفت است حجاب صفات ذمیست
 ساقی پیر کامل مطرب پیر کامل را گویند فی مولو می جامی فرمود کہ نے را بو اصلان حق
 کہ از خود تہی گشتہ اند مناسبت تمام است و میتواند بود کہ مر او از نے قلم باشد و از قلم طریق
 سجاز و استعارہ انسانے کامل خواستہ شود یا بہین قلم کتابت و این بہ سہ نسبت و در تہ
 تسلیم پیش نفس نانی دوست کاتب کرد ہم کرد و برین تشبیہات نحو سوال اگر و دانہ
 و جواب مانوشتہ اند و خواجہ حسین خوارزمی نے را بقلم وجود محمدی کہ واسطہ نمود کہ گفتی
 و را لفظ تعلیم جمیع علوم است تفسیر کردہ و بعضے نے نے را کنایت از ویش ہماست
 حال میکنند کہ تہی و حضرت شاہ فتح قلندر قدس سر و فرمودہ ان کہ انہ
 انبیاست علیہ السلام چنانکہ آواز نے در حقیقت آہ از نافی است کہ بیین بلا و حال افعال
 و حرکات و سکناات آن سرور از حق بودند از خود و شمع شورش از سنہ چون کنایت

میکند خوب نوشته اند انتہی و در کتاب مقصود الطائین این مصطلحات را بشرح و بسط
 تمام نوشته است اجمالاً چند الفاظ را از ان نقل برداشته اینجا بنویسم ساقی و قسم
 یکی بواسطه و یکے بواسطه بواسطه ذات حق باشد چنانچه در سفیر بہم شراباً بطور مذکور
 است و دوم بواسطه انبیا و اولیا و ملائکہ وغیرہ باشد و مراد از شراب محبت است و ظهور
 امران بے شرکت غیر پس مراد از شراب ظهور فیض الہی است کہ بر دلہما صدیقان
 وارد است و ساقی بواسطہ شیخ ہدی است کہ فیض عالم ملکوت و جبروت و لاہوت بدل
 مردان بواسطہ وسے میرسد و خراباتی و خرابات بدانکہ خراباتی عبارت از خرابے
 اوصاف نفسانی و عادات حیوانی و خرابات ناموس و ننگ است و میر و کلیسہ
 عبارت از عالم اطلاق کہ عالم روحانی است زمار و ناقوس و نام و ناموس زمار
 دو نوع است زمار مذموم و زمار محمود پس محمود در عبادت و عبودیت است و مذموم
 در تعلق بدنی و نفس است و ناقوس عبارت از انبیاہ است کہ بسوی توبہ و انابت
 و زہد خوانند و نام و ناموس عبارت از شہرت و جاہ و ہوس نیکنامی وغیرہ است قلندر کی
 و سلا متنی عبارت از تجربہ کونین و تفرید از وارین باشد ترسایچہ و تنجانہ جائزہ بانہ
 و حالت روحانی را خوانند بہت غیر حق را گویند و شاید ہم اورا گویند زلف عبارت از
 ملکوت کفرست عارض و جمال و رومی و خد عبارت از کشف انوار ایمان است
 شگاہ و روبرہ عبارت از توبہ باطن الی اللہ است و اعراض از ماسوی محراب و قبلہ
 مراد از ہر مطلوب و مقصود است کہ دل بدان متوجہ باشد انتہی از مقصود الطائین بیان حق
 انسان کامل را گویند کہ متحقق بود بظہریت اسم مشکلم لطیفہ السانیہ دل را گویند و در
 ہیبت منزل روح است ہوا میل نفس است بسوی اسفل ایضاً بیان مصطلحات
 صوفیہ کہ در تحقیقات حضرت خواجہ محمد یار ساس است اینست کہ انجہ در بعضی
 اصطلاح صوفیہ آمدہ است کہ پنجانہ و میگردہ و ششرا پنجانہ مراد ازینہا باطن عارف است

نامل باشد که دران باطن ذوق و شوق و معارف الهی بسیار باشد و ترس امر و روحانی با
 ویند که صفات ذمیمه و نفس اماره وی متبدل شده باشد و صفات حمیده مومنین
 کم و پدید تر ساپچه وار و غیبی را گویند که بر دل سالک فرو آید بت تجلی شاهد غیبی را
 گویند که بر صفتی ماورای صفتی دیگر بر دل سالک ظاهر شود و بر خرابیات عالم معنی
 و باطن عارف کامل را گویند که بر کافر سچی بگزینی در عالم وحدت باشد که تمام روی از
 ماسومی بر تافته باشد و در سواد نیستی جا گرفته می شود که از دل سالک بر آید و او را
 خود شوق گرداند سانسو و بتجانم چیز را گویند که در وسه مشابهه انوار غیبی کنند و او را
 معانی زنده بگزینی و کجبتی سالک باشد و راه دین و متابعت را یقین یار و دل را
 عالم شود را گویند محبوب و صمیم حقیقت روی را گویند و در ظهور تجلی صورت صفاتی
 تجزیه و بوسه فیض و جذب باطن را گویند که نسبت بسالک واقع شود چشم و ابرو جمال
 السام غیبی باشد که بر دل سالک واقع شود قلاش و قلندر اهل ترک و تجرید را
 گویند که از مقام لذت نفسانی گذشته باشند مست و شیدا اهل جذب و شوق را گویند
 مار و ماده فروش پیران مرشد را گویند ساقی و مطرب فیض رسانندگان اوتار
 کنندگان را گویند که بگشت در موز و بیان حقائق و لهامی عارفان را محمود و از دید پر مغز
 و پیر خرابیات کاملان را گویند مثلاً اگر گویند است بر کو خرابیات نشدنی بین است
 زیرا که خرابیات اصول دین است به مراد ازین خرابیات خراب شدن صفات بشریت
 باشد و فانی شدن وجود جسمانی و روحانی در امور نورانی که اصول دین را برای این
 ابادانی است که تا این خرابی دست نماند به حقیقت دین ظاهر نشود و آنچه در گوهر می بینان
 کرده اند برین خرابیاتی پیدا شود انکار آدمی به حقیقت نمود و بیانش و شرح آن
 و لائق بر فهم نباشد و گویی که این معنی ندانند و حدیث زلف و نعل و عام شنود بر ایشان
 انکار کنند و از احوال ایشان خبر شوند و ندانند که غایم معانی لطیف است و وجود روحانی

ما و ام کہ از صورت مجر باشد با دراک بصری راہ بان نذران بر لبین بسبب استقامت معانی
 پر معنی را صورت خاص باید کہ برو قائم باشد و مفہوم شود صورت مثال غیبیہ در عالم کونی
 ازین قبیل وان پس از نسبت غار زمان ہر معنی بصورت سے باز نمودہ اند و از ہر سو سے
 معنی خاص خواستند برین طریق مثلاً محبوب گویند مرا حضرت حق باشد و فیکہ مستغنی
 دارند و از دوستی مطلقاً سبب قیدی طلب جسمانی حق را گویند عام تر از آنکہ دوست
 دارند بیشتر از راہ عبودیت و عبودیت عاشق شیعہ جمال جمال الہی را گویند پس از
 طلب بد معشوق حق را گویند بعد از طلب سبحانہ سجد تمام از ان روی کہ مستحق دوست
 وی است و پس حسن جمعیت کمالات را گویند در یک ذات و آن جز حق را نباشد جمال
 انظار کمال معشوق است جست ترغیب طلب عاشق بجلال الہما کمال استغنی
 معشوق است از عشق عاشق و آن دلیل نفسی وجود و غور عاشق بود و انظار ارجا
 تھا ظہور معشوق است چنانکہ عاشق را یقین حاصل شود کہ اوست شکل وجود
 حق را گویند لطف تربیت معشوق بود مر عاشق را بر فوق و مواسا تا قوت تاب آن
 جمال و راجمال حاصل آید ملاحظت ہی نہایتی کمال الہی را گویند کہ ہمچس بران نرسد
 حلاوت ظہور انوار را گویند کہ از راہ مشاہدہ حاصل آید مجرد از مادہ شوخی کثرت التفات
 گویند با ظہار صور افعال شنگی لوسع و طولع انوار است در مادہ شامل امتزاج جمالیات
 و جلالیات را گویند شیوہ ترک جذب را گویند در بعضی احوال کہ گاہ بود و گاہ نبود مگر غور و اوان
 معشوق را گویند مر عاشق را گاہ بطریق لطف و گاہ بطریق قہر تابی بقناع معنی عاشق مر اوران
 شود و تالیقین کرد و مر اورا کہ حق را ہم بحق توان شناخت و یافت و اورا سبحانہ ہم با و توان بد
 فریب استدراج الہی را گویند و فاعنابت ازلی را گویند کہ بود سطر عمل خیز و جفا پوشانیدن
 دل سالک را گویند از معارف و مشاہدات کہ اورا بر آہتا تربیت کردہ اند جو رہ بازداشتن لگ
 بود از سپرد عروج قوت خدای عاشق بود از دریافت جمال قدم کہ اورا ک ہمچس بران

محیط نشود چشم ظهور صفات قهریه را گویند و همچنین کینه صفات قهریه را گویند چنانکه اشکانی
گویند صانع قبول اشکانی عبادات را گویند پرده مولی را گویند که میان عاشق و معشوق بود و
لو از هم طریق نه از جهت عاشق و نه از جهت معشوق حجاب مولی را گویند که عاشق را از معشوق
بازدارد و به معنی از معامله عاشق و نقاب مولی را گویند که عاشق را از معشوق بازدارد و حکم
معشوق که عاشق را بر استعدا و تملی دست نازده سلطانی بر این اعمال و احوال را گویند
بر عاشق چنانکه حکم و ادوات الهی بود امیری او است خود ایجاد می کردن بود بر سالک
توانایی صفت فاعلی مختار می بود تو نگر می جمع صفات کمال بود با وجود قدرت بر اطهار
هر صفتی تواری می احاطت و استیلا می الهی را گویند تا اشد تن اتیان او امر الهی را گویند که
جذب الهی را گویند که سالک مجاهده و در هیچ بسا پیشد و کشاد نمی یابد ناگاه جذب الهی و
و او را بمقصود رساند غارت جذب الهی را گویند که بواسطه بدل رسد که بر سلوک اعمال
مقدم باشد و سالک مقهور آن بود و اگر چه او امر و اعمال بر او جاری باشد تا راجح سلب اعتبار
سالک را گویند در جمیع احوال و اعمال ظاهری و باطنی آشنائی تعلق رقیقه ربوبیت هر دو
با همه مخلوقات پیوسته است چون تعلق خالقیت بخلق قیامت بیگانه ای استغنائی و الهی است
گویند چیز و هیچ وجه مقتضی در مشابقت و مماثلت ندارد و یا صفت نصیب سالک
گویند که ضروری گمانه موجود است در هیچ صورت و احوال تر از این است که سالک را
از صفت رسانی را گویند که عموم و عموم در نسبت همه موجودات هر جان صفت
را گویند و اهدا صفت باسطی را گویند و انکشافی صفت فتاحی را گویند و باطن
صفت قیومی را گویند که قیام بر همه موجودات با او است که اگر آن رقیقه پیوسته
نباشد هیچ چیز وجود باقی نماند و باطنی است که در صفت سالک را گویند
ابدی گروه که فنا بر او نبوده و وستی سوره محبت در صفت سالک را گویند
سالک قد استیلا و استوار می الهی را گویند که در صفت سالک را گویند

که هیچکس را بجز انقدری سبحانه آن سزاوار می نیست زلفت غیب هویت را گویند که کسی را
 دور از نیست موی ظاهری هویت را گویند یعنی وجود را چه همه کس با معرفت وجود علم حاصل است
 کیسوی طریق طلب را گویند بعالم هویت که مبل لثیمین از دست ختم زلفت اسرار الهی را گویند
 پیچ زلفت اشکال الهی را گویند که کسی را بوی را و بود چشم صفت بصری الهی را گویند دیده
 اطلاع الهی را گویند بر جمیع احوال سالک از خیر و شر چشم مست شتر الهی را گویند بر تقدیر
 که از سالک در وجود آید چشم بر خمار شکر کردن سالک راست از سالک لیکن کشت آن احوال
 نزد اهل کمال ظاهر است خراب انس بود با حق سبحانه و تعالی و سرور دل و ران عیش
 مدام سرور است با حق سبحانه تعالی شرباب خام عیش ممنوع را گویند که مقارن
 عبودیت بود شرباب پخت عیش هر وقت را گویند بحر و از اعتبار عبودیت شرباب سخا
 عالم ملکوت را گویند بتجانیه عالم لاهوت را گویند سیکره قدم مناجات را گویند خمخانه عالم
 تجلیات را گویند که عالم قلب است ساقی صور مثالیه جمالیه را گویند که از دیدن آن سالک
 حمار حق پیدا شو و قلع و قمع وقت را گویند چاه احوال را گویند صراحی مقلم را گویند ختم موهبت
 گویند جرعه اسرار مقامات را گویند که در سالک پوشیده مانده بود مست خراب
 معتقدات عاشق بود و در عشق محبوب خراب است غزلی عالم بشریت بود و شمع نور اندر را گویند
 شاید تجلی را گویند نقل کشت سمانی را گویند که با سبزه پرورش دل را گویند در تجلیات موری
 روز تابع انوار را گویند شب عالم خمی را گویند عالم بیروت را نیز گویند و این عالم خطی است
 مستد میان عالم خلاق و عالم ربوبیت شبیه تقدیر الهی سالک را گویند در عین استمداد
 بوجود حق شب یلدر انبیا انوار را گویند که سواد اعظم است عید مقلم جمع را گویند
 نوره و مقام فقر را گویند کفر ظلمت عالم فقر را گویند ترسانی قایل معالوق را گویند ویر
 عالم نفسانی را گویند کلیسا عالم جوانی را گویند جلوسا عالم طبعی را گویند ناموس باو کرد
 در تمام روز را گویند شب مشهور و معلوم را گویند نماز کشتن از چیز ناقص و نازل را گویند

و روی آوردن بچیزے کامل و عالی ایمان مقدار دانش را گویند بحضرت حق سبحانه و تعالی
 اسلام متابعت را گویند بانبیا علیهم السلام دین اعتقادے را گویند کہ از عالم تفرقه
 بر بر کرده بود ز کوفه ترک ایشار را گویند کعبه مقام وصلت را گویند حج سلوک الی اللہ را گویند
 بیابان و قانع طریق را گویند بطامات معارفے را گویند کہ در آوان سلوک بر زبان
 سالک گذر کند ابر حجابے را گویند کہ مانع سبب وصول باشد باران نزول رحمت را
 گویند سیرم با آورد و عنایت را گویند بومی علاقه دل را گویند بعالم حقیقت در مقام مبع
 دل و اکنون در حالت تفرقه افتاد و مطرب آگاہ کنند از عالم ربانی نامی پیام محبوب
 را گویند و وقت طلب مشوق را گویند ترانه آئین محبوب و محبت را گویند سماح
 مجلس انس را گویند چشم ترک سیر مراتب عالیہ بود کہ اہل کمال آنرا ایمان دارند
 و جز خدای را سبحانه بران اطلاع نباشد و می مرآت تجلیات را گویند از سعادت
 نور سے و صورت سے و تجلی بروق منتہی گردد و ہوا بقمار مع اللہ سبحانہ با بر می
 تجلیات صورتی را گویند کہ سالک را بر کیفیت آن اطلاع واقع میشود و رخ تجلیاتی را
 گویند کہ در مادہ بود و حجرہ گلگون تجلیات را گویند کہ در غیر مادہ بود و در خواب یا در
 حالت بخود می خالی سیاہ عالم مستی را گویند خط سیاہ عالم غیب را گویند خط سبز
 عالم برزخ را گویند لب کلام مشوق را گویند لب لعل بطوان کلام مشوق را گویند
 لب شکرین کلام منزل را گویند کہ انبیا را بواسطہ ملک حاصل است و اولیاء را بقہ فیہ
 باطن حاصل است لب شیرین کلام ہوا سطر را گویند وہان کو چاک صفت علم را
 گویند سخن اشارت و آشنائی را گویند با عالم غیب سخن شیرین اشارت الہی را گویند
 بانبیا بواسطہ وحی و اولیاء بواسطہ الامام سید مرتضی شادہ را گویند کہ ان طالع
 بنا گوش و قیظہ محبوب را گویند دست صفت قدرت را گویند دست
 گویند ساعد صفت فوت را گویند انگشت صفت اعانت گویند ہوا علم زود و صفت

گویند پیام و امر و نواهی را گویند و صلال مقام وحدت را گویند و فراق غیب را گویند
از مقام وحدت بهجران التفات بغیر را گویند کلیه احزان بهجران محبوب را گویند و محکم
مقام مستوران را گویند محنت بیخ معشوق را گویند که از عاشق در راه عشق بنید میاید
مقام شهو در گویند جوگان مقام ویرا حکام نسبت بعاشق را گویند نامه مناجات عاشق
گویند معشوق زندگی قبول قبل محبوبی گویند بهیوشی مقام طمس را گویند که محو صفات است
و یوانگی مغلوبی عاشق را گویند بندگی مقام تکلیف را گویند آزادی مقام معنویات عاشق
گویند در باب تقلیدات فقیری عدم اختیار را گویند سعادت خواندن ازلی را گویند
شقاوت راندن ازلی را گویند ترویجی شعور معارف ذات و اسماء و صفات افعال
یا کمزری وجه خاص را گویند حضور مقام وحدت را گویند گرمی حرارت محبت را گویند
نفس فارغ را گویند خواب فنا فی اختیار می را گویند در افعال بشریت بیداری عالم
گویند محبت عبودیت علف شهوات و آرزوهای نفس را گویند در ریاضت و مجاهدت
را گویند سیم نصفیه ظاهر و باطن را گویند گوهر معانی صفات و اسماء الهی را گویند
عارف زیرک را این جمله کفایت بود که در هر عبارت نه لوازم معانی را چگونه رعایت باید
انتهی از کتاب تحقیقات خواجہ محمد پارسا قدس سره هر چند این الفاظ سابق هم نوشته اند
لیکن اینجا تفصیل تمام است گو مکرر الفاظ و معانی شده باشد اما تلخ نباید شد که مقدم
باید دانست در بیان قباب قوسین او ادنی بدانکه قباب قوسین در لغت قبضه که
را گویند که میان دو قوس است و در اصطلاح صوفیه عبارت قباب قوسین ایمانی است
با اعتبار تقابل میان آسمان و زمین که مسمی و ائره وجود است تقابل چنانچه ابداع و اعماد
و نزول و عروج و فاعلیت و قابلیت و آن اتحاد است سخن باقی میزنند و اینست اعتبار او ادنی
اشعارت از تفاع نیز اینست اعتبار چیرکه وحدت حقیقی را و نسبت است یکی انتهای تعدد و مطالب
تعدد باعتبار انتهای تعدد و وحدت را او ادنی خوانند و نسبت اثبات تعدد قباب قوسین گویند

بیان معنی وجود و شهود و نور بداند ذات صورت که لایقین است خود را بچین اسما و صفات مجملایافت وجود عبارت ازین نسبت است و صفات خود بخود معلوم کرد و عظم عبارت ازین است و جمال خود بواسطه خود بدید نور این را گویند چون خود معلوم میشود گشت شهود عبارت ازین است یا بر خود تجلی کردن اشارت بنور است و خود را یا اشارت عبارت بوجود و حضور با خودی خود بودن شهود و این همه را معلوم کردن علم است این عبارت صلاحیت ذات اندوز بیان حقیقت روح بدانکه روح اعظم که در حقیقت روح انسانی است منظر ذات الهی بحیثیت ربوبیت و لذات محققان گفته اند لایقین ان یوم حولها کما ولان یروم و صلوات الله علیهم الکرهول حیالها بجمار و الطالب نور جمالها یقید بالارسلان کتھا الا الله و چنانچه آثر او در عالم کبیر منظرها و اسما است چون عقل و قلب و نور و غیره و روح محفوظ و غیره همچنین در عالم صغیر انسانی نیز او را اسما می است چون سر و منی و روح و قلب و کلمه و روح و فؤاد و صدر و عقل و نفس چنانچه حق تعالی فرمود فانه یعلم السر الخفی و قل الروح من امر ربی و ان فی ذلک لذکر لمن کان له قلب و السمع و بینة لیدرک ما من الله و ما کذب القواد ما رامی و اللم شرح لک صدرک و نفس و ما سونها و در حدیث صحیح است ان روح القدس نفث فی ریحی ان نفسا لن تموت حتی تستکمل رزقها فاقوا الله و جعلوه انی لطلب امامه از ان گویند که انوار آن جز بار باب قلوب و راسخون فی العلم بالله دیگر می راند که نسبت و خفی از آنکه حقیقت او بر عارفان و غیر هم مخفی گشت روح از آنکه رب بدن و مصدر حیات است است و قابض بر قوای نفسانیه است و قلب از ان گویند که منقلب میگردد و میان و بیگانه میگرد است و در جمیع نفس حیوانیه از وجه حق استغافه انوار کند و بر نفس حیوانیه منقبض گردد و کل از آنست که ظهور روحی در نفس حیوانی مثل ظهور کلمه است در نفس انسانی و فؤاد از آنست که در بدن است و تصور انوار بر آنست و روح باعتبار خوف و فرج او از قهس است و در نفس تعقل ذات خود و موجود خود و نفس باعتبار تدبیر بدن و تعلق آن و این نفس السبب انوار

افعال نباتیه نفس نباتیه گویند و بطور افعال حیوانیه نفس حیوانیه بعدہ باعتبار قلبہ قوای حیوانیه بر روحانیه امارہ و باعتبار حسہ لوامہ کہ لائم بر افعال خود گردود و وقتیکہ نور قلبیه غالب بر قوای حیوانیه و اطمینان یافت مملکتہ چون نور و اشراق او قوت گرفت و مرآت تہلیات الہی گشت قلب نامند و ہوا مجمع بین البحرین پس معلوم محقق شد کہ یک حقیقت است کہ بہت بار متکلفان اسامی مختلف یافت و اکثر محققین فرمودہ اند کہ قلب جو بہریت بسیار روحانی کہ واسطہ است در میان روح و نفس و حکما آنرا نفس ناطقہ گویند و روح باطن قلب است و نفس حیوانی کہ بر او است پس روح در مرتبہ اول است و قلب در مرتبہ ثانی و نفس در مرتبہ ثالثہ و روح غلیظہ و احدیت و روح از حیثیت جو بہریت و تجرد مغائر بدست و قائم بذات خود و محتاج بہ نسبت و وقت قوام خود نیست و از ان جهت کہ بدن صورت او است و نظر کمالات و قوای او متعلق بہ نسبت و جدا نیست از بدن و ساری است در وہی حلول و اشخاص بہر کہ کیفیت ظہور و غیور در اشیا معلوم کرد بہ نسبت روح و بدن نیز مطلع شد و در حقیقت روح منفرد جنید فرمود الروح شئی استاثرہ اللہ بعلمہ و لم یطلع علیہ احد من خلقہ ولا یجوز العبادۃ عنہ یا اکثر من ہو و ابو عبد اللہ تساج گفت الروح جسم لطیف تمام فی کثیت و جوہر برابرا الروح معنی شے بہ الحسد و یعنی گویند الروح لیسیم لطیف طیب کیون بہ الحیات و النفس ساج جاریہ بالحرکات و الشهوات و اللذات و از ابو بکر خطیبی پرسیدند گفت الروح لم یدخل تحت ظل کن معنی نزدیک و سے آن بود کہ روح داخل تحت امر کن نیست و نسبت آن مگر امیاجی و اویا صفت محی است چنانچہ تخلیق و خلق صفت خالق است لہذا ما مور قبل الروح من امر ربی شد و بعضی گویند کہ امر او کلام او است و کلام مخلوق نیست و صحیح نیست کہ الروح معنی فی الجسد و مخلوق کا الجسد و بدانکہ در اصطلاح این طائفہ علیہ عالم ارواح مخلوق است پیادہ و مدت و عالم اجسام مخلوق است پیادہ و مدت پس معنی قول قل الروح من امر ربی اینست کہ روح از عالم امر است کہ

موجود شده است از امر حق بیاوم و مدت او در رساله مرات الروح آورده که آدمی را
 سه روح است یکی نباتی که موجب نمو او است و دوم حیوانی که بسبب آن حس و حرکت
 است درین دو روح با نباتات و حیوان مشترک است اما روح ثالثی که نفس ناطقه
 است این روح اضافی که حق سبحانه تعالی جمیع اجزای بدن را در آن نفیست نسیم
 من روحی درین روح با او شریک نیست و معلوم در چنانچه آدمی بدین است و عجایب غرائب
 ازین واقع است و روح حیوانی و نباتی را که از جسم متولد شد و اند بعد از فساد و جان
 خود و سبب نیست و روح ثالثی اضافی تا که بدن عنصری فاسد نشود تدبیر بدن و تصرف
 آن کند پس فساد و بدن خود و باقی ابدی است و عداوت او بحسبم و رای نسبت دخول خروج و
 اتصال اتصال است چنانچه سمیت حق با اشیا لذاتی حاصلی الله علیه و سلم فرمود
 من عرف نفسه فقد عرف ربه ازین نفس روح مراد است و شیخ اکبر فرمود که اهل تحقیق در
 بیان کیفیت روح دو فرقه اند یکی بر آنست که روح در اصل یکی است که آنرا روح کل گویند
 و این روح صادر اول است از ذات واجب بطریق ابداع بنا بر اختلاف اعتبارات
 اسمی مختلفه در نگاهای حقیقت محمدیش خوانند و گاهی عقل کل و قلم غیر آن و صدور ارواح
 از آن زمین است که هرگاه جسم انسانی تسویه یافت بر توست از آن برین جسم پیدا میشود چنانچه
 جسم سقایی متقابل آفتاب روشن کرد و باز در وقت موت باصل خود راجع میشود که روح کل است
 و این ارواح جزئی بعد از انتقال ابدان باصل خود راجع میشوند اصلاً امتیاز باقی نمی ماند
 چنانچه آب نهر با اعتبار ظروف تعدده و شعاع آفتاب باعتبار اماکن و این تجزیه و جمعین
 اعتبار است و الا روح کل جوهر بسیط است تجزیه و جمعین را در آن راه نیست و گروه دیگر
 گویند که با ابدان منحصر در اجسام عنصریه نیافتیم بلکه این روح را در بدن است عنصریه
 اگر چه عنصری فانی شود اما مثالی فاسد نمیشود تا درین نشاء است باین تعلیق را در ابدان
 این بدن مثالی متعلق میشود الا ما شاء الله این معنی بدو هم را معلوم است چنانچه

در خواب که بدن عنصری معطل میشود و آن بدن دیگر خود درین وقت تدبیر برود بدن می کند
 و اگر تدبیر بدن عنصری ترک کند بدن فاسد شود و موت عبارت ازین است و کمال اولیاء
 حکم را همانست است که الشراح و انخلاع گویند که ارواح انسان تا ده روز بگذرد و ترک تدبیر
 بدن کرده در عالم مثال سیر کند این را موت اختیار می گویند و بر یا صحت حاصل میشود و برین
 در آنکه موت آسان میشود و موت قبل از آن تموت است و متوجه این معنی است و جسمی از آن فنان
 بر آنکه که آدمی مثل حیوانات روح حیوانی دارد و بعد فساد و ترکیب فاسد شود بواسطه قصور علم
 خود را در جسم عنصری منحصر و اندک اولنگ کمال انعام بل هم فعل سعادت مندانی که خود را شناختند
 و آنستند که خرابی بدن موجب ظهور کمال است روح است لا جرم در ریاضت کوشیده اند
 جاپایان هم قاصده خود را در پرورش بدن فانی در آن کرده اند بیانات بیانات دیگر بواسطه
 ترکیب روح با بدن اجنبی امور که روح را قبل از آن نبود حاصل شده نفس و قلب و سر و
 و غنی و لطیفه ختمیه و هر کدام را آثار عالی است و اکابر او نیا سلوک طریق را بسیر اطوار سیر
 تعبیر کرده اند یعنی اول طهارت بدن باید که ظاهر شریعت است بدان مطلق است بعد ترکیب
 بنحافت هواهای او بعد تعقیب دل از اخلاق زویه چون حسد و حقد و حرص مال و جا و غیبت
 بعد تخلیه سر از باغ غیر حق و تخلیه روح یعنی مشاهد حق بعد از معرفت آگاه میشود و در لطیفه
 ختمیه حقیقت یعنی اینها تلو انتم وجه الله منكشف شود و سالک منتشی میشود و این لطیفه را با ذات
 آن نسبت است که شعاع را با آفتاب سیرانی الله اینها است و سیر فی الله را نهایت نیست
 اشی از جمع الفواکد بیان مراتب البیه و کونیه و تحقیق عالم مثال و احوال قطب
 و اقرا و و غیره بدانکه تعین اول که آنرا وحدت گویند مجمل است این را تفصیل نسبت
 که آنرا تعین ثانی گویند ظهور کثرت نسبتی با سایر اشی درین مرتبه است و این تفصیل را نیز اجمال است
 که عین سب است و این جمع را نیز تفصیل است که عبارت است از عرش و کرسی و فلک البرزخ
 و فلک المنازل و جمیع صور مثالی و این را نیز اجمال است که آنرا سبع سموات و عنصر اعظم

و اما کان از بعد گویند و این را نیز تفصیل است که اگر از سوال بگذرد که بپند و این تفصیل را به جمعیت میانی
در مجال عیانی است که در صورت اول و دوم است. فلیه السلام چه میگوید نیست که اول است از جمله عیانی
بجز یک غمزه پیش نیست که با هم گنجد اگر بشرط اولی باشد که در مرتبه اول است گویند
و اگر بشرط اولی باشد که در مرتبه اول است که در مرتبه اول است که در مرتبه اول است که در مرتبه اول است
و اما در مورد اولی است که اگر بشرط اولی است که در مرتبه اول است که در مرتبه اول است که در مرتبه اول است
در باب عیانی ثابت است که اگر بشرط اولی است که در مرتبه اول است که در مرتبه اول است که در مرتبه اول است
اولی است و این را در صورت اولی است که در مرتبه اول است که در مرتبه اول است که در مرتبه اول است
در باب اسم الکریم است که در مرتبه اولی است که در مرتبه اولی است که در مرتبه اولی است که در مرتبه اولی است
و اگر بشرط اولی است که در مرتبه اولی است که در مرتبه اولی است که در مرتبه اولی است که در مرتبه اولی است
استفاده در لوح صورت اولی است که در مرتبه اولی است که در مرتبه اولی است که در مرتبه اولی است که در مرتبه اولی است
در باب اسم اللطیف است که در مرتبه اولی است که در مرتبه اولی است که در مرتبه اولی است که در مرتبه اولی است
بجز در مرتبه اولی است که در مرتبه اولی است که در مرتبه اولی است که در مرتبه اولی است که در مرتبه اولی است
مجموعه گویند و این را در صورت اولی است که در مرتبه اولی است که در مرتبه اولی است که در مرتبه اولی است که در مرتبه اولی است
و اگر بشرط اولی است که در مرتبه اولی است که در مرتبه اولی است که در مرتبه اولی است که در مرتبه اولی است
است که در مرتبه اولی است که در مرتبه اولی است که در مرتبه اولی است که در مرتبه اولی است که در مرتبه اولی است
در باب اسم اللطیف است که در مرتبه اولی است که در مرتبه اولی است که در مرتبه اولی است که در مرتبه اولی است که در مرتبه اولی است
بجز در مرتبه اولی است که در مرتبه اولی است که در مرتبه اولی است که در مرتبه اولی است که در مرتبه اولی است
مجموعه گویند و این را در صورت اولی است که در مرتبه اولی است که در مرتبه اولی است که در مرتبه اولی است که در مرتبه اولی است
و اگر بشرط اولی است که در مرتبه اولی است که در مرتبه اولی است که در مرتبه اولی است که در مرتبه اولی است
است که در مرتبه اولی است که در مرتبه اولی است که در مرتبه اولی است که در مرتبه اولی است که در مرتبه اولی است

انکار ثبات گیر و آن خاطر مخوف نمیشود و باز مخوف میشود این قسم همیشه است امر و اتم از مخوف
اثبات ازین الواح فافهم در بیان عالم ناسوت در رساله حق نماست که عالم ناسوت
عبارت از همین عالم محسوس است که بعضی آنرا عالم شهادت و عالم ملک و عالم بیداری
نامیده اند و نهایت مرتبه حضرت وجود است و کمال لذت در همین عالم است که چون
در روضه را درین عالم ناسوت طلب بهم رسد باید که در جایهای خالی تنهارفته صورت
فقیری را که معتقدش باشد یا صورت فقیری از ابا و اجداد خود را اگر دیده باشد تصور نماید
یا صورت معشوق مجازی را باین طریق که چشم بسته و متوجه بدل شده آن صورت را
بچشم دل مشاهده نماید و نیز در این فقیر دل در سه موانع است یک آن درون سینه زینت
چپ بر شکل صنوبر و آنرا دل صنوبری خوانند و صورت این دل همه انسان و حیوان و درخت
اما معنی این خاص بنام همان است و دیگر در ارم الدماغ و آنرا دل مدور و بزرگ گویند و در
ومی آنست که هر گاه کسی بآن دل متوجه شود غطره اصل از وی نماند و دیگر در سینه
در میان نشسته گاه و آنرا دل نیلوفر می خوانند و توهمی که در صورت مذکور شد تعلق از دل
و آن صورت مشابه را که درین تصور بچشم دل مشاهده نماید عالم مثال نامند که در اصل عالم
ملکوت است پس هر گاه بطریق مذکور تصور پیش گیرید رفته رفته صورت تصور درست گردد
و باعث فتح عالم ملکوت شود بیان عالم ملکوت است بدانکه این عالم را عالم ارواح و عالم
و عالم لطیف و عالم خواب نامند صورت عالم ناسوت فنا پذیر است و صورت این عالم
که صورت اصلی عالم ناسوت است گاهی فانی نشود پس عالم مثال کلید عالم ملکوت است
و مثال صورت را که بعد از پوشیدن چشم دیده میشود مراد روح آن صورت است زین
پس ظاهراً شد که ارواح مردم بهمان صورت که در عالم شهادت داشتند بے بدن موجودند
و نظر همه وقت حاضر میتوانند شد هر کس که بخواب رود خواه آگاه خواه غافل روح او بچشم و گوش
و زبان جمیع حواس و قوی باطنی بوسیله حواس و قوای ظاهری لطفت لطافت گرفته در

عالم ملکوت سیر کند و دل هر کس که در آنست و اگر کسی در عالم مادی صورت طبیعت بیند و بشنود
و مخلوق نگردد و در دل هر کس که بریزد بار کثافت و شغل با شود صورتش از شرف و احد است گرفته
و میباید بیند و بشنود و با آنچه در عالم مادی است که در عالم است همان سیر مشاهده نماید و در
و خلوت نگردد و در بیان عالم چیره دست بدانکه این عالم بیروت را عالم آرام و شکین و
عالم بی نفس خوانند و بعضی این را عالم سماوی و بعضی هم گفته اند اما غلط کرده اند و لا اکل
آن هر تفصیل درین مقام نوشته بود و ترکیب عالم بیرون عالم لا اکل است بدانکه این عالم را
عالم هویت و عالم ذات و عالم بی کسب و عالم بی کسب خوانند و این عالم را
عالم چیره دست و ملکوت و ناموس است و محله و در این عالم بی کسب و بی کسب است
عالم مشغول بدان و همه درین آید و در این عالم بی کسب و بی کسب است بدان
تفاوت عوام دیگر به نسبت این عالم چیره دست و بی کسب است و تفاوت نسبت آنجا
و الفاظ آن نسبت معانی استی مختصر این رساله حق نمایان عالم مثال بدانکه این عالم
شاید است سحر جسمانی در کثافت و در آمدن و حس در همه مشاهده است جوهر مجرد و عقلی
روحانی و در لطافت لیکن ترکیب است مادی و در مجرد و عقلی بلکه غیر اینها است و از در
نسبت دارد و در فتوحات تصریح و در شرح است بیله آنکه واسطه است میان ارواح
و اجسام که ارواح پیش از تعلق بدن دران عالم بوده اند این را مثال گویند و در آنکه واسطه
است میان دنیا و آخرت که روح بعد از مفارقت بدن آنجا میباشند و کم است که این
برزخ مکشوف شود و سخلات اول که مکشوفند عوام است عوام را در خواب و خواب
یا در بیداری نیز از کشف این معلوم میشود آنچه کشفی است در عالم و کشف مویسته
قدرت نیست مگر افزوده و قطب را و قطب نیست اند و در صفت اقلیم نوار و از در نظر
قطب خارج اند بدانکه تحقیق آنست که اولیاد و قسم اند قسمی آنرا قطب است
است بهترین ایشان قطب الاقطاب است و فروتران نیز باشد یک آنان

عبدالرحمن است که دست راست با سینه و لنگر دست چپ بر شانه است و در دست چپ
است که دست چپ با سینه و لنگر و می بر عاوی است است و تحت این هر دو در کتاب
سید محمد اندکی بدلا و تحت از او نیز آمده که اگر قطب اول قطب است که در
از غایت عظمت و به اول از اول عالم یکانه اند که از او که در غایت اول او در
اولی است و قطب اول قطب است و در این امر در هر یک از اینها فوق قطب است
و بر زمان فرو باشد اول سید محمد است اینچنین در هر یک از اینها فوق قطب است
اینچنین نوشته اند که قطب شمالی است و قطب جنوبی است و در هر یک از اینها
و عبدالملک و نوشته که فریاد در هر یک از اینها قطب است و در هر یک از اینها
که راست و چپ باشد محمد را سید نام قطب است و در هر یک از اینها قطب است
تن اند که در ایشان را اختیار و ابراهیم خوانند و چنانچه در ایشان را در هر یک از اینها
تن اند که در ایشان را اوتاد خوانند و در هر یک از اینها قطب است و در هر یک از اینها
که او را قطب و نوشته که در هر یک از اینها قطب است و در هر یک از اینها
عبدالحی و در شمال عبدالرحمن در هر یک از اینها قطب است و در هر یک از اینها
نامور اند و ابدال شرقی است و تقی است و در هر یک از اینها قطب است و در هر یک از اینها
و سید چیل اند و در ان غیب تا حکم اسلام کار با او بود و تقی سید من اند که در
تقی اول سید ایشان راست و از او سید من اند که در هر یک از اینها قطب است و در هر یک از اینها
خارج از و اثر قطب و اختیار است که در هر یک از اینها قطب است و در هر یک از اینها
غرض تفصیل عدل و اسامی هر یک از اینها قطب است و در هر یک از اینها
کرده اند حالا آنچه شیخ محمد الدین در هر یک از اینها قطب است و در هر یک از اینها
و صاحب قطب است که در هر یک از اینها قطب است و در هر یک از اینها
و بر زمان عبدالرحمن و عبدالرحمن است و در هر یک از اینها قطب است و در هر یک از اینها

عروف و مقلعات حاصل می شود و در این ایام این نوع قطبیت می شود و مقرر نمی شود برای این عمل
پس قطب آینه حق باشد و عالم سوره آورده است علم هرگز هرگز و کثیر النکاح و راغب محاسب
زنانی که از نده حق طبیعت بر حاشیای نرسد و حق و معانیست بر حد الهی و آورده است دو عالم
و آفتاب و نیک را نیک بد را بد میداند و جمال میاید و دست میاید و ارجح نبرد و آینه نیک
منورست و میگذارد و در عشق و غیرت و غضب میکند برای خدا اگر صاحب مال باشد نبرد و
تصرف کند در آن و اگر نباشد پرتوچ باشد هر چه او را فتح شود وقت حاجت بجا آید و اگر
بوجاست خود عرض دارد و بعد از آن انتظار اجابت کند از خدا یتما که در سؤل خود بسیار
النکاح نماید در دعا و شفاعت در حق طبیعت خود بخلاف صاحب احوال که از محبت آنها
پیدا شوند اشیا و قطب منزه است از حوائی و ثابت است در علم نه طعمه از غرض نماید مضمی
بر ماده بود او بی سبب نخورد و ذوق عادت است کم از دست ظاهر شود مگر گاهی که باذن الهی
او و گرسنه نباشد یا اختیار بلکه با فطر اگر گرسنه شود و نکاح او مثل نکاح اهل جنت باشد
نه برای نسل و نه نکاح میداند و اکثر عارفان نمی شناسند و این از خصائص اندیاست قطبیت
حق سبحان تعالی و مثال بر تخت می نشاند و خامت اشیا او را می پوشاند و در
مگر بیعت ای میکند علی و مثل گرسیمتان که آنها درین حال میزند و اهل جنت
از عقل اول کند بعد نفس بعد آسمانی بعد از آسمان و اهل جنت و اهل جنت
بعد از جنت بعد و می آید بعد و دیگر سبحان همه ملائکت سوالی میکند و جوهر اهل جنت
بتر که از آنها نباشد و این سوالی است قطب ما در جزو می نشاند و اهل جنت
الما معین نیستند که مگر باشند یا قطب همیشه با او که کونین است و بعضی از
که بیرون از دانه قطب اند و آنها کمالان است قطب بدانند و بعضی از
از قطب و از خصائص قطب است که او را باقی است و بعضی از
در آن باشد و نیکو بیرو این قطب کوش و دیگر

اسرار است و این خلوت از افراد عبد است بحق نه افراد حق است پس باین و پیش و در باب
 سبب و مشتاد و سوم گفت بدانکه سبب قلب محفوظ میماند و اثره وجود تمام از کون و ف
 سبب مابین عالم غیب شهادت و سبب او تا و بر چهار جهات و سبب ابدال اقلیم
 سبب و سبب قلب اینهمه محفوظ مانده و قطب نمیتواند که قطبیت بهر که خواهد بود
 که با اولاد خود در پندار یافته آواز و او که این نمیشود مگر در ارشاد ظاهری و ارشاد باطنی هر گرا
 حت اینها که بشود در باب پانزدهم گفته که ابدال راقوت از اعداد روحانیت سبب است
 که سیاره اند و بر اقلیم مری و بسیار است چنانچه اول سبب لبع و دوم سبب لبع و سوم سبب لبع
 پس در اقلیم اول امر نازل میشود از شمار اول و نظر میکنند از سوی او روحانیت کوکب
 اعظم او و بدل او بر قلب خلیل است علیه السلام و در ثانی امر نازل میشود از شمار ثانی و نظر میکنند از سوی او
 کوکب اعظم او و بدل او بر قلب موسی علیه السلام است و او قطب است که هنوز نمرده است و در چهارم
 شمار پنجم و بدل او بر قلب یوسف است علیه السلام تا یسیر بنام او در اقلیم ششم از شمار ششم امر نازل
 میشود و بدل او بر قلب عیسی و یحیی است علیهما السلام و در اقلیم هفتم امر نازل میشود از شمار هفتم
 که شمار و نیاست و بدل او بر قلب آدم است علیه السلام و یا جمع شده ایم باین ابدال هفت
 خلف عظیم جناب و آنجا نماز میکردند سلام کردم جواب دادند و ندیدیم زیاده از ایشان مشغول بخدا
 و این اقطاب و ابدال و غیره در هر عصر میباشد بعد از پیغمبر و قبل پیغمبر نیز بودند و قطب در هر صفت
 در راه و عباد و توکلان غیره و گاهی در عرف ایشان قطب گویند در هر بلده که دور کنند بر
 مقاصد از مقامات و از اینجای جنس منفرد باشند در زمان خود پس مرده باعث قطب جماعت
 است و مرده بلده قطب بلد است و لیکن در اصطلاح قوم قطب همان یک باشد که خورشید او را
 نیز گویند آتشی در او صفات قطب بسیار نوشته این را تم اختصار کرد هر چند اوصاف که مذکور شد
 و دیگر فرمود که حاصل نشد کسی را علم مگر از باطن محمد صلی اللہ علیہ وسلم چه بسیار و علم و متقدم را و چه
 متاخرین را بیا اسطر آن حضرت نمیرسد و همه انبیا و اولیایان ائمه و اولیایان ائمه و اولیایان ائمه و اولیایان ائمه

قطب نمی میرد و مراد آنست که عالم گدازد خالی نمی ماند از قطب که در سل اندر زمین باقی دشت
حق تعالی که با وسایل را در دنیا چهار کس رسد از این مشهور است اندر آن که در زمین و الیاس
و عیسی علیهم السلام و یک خطراست که حاصل علم الهی است و تفصیل این است که در زمین
چهار کس است مثل از کعبه بیت و آنها در سل اندر دنیا و اولیا و انبیا و در مسالمت که در کعبه
و از کعبه است پس نه خالی نباشد از سل و آن قطب است که امداد الهی بر عالمی و غافل از
میرسد و شرط آنست که مسجد در روح درین عالم باشد از حد که مرقم قیاس است چه در زمین
ازین عالم نیست و درین او اثر یافت بنسخ و شریعت است از سبب تبدیل زمین و اصل شدند
در شریعت پس زمین خالی نماند از رسول که او قطب انسانی است پس او پس در سما و پیام و عیسی
در ثانیه و الیاس و خضر در ارض و سموات سبع و خلق قیاس است که باقی باشند بقیاس دنیا و غافل
بنامی و بنا بخلق فلک اطلس که او معدوم و از آخرت است و در روز قیامت تبدیل سموات
و ارض خواهد شد بالطف و صفایان زمین که اهل آن بول و غافلند از روح تعالی
باقی داشت در زمین خضر و الیاس را و همچنین عیسی را و قیامت نازل خواهد شد اینها همه در کعبه
و انچه اندر زمین بین خفی و همیشه خواهند ماند لیکن از باطن شریعت میسر است و سلام پس قطب
یکی ازینها است از عیسی و او پس و الیاس و خضر علیهم السلام و او یکم از ارکان بیت است
درین مثل رکن چهار سو و در از ایشان اباان اندر چهارم از ایشان او نوا است از سبب
آن قطب وین خفی مخفی نامی مانند پس قطب ازین چهار کس است از جمعیت و هر یک ازین
چهار درین است شنیده است بر قلب او و نائب از او اکثر اولیایانی دانند قطب است اما از

عاقبتا و در جواب گمراهی مرسلان را که ما ذکر کردیم و در این تعاول کل احد استیل بن جابر
قانون بزه النکته فانه لا ترا با فی کلام واحد غیر ما و لولا القی فی سر تو انظار با
حضرت و الدم از کلام شیخ متسلخ کرده بود و دیگر انچه حضرت شاور است علی قلند درین
و تحقیق اسامی اولیای اولیای کل نوشته اند اینست بدانکه قطب الارشاد و قطب الاعلا

و قطب العالم صاحب الزمان تطبیقہ اللہ از نام یک شخص است کہ کاہید عورت نیست بل امر
 و اطاعت کہ در اصل بر عقل الی اللہ اندر بہ نیابت قطب الاقطاب باشد خود خواہم بدارد و فرزند
 سلب کند و غوث الاعظم فرزند من بحکم الہی بالاصالت باشد و اغوات خلفا و نائبان اویند
 کہ فرمایند در سی پنجمیت و خلافت ایشان کند و فرود آن ولایت کہ بواسطہ قطب الاقطاب فہم
 از جناب الہی میگیرد و فرود محبوب آن فرودست کہ بعد فرودیت اورا محبوبیت حاصل شود
 فرود الاقطاب و صاحب تمام ولایت محمدیست کہ جامع التشریح و التشبیہ است و بالامی این
 شبہ ولایت نیست مہد تعیین فرود الاقطاب اسم اللہ است و پس ازین تقدیر بخط حضرت موسی
 نوشته دیدم کہ نقلش بر داشتیم انہی و شیخ ابو طالب ملی در کتاب قوتہ القلوب فرمودہ است
 کہ قطب زمان در ہر عصر سے تا قیامت در مرتبہ و مقام نائب مناب امیر المؤمنین ابو بکر صدیق
 است رضی اللہ تعالیٰ عنہ و آن سے دیگر از او تا و کہ فرود ترا از قطب اندر در ہر زمان سے نائب
 مناب آن سے خلیفہ و دیگر امیر المؤمنین عمر و عثمان و علی رضوان اللہ علیہم اجمعین انہی و شیخ
 عبد الحق محدث دہلوی در کتاب مدارج النبوة در خصائص است محمدی می نویسد کہ از
 خصائص است محمدیست وجود اقطاب و او تا و پنجا و ابدال در حدیث مرفوع از انس
 ابن مالک مدہ کہ ابدال چہل مردوزن اند چون پیر و یکے از ان مروان بن زینب پیر آورد
 خدا سے تہاس کے در بدل ہوسے مرد سے و ز سنے دیگر روایت کردہ است ابن راحل
 در کتاب الالہ لیا و یہ روایت کردہ است طبرانی اورا وسط باب ابن اثیر کہ خالی نبوی باشد زمین
 از چہل مردمان طہیل الرحمن علیہ السلام و الصلوٰۃ کہ با ایشان قائم ست نہ بن و بیکت
 ایشان آب داوہ می خورد مرد نمی میرد و بیج یکے از ایشان گارگہ بدل میگردد و انہ روایت
 بجامی و سہ دیگر روایت سبب ابدال ہم از نبوت ست و بعد شایخ عظام کہ کہ سمعت
 اکثر تبدیل کردہ اند حدیث نویسد را حدیث حمیدہ و منسلخ شدہ از حدیث شریف و او
 بودن ایشان احمد طہیل الرحمن بودن ایشان ست در حدیث روایت کمال کہ ان

انعام باشد شریک باوصیه علی السلام و اولاد علی و این است معنی آنچه از این قوم میگفتند که
 و سکه بر قدم نبی است نه مثل در جمیع صلوات خدا بر این سکه می در کمال آورد و بشارت
 این ازین پیش تن بشام میباشند و نیز در این زمان چون امری باید که همه قبول می شنوند
 با هم میشود قیامت و همچنین مرویست که در حدیث آمده است در این زمان عمر بر تو عا
 و در و که فرموده است حضرت علی علیه السلام حیات است من در هر مرتبه از آن که در است
 با بدلی جمل اندک پانصد کم میشوند نه چهل هزار و پیر و یکی از ایشان و یکس در بر
 و سه آید و ایشان در تمام روی زمین میباشند و هم در آن علیه از این معهود منزه است و در
 فرموده است حضرت علی علیه السلام که جمل مراندان استند و یکدیگر که همانی ایشان بر مثل
 بر ایم است علیه السلام و مع میکند خدای تعالی که بر کشته ایشان بدارد از شکر و
 میشود ایشان را بدلی و ایشان در زیافته اند این در جرد با بنام روز و در حدیث آمده است که
 پس آنچه چیز یافته اند ایشان این در جو فرموده بسنوا و خیر خواهری است با آن بیعتی در نماز و در
 که یک اند با سلمان اما صفت خاص ایشان که با آن در هر یافته اند این در جرد با در
 است و نقل است از مسعودی که در معنی آمده است که هر که بگوید در روز القیام اللهم صل علی محمد
 او را ندای تعالی از ابدال و در حدیث آمده است که بار گفته است این صلوات الله علی محمد و آله
 علی الله محمد اللهم صل علی محمد و آله است که نشان ابدال است که زانمید و میشود ایشان را
 اولاد ایشان لعنتی نمی کند و نیز در حدیث آمده است که ابدال اهل علم اند و امام
 هر گفته که با آن اگر صاحب رویت نباشند پس چه که ان نشان در تاریخ ابدال
 که در روز و است که گفته اند در حدیث آمده است که تمام و ابدال
 یافت محمد صابر و گوشت که مسکن اقبال در حدیث آمده است که در حدیث
 ابدال نشان در حدیث آمده است که در حدیث آمده است که در حدیث آمده است که
 چون در حدیث آمده است که در حدیث آمده است که در حدیث آمده است که

این را از آن جهت که بعد از آن ایام از آن اختیار بعد از آن عمد اگر استجاب شود و عاصی اختیار
 پیدا و اگر نه استمال میکند غوث و اجابت کرده میشود و عاصی غوث پیش از تمام شدن شدت
 و بیان انقطاع استعجاب است که هر چه میاید که همه میاید و کفر اندر بر آنکه کفر است
 قدس حضرت خواججه علی بن ابی طالب است این مبحث به بارش که بنامی طریق خواجگان قدس
 در راه است به پیش روی در و موانع نیست که هر نفسی که از ورون بر می آید باید که
 از سر حضور و آنگاه باشد غفلت با آن که نیاید حضرت مولانا سعد زلین که شرفست
 فرموده اند بهوش در و موانع استقال از نفسی نفسی بیاید که از سر غفلت نباشد و از سر حضور
 هر نفسی که میزند از حق سبحانه تعالی غافل نباشد و غافل نبود و دوم آنکه نظر مرقی
 نظر او بر پشت پای او باشد تا بر کند و نشود و بیاید که باید میاید و میاید که نظر بر قدم شما
 بسیر عارف بود و قطع مسافت تپتی و طی عقبات خود و پستی یعنی هر که گشتی شما
 قدم بر آن نهادم منور در روشن و آن نیست که سالک و طبیعت بشری سفر کند یعنی
 صفات بشری بصفتان ملک و از صفات و صفت حمیده استقال فرموده چاره
 در آنجهن از حضرت خواججه بهار الحق و الدین فایس اندر سره بر رسیدند که بنامی طریق شما
 فرمودند که خلوت در آنجهن یعنی بیاید هر جن و بیاطن سخن سبحان سه از ورون شود
 و از ورون بیگانه و شش به اینچنین بسیار و شگرمی بود اندر جهان به فرموده اند که طریقه
 صحت است و خلوت شهرت و در شهرت آفت خیریت و جمعیت است و جمعیت
 در محبت بشری با نفسی بدون در یکدیگر خشم یا و کرد و آن از ذکر کسافی یا قلبی است
 ششم باز گشت و آن نیست که هر بابی که ذکر بر زبان یا دل کلمه طیبیه را بگوید
 در عقب آن بهمان زبان گوید که خداوند مقصود من تویی و رضای تو زیرا که این کلمه
 باز گشت نفسی کننده است هر خاطر را که بیاید از نیک و بد تا ذکر خالص ماند و سر او
 ماسوا می خارج کرد و اگر مبتدی در بدایت ذکر بگوید باز گشت از خود صدق در زبان

برکه ترک آن نکلند زیرا که تدریج آثار صدق ظهور می آید و تقسیم نگارنده است و آن عبارت
 مراقبه خواطر است چنانکه در یکدم چند بار که طبع را بگوید تا خاطر او بغیر نرود و تقسیم با او
 عبارت از توجه حضرت بجز و از الفاظ و تخیلات بسوی حقیقت واجب الوجود و این حال
 میشود بے فنامی تمام و بقامی کامل و تقویات کاملی یعنی محاسبه اوقات که آیا
 لذت است و اعمال خیر پس شکر کنی در و سے یاد اعمال شر پس استغفار کنی و این
 محاسبه مرتباً اولیا است و تقویات عبادی عبارت است از رعایت عباد
 ذکر قلبی جمیع خواطر متفرقه یا از تقویات قلبی است که عبارت است از بیداری و حضور
 لب با خباب بار سے برو جیکه باشد در قلب را غرضی غیر از اتنی و در بیان چهار گوشه
 اصطلاح و قول حضرت فضیل میماند است که هر که خواهد در راه آخرت قدم نهد که
 چهار گونه مرگ بر خود قبول کند مرگ سفید و سبز و سیاه و سبز مرگ سفید گرسنگی است مرگ
 سبز مخالفت کردن با شیطان است مرگ سیاه بد گفتن مردمان مرگ سبز واقعات است که
 زهر جنس بر و سے افتد همچنین است در مناجات العابدین اتنی و در بیان قرب نوای
 و فر الفرض بدانکه مقربات که از اعمال و عبادات اند یا از قبیل نوافل اند که حق تعالی
 نزد بندگان خود واجب نموده است بکار ایشان تقریباً الی الله از خود از کتاب آنها نموده
 و بنده خود لازم گردانیده و چون درین ارتکاب و التزام وجود بنده در میان است فداکی
 ذات و استهلاک جهت خلقت و رجعت حقیقت فائده نمی دهد بلکه نتیجه آن همین است
 که جهت حقیقت غالب آید و جهت مخلوقیت منسوب و تصور گردد و این را قرب نوافل گویند
 و درین قرب بنده فاعل و مرک باشد و حق سبحانه آله و اولاده و اشارت باین تیه است
 آنچه در حدیث قدسی وارد شده از ایزال عبد می تقریب الی بالنوافل اتنی اجدنا انوار
 اجدت و کنت سمع و بصیر و لسان و ید و رجلی بنی اسمع و بصر و لسان و ید و رجلی بنی اسمع
 و بے پیشی یا از قسم فر الفرض که حق تعالی آن عبادات و اعمال بندگان خود را واجب

فرموده و اینها من حیث الامثال و الاقبا و از کتاب الهمام آن فرموده اند چون در
ایجاب و از کتاب وجود انسان در میان نیست قیاس آن البته قیاسی است بنده و
جست خلاقیت در حقیقت است و این را قرب فرعون نامت درین ترتیب است
فاعل و مدک است بنده با قوامی و اعضا و جوارح بمنزله آن بود و سجد و قوله تعالی و کما
از صیغه در کتب الهیه می اشارت باین مرتبه است کنذا ذکر اسما بی بیان چهار مرتبه
اصطلاحی در تفصیلات است که حاتم هم فرمود هر که درین طریق در آید باید که چهار موت
نور گیرد موت ایمن که آن گرسنگی است و موت اسود که آن صبر کردن است بر اولاد
مردم و موت احمر که مخالفت نفس است و موت اخضر که آن پاره پا بر هم دوختن است
پوشش پس ملاعبه القدر درین مقام ماست شریفه نوشته است که تعبیر از ترک مراد نفس
کنند و موت را چهار قسم ساخته اند ایمن و اسود و احمر و اخضر بدانکه گرسنگی را موت
گویند بنا بر اینکه از لوازم آنست بیایمن و نورانیت قوت دارد که در موت اولادک و
ایزای فلق را موت اسود کنند بنا بر آنکه از لوازم و سه و شوم و نامرغ است
و تارگی نفس و خلعت سواد است بحسب این پیش در کتب و موت اسود که بر بند بنا بر آنکه
صاحب صبر و شکیبایی خود را تنگ دل نمی باید بکشد و در بنام و اندک
و عدم مامل و سه بنا بر آنست که قلوب نسبت فعل از غیر کرده آن فعل را محسوبه فانی
مستند میدار پس درین مقام سوال فانی شده و فعل محسوب بکله نفس این شخص را
نفس فانی شده اند در ذات محسوب باینکه اندیشه و حس از غیر حیوانه فانی و عدم است
و قناء عدم ظلمت است و ظلمت سواد چنانچه گذشت و مخالفت نفس بمنزله کشتن و می
امر است و کشتن را لازم است حرمت خون و پوشیدن مرقعات را موت اخضر گویند
آنکه مرفوع بواسطه اشتغال بر رقلع بزمنی مانند دروسه نباتات و شکوفه ها بود برین تعبیر
تسمیه درسه با خضر باعتبار خضرة سے بود و بعضی گویند که ویرا اخضر برسه آن گویند

کہ صاحب مرقع عیش و زندگی و سیر و خوشحالی است از رویہ یکے خوشحالی
 ناعت دیگر نصارت و تازگی حالی وہی کہ از خیال محبوب ترقی و برآمدگی حاصل شدہ است
 و تحمل محبوب مستغنی گشتہ از تحمل عارضی و ہرین تقدیر تسمیہ و سے بانفرد اعتبار خفہ ہجرت
 و معنوی بود اتھی دیگر در بیان عالم مثال و عالم اربع و عالم اجسام ترقی
 مراتب تنزلات و بیان سیر الی اللہ کہ اکابر اولیا اثر باطلو از سببہ سیر الی اللہ
 بدانکہ وزے حضرت شاہ باسط علی قلندر آکہ آبادی قدس سرہ از مولوتے
 عباب القادری سو کہ پوری کہ از علمای فحول و خلفای آن حضرت بودند ارشاد فرمودند کہ در
 تحقیق عالم مثال و ارواح و اجسام مراتب تنزلات در بیان سیر الی اللہ چیز ستم ہجرت
 اوشان فوراً قلم برداشتند و انچہ حاضر وقت بود نوشتند چنانچہ فقیر آن تحریر را بخط
 خاص آن حضرت دید و نقل برداشتہ است اینجا مناسب است کہ بقلم آرم و آن نیست
 بیان عالم مثال بدانکہ عالم مثال عالمی است ما بین عالم اجسام و عالم ارواح فوق
 از اول و وسعت و لطافت و تحت از ثانی و عالم ارواح مقدس است از نمود و تمدد
 یعنی نہ مادہ دار و نہ مقدار و عالم اجسام ہم مادہ دار و ہم مقدار و عالم مثال مادہ دار
 اما مقدار میدار و بیشتر حکما و جمہور متکلمین عالم مثال را انکار کردند و نشانند
 و حکما و اشراق و جمہور صوفیہ کرام بدان قائل اند و عقل صحیح بدان حکم مستندین
 قادر مطلق عالمی آفرید کہ از مادہ و مقدار منزہ است و عالمی دیگر کہ بہر دو موصوفت
 سعت قدرت چنان میخواید کہ عالمی ما بین بہر دو می باشد کہ مادہ ندارد و مقدار
 اما انچہ مقدار ندارد و مادہ دارد و تصور نیست کہ نمود بے تقدیر نباشد و نزد حقیقتان بیشتر
 احکام آخرت کہ شرح مطہر بدان مطلق است بہمان عالم تعلق دارد و نشانند
 و عالم مثال را عالم خیال بگویند خیال دو معنی دارد یکے معنی عالم خیال کہ مادہ دارد
 و مقدار دارد و دو معنی عام آنکہ مطلق خیال بہ چہ سبب ہم است خواہ مادہ دار و خواہ

خواه ندارد و اینجا لفظ خیال بمعنی خاص اطلاق یافته است و الا خیال بمعنی عام شامل کل عوالم است العالم کله خیال و این بدان ماند که علماء شیخ جمیع کلمات مستقلة الدلالة غیر متفرقة الازمنه را اسم گویند بعموم و بعد از آن بخصوص اسم آنها گویند که دلالت بر ذات بهم یا صفت معین ندارد و چون حجر و شجر بخلاف خارب و کاتب که از صفت گویند چرا که دلالت بر ذات بهم یا صفت معین دارد و پس معلوم شد که عالم مثال را خیال بمعنی مخصوص گویند صوفیه کرام فرمایند که العالم کله خیال پس برین تقدیر هر چه ماسوی الله باشد که آنرا عالم گویند همه خیال باشد و آن معنی عام است و دیگر خیال بخصوص بر عالمی اطلاق نمایند که ما باین عالم ارواح و عالم اجسام است و خیال بدیعنی خاص باشد بمعنی مثال باشد و آنرا تقسیم نمایند و گویند خیال متصل و خیال منفصل خیال متصل آنچه بقای قوای نشاء عنصریه تعلق دارد و بدان موقوف است و خیال منفصل آنچه بر بقای این قوای موقوف نیست بعضی تفصیل متصل و منفصل بر وجهی دیگر نمایند اما این واضح تر است و باز گویند مثال مطلق و مثال مقید و این را نیز بر وجه منفصل متصل تفسیر نمایند پس هر دو تقسیم یکے باشد تا گویم صور مثالیة زید و عمر و غیر آن پیش از نشاء عنصریه مطلق باشد و بعد از نشاء عنصریه مقید باشد بحسب اعمال و اخلاق و اطلاق مطلق در مثال متصور نیست اینست ما حضور وقت که باستعمال تمام نوشته شد و چون مراجعت بکتاب قوم دست و بدزیاوه ازین معلوم خواهد شد خیال متصل آنچه بقای نشاء عنصریه تعلق دارد مثل صور مثالیة و آنچه در بیداری و بختی صور ریات و سموعات ملاحظه نمایند و این مثال متصل گاه مقدم باشد بر وجود خارجی چنانکه نقشه خاتم کذرگر پیش از صنوع ملاحظه نماید و بعد از آن بر طبق آن بسازد و گاه متاخر چنانچه کس خاتم را دید و صورت آنرا ملاحظه کرده در خود گرفت خیال منفصل آنچه بقای این قوای موقوف نیست یعنی بر بقای قوای نشاء عنصریه تعلق ندارد و چنانکه نعیم و راحت قبر یا رنج و عذاب قبر بعد از انقراض بدن عنصری چنانچه در شرع مقدس وارد است مولوی معنوی فرماید

ان توفی که جسم بدن داری بدن بد پس مترس از جسم جان بیرون شدن بد یعنی غیر ازین بدن
عنصری ترا بدان مثالیه اند که هر چه بدن عنصری ترا حاصل شود از ان نیز حاصل شود بلکه بوجهی
خوب تر روشن تر و آدمی مادام که درین نشاء عنصری محسوس است از ان غافل است یا منکر است
و چون از ان جدا شود این را دانند که نسبت آن هیچ است و آنچه ملاعبده الخفور نقل کرده در لعمه نهم
که خیال نفوس جزئیة انسانی را مثال متصل گویند که متصل است بنشاء انسانی و خیال نفس کل
را که از برای انسان ثابت کرده اند مثال منفصل گویند که منفصل است از نشاء انسانی انتهى خلاصه
این تفسیر قریب به تفسیر است که گفته ام و بیان واضح آنکه افراد انسانی زید و عمر و بکر و غیر ایشان
برای هر یک نفسی واحد مخصوصه متعینه است آنرا نفوس جزئیة گویند و صور علمیه جزئیة که در ان
حاصل است آنرا خیال متصل و مثال متصل گویند بسبب تعلق نفوس جزئیة با بدن عنصری و این نفوس
جزئیة را نفس کل بمنزله دریای براسه انهار و بمنزله آفتاب براسه دراست مقرر است چنانکه ارواح
ارواح کل و عقول را عقل کل بلکه اجسام را جسم کل همین وجه نزد صوفیه کرام معلوم است پس صورت
علمیه که در ان حاصل است آنرا خیال منفصل و مثال منفصل گویند بسبب عدم تعلق با بدن عنصری
بنا و الله اعلم بالصواب در بیان عالم ارواح بدانکه روح نزه الیها عبارت از بنجار
نمون لطیف است و معدن آن سه موضع از بدن است اول کبد و نام او آنجا روح طبعی
باشد و دوم دل و نام او آنجا روح حیوانی باشد سوم دماغ و نام او آنجا روح انسانی باشد
و این ارواح ثلثه ازین سه موضع که معدن اینهاست جمیع بدن و تمامی اعصاب بر سه اجزای
بوساطت روده و از دل بوساطت شریان و از دماغ بوساطت اعصاب و اطباء
غیر ازین ارواح که عبارت از بنجار خون لطیف است و از اجزای بدن عنصری و محسوس
حس لمسی و حس بصریست روح ندانند و نشاءند بیان ارواح ثلثه روح طبعی که
بنا بر است تغذیه بدن یعنی غذا گرفتن و تصرف در ان نمودن و نمیه یعنی بدن را
ثلثه بمقدار طبیعی رسا بدن بد و تعلق دارد و روح حیوانی که در دل است حیوانه حیوان که

بدان جسم حیوانی زنده و قابل حس و حرکت گردد و بدو تعلق دارد و روح نفسانی که در واقع است
 و قدرت حس از ادوی بدن تعلق دارد و آنچه در بدن از حواس خمسہ ظاہری و حواس باطنی است
 از روح نفسانی است که بواسطہ اعصاب جمیع اعضا و اجزای بدن میرسد و همچنین حرکت
 از ادوی در بدن بواسطہ اوست و تفصیل این سخن زیاد و تر بوقتے دیگر نوشتہ شود انشاء اللہ
 اما حکماء محققین و علمای مسلمین دریافته اند و دانستہ اند از کتب الکیہ نمیدہ اند کہ روح انسانی
 جو بری مجز از بدن و متعلق بدان بود تدبیر و تصرف در بدن میکند از عالم غیب است نہ
 شکار و شکار معقول نہ محسوس نہ داخل بدن و نہ خارج و متصل بدن و نہ منفصل و نسبت
 با بدن نسبت حق با عالم است و آنرا زبان حکما نفس ناطقہ بشریہ گویند و او مستوجب تدبیر
 بدنی باشد تا ارواح اعضا هر یک بجان خود بکار خود باشد و زندگی بدن بدان باشد
 و چون او از تدبیر بدن و تعلق آن مفارقت کرد ارواح و قومی و اعضا همه بیکار گرد
 و آنرا موت گویند یعنی موت بدن و کالبد نہ موت آن نفس ناطقہ کہ آنرا موت نیست
 و باشد کہ بعد مفارقت بدن عنصری بدن مثالی محل رنج و راحت و نعمت باشد و نسبت
 با ادوی جسمانی روح مجرد کہ آنرا نفس ناطقہ بشریہ نیز گویند باعث تفرقه در میان انسان
 و سایر حیوانات و همین نفس ناطقہ است کہ ما مورد منہی و معاتب و مخاطب باشد و همین
 است کہ کسب کمالات کند و از مرتبہ امارہ بلوآمد و از لوازم جملہ از ملہم بشیئہ میرسد
 و جبرہ است کہ از نام نفس بنام قلب و بنام روح و بنام سر و بنام خفی و بنام انفی ترقی نماید
 و جبرہ است کہ مظهر انما کرد و وہو المقصود من الخلق بیان عالم اجسام کہ مراتب تنزل
 از نفسی طریقی گاہی بہ نفس اول و نفس ثانی و اعیان ثابۃ و ارواح و امثال اجسام
 تعبیر نمایند از تدریج و گاہی بہما و ہما و عقل کل و نفس کل و جسم کل تعبیر نمایند و عقل کل مرا
 عقلی شخصہ را و نفس کل مر نفوس جزئیہ را و جسم کل مرا اجسام متعینہ را بمنزلہ دریا سے علم
 باشد و آہامی جزئیہ را مانند آب انہار و آب عیون و عذران و آب ظروف و کنیزان و

در نیتقام زیاده ازین بعیر نتوان کرد میان عمار در اخبار آمده است که رسول حق صلی الله علیه وسلم
 بر سید زاین کان بر بنا قبل ان مخلوق فمردو کان فی اعمار ما فوقه هو اول تحتة هو اعمار عمار
 در لغت عربیه بر قیمت و نیکای گویند که آفتاب میوشد بلکه آفتاب بسبب آن واضح تر و ناطق تر و زیاده شود
 و پیغمبر حق صلی الله علیه وسلم بعضی از مراتب تنزل ذات را که هنوز به مرتبه کثرت نرسیده و بعضی
 فرموده و آنچه ما فوقه هو اول تحتة هو اول گفته اشارت بدست که آن عمارت از جنس این عمارت است که شامی فرسیده
 و نیز اشارت به بساطت آن مرتبه است که هنوز کثرت را آنجا راه نموده است و بساطت عبارت از
 مرتبه تنزل است بعد تنزل عمارت و عمارت غربیه عمارت رفیق را گویند پس تنزل بسیار از تنزل
 عمارت باشد که در نسبت به کثافت من وجه باشد این است از حد وقت و پیشاید که وقت کم است
 بکسب قوم زیاد تر ازین و خوب تر ازین دریافت شود و الله المستعان بدانکه امارت اولیه
 سلوک طریق را بطور سبوعه تعبیر میکنند حیوان ناطق باشد مخصوص ازید باشد و با تشخص مخصوص
 یک عمر و باشد هم برین قیاس و این را اشخاص الهی و افراد انسانی گویند و این هر یک یکنفر
 واحد مخصوصه تعیینه باشد که آنرا نفس ناطقه خاص خاص گویند و در سن تقویم و در
 بدن خود و بدن را قالب گویند قالب کثیف محض است و نفس ناطقه از ان لطیف تر و چون
 من ناطقه صفائی یا بد آنرا قالب گویند غیر از قلب منوریه که منفعه گوشت است و جز بدن چون
 قالب صفائی یا بد آنرا روح گویند و چون روح صفائی یا بد آنرا گویند و چون روح صفائی یا بد آنرا
 نفس گویند و آنرا گویند پس این مراتب هفت باشد و آنرا الطوار سبوعه گویند قوله تعالی ورت
 فلقک الطوار اول الطوار اول قالب است که آنرا کثیف گفته شد لیکن انقباض تعالی چون مرتبه
 ما بعد صفائی کلی یا بد قالب نیز صفائی گردد و حکم روح اجسام پیدا شود و انقباض تعالی در
 ابعده تیبیکه گفته شد اما اتم اند و از الطائف است که گویند و بعضی گمان برینند که این اول است
 جوای متعدد و متعارفه بالذات اند و مرتب ما و بعضی آن محققان و کلام گویند که این است
 مسته جوهر واحد نورانی است و آن تفاوت باعتبار کیفیت از انوارت واحد لا غیر مرتبه

کہ انرا انانیز کو نیند اشارت بدلتے و از اسما و ذات چنانچہ دوست چنانچہ انانت ہچنان انانہ
بعضے بزرگ ہوشغول باشند و بزرگ انانت بعضے و بزرگ انانت بعضے و بالکل واحدہ فالفرق بالترتیب اللہ
بالصواب اتنی خاتمہ در تحریر چند مکتوب خود امی بر اور عاشق علیخان بہ
بجو اب خطوط او شان کہ از کلکتہ و داند پور سے نوشتند۔ انکدان مذکورہ
دوستی و قرابت قریبہ داشتند و از مریدان حضرت والہم قدس سرہ بودند و آخر عمر او شان
ذوق و شوق تصوف بسیار پیدا شد۔ ہ بود از احوال تازہ خود و کیفیت مزاج و تہذیب و اخلاق
ببیداری و مدامت از تفسیح اوقات خود و روئیداری و غم تلوش و نیا و نایہا چہا چہا می نوشتند
فقرم جویش حسب حال و علم خود پیر سے می نوشت و بہ تسلی او شان می پرداخت نقل آرد
بعضے از اعزہ فقیر مرید داشتند درینجا تحریر آن مناسب دیدم کہ یادگار کیفیت و استعداد آن
برادر مرحوم خواہد بود و نیز خالی از فائدہ نباشد خدا صفا و روح پاکیز و آن اینست مکتوب
بسم اللہ الرحمن الرحیم حسب فقر مقبول بزوان برادر صاحب احسن لاخوان امیر عاشق
سلمہ اللہ تعالیٰ من الافات از خاکپای درویشان و متلبس بلباس ایشان فقیر تراب
بعد از سلام سنون و اشتیاق مکنون و دعایہای خیریت مشحون مطالعہ فرمایند تا نہ صحبت
دو رنگی چارخانہ سیاہ رنگ رسید خانہ دوستی آباد دریافت خیریت جسمی و صحت قلبی
شدم حق تعالیٰ در عمر و ذوق و شوق شہا برکت دید چونکہ سعادت ازلی دارند و درین
ہچنان بظہور می آید معنی حسن خاتمہ ہین است کہ آخر عمر مال کار بخیر باشد و آثارش بہرہ
کہ از شما دیدہ میشود کہ دولت بسیار پیدا کرد و اندر آنرا بسجا صرف کرد و می کنند و درون مجاہد
و سعی بر تحصیل فضائل اخروی دارند و قدر و ان درویشان و معتقد و پیرو ہون میان اند و درین باب
مثل شما کیست شکر یا بید کرد اللهم زد و فرود و نقص ہر گاہ کیفیت ذوق و شوق شما یاد می آید
بدل میزند کہ کاش روز سے ملاقات میشد تا با یکدیگر بہکنار شدہ میگاہ بستییم و دل خالی میگاہ
کہ ما و شما درین وقت از بقیہ منتہبان حضرت صاحب قدس سرہ ایم صحبتیان آن حضرت

پنہین بودہ اندس چوکم عمر سے ہم عمر سے گلشن شادی آیدہ مرادنی اختیار ایام طفلی یاد می یازد
 دارغین چومی بنیم گریبان می درم بہ صحبت یاران رنگین یاد می آید مرادہ یاد کنید و بعد حضرت
 صاحب تبارہ چہ قدر چہ این علوم بود و بتاثر صحبت آن حضرت کدام کدام از دور و نزدیک جمع آید
 استعدادین کار میشند و تکیہ از ہجرہ صدای ہای ہوی برینجاست و ہرگز آنحضرت اندک شائق
 این طریق می یافتند چہ قدر خوش میشند افسوس کہ سن از استعداد ناقص خود ہیچ نشدم و آنچه
 ز علم و معرفت دریافتم درین وقت کسی را طالب آن ہر نمی یابیم کہ چیز سے از ان بر زبان آرم
 مدارس بران علم عمل و بد تا سرخر و باشم بہر کیفیت وقت پیری رسید تیار می سفر باید کرد و ہر چہ
 بن مدت قلیل زاد گرفتہ شود باید گرفت تا خالی دست رو سیاہ رفتن نشود این بار نقل چند
 توب حضرت صاحب و چند غزل فارسی خود کہ مشتابہ مضامین تصوف بود برای ملاحظہ ایشان
 ستادہ شد غالباً پسند افتد و عابا باید کرد کہ قال با حال موافق شود ای برادر عمر غنیمت دستہ
 و حق باید گذرانید خواہ بند کرد زبانی خواہ بند کرد قلبی بلکہ اکثر تصور معیت حق بسر باید کرد کہ تفکر سائے
 بر من عبادہ اشقلین بن آن تصور ہمین است کہ سن نیم یا ست از سر تا قدم بہ حضرت الامام
 مطالبان را مشغول احاطہ حق تعلیم میکردند کہ ذات سبحت حق را محیط خود دیدہ باشند و خود را غرق
 در ان چون موج و جباب کہ غرق در بحر باشد بلکہ عین دریا باشد و افسہ ہای ابیم و ہم در آب غرق
 بنقصین نیست با ہم ہیچ فرق نہ موج دریا نیم و ہم چشم جباب ہ نظام اغیریم و باطن جباب ہ
 شجر مستقیم و نشو و نما بہ اول و آخر ہمہ تخمیم ما بہ کربشاخ و برگ و شجرہ بگری ہ جزہ تخمی کے
 بدگرے بری ہ سے کجا غیر و کو غیر و کونفس غیر ہ سوی اللہ و اللہ مافی الوجود ہ غرض بعد
 و امی فرائض و نوافل ضروری مثل چاشت و اشراق و غیرہ و نماز ہی صرف اوقات در ہر شغلا
 بد کرد کہ درین مشق نقد و صل حاصل است و بس و اگر میل کتب تصوف است بہر دست
 در طریقت کلام محبت الاسلام کافیست و در حقیقت رسالہ مؤتمرہ خواہ جز و پسر خواہ باقی بابتہ
 سہی بخور و حدت است خوب است و کلام حضرت غوث الاعظم در فنا و نیستی مخص است

نهایت مفید مطالعه کرده باشند که بسیار فائده خواهد بود و سابق رساله اعتقادیه حضرت شیخ
 شهاب الدین سهروردی را مختصر دانسته از ایشان طلب کرده بودم بمان اینکہ نزد ایشان
 بود و باشد ترجمه العوارف کہ کتابے است ضخیم و عوامی جمیع مطالب عوارف مع شیخ زائد
 نقاش تا اینجا رسیدن مشکل مطلوب نبود اگر چه آن ہم کتابے است معتد در کتب مکتوبہ اکثر جا
 استناد آن میکنند و جامع آن صوفی جلیل القدر است و نزد شیخ فضل امام ترجمه العوارف است
 کتابے دیگر است مختصر در فارسی کہ ترتیب ابواب و فصول آن بر نسق عوارف است اکثر
 مطالب آن ہم در آن مندرج است و مختصری از کتب دیگر در اینجا بعد نظر همیشه موافق معمول
 حضرت والد درس کتاب تصوف میباشد چنانچہ درین روز ہا عوارف المعارف از جاے
 طلب داشتہ خواندہ میشود و فارسی و سامعین را عمل بران نصیب کند از دریافت بودن کتاب
 فتوحات مکیہ تحفہ نزد ایشان خیلے مشتاق شدم افسوس کہ بعد مسافت مانع از دیدن ہاست
 والا خود ہم میدیدم و ایشان ہم حضرت والد را نہایت ذوق ازین کلام بود و بسیار عجب
 مطالب آن داشتند کہ کلام شیخ نہایت غامض است عبارت نمیدین مشکل چه جاے
 اشارت و مراد آن الحمد للہ کہ شمار ذوق و فہم و علوم صوفیان است مطالعہ اصناف این قوم
 اگر کسی را با اعتقاد صحیح حاصل شود حکم مصاحبت و مجالست ایشان دارد بہم قوم مستحق جلسہ
 آن برادر رسالہ ذخیرۃ العقبی و کلمۃ الحق کہ نوشتہ اند بمطالعہ در آمد ہر دور سالہ بکمال متانت واقع
 شدند ہر چہ حق و مطابق با اصول مقررہ قوم بود بر سینہ شمار نختند اگر بعد ولایت ناظر انوشاہ
 تعصب صاف باشد کلمۃ الحق خواهد یافت و ذخیرہ العقبی خواهند پنداشت و اگر نہ بکار و بکار
 حرف زن خواهد شد چنانچہ ایشان نوشتہ بودند لیکن ایشان را چہ پروا می رود و انکار کسی کند
 مشرب صوفیہ دارند این قوم ہفتاد و دو ملت را داخل بیک ملت وحدت میکنند

ششم

جنگ ہفتاد و دو ملت ہمہ را خدر جنبہ کہ ندیدند حقیقت را ہ افسانہ زودند ہ اما بعد ازین

خیال تحریر و رفع جدال این فرقه بخاطر نیارند اگر کسی محرک هم شود بگویند که ما قصه
 سکندر و دارا سخنانده ایم به از ما بجز حکایت مهر و وفا میرسد به تا تو انید خود را از طعن
 مخالفان مشرب بازوارید هر کس موافق فهم خود گفتگو دار و کل حزب بسالدهیم فرعون
 امی برادر اهل وحدت از مذاهب مختلفه و مشارب متنوعه غیره لطفی روحانی
 و مذہبی تمام وجدانی انتزاع نماید ایشان را جز این مذہب مذہبے دیگر منصفه هم
 باشد چنانچه گفتگو در آید که متکلم چندی گفت و حکیم چنان و صوفی چنان پس شایسته
 عبارت از فعلی چند و ترکیب چند است و طریقت عبارت از تہذیب اخلاق یعنی
 تبدیل اوصاف ذمیه بجمیدہ کہ آنرا تعبیر بساوک میکنند و سفر در وطن نیز گویند و تہذیب
 صوفیہ مذکور است و بعضی آداب و اشغال کہ مشایخ آنرا وضع کرده اند داخل طریقت
 است و اذکار و اشغال محض براسے رفع اہمیت مومومہ است چون فاصل میان
 وحدت کہ حق است و کثرت کہ خلاق است جزو ہم و خیال نیست پس رفع آن بخیال
 باید کرد اے برادر چند روز بر خود ریاضتے باید گرفت و انفاس امصروف این اندیشہ
 باید ساخت تا خیال باطل از میان بدر رود و احکام شرعی کہ مینامی آن دوگانگی است
 بخاصیت موصل بوحده است اگر کس سالہا بعبادت و طاعات و اذکار و اذکار
 پرواز و از وحدت غافل باشد از وصل محروم است از مشایخ طریق وصول بس
 نوع است بذكر یا بمرقبہ یا برابطہ اینہم تعلق از حضور و صحبت مرشد دارونہ از دوری
 و خط و کتابت الا ماشاء اللہ کہے را کہ نسبت اولیہ دست در یعنی از روح کاملی
 باید میتواند شد و این مقام عالی است ذلک فصل العدیوتیہ من یشاء پس آن برادر
 اکثر متوجہ بحضرت مرشد خود شد و نتیجہ فیض ہانده باشد انشاء اللہ تعالی بقصد و قصد
 خواهند رسید کہ اولیا و اولیاء الامیون حق کفایہ مارا و شمارا را
 باطن نصیب کند امین از اشخاص آبا و اجداد و نحو با اجداد و نقیہ کہ نوشتہ اند

همه درست است بلکه زیاده از آن این گری محبت و استقامت و شاکه با فقیر است انکسیت
 از آن شعاع آتش محبت والد شاکه با والد هم بود و چرا نباشد الولد سر لایه خدای زور برود
 زیاده مشغول دارو این مطلع هندی مناسب حال ایشان می نماید سه آدم کا چشم که
 عناصر سے مل بنا ہے کچھ آگ سج بھی تھی سو عاشق کا دل بنا ہے زیادہ ازین پوزیشن
 در خانه اگر کس است یک حرف پس است —

مکتوب دوم بسم الله الرحمن الرحيم بحسب فقره قبول حق برادر صاحب حسن الانوان
 متصف بعفت در ایشان امیر عاشق خلیفان بهادر سلامت از فقیر قراب علی بعد از
 سلام و اشتیاق تمام دعا می حصول مرام مطالعه فرماید عرض دو سه ماه گذشت که محبت نام
 شما محرمه چهارم جاری الاول به سبب ذاک که فرستاده بود نرسیده و موضع حالات شده بود
 جوابش که در همان مرصعه نوشتم همیشه آن بود که منتظر بودم که رساله نقد دل هر گاه خواهد بود
 مطالعه کرده جواب خواهم نوشت تا این مدت نرسیده بود اکنون در ایام تعطیل بر خور
 شیخ مومن علی آوردند لهذا جواب هر یک مطالب سابق می پردازم مگر کتاب و شرح ابیات
 هنوز نرسیده است انتظارش دارم رساله جدید و پوره شد خوب نوشته اند بیان واقعی است
 هر کس پسند کرد سبحان الله خوب شعر و علقه ایشان است برادر من اسنچ در باب مشغول بر رخ
 و غیره نوشته اند بهتر است همیشه همین مشغول پروا نموده باشد که طالب حق را یک مشغول کاوست
 توجه سوی بر رخ در همه مشغولی داشته باشد که در سلوک بی پیر و مبر گذران نیست الفریق ثم
 الطریق حیات و ممات مرشد یکسان است که اولیاء الله لایموتون و هرگز از کیفیت جوانی بطنی
 بیاورند که الماضی لایند که ملازم نقدی حال باشند آنچه در سابق بعفت و غیره گذشت از آن قوی
 باید کرد التائب من الذنب کمن الاذنب له خدا غفور است اکنون هر قدر که عمر باقیست آنرا
 غنیمت شمارند و بیاو حق گذارند خدا در عمر ایشان برکت دهد که ما را معتمد معلوم میشود درین زمان
 همچو کسان نایاب اند که با وجود فراغت و تلوث و نیابدل پاکدامن می باشند و هم آخرت بیدار

غم و غم که غم غم وین است به همه غمها فرودتر از این است به و از طرفت بر خور و از بیچ تا سفید کنند
 در منظور الهی خواهد بود او شان را هم خود بخود از دنیا نفرت خواهد شد بالفعل جوان اند و حوصله
 بند دارد صحبت و دوستان بر همین دین است در حق وی و ما کنند که بر طرفت شریعت و اهل سنت
 باشند و خدا معرفت خود و هم در دعا پدید در حق پسر مقبول میشود اشتیاق استانه بوسی
 بگذرد خدا کند که کشتان کشتان ایشان را درین ملک آرد که من هم مشتاقم و آنچه خدمت صاحبزاده
 صاحب کرده خوب کرده و ما همه را خدمت مرشد زادگان لازم است لیکن حیث است که
 ازین بیچ نمی آید اگر از ایشان بخواهیم آمد بای شکر است که روح بزرگان را خوشنود ساخته
 خدمت ایشان همین خدمت حضرت شاه با سطر علی قلندر است با وجودیکه حضرت ایشان
 بفرمان سزاوارند و آنکه هزار بار از فرزند ارادند هر چه در معاش بدست می آید قرض خواهی برد خود
 بپسندید میگذارد حال و مکرر و بجز کانون یکسان است در بزرگان کانون حضرت شاه علی مظفر صاحب
 قیام میداند در گذشته شاه بخشش علی صاحب که فرزند شاه خدا بخش صاحب اندوات ایران
 بر و بزرگان کانون را با نفع است خدمت نمودند و طمانند است این حضرت صاحب سعادت است
 بجز از روح شادان است بجز از است الله الله لعالی آنچه بنویسند همچنان خواهد شد و حضرت ایشان
 با بر از خود خواهد شد از روح من حسب فقیر شمار بسیار دوست میدارد و از کیفیت ایشان
 در خدمت است بسیار خوش میشود و الامم زود و لا تقص در حق فقیر هم عاگرد و یا شد که بپول
 بپول خود شویم و اگر بنگار می این عالم نجات یا هم در به تعاقب از بین عالم شمار از خود و بزرگان
 در ایشان با وجود و با او هم مالک این با وجودی که شمار از بین و عیال و از کانون
 و بجز و با شریک است بیکت اندازد و بنویسند بجا سعادت بجا علی به بزرگان
 اسال و درین ملک بسیار طمانند است از این حد و طمانند است که در کانون
 و به همیشه بود شکست خود و در طلب است و در این بجز است از شکست که
 در پیش گذشت و تمام خواهد بود از این بجا همین است اما بجا از صد افتاد ان صد با مردم

بروند و آبادی و برانه بنظر می آید از اینجا که فعل حکیم حکمت نیست پس چون و چرا اگر در آن نشاید
 و در ضمنی بر تقدیر و سبب شدن بآید از ماست که بر ماست در حدیث است اگر نعل شکسته شود
 زان کفارت گناه گرد و پس شک نیست که ازین مسیح و فاع گناه هم خواهد شد. حق تعالی
 ایمان سلامت و ارو دنیا گذار شمتنی است و دل ازین دار برداشتنی بهر حال نظر بر خدا و ارم
 و نقل و کرم می را امیدوارم از حال آسنا باید نوشت که آسنا چه صورت گذشت و با این پیش
 و عابا باید گفت و طریق پاس القاس باید فهمانید که برین شغل همیشه مداومت و در سبب
 بیماری زیاد و عبادت بدنی را تحمل نتواند شد بعد و اومی فرنی و سنت بر همین شغل اوقات
 گذاشته باشد یعنی و سیکه از ورون بیالامی آید و در آن خیال لفظ الله دارند و نفسی که اندرون
 می رود در آن خیال لفظ هو بلحاظ این معنی که اندرون و برون من الله است و پس معصوم
 در خانه اگر کس است یک حرف بس است به غالب که در صحبت شما و می هم خدا شناس شده
 که الصحیحة من التاثر به چند شمار تعلقی نیست مگر این قدر بر شما حق است که ازین معنی آگاه
 کرده باشند باقی هر چه مقدر است خواهد شد نسخه های که فقیه فرساده است آنرا اکثر بطاوع
 داشته باشند خصوصاً مقالات صوفیه را که این یک کتاب بجای حد کتاب است
 درین زمانه و در ایشان و صوفیان نایاب اکثر بصورت در ایشان مغرب طریق اند پس
 از صحبت ایشان حذر باید کرد و کتب این قوم مدد و معاون خود باید داشت که در مطالع
 کتب تصوف خیل فواید است درین ایام اینجا خرچ کتاب است طاب در رغر که کلام مجز
 حضرت جبرئیل امیر المؤمنین علی مرتضی است که در اندر وجه میشود عجیب و غریب کلام است
 تعلیم از ویدین دار و شاید نثر و آن بر او رسم باشد اینجا نسخه خوب است معنی ترجمه چند
 در ترکیه کسی آنچنان نیست که شنوائی این کلام را لیاقت دارد و چند کسان لائق بودند
 بیکه شاه انشا الله مرحوم که چند سال است وفات کردند مثل ایشان در ترکیه دیگر نبود
 بعد از آن مرزا یار علی شاه بودند که بسیار خوش اوقات دوست و خادم فقیر بودند

بسال است که او شان ہم ہر روز عرصہ یک ماہ است کہ شیخ فضل احمد کہ از باشندگان ہی
تکیہ بودند نہایت سعید و صالح و نیک بخت فوراً انتقال کردند عجیب خوش اوقات بودند کہ
تا آخر وقت نماز تہجد از ایشان فوت نشد بلکہ وقت عشاء و عین نماز عشا جان بحق دادند
حالا کیے معتمد علیہ و تکیہ نمازہ فقط مردم خوردہ و پوشندہ و باشندگان مکان باقی اند در
خانقاہ فقرا تا وقتیکہ دو چار کس طالب و درویش صورت نباشند رونق و رویشی نمیباشد
لیکن چہ باید کرد از کجا ہمچو کسان پیدا کنیم کہ ہم جنس ہم مشربیان باشند بسبب فرزندان
شب و روز طلبہ علم جمع می مانند از نجات تکیہ آبادان بنظر می آید والا چنانکہ دست ہست کہ
شکر است بطور خود بسر می شو و قیامت قریب است درین وقت اگر کسی نماز پنج وقتہ گزارد
بجائے طلب است چہ جای اینکہ وزرشا شغال و از کار نماید و کسب طریقت و سلوک را
نماید برکت حضرت والد است کہ درین تکیہ این قدر ہم چہ صوم و صلوة و تعلیم و تدریس است
با وجودیکہ فراخی معاش نیست مگر فکر معاد البتہ مسبب حال خودید باشد الحمد للہ علی ذلک باقی
تا تخریر خیریت است —

مکتوب سوم بہ اسم الرحمن الرحیم برادر معجب محب فقر اقدردان و درویشان احسن الخوان
امیر عاشق علیخان بہادر سلمہ اللہ تعالیٰ من المکار و ہات از فقیر و پیدان خاکپاسے قلندران
ترا سب علی بہد از سلام و اشتیاق تمام مطالعہ فرمائید محبت نامہ بعد مدت مدید ہنگام
انتظار رسید از رسیدن سہ کتب موافقہ ام نژاد ایشان و از دیدن و خطوط شدن شماران
معلوم شد کلام این پیدان را پسند کردان و قدردان مولف شدن فقہای محبت ایشان
است کہ معاملہ دوستان با دوستان مجتہدین باشد سہ کتب ہر سہ دارم و منتظر ہست
و دست نہ بیند بجز آن یک ہنر بہ والا من آنم کہ من و انہم بہ حال خداوند
شما ساز و تا طین المؤمنین خیر کرد و درینجا عالم بر ہمہ ملایم است کہ ابتدا ما را بر یک عالم
از اہل دنیا بجز خرقہ فقر فرستند اگر سیرت و رویشی نیست صورت و رویشی بچو کاوی

این خرقه که من دارم در دهن شراب اولی بد این وقت بی معنی در غرق می نایب اولی بود
 لیکن چه باید کرد که بخشیده پاک مردان است امید است که از برکت آن چنانکه در دنیا
 بحسبت میگذرد و در عاقبت نیز از آن پرده پوشی عیوب گرد و آنچه از مشاهده برزخ حضرت
 مرشد خود علی الدوام و همراه آن بدایم و بدین صورت عم و برادر مراد نوشته اند که است با شکر
 در این پرده صاحبان چنانکه در دنیا مقبول و مصاحب حضرتت و والد بود در آن عالم نیز خوانند
 شمار از طفولیت بسکرت عقیدت و محبت با ایشان بوده است چرا که در خواب همیشه بنظر این
 مراد این دید و فهمی ر شام غبطه می آید است من کیستم اندر چه شمارم چه کسم بد نام هر چه گمانش باشد
 موسوم به در قافله که اوست و آنم در هم چنان بس که رسد زود در بانگ بر سر هم نه نهد شادان
 شاید برکت دهد شکر باید کرد و هر چه شمار از این دو بزرگان رسیده است بر آن عمل دارند و
 هم از آن مطلق سازند و دیگر آنچه مراد از آن حضرت رسیده است هر که طالب شرف و تجلی این عالم
 گوید از حال خود شرم می آید که خود نفسیت بگیرد و نصیحت لیکن بموجب حکم پیران در این عالم
 اما باین خیال که من ناکرم شهادت بکنید به و انکار نوشته اند که با حضرت محبوب سبحانی
 حضرت معروف است که در سفری منقطنی و حضرت امام علی موسی رضا و شاه باسلط علی قلندرز
 در سن ۳۰۰۰ در سن ۳۰۰۰ است که هر گاه حال این بزرگان می بینم که میسر است بدو در روز
 و شکر است عظیم بود همیشه که در هیچ انشراح بدان نماند چه سبب است که با وجود این بزرگان
 این لذت حاصل است بل در سن و در این محل تعجب نیست آن بزرگان چه چیز این سلسله شام
 اندر چه شمار از آن حضرت محبت با شکر این نشان مقبولیت و خوبی است از شما است خدا
 بدو در وقت شکر و در هر وقت که حضرتت و الدام میفرمودند که این طفل است در خوب آورد
 مراد از این است انشاء الله تعالی و حضرت شام با این حضرت است خوار برش خاطر جمع و در نزد من
 صبا و غناست احوال این عالم که کفایت قلب خیر و که سالها خارج و گریه است که این
 و از دیگر در دنیا از حال دل می پرسند که ما درون را با مگر هم و حال راجه ما برون را با مگر هم

وقال لایہ نگار نشنیده اید کہ کافر سے حضرت پیر علی اللہ علیہ وسلم را بسیار دوست میداشت
 چون وی بمرد مردم گفتند کہ فلان کافر ملعون بمر و حضرت علیہ السلام منع فرمودند کہ لعین
 برو سے نگریید کہ وکے خدا و رسول خدا را دوست میداشت پس چون کہ شمارا با مشایخ
 خود بسیار محبت است بے تکلف قبولیت دارند و از ارواح ایشان فائدہ خواہند برد
 باید کہ ہمیشہ بسدق مشوہ بطرف ارواح مشایخ خود باشند و از ایشان امیدوار و فرزندانی
 و مدد طلبی مایند و در تذکرہ ایشان لذت و اور خدشت ایشان سعادت است و درین مقام
 حضرت شاہ ولی اللہ محدث دہلوی نوشتہ اند کہ از نجاست اعراس مشایخ و موافقت
 زیارت قبور ایشان و التزام فاتحہ خواندن و صدقہ دادن برای ایشان و اعتنائی تمام
 کردن بظہیم آثار و اولاد و نسبتہا ان ایشان غرض اولیست ارواح را ہمین محبت و معاملت
 سبب افتد و آنکہ در باب غزنیہ مینویسند کہ فلانے کہ در پیشاست چنین نا اہل و بیعت
 است چرا اوراک او نمی کنید و بر سر راہ نمی آید صورت اینست کہ پیر خود کے درست کہ
 سریدش درست باشد مثل مشہور جیسی روح و بیسے فرشتے ہفتہ را خفتہ کے کند بیدار
 و مضامند انہم پیچ کسے چون من رنگ خاندان نیست کسانیکہ بہتر و افضل بودند ہر وند
 اچھا رنوبت بہرین رسید کہ مشار الیہ خلقی شدہ ام چارنا چار و درین وقت مرجع متائبان ہونم
 ما حقیقت حال آن طفل نیست کہ بعد از وفات حضرت والد خود چون باستانہ و نگدہ و آن
 شدم حضرت شہناشاہ مسعود علی قلندہ از راہ بند و نواز می و ذرہ پروری لباس فقر و
 عنایت کردند و حکم استقامت وطن و از برای سلسلہ کاملیہ فرمودند بہرین کہ بوطن بسیم
 ہر زمان والد آن طفل گذشت کہ من از میدان اولین حضرت صاحب ام لہذا بیخوام
 کہ اول اجرامی بیعت از خانہ ماشو و باین پاسدار می آہنجان بوقوع آمد کہ روزی را اول
 آن عزیز معلوم مریدیم شد پس در آن غم و پیرانوب با من محبت ہو و ہر
 میگردوان و طائف و عبادت و شب بیاری نمی آسودہ اکثر وقت ہر روز در

دوران عرصہ نظارہ بسیار سنجیدہ می نمود مثل و سے کسے درین سن از انامی جنس سے
 چنانچہ والدش تعجب میگفتند که شما چه کردید که ما سیت فرزند منقلب شد دستے برین حال
 گذشت چون و سے از وطن بسفر رفت و روزگار پیشه کردید رنگ دیگر بر آمد آن محبت
 صلاحیت همه رفت از آن وقت تا ایندم بر یک منوال که خوب و نیاوار است اکنون
 ویرانه با من محبت است و نه صحبت پس حکیم معلوم شد که صلاحیت و غیر صلاحیت طفلان
 اعتبار سے نیست سے بسیار سفر باید تا پخته شود خامی به اگر نصیب است شاید با
 درست گردد و درین باب لا پارم نصیحت کر اگر شنوائی نمی یابم حضرت شاه مجاقلندرقدر قدس
 در مکتوبے شیخ عبدالرسول کچھندومی نوشته اند امی برادر ہر طالب کہ پیش تو آید در تربیت
 قصور مکن باقی سعادت و شقاوت بدست تو نیست پیغمبران نتوانستند کہ مردود و ازلی
 مقبول گردانند پیران کے توانند کہ مجبوران ازلی را موصول گردانند پیغمبر علیہ السلام و اس
 باین دلیل نتوانست کہ ابو جہل را برادر راست آرد کی دولت قبول ویرا و ازلی
 بصحبت من و تو ظاہر خواهد شد و ما و تو از ان نیکنام خواہم شد و الا خیر سے بر رسولان بلای
 و بس بعد غرض مرید صادق و کامل در ہزاران یکے و دیشو و نہ ہمہ از سلف تا خلف ہمین
 ویدہ و شنیدہ میشود درین مقام جائے تعجب نیست شیخے از شیخے طلب مرید سے کرد و
 در جواب گفت اینجا اگر پیر خواهند بسیار اندا ما مرید پیدا نمیشو و تحقیق این مقام در کتاب
 شرط الوساطة تفصیل نوشته ام و حضرت شاه مجاقلندرقدر مرید را در قسم نوشته اند یکے حقیقی دو مجازی
 مرید حقیقی آنست کہ قولاً و فعلاً و قلباً تابع پیر باشد و مجازی آنست کہ قولاً و فعلاً متابعت
 پیر کند اگر چه قلباً و قلباً از دست و بی نیاید حال سابق چنین بود درین زمان ہر دو قسم
 مفقود اگر حیانا کسے مرید میشود خالی ازین نباشد یا بتر کا و رسما باشد کہ آباء اجداد و می مرید
 کسے بودند من ہم مرید شوم شاید نجات را وسیلہ گرد و یا بتوقع دنیا شود کہ بدولت پیران نفوذ
 میسر خواهد آمد خواہ پیر از نزد خود و سلوک خواهد کرد و یا از امیر سے کہ خادم و سے باشد سفارش از

کردہ خواهد داد چنانچه در عمر حضرت والد م مردم کثیر مرید شدند تحقیق سفارش مبارک گیت اسی
 و غیره یا خیال دین و دنیا بیچ نباشد و چنانکه گمان بر او بود و خود هم بے تامل مرید کسی می شوند
 و از حقیقت و منافع مرید سے ہرگز خبر ندارند مثل کویران در چاہ می افتند یا طفل بے شعور اند
 یا زن ناقص العقل کہ در اندک شہیدہ شہب شدہ سریدیشہ ندین اسے برادر مرید سے بچو گیا
 چه اعتبار است اکثر مردم درین زمانہ ہمین قسم می باشند و فقیران و غنیان مریدان سالک
 بسیار است چرا ازین مردم توقع اوست و خدمت و اطاعت و محبت و ملاحظت دارند
 از ایشان ہمین قدر پس است کہ بیوجہ بطاہر و شیخا ہند گفتند و بروقت ایشان توفیق گمان
 بخدستی ہم پیش خواهند آمد بہر حال ازین گمان و اجنبیان بہتر اند و بیاباں زیادہ مرید
 نیست کہ دفتر سے سیاہ شود حق تعالی کے آن برادر را شاخ و مادہ از او فرو بردند
 ہر کس را کہ موافق خود قیاس نکند و اما اہل انہ سعادت و درین زمانہ انہ سے راست
 شنوائیت ہر گاہ کہ از کجا امر خلافت طبع خود پسرا پر برادر را کتک بشود و ہرگز
 نظر بر استخوان و پرورش و سلوک و سے نمی کنند پس ہر کہ بیچ خود بصیبتہ ذاتی جزو سے
 ہر دست نمودن با ہم نیست اگر در امر سے ہر نکات سے نماید ہر روی و ہر اندوہ
 خورک و لغو و بافتن شہر و انہما ازین بیات اعمال انہ سے اللہ غلام عقل
 من ایضاً نماز و انہ سے ہر سخن بقی و ہر کتہ سلسلہ وار و ہر کتہ سبے ہر امر
 بزرگے فرمودن انہ سے ہر مدد سخن بزرگان چنانچہ جمہور ہم کہ ہر انہ سے جماع باشد
 و در ان ہر اسے یا ہر باقی باید ہر انہ سے ہر انہ سے ہر انہ سے ہر انہ سے ہر انہ سے
 یا ہر انہ سے ہر انہ سے ہر انہ سے ہر انہ سے ہر انہ سے ہر انہ سے ہر انہ سے ہر انہ سے
 سازد و ہر گز ہر انہ سے ہر انہ سے ہر انہ سے ہر انہ سے ہر انہ سے ہر انہ سے ہر انہ سے
 و نسبا ہر انہ سے ہر انہ سے ہر انہ سے ہر انہ سے ہر انہ سے ہر انہ سے ہر انہ سے
 انچہ از ہر انہ سے ہر انہ سے ہر انہ سے ہر انہ سے ہر انہ سے ہر انہ سے ہر انہ سے

نوشته اند خوش شدم که این کتب صحفه است هر چه تنهایی شما میشود دست می آید
 شرح مذکور بخانه فقیرم هست و نقد النصوص جایی دیگر در کاکور می هست مختصر است باطل
 نسخه دیگر برای ایشان نویسانیده معرفت بر خور و در علی حسن ارسال معیارم خدا بخیر
 رساند هر سه نسخه در یک جلد کرده شد و اجرت کتابت و تیار می جلد بملی نه رو پیوست
 شده اند یک و پیه از رو پیه پامی شما قیمت کتاب خجسته گران قیمت است اگر دو چهار رو پیه
 دیگر باشد نقل رساله نور لاریبانی ترجمه فتوح الغیب نویسانیده بفرسیدم والا باقی رو پیه
 هر چه گویند کرده شود و کتبهای که سابق فرستاده بودم آنرا پیش خود دارند باز پس نباید کرد
 که اینجا دیگر موجود است مگر آنرا از خوشنویس صاف کتانیده در مطالعه دارند و چند اوست
 دیگر میرسد که گاهی بطور زرا و اسافرن نظم کرده بودم نوبت با تمام نرسید هر چیزی که آنالیف
 فقیر نزد ایشان خواهد ماند یا و کار خواهد بود نوشته بماند سیه بر سفید نویسنده را نیست
 فرد امید به القصد آن برای دیدن ایشان بسیار میخواهد اکنون آن وقت رسیده است
 که یکبار شما نوشته بودید که اراده دارم اگر بر خور و در امیر حسن خان اینجا بیاید همه کار خواهد کرد
 و خور و رسد چند سکه بکامپور آیم چونکه این مراد بر آمد حالا مناسب است بلکه ضروری برای
 چند سکه اینجا بیاید اگر نرسد باشم بلاقات بگذرید سرور شوم که دیدن ما و شما در وقت
 غیبت است ایفای وعده ضرور است اکنون همه کار و بار آنجا دهمه بر خور و از مذکور نمایند
 و هر مرتب همانیده خود در خیال در یاد ایزد متعال اوقات بسر بر بند با الفعل بر خور و در
 تعلیم و نفع داری بهوشیاری در امور و بنیاداری کردن است تا بصلاحت و روش
 سلافت گزار و در نماز و روزه و طریقه اهل سنت و جماعت مستعد باشد که درین زمانه فقیر
 پس است که دست و فنون نباشد و بر آئین شما قدم نهد که دستور العمل شما خوب است
 با فضل از توفیق مذاق تصوف ندارند که هنوز کم سن است و از بسجی پرورد و دولت و عیال
 صحبت اهل دولت است و فتنه چگونه تارک و متنفر خواهد شد رفته رفته اگر خواسته خداست

وی نیز بچو شما در صحبت شما خواهد شد و هنوز تا لیفت تاز و ایشان تا اینجا نرسیده است تا قمر
زیاده بجز اشتیاق ملاقات چه نویسم حق تعالی ما را و شما را و جمیع مسلمانان را محبت
بخیر گرداند و بیا و خود شادان و شاد و آرد —

مکتوب چهارم بسم الله الرحمن الرحیم برادر صاحب احسن الاخوان قدر و انج و یگان
امیر عاشق علیخان بہادر سلامت از فقیر بیچ و بیچ بعد از سلام و اشتیاق تمام مطالعہ
فرمایند مکاتیبہ محبت انگیز در عالم انتظار سید جهان جهان را محبت بدل رسائی و شادمانی
فکر تال و عجز و شکستگی حال شما معلوم شد الحمد للہ علی ذلک این بستی است بزرگ کہ
درین عمر ندا شمارا بخشیدہ است ظاہر است کہ نفس شیطان و فطرت پرست مانع سلوک
درین زمانہ کم کسی ازینہا نجات و آرد بیک غفلت را ہم کسی بدنی پندار و سعادت انداز
است کہ شمارا ازین غفلت آگاہ کردہ و حالت بروی کار می آرد و ہمین زراعت علم جوت
شما سبب حصول مقصود و قبولیت حضرت جبرئیل خواهد شد ہر چند نمیدرد یا آید کہ
را عاصی و قار عبادت مولی یا بد پر کاو کہ بندگان کاملین و عار انان کاملین یا در جود آ
تو حق عبودیت و کمال علم و معرفت بہر ما عبدناک حق عبادتک و اعوذناک و اعوذناک
حرفہ بر زبان نمی آرد و ندانم ما و شما کہ می پرسد و در چہ شما ہم شخصہ ان امام
صداقت علیہ السلام پرسید کہ سلمانی چیست و مسلمان کیست و ذلک سلمانی و کلمہ
مسلمانان در گور وقت اسلام آید و دریافت کہ چه بود مال آن وقت بیان نمود
چنین کہ تمام عالم پراز شر و نسا و ہر طریقت از کف و ضلالت و اورید است در حق وقت
اگر کسی را اندک ہم خوف و اتقت و طلب سعادت پیدا شود آفرین بر او باد گفت
واندک را بسیار باید کہ دو مدار حالت عجز و شکستگی ایشان غریب من آید کہ
دولت و فراغت اندول از دنیا میرود و دارند و اندک ازین غریب من آید کہ
نصیب ایشان کردہ است جماعت آن جوان شریف و اولاد و اولاد و اولاد و اولاد

خوش حال باشید مگر بركات پیر است که شمارین ایام پیری بدولت علم و عرفان جوان
 شده اند شکستگی دل کیفیت است عجیب سے جز شکستہ می نگیرد فضل شاہ بے سجدہ کہ وہی شکستہ
 این شکستگی را بسیار دوست میدار و کہ میگوید انا عن المنکسرۃ قلوبہم لاجلے بیع و غیر شکستہ نیکو
 نباشد الاول ہر قدر کہ شکستہ گرد و درست تر شود و فہم توحید و جود سے کہ بالفعل حاصل شمار
 ہمین مشرب پیشوایان ماست حضرت والدہم میفرمودند عجیب دارم از اہالی تشبند یہ
 کہ میگوید سے اول یا آخر ہر منشی است بہ نمیدانند کہ در مشرب قلندریم چیست بہت
 این خاندان اول مشرق این مشغولی است مہر مع من نیم والدیاران من نیم بہ حق است
 کہ بصورت عالم ظاہر است غیرت محض اعتبار سے است وجود حق است کہ در وجود
 ساری است پس ہر قدر کہ آن برادر را آگاہی از غفلت میسر آید غنیمت شمارند و اوقات
 را صرفت عبادت بدنی و قلبی دارند نماز را تعدیل ارکان و حضور شرط است و آن نسبت
 کہ وقت خواندن نماز ملاحظہ دارند کہ در حضور ہی سولی دست بستہ ایستادہ ام و ویرامی ہذا
 و ہی مرا می بیند این ملاحظہ را در اصطلاح صوفیہ نسبت احسان می نامند و صحابہ و قرآن
 محدثین و اسلاف شمارا ہمین نسبت خاص موروثی بود و از ہمین نسبت اشارتہ است
 در حدیث اعبد ربک کانک تراہ و در ہمین نماز معراج مومنان است اگر شرح آن کنم
 کتابے شود غرض بعدا و امی فرایض برای ذکر ہم وقتی مقرر باید داشت وقت بہت
 و تحلیہ طریقی نیست کہ در مکانے عالی و خلوت با وضو متوجہ قبلہ شدہ صورت مرشد را
 بطرف راست خود قائم کردہ بجلتہ و وزانو بہ نشینند و سہ بار استغفار گفتہ شروع در ذکر
 لا الہ الا اللہ کنند کہ اثر انفی و اثبات گویند بدین طریق کہ ہر دو دست برہر وزانو نہادہ
 سر را تا ناعت فرد آورده لفظ لا را از ناف تا ام الدماغ بکشند و سر لفظ لا گویند از فرد
 بیالارساند بعدہ رنج بگفتہ راست کردہ لفظ الہ گوید مقابل کتف بعدہ سر گردانیدہ
 بطرف چپ رنج آوردہ بر دل لفظ الا اللہ را ضرب و ہر بار کہ کند ہمچنین کند و ہم مرتبہ

یکبار لفظ محمد رسول الله بعد لفظ الا الله آهسته بگوید همین ترکیب ازوه یا تا صد بار و از صد تا
 هزار بار سنانند که در وقت لا تقو لئمی محبود و مقصود و موجود و غیر حق کند و بوقت الا الله تصور
 اثبات محبودیت و مقصودیت و موجودیت حق کند در اول خود اما مبتدی را باید که بجای الا
 معنی محبود و خیال کند و متوسطه از الا معنی مقصود و خیال کند منتی معنی موجود و پندار و ویکت که
 در یکدم نماید و شوق حبس هم حاصل کند چون خوب شوق حبس هم خواهد شد در یکدم چند بار
 ذکر کرده خواهد شد تا وقتیکه طاقت ولذت یابد کرده باشد چون مانده شود فقط متوجه بطرف
 قلب شده لحاظ کیفیت حاصله آن در اول داشته باشد و نیز ذکر بدو نوع است یکی جبرود
 نفسی چون با او از باند بگوید جبر باشد آهسته گوید نفسی باشد بنوعیکه آسان باشد بعمل آید و دیگر جبر
 موجب شوق و گرمی است و طریق پاس انفاس اینست که در دم بیرونی لا اله و در دم اندر
 الا الله اول گوید که در خاندان قلندریم چنین است و هیچ شغلی برای یاد حق سهل تر از این نیست
 که در شستن و رفتن و نظافتن همه وقت میسر آید فقط خموشی و توجه شرط است و باقی هیچ نه
 روز می از حضرت والد خود سوال کردم که هر طریق سهل برای یاد حق ارشاد فرمایند فرمودند
 پاس انفاس چنانچه از همین ذکر اشاره کرده است فقیه در غزل **پاس انفاس** است که
 بهر یاد حق بند و گرمی بگوید در دم به نفس شاغل برآید و طریق ذکر که این ذکر هم از
 والد هم رسیده است که آنرا خلوت شرط است و حضرت مخدوم ما را نیز همین دو ذکر را از حضرت
 رسیده است که بیانش اینست که حضرت سید حافظ ابراهیم بجهت مخدوم فرمودند که ای مخدوم
 و اشغال بطلان بدان بدینگونه قرار و بد که اول از ذکر نفسی و اثبات آگاه سازد که جبار و مافوق
 این را و از ابتدای سلوک همین ذکر نفسی و اثبات قرار داد و اندو اوقات ذکر بدنگار
 که وقت اول از و گاهی شب باقی مانده تا جاکند می و نیز آمده شرف
 بعد از مغرب تا فرایع نماز عشایه همین روش تفسیر و باطنی انما سواد و اثبات
 مستعد و سرد گرم مانده تا وقتیکه نشاوده و ثنیت از میان بردارند و نور سه از انوار بر نقش

کار آرد آن زمان ذکر پاس انقباس بطالب الگمی و پرو آن ذکر مبارک است جل جلاله
 باین صورت که وقت در آمدن نفس اندرون لفظی گفته شود و بر آمدن نفس بیرون لفظی الله
 بر زبان اول آرد و گاهی نفس اطول و پدید که آنرا حبس هم گویند با ابتدای حال ازوه تا یکصد و
 و هشتاد بار و در انتهای آن از مانتا المومنت رسانند و فوائد این هر قدر که تبحر بزرگوار جذب است
 و آمده تبحر بیاید که این مقدمه کتاب قلب است کتابت ظاهری را علماء و ارباب علم است
 وسط منازل این راه شمرده و طبع کرده اند کسی که ازین راه سلامت و رگزشته بمنزل مقصود
 خورس سجده و تقویا بر اسطه کثرت ذکر رسیده و در طریق ذکر همین و طریق است که با تبحر و حال
 نفی در اثبات و با تبحر کار این انقباس است و پس از این با خوب یاد و در هر دو جهت آنکه
 مراد هم از والد خود زیندیج سجده و است سلامت که با تبحر این پاس انقباس نوشته ام قلندری همیشه
 و این تواتر بی نظیر است که شمار آنرا در کتابت بخشید که در وقت و در هر دو است و می نیک بافتند که
 تا سخت بر افکار و کلمات و درنگی باقی بر انجمن است شمارند صفت عبادت و از دانشا اندرین
 عادت است شمار بیشتر خواهد شد و راندک توجه بسوی مرشد فیضیاب خواهد شد سلسله شمارند و است
 که بشهرت خودت الی اعظم قدس سره میرسد اگر چه سلسله جمیع اولیای کامل و موصولین است
 لیکن اینچنان دان عالی شان را شانی دیگر است که خود فرموده اند که مرا بکشوف شده است
 که هر که در اصل سلسله با تاقیاست خواهد بود و می را من شفاعت خواهیم کرد و نجات می بیشک
 خواهد شد و در قصیده خوشیه است که کل ولی که قدم وانی بد علی قدم الهی بدر الکمال بد میرسد
 لا تحفت الله ربی بد عطانی رفعت تلت السال بد مریدی لا تحفت و اش فانی بد غر و م قال
 عند القتال بد امی برادر قاضی شمار اندر پانی طی در کتاب سبب السلول مینویسد که بشهرت
 اولیای است را بکشف صریح که یکی از اسباب علم است ظاهرا گشته که فیوض و برکات
 که از جناب الهی بر اولیای اندر نازل میشود اول بر یک شخص نازل میشود و از آن شخص
 شده بر یک اولیای معصومان مرتبه و بحسب استعداد او میرسد و بحسب از اولیای الله

بے توسط و فیض نہیں سدا و کسے از مردان خدا پوسیدہ اور جہہ درنا سیتا نمی یابد اوقلاب جزئی
 و اوقاب و وابدال و سجا و اقباب و جمیع اقسام اولیای خدا بومی محتاج می باشند صاحب این
 منصب عالی را امام گویند و قطب الارشاد بالاصالة نیز خوانند و این منصب عالی از وقت
 ظهور آدم علیہ السلام بروح پاک حضرت عترتی علی کریم السد و جوبہ مقرر بود کہ پیش از نشاء
 عنصری آن حضرت ہم در امام سابقہ ہرگز درجہ ولایت میرسید بتوسط روح پاک آن حضرت
 میرسید و بعد وجود عنصری تا وقت رحلت او از صحابہ و تابعین ہمہ را این دولت بتوسط او
 رسیدہ و بعد رحلت او این منصب عالی بحسن مجتبی و بعد از او سے بہ حسین شہید و شت کر بلا
 پستربا امام زین العابدین پستربا محمد باقر ابدا زمان بجز حضرت جواد و ق پستربا موسی کاظم پستربا علی رضا پستربا
 محمود تقی پستربا علی نقی پستربا حسین عسکری علیہم السلام این منصب معلی مفوض گشتہ و این وفات
 عسکری تا وقت ظهور سید الشرفانوش الثقلین محمّد الدین عبدالقادر جمالی این منصب عالی
 بروح عسکری علیہ السلام متعلق بود چون حضرت ثنوش الثقلین پیدا شد این منصب مبارک
 برمی متعلق شد و تا طور محمد مهدی این منصب بروح مبارک ثنوش الثقلین متعلق باشد
 و لهذا آن حضرت قدمی ہذہ علی رقبۃ کل ولی السد فرمودند و باین بیت ترتم نمودند
 شموس لا ولین و شمساہ آبد علی افق العلی لا تغرب یعنی فرورفت آفتابہای دیگر اولیای
 کرام پیشین و آفتاب مابعدی ائمہ عظام ہمیشہ بر افق بلند می باشد غروب نشود چون امام ہدی
 ظاہر شود این منصب عالی را بوسے مفوض کنند و تا انقرض زمان بومی مفوض باشد
 انتہای برادر محمد لشکر ما و شما ہر دو درین سلسلہ مریدیم و سلسلہ نسب مانیز حضرت ثنوش پاک
 میرسد پس ہر چند گنگام لیکن عفوحت را امید وادم کہ شفیع و حامی استان زبردست و ابد
 باید دانست کہ ربط سلسلہ مشائخ بدو قسم باشد یکے از طرف خلیفہ یعنی ہوا
 رسد دوم از طرف فرزند خلفت بنی ہود سلسلہ اولاد کہ بہ آبا و اجداد رسد پس ہر دو سلسلہ
 الذہب میگویند و این سلسلہ از سلسلہ اولے شرف وار و پس ازینجا فرق تمام یاران

فرزندان در مراتب تیناں باید کہ مصرع رشتہ دیگر کہ جاہد گراست بہ اینجا مقام فہم
فہم است محل محل بدال ایشان حضرت والدہم پیغمبر بودند اگر فرزند سے متوجہ بطرف اولاد
امداد فرمود شود و عرض کن ہر کہ جلد بطرف سے متوجہ شدہ کار خود نمایاں بخلان دیگر کہ
این نکتہ ہم باوردانہ محسوس ایشان کہ درین وقت تقدیر بیعت فقیہ کرد مبارک باو بسیار خوش
شدیم و در سلسلہ تادریہ ہم سے خود اور اگر تم و تامل نہ کروم کہ درین امر توقف نشاید کہ وہا
نہیں تعلیم باید ترسیمہ ان ہر عورت علی حسین را نوشتہ جلد روانہ واک کردہ ام خدا ہر اور
ہم انصاف بیعت ایشانست کہ در بیعت و محبت فقیہ ویرا پیدا شد درین راہ محبت شریک است
اگر میرید بیعت با پیر شیعہ بیچ نامدہ ہم بیعت نہ پیش نشود است پیرین حسن است
من این است انشا اللہ تعالیٰ کے عاقبت اور بخیر خواہ شدہ ہر چیز فقیہ کا رو لیاقت نہاد
کہ سے اور فقیہ گم است کہ ہم ہر می کنیہ لیکن چونکہ این بیعت من استین دست
اسید کہ دست گیر من نہ بردست است مد و کار سے خواہ شد درین زمانہ اکثر مردم
بیعت ہم مردم سبب شدہ بیعت نمودند نزد بعضے مشایخ بیعت فرض است و اگر نہ
مستحق بیعت است کہ در عہد حضرت شاہینا الحسنومی شخصے ہر دوش می جنبید در جنازہ خبر
حضرت ایشان را فرمودند کہ اشارہ میکنند کہ من بیعت نکردہ ام و ارثان او پیش آنحضرت
اور نماز و حضرت را کلام خود ہر سرش نماوند فوراً اطمینان یافت و سر از جنبیدن بازماند
اور باب بیعت و بیعت و ضرورت و فوائد بیعت فقیہ بشرح و بسطے تمام در کتاب استا و
نوشتہ است در پنجاد و چہار فائدہ از ان نوشتن مناسب افتاد و مذاہمی نویسم باید دانست
کہ اول فوائد بیعت یکے است کہ وقت بیعت مرید توبہ از جمیع گناہان میکند و التائب من الذنوب
انما الذنوب لہ چون مرید در اداوت و توبہ مستقیم آید ہر گناہی کہ قبل از ان کردہ بود و از ان باخود
محو شد بسبب این توبہ پس خلالت را باید کہ برگناہان ماضی او عیب نگیند کہ وہی از گناہان
انہی پاک شدہ است دوم آنکہ در حق بے پیرہ دار و است من الما شیخ کہ شیخہ اشیطان چون

سراج الدین بدونی از سلطان المشایخ در نیاب پرسید و سے گفت این قول مشایخ است
 بعدہ بزبان راند کہ درویشے کامل حال ہر کراوید سے کہ پیوند یکسے ندارد و گفتم کہ این کس
 در پلہ کسے نسبتہ است درین میان امیر حسن سوال کرد کہ معنی آن چیست فرمود ہر کہ با پیری
 پیوند میکند ہر چہ از وہی بوجود می آید فراوان اعمال را بر پلہ پیرا و نہند و از وہی پسید بعدہ فرمود
 کہ خود را بر پلہ کسے بستن رستن است از عذاب دنیا و عقاب آخرت نفل است کہ در ہمسایہ خواجہ
 معین الدین عشتی در جمیر مروسے از مریدان خواجہ عثمان بارونی بود کہ ہر وہ خواجہ ہر اہ جنابزہ
 ناگور رفتند چون مردم دفن کردند باز رفتند خواجہ بر قبرش مراقب نشست زمانے گذشت
 کہ زنگ خواجہ ز روش ہمدان ساعت باز جمال شد سبب آن کسے پرسید فرمود خود را بر پلہ
 کسے بستن نیکو چیزے است وقتیکہ این را در گذر کردند ملاکہ عذاب برسیدند ہمدان میس
 پیر من حاضر آمد و طمانچہ بر روی آن فرشتگان زد و گفت برین عذاب نمانید کہ مرید من است
 فرشتگان را حکم شد کہ از خواجہ بگویند کہ این کس بر غلاف تو بودہ است فرمود است اما خود را
 بر پلہ من بستہ است پس فرشتگان حکم شد کہ دست از مرید خواجہ باز دارند و ہوی سپارید کہ مرید
 بدو بخشیدم پس بلاشبہ ہریران شافع مریدان خود میشوند اگر خود کامل نباشد ہریران پیر ایشان
 بودہ باشند درین مقام حکایات بسیار بودہ نوشتہم —

مکتوب پنجم بسم اللہ الرحمن الرحیم بحسب فقہر مقبول حق برادر معاصب عزیز و ہما
 بمع خوبہای شیخ عاشق علیمان بہادر سلامت از فقیر حقیر بعد از دعا با ہی غیر کثیر و معمول
 مدعای مافی الغمیر کثوت خاطر با و احمد سد کہ تا تحریر نیریت فقیر شیخ و استکان حاصل و غیرت
 ایشان مطلوب محبت نامہ ہمدست شیخ نجیب مدرس نوشتہ وقت کہ وانیہ خوب خط
 سابق کہ مع کتاب ذنیرہ العقبی فرستادہ بودند بہت بر خود و از ان شیخ صاحب
 نوشتہ ام غمقرب ایشان خواجہ رسید کہ انمان از عہدہ شانزدہ روز ہمدان آجا آمدہ اند از ان
 حال مفصل دریافت خواجہ شدہ ہر دوزن شکر الہی باید کرد کہ درین فرغت دنیا شمار این قدر

و در آخرت پیدا شده است من سعد سعدنی لطن امه جبلت و نفاق شما بر نیکی منی و سعادت منی
 بود و از طفولیت حال ایشان میدانم که با کسی هیچ بغض و نفاق و فساد نمیداشتند و وارسته مزاج
 بودند چنانچه والد مرحوم شمانهاست راضی بودند و بارها از من تعریف شما میکردند و دست دیگر
 فرزندان آخرت هم سعادت شما این نخل بر آورده که شتره اش روز بروز ظاهر میشود من تعالی در شما
 برکت دیدم و در یگانگی با هر کسی که با شما برعکس است نشان حسد و بی نیامی است که همچو بزرگ را
 راضی داشتن موجب حصول فوائد دینی و دنیوی بود مگر چه باید کرد که جبلت این مردم چنین است شما را
 هرگز بدمی کسی خیال نباید و هر چه از خود شود به نیکی پیش باید آمد که کار جوانمردان همین است پس
 آنچه از شوق و ذوق خود بطرف تصوف نوشته اند اللهم زدوا نقص صحت فهم و عقل است که
 قدروان و پیرو صوفیه صافی اثر در رفتار و دولت فرقه ناجیه همین است که این فرقه را با کسی شایع
 و جدال نیست خواه فرقه و میفرمایند امی سپید فرقه با فرقه در نزاع و جدال است الا اهل وحدت
 که وی با همه یکیت گوئی با وی موافق نیست پس مطالعه کتب این فرقه بسیار مفید است در
 طریقت کلام حضرت حجت الاسلام مثل کیمیای سعادت و منهاج العابدین و زاد الاخرت و در فائق
 کلام حضرت شیخ ممی الدین عربی و در فناء نیستی کلام حضرت غوث الثقلین رضی الله عنه که حضرت
 والد ما قدس سره در تصوف تصانیف همین سه بزرگان را بسیار پسند میکردند و میفرمودند که
 کلام ایشان سالک را مفید است فقیر کتابی در اقوال صوفیه جمع کرده است اسمی مقالات صوفیه
 این یک کتاب بسیار کافیه است اگر منظور باشد بر خود دارا میرسن را بنویسند که نقل آن کنند
 نزد شمار ساندان را در مطالعه داشته باشید و از دیدن بسیار کتب مختلف طبیعت پریشان میشود
 هر کس را و افاق خود شنیده میگوید مطالب حق را همین قدر باید که بر طریقه اهل سنت و جماعت بوده
 مشغول نگردد و فکر باشد و اوقات عمر بگذرد و فکر صرف نماید لکن لوک و خفته شکل بی ادب
 سومی او می غنچ و او را می طلب بدلیکن درین راه مرشد شرط است تا وقتیکه مرشد رو بروی خود
 ساوک نکند از نفس و شیطان ایمنی نیست که از راه می برند و قائل این از کتاب منهاج العابدین

ریافت از درس کتب می نیشود آنچه از محبت مرشد میشود چنانچه شاه عاشق اندر حرم که از یاران حضرت
 درم بودندی گفتند که من همراه حضرت صاحب قبله در مکده روزه بجز حضور حضرت شاه
 سلطان علی قلندر بودم فرمودند که امی فقیر عارفان بابت از تومی پرسم که اگر ترا کتابی در سخت
 طعام بدست آید تو آنرا دیده طعام لذیذ و خوب چنانکه در آن نوشته است میتوانی سخت من
 کردم که نه فرمود اگر چندے بصحبت باورچی باشی و چشم خود سختن طعام بامی که به بینی بعد میتوانی
 سخت عرض کردم که آرس فرمودند پس همچنین است صحبت او استاد بر و سخت عارفان
 بگذار و جلدی مکن که آتش تیز و یک رامی شکنند آهسته آهسته سختن خواهی شد پس صحبت استاد
 درین کار ضرورت استاد کجا جای حسرت است که در حضور می پرورد و شوق نیشود و بعد
 حسرت می آید لیکن چه باید کرد همین حسرت بکار خاها آمد و بهره بندی حسرت باور می آید
 و بهره چولیا سوری میلی سبخی و هبیا چمانداگانون به آسنے دن گوسے کے کا پر گھوڑون
 آنچه حنی آن بنیال فقیر می آید نیست مراد از چولیا اعمال است که لباس مرغ میشود یعنی تقابل
 وقت پیری نمیده میگوید که عمل من ناقص اند و گاف مراد از مرشد است این عالم تقابل
 کرده است و وقت مرگ رسید پس بچه لباس آنجا روم چون معانی این است پس شب روز
 سخت اوقات و کار نیک باید کرد و دنیا را بجا صرف باید کرد و شوق الله تعالی و مقبول
 خلق که از ایشان متعلق باشد او باید کرد و جوارج را در عبادت شبانه روزی بقدر طاقت
 صرف باید کرد و دل را در یاد حق معروض باید داشت خواه بتصور خواه بمشاهده و تصور
 وحدت وجود مفید تر است از همه تصورات باید دانست که حق درون و بیرون من
 ساری است چنانچه گل در کوزه که کوزه اعتبار محض است صورتی را کوزه بنگونید و
 همه گل است کوزه بز نامی نیست چنانچه حضرت شاه با سلطان قلندر قاسم در
 خود میفرمایند کن بدینگونه تصور و مبدع من نیم بار است از تمامه در این تصور
 کافیت و مسئله وحدت وجود حق است همه موفیان برین رفتند اندکس ازین در تصور

بودند یکے ابو الحسن خرقانی دوم علامہ الدولہ سمنانی سوم مجدد الف ثانی باقی حضرات ہر خاندان
 ہمین مشرب عالی داشتند و حسب حضرت میرالمؤمنین علی کرم اللہ وجہہ ضمیر ماست کہ ہم
 اولاد آن حضرت اعم و ہم سلسلہ مشائخ ولایت بابا آن حضرت میرسد چگونہ مرحب آنجناب
 نباشد شہاوت تعصب مذاہب گرفتار نباشند و تحقیق بسیار از کتب نباید کرد و آنچه مذہب فقہیان
 است بران باشند باقی صرف در کار حق نمایند روز سے حضرت والد ما از پیرو مرشد خود
 پرسیدند کہ اگر حکم شود من تحقیق حدیث وغیرہ نامیم فرمودند چہ حاصل بنوعیکہ از دایستہ سن
 دست و پا ویدہ بر همان طریق باش و باقی در یاد حق صرف کن کہ طالب التفات باین قسم
 نباید کہون کہ مقصود وی دیگر است قول مرتضویست العالم نقطہ کثر با الجہال و این نقطہ علم
 معرفت حق است کہ بندہ رانی باید کہ نسبت خود کہ بامولاست بشناسد پس بران ساکت
 گرد و یعنی بدانند کہ من جزئی از اجزای کلم و تمام عالم را ہمین دانند چنانچہ بزرگے رباعی گشت
 رباعی من جهان جہانست جہان جملہ بدن بدارواح و ملائکہ حواس این تن بہ افلاک و
 عناصر و موالید اعضا بہ توحید ہمین است و باقی ہمہ فن بہ ای برادر توحید کوچہ تنگ است
 شاہراہ و گرینے و کوچہ تنگ ہر خاص و عام را گذر نباشد و در وی جز خواص نتواند رفت و در
 شاہراہ کہ ہمہ کس میتواند رفت مراد از ان شریعت است پس فہمید توحید بسیار شکل است
 اکثرے و توحید بلحہ شدہ اند و ترک شریعت کردہ اند کسی را کہ بر شریعت خوب استقامت
 باشد ویرا موحد میتوان گفت حضرت منصور علاج با وجودیکہ انا الحق میگفت ہر روز پانصد
 رکعت نماز نافلہ میکرد و شخصے پرسید چون شما خود حق اید پس عبادت چیست و برای کسیت
 فرمود کہ خود عبادت خود میکنم یعنی در مرتبہ اطلاق عبودیت در مرتبہ تقید عابد مثل ملحدان
 کہ ہمہ حق میگوند و از شرع منحرف پس بہتر ہمین است کہ بر شرع مستعد باشد و بر عبادت
 در این داز معصیت و خلاف شرع محترز باشد و توحید و تقسم است یکی عالی یکے قالی عالی
 است کہ در تمام عالم یک وجود بیند و ہمہ صفات و افعال را نسبت بحق کند یعنی بیچ موجود
 نیست

غیر حق نہ پذیرد و بہر فعل و صفتی کہ از عالم صادر شود بحق نسبت کند و نشان آنست کہ اگر کسی باومی بدی کند از وی آزر وہ نشود و دانند کہ حق کردہ است سنہ ہنوز اندکے شرک پوشیدہ است کہ زیدم بیازرو و عمر و مہجست بہ و اگر کسی با وسعہ سلوک نماید و اندک از حق است بہ بند نسبت نہد اگر خبیث فسد و حال ندارد و در تو دید کا ذب است کہ التوحید استعاطا لا اذنیات این مسئلہ دقیق است حضرت والدہ باقرہ سرہ میفرمودند کہ غلام فہمید و توحید پس شکل است مدت باید کہ صحبت اوستاد کامل و محقق گذارد غرض در سلوک بے پیر و استاد گذار نیست سہ صحبت مروان اگر کیساعت است بہ بہتر از صد خلوت و صد طاغوت است پیر را بگزین کہ بے پیر این سفر بہ بہت پس پرافت و خوف خطر بہ پیر باید راہ را شناسد مروان پیر از سر عمیران درین صحرا مروان پیر ما لا بد براہ آمد ترا بہ در ہمہ کار سے پناہ آمد ترا بہ درین زمانہ نہ پیران اندونہ مریدان شیعہ از حضرت بنید قدس رہ در خواست سریدی کرد گفت اگر پیر خواہی بفرسیم مرید پیدا بر گاہ کہ در آن وقت مرید صادق نایاب بود پس درین وقت معلوم و چون درین زمانہ مریدی کیسب است پس مرید حقیقی کجا و همچنان حال پیران است در اوصاف پیران و مریدان کتب نوشتہ ام مسمی بشر الطالوسا لظ شاید جزوی از ان نزد بر خور و ار علی حسین باشد باید و بیغرض درین باب چہ گویم کہ بر کلہ خود نمی زید من ہم از بدنام کنندہ کو نامی چندم دیگر چہ گویم و نسیم خدا شمارا ہدایت دہد مرشد خود را یاو کنید متوجہ بروحانیت شوید انشاء اللہ تعالی فیضیاد خواہند شد بالفعل ہمین قدر برائے نجات کافی است کہ از عبادت مالی کہ زکوٰۃ و صدقہ است قاصر باشید و از عبادت بدنی کہ صوم و صلوٰۃ و زکات و انفس و نوافل است قاصر نشوید و ہمیشہ خود را عاصی و گنہگار پنداشتہ باشید و بروقت نرسد کہ زکوٰۃ کردہ و نیت طلب ہدایت اگر شمارا طلب صحیح و اوہ است و بیجای خواہند بود و ہمہ انہی و اولیٰ و اولیٰ و اولیٰ سخن است کہ تعلق از شاوہ و اوہ مقدم نہ مستحق آنچه از ان کہ درین باب بیان شد نیست مگر بدولت صحبت آن حضرت این قدر غلہ دارم کہ در نیات بد استیازہ میتوانم کہ زویاہ پیران

چہ نویسیم حق تعالیٰ مارا و شمارا و جمیع برادران و مسلمانان را ہدایت و ہدو عاقبت بخیر کند انچہ
استفسار از تاریخ وفات جد بزرگوار خود حضرت مخدوم نظام الدین سبیکہ و شیخ عبدالکریم
قدس سرہا کردہ اندو برای عرس و فاتحہ این حضرات میخواہند کہ پنجاہ روپیہ سالیانہ مقرر
کردہ اجرائی آن از دست فقیر و فقیر زاوگان سازند صورتش اینست فقیر متحمل این بار
نیتواند شد کہ امانت واری مشکل از ہمین جہت ہر دو ویک را کہ وقف غریبان کردہ نزد
فقیر فرستادہ بودند آنرا حوالہ آدم ایشان غلام محمد خان کریم و بنجائہ خود داشتہم کہ عالی از
تکلف نیست اما در بنیاب بنحاطر شما انکار نمیتوانم کرد کہ امر سهل است بروز عرس کہ فاتحہ
بر شیرینی خواہ بر طعام ہر چہ مناسب وقت خواهد بود و کردہ تقسیم کردہ خواهد شد کہ اینمغنی
موجب نامور ہی شمار یادگاری بزرگان شما خواهد بود چگونہ ازین امر نیک پہلوئی کردہ شود
پس تاریخ وفات حضرت مخدوم شیخ سبیکہ قدس سرہ ہشتم ذی قعدہ تاریخ وفات حضرت
شیخ عبدالکریم سوم ربیع الاول است بالفعل در فکر کتب حالات حضرت مخدوم ام
از شما ہمین فرمایش دارم کہ کتاب زاوالاخرت مصنفہ مولانا عبدالرشید ملتانی و تذکرہ
حمیدی مصنفہ آقا حمید الدین بدخشان فی نتائج حلقہ مصنفہ محمد اعظم خان مخاطب
کہو کلکاش خان را تلاش باید کرد و کتاب ملہات و شرح عوالم جنیدی را کہ از امیر
ابراہیم جد شماست نیز باقی فیریت است۔

مکتوب ششم بہ اللہ الرحمن الرحیم برادر صاحب محب فقرا عزیز از جان جامع محاسن
انسان منشی عاشق علیخان بہادر از فقیر بیچ در بیچ ترابعلی بہادر از سلام و دعا ہای خیر و اشتیاق
دلی مطالعہ فرمایند محبت نامہ ایشان بعد مدت دراز در جواب خط فقیر کہ سہ دست برخوردار
علی حسین نوشتہ بودم رسیدہ موضع حالات گردید و بدربافت خیریت ایشان شکر کردہ شد
کتابیکہ فرستادہ بودند رسید خوب نوشتہ اند جزاک اللہ خدا شمارا علم تواریخ و ہمید نیک عطا
کردہ است قابل صدا و کردن است انچہ از تغیر مزاج بطرف درویشی و تصوف درین پیرنہ

نوشته اند محمد بن علی ذلک خدا شمار دولت دنیا هم داده است دولت دین هم نصیب کند
 این کار دولت است کنون تا اگر او هندیه نیک نهادی و خوبی ایشان جلی بود که درین مقده
 با کسی بدی نکرند با همه بسلوک پیش آمدند اینچنین درین زمانه کیاب میباشد خدا در عمر شما برکت
 چه گویم دل رشتاق ملاقات میباشد باید دید که در زندگی باز مقدر است یا نه اگر ملاقات جسمانی
 شود آنچه از زبان پدید برزگوار خود شنیده ام گوش شما هم برسانم اگر چه ازین کلمات مرشرم
 می آید که خود نصیحت و بدیگران نصیحت چه مناسب مگر نقل کلام بزرگان را مضایقه نمیدانم مگر
 اینست که امر روزگاری باید کرد که فر و ابکار آید هر قدر از خود شود یا خطا شریعت را یا حقیقت باطن را
 شغله سهل مینویسیم پاس انفس را ورزش باید داشت که در دم بروی لفظ الله و در دم اندونی
 لفظ هولیاط باید داشت و باید دانست که حق اندرون و بیرون من است چنانچه حضرت شاه باطن
 قلندر قدس سره در شنوی خود میفرماید که بدینگونه تصور و میدم بدین نیم یار است از سر
 تا قدم بدین قدر کافیت و بظاہر بر نماز و روزه و زکوة و دیگر کار نیک معروف باید ماند که خدا
 شما را عاقل داده است نیکوئی معاد هم نصیب کند مثل شما در برادری ما کدام نصیبه و راست
 که بظاہر چندین فراغت باشد و بیاطن چنین صفائی دار و حال ما که لباس فقر میدارم بدتر از
 دنیا داران است که هنوز از بند محبت زن و فرزند بانی نشده است و همیشه بفکار ایشان میگذرد
 شب چو عقد نماز بر بندم بد چه خور و باید و فرزندم بد در حق من دعا باید کرد که مثل شما
 صوفی شوم اقتضای وقت است که شرفار و بل شوند از صفات رزیه خود و از ذال شریف شوند
 از صفات حمید و خود بهر حال شکر است مرا خدا با ایمان بردار و آنچه در باب تلاش کتب
 نوشته ام از آن غافل نباید شد خصوصاً کتاب رایلی تذکره حمیدی را که از ملا حمید الیه بر ایشان
 است درین کتاب حال اسرار حضرت مخدوم مرحوم است که مولانا حمید الیه
 رشید قاری عبدالمجید بن حضرت مخدوم بوده است و در زاد الآئین حضرت مولانا عبدالمجید
 ملتانی که خایفه رشید حضرت مخدوم بود و بموجب حکم پیر خود و پیرزاده خود تالیف کرده است

دوران حال تمام مرقوم است فقط مقدمه آن بدست آمده است بملاش شیخ فضل امام زین
 اگر کتبه اشناهی شما آنجا باشد تلاش تمام کتاب نماید سوم کتاب بناجی فطریه منقده فطریه
 بن شمس الدین خان کوکا در حال پذیر خود و پیر پذیر خود نوشته است و نیز شمس الدین
 کوکا و مکاتیب وی که بیاران طریقت خود نوشته است اگر بهر سد غنیمت است که در آن اکثر
 حالات مرشد خود نوشته است شاید از تلاش ایشان بهر سده یا ده غیر نیست
 مکتوب هفتم بسم الله الرحمن الرحیم برادر صاحب محب فخر مقبول حق اجل الاخوان
 امیر عاشق علیخان بهادر سلامت از فقیر میچرخان مراب علی بعد از سلام و اشتیاق تمام
 مطالعه فرمایند مگر محبت نامجات درین عرصه رسیدند خوشوقت ساختند حق تعالی آن
 برادر را باین صحبت و خوبی تا دیر ه سلامت وار و شرح کتاب لبه الاقان توسط شیخ
 صاحب از دست فاضل محفوظ علیخان رسید بمطالعه در آسمان الله کلام الملوک باو الی
 خدا اولاد آن حضرت را اگر شمه از آن گرامت فرماید بے تکلف به انا الحق و من مذمیر حین
 غلط است مگر مضمون باقی نمی ماند رساله دیگر که از شیخ شهاب الدین سرور وی است
 نقل آن ارسال نمایم بهتر است که بسیار شتاتم بدولت آن برادر این کتابها دیده میشوند
 لباده و غیره رسید خانه آبا و خدا شما را خلعتهای فاخره این جهان و آن جهان نصیب سازد
 موافق حوصله و لیاقت خود و تحفه فرستادند فقیر را کجا لیاقت این پوشاک که گزی پوش
 برین نمی زید فرخور حال خود لباس باید خصو صاً لباس پشمینه زیاد تکلف میدهد که کرم
 مینخور و چنانچه هنوز که ایام برشکال نبود کرم خور و این را احتیاط بسیار باید چونکه از محبت و
 اخلاص خود فرستادند و در شکر آن تا کجا نویسم از دست گدای بنوا نیاید بیج به جز آنکه
 بعد از دل و عاسی بگذرد بن خرد و عمر شما ترقی دهد درین وقت بسیار غنیمت انداز وقتیکه
 مزاج حق پرستی ایشان شنیده ام کمال اشتیاق پیدا شده است انوس نه من آن
 میتوانم رسید و شما را بجا فاش درین عرصه اگر اتفاق کاپور افتد تخصیص برای ملاقات

آن برادر آنجا آمدہ مخلوط شوم و دلہا خالی انہم از صحبتیان حضرت صاحب قبلہ اکنون ما و شما باقی ہم
 ملاقات یکدیگر غنیمت است نقل مقدمہ کتاب زاد الاخرت معنفہ مولانا عبد الرشید و بہار مکتوب
 شہر الدین خان کوکانہ بر خورد دار امیر حسن خان فرستادہ ام کہ پیش آن برادر روانہ ساز و شما ہم
 قہقہہ باید کرد تا وہ برسد از مطالعہ آن حال جد خود خوانند دریافت کہ سچہ مرتبہ بودند در عمدہ
 نشان کسی از مشائخ روزگار نہیں نبود بہر حال تلاش چند کتب ضروریست یکے شرح مکتوبات
 معنفہ سید عبدالرزاق کہ جد حضرت مخدوم نوشتہ اند دیگر شرح موالم جنیدی کہ امیر ابوہریرہ
 نوشتہ اند و دیگر تصنیف حضرت مخدوم دیگر مدارات تصنیف حضرت مخدوم قدس سرہ
 باقی دیگر آنچه در فہرست سابق نوشتہ بودم یاد باشد و تلاش مانع غالب کہ ہمہ سہ ہستند
 منظور خانہ خود نوشتہ بود کہ بر خورد دار امیر حسن خان را پیش از دیلم امیر سہیل بہار کہ خود یاد
 سپردہ فارغ شوم و در کانپور آمد ینم بہتر است خدا اورا این نعم دہد تا بعد از شما شو کہ برای
 او در دین و دنیا رضا مندی شما مفید است غالب کہ در پیام سر واقفہ ان عبارت کہ یکبار
 بفتخیر نوشتہ بود کہ بعد بر شکل از او و نا پور و اعم خدار است آرو و ما اشتہاق ملاقات
 بسیار است چکنہ آنجا رسیدن نمیتوانم اگر اتفاق شما بجا نہد شود روزنہد با ششم ضروری برای
 دیدن ایشان بیایم کہ صحبت شما بقرہ سیدار و خطوط شما نگاہ میدارم و گاہ گاہ می بینم کہ
 المکتوب نصف الملائات اورین وقت شما یاوسی آیند خدا شمارا عمر دراز بوشد الماری تحفہ
 رسید و از کانپور معرفت شیخ امید علی در ایام تعطیل بجا کور می رسیدہ شہت و پیہر منگما
 بار برداری آن شد برادر امید علی ہرگز نگرفتند از نزد خود دادند بدولت آن برادر این تحفہ
 دستیاب فقیر شد الا کہ میسر می آمد بر خورد دار مناسن علی گفتہ بود کہ جوہر الماری با بیکار
 نزومن نہادہ اند معرفت مامون صاحب میتوانند رسیدہ مذا بان برادر نوشتہ
 آن برادر خورد تیار کردہ فرستاد خدا ایشان را برای خیر و بد فقیر را و گمان ایشان سہ ہستند
 شوق بود الا نہیں چیز گران قیمتہ از کسی فرمایند نہ یکروزم احمد مند کہ طالب برادر گاہ

تشفیق المتواضعی برای ایشان مینویسانم انشاء اللہ تعالی تمام میشود بعد بدست معتبره خواهد
 همراه قاضی وحید الدین بخان روانه آنها خواهیم کرد و اطمینان خود را در دو کلمه تعلیم باید کرد و پاک
 انفاس باید آموخت که در هر دم یاد حق کرده باشد خصوصاً برای آخر وقت زیاد و مفید است
 که آخر فاتحه بهمین انفاس است و تقبلاً اللہ گوید بدل اندیش که در خطا هر من اللہ است و وقتیکه
 گوید بدانند که دریا لظن من همانست پس هو الظاهر هو الباطن دانسته باشد و شجره پیران اگر یاد
 نباشد جمالاً فاتحه بنام پیران تا در یہ خوانده باشد خدا عاقبت وی بخیر گرداند و تا وقتیکه زند
 باشد بخوشی گذرد و تا بعد از سی فنا کرده باشد زیاده تا کجا نویسم والسلام فقط جواب سوال
 در اشکره که جواب باقر علیخان ابن سید زین العابدین خان مرحوم در ابتدای حال که آنرا عمر
 سی چهار سال گذشته باشد معرفت میر مظفر علیخان از آن است که تو هم نویسی لاچار جواب
 سوال یوشان حسب علم خود چیزی نوشته شد چونکه شتم بر فوائد است اندراج آن اینهم
 مناسب دیدم لهذا مینویسم بسم اللہ الرحمن الرحیم سوال اول پیت اندرین راه بدایت
 و نهایت کار جواب آن بدون است یکے آنکه بدایت این کار طلب و ارادت است و
 نهایت آن و مولی و معرفت دوم آنکه بدایت اینکار توحید افعالی است که عبارت از استغلا
 جمیع نسبت و انانیت است حتی که نسبت وجود خود بخود و نهایت این کار توحید ذاتی است که
 عبارت از ارتجاع غیر است و شهود که اینها جز حق نبود و الفقر ذاتم هو اللہ اشاره بدوست
 سوال دوم پیت معنی قول سید الطائفه جنید بغدادی که النہایۃ ہی الرجوع الی البدایۃ
 جواب آن اینست که نهایت عبارت از بقا بالمد است که در الوقت سالک از جمیع صفات
 بشری خود برآمده و صفات ربی متصف میشود و حدیث بی بسع و بی بصر و بی بطنش الی غیر
 و قیمت و کم نیست نفوسیت و لکن اللہ می ایامی است بدو و اینوقت صفات سالک که وقت
 فانی اند محو شده بود باز خود می نماید لیکن برنگ صفات حق پس مرجع نهایت بدایت باشد
 سوال سوم ترقی را نهایت بود یا نه جواب آنست که سالک تا که بمرتبہ فنا می کامل نمیرسد

خواه اور اشہود و حیرت در کثرت بود خواه شہود کثرت در وحدت در برہنہ اور ترقی است و تجلی
 کلی یوم ہونی شان ذوق و ترقی مای یابد و چون بہر تہ قنای کمال بہر تہ ذات میرسد کہ استجا شاید
 و شہود و شہود و بیخ نیست آنجا بیخ ترقی و شہود و ذوق نیست زیرا کہ اینہا بنی از انہیذیت است
 جامی فرماید کہ با تضحی آنرا کہ فنا شود و فقر آئین است ہدی کشف و یقین نہ صرفت نہ دین
 است ہد رفت اوز میان ہمین خدا ماند و خدا بہ الفقرا از اتم ہوا المدین است ہد و قول جناب
 ولایت مآب حضرت امیر المؤمنین علیہ السلام کہ کشف العطار ما ازت یقینا اشارتی بہ ہد است
سوال چہارم نملو با جہول اور مذمت انسانست یا در مع و سے جواب نیست کہ جناب
 علمای ظاہر مذمت است کہ امانتی کہ سموات و ارض تحمل آن نشدند انسان تحمل آن شد پس انفس
 خود ظلم کردہ کہ انہیذین بار اقدار بر زمین شد و عاقبت آن ندانست کہ تحمل آن مشکل است
 پس جہول شد و با قبار علمای باطن در مع انسان است زیرا کہ انسان منظر اتم و جامع
 صفات متضادہ است و سر از امانت ہمین جامعیت او بود از انکہ مخلوقات دیگر با صفات
 طبعی دارند با صفات ملکی و انسان جامع میان این ہر دو صفات است کہ یکہ از ان مقتضی
 چیز ہر دو دیگر مقتضی خلاف آن چیز پس متیکہ مقتضای عقل کار فرمود و مقتضای طبیعت
 گذشت و بصفت ملکی متصفت شد ظلم شد یعنی بسیار ظلم کنند و بر نفس مارہ خود کہ بر مقتضای
 آن نرفت و این را طریقت گویند چون از صفات ملکی ہم ترقی نمود و ترود و صفات خود را گذشت
 کہ حجاب ظلمانی و نورانی بود و برنگ صفات حق شد جہول گردید یعنی بسیار جاہل از ما سوا
 حق پس این ہر دو لفظ اشارت بطریقت و حقیقت باشد و این کمال روح انسان است **سوال**
پنجم نہ بخطرہ کے گرد و جواب نیست و فیکہ غیر بالکلیہ از ساست دل ملاحظہ نمود و ہد
 مشائخہ حق مستغرق کرد و چنانکہ در احوال حضرت امام زین العابدین علیہ السلام مذکور
 کہ بارہ در نماز بگردن مبارکش پیچید و ایشان را خبر نشد و حدیث مذکور کہ در احوال اہل
 بدست و سر در خطرہ در نماز خطرہ است کہ مزاج منور شود چون خطرہ را بنزد زمین ہد

نہاں چھوڑ کر دوسوال ششم ہر گاہ معدوم شدن موجود سوال باشد پس شیخ را معدوم
چون انان گفت جو اسب است کہ است کہ اشیا از راه حقیقت ہرگز معدوم نیست بحیثیت
بودن انہما از معاد مات الکی یعنی آنچه عارفی گوید سے آنکہ گویند فنا ہست فلفط میگویند
تعدا ہست در بین ہر کہ ما ہم ہستم پد و نیز ظاہر کہ عدم معلوم میشود و نفس از من نیست
تبع یعنی ہست پس یعنی دیگر کہ عسوس نامی شود و عجیب است کہ شیخ محی الدین ابن العزنی فرمود
کہ عالم پومی از وجود شمیائیں بحدوث و عدم چہ رسد و همچنین قول حضرت قطب الدین بنیاد اول
جنہ پوری است کہ گویند چون عید اللہ شطار بلاقات آنحضرت در جنہ پوری رسید سوال کردند
کہ عالم جاودہ است یا قدر آنحضرت فرمود از عالم ہنوز از کتم عدم بعروسہ وجود نیامد و ما ہی
و تہ پوری شمی سوالی ہستم طالب فانی کرد و ما اسب جواب کہ میتوان گفت
کہ طالب فانی میشود و مطلوب خود و آن در وقت فنا ای ابد باشد و مطلوب ہم فانی ہست
در طالب خود یعنی مستقر میگردد و در چنانکہ قول بزرگے کہ علم حق در علم صوفی گوید
ایہ سخن کے باور مردم شود بہ اشارت بدوست و نیز این قول کہ سے در پردہ نمان
سبے پردہ عیان بہ اشارت است بدوست میتوان گفت کہ نہ طالب فانی میشود و نہ مطالب
بلکہ و ہم دنی از میان بر خیزد و خود را تعین و لا تعین بیند و الان کما کان اشارت بدوست
سوال ششم طالب را بعد از موت وصل ممکن باشد یا نہ جواب است کہ طالب بعد موت
کہ عبارت از فنا کی اللہ ہست ہرگز وصل ممکن نیست زیرا کہ وصل مقتضی ثنیت است و فنا
ان سے مشوق و عشق و عاشق ہر تہ یکست انجامد چون وصل در گنج ہجران چکار و اند
و اگر موت عبارت از فنا ہی بسد غم نیست البتہ وصل بود زیرا کہ موافق وصل اینوقت بالکل
مرفوع باشد الموت جسرو وصل عجیب الی عجیب اشارت است بدوست حضرت شیخ
محی الدین ابن العزنی ترقی در نشاء انروی ہم ہست سوال ششم تفرقہ دور و عشق چیست
جواب است کہ تفرقہ عبارت از تعلق با سومی است و در عبارت از نہجے است کہ در تعلق

محبوب دست و پد عشق نعلبہ محبت را گویند و اینها همه در وقت نایافت باشند و در وقت یافت
 نایاب گردند سوال و ہم انبیای و ائمه را معرفت بود و یا نہ جز این است کہ معرفت نزد
 این قوم عبارت است از شناختن ذات و صفات الهی است و در صورت تکامل احوال و خواص
 اول و بلد و این کمال انسانست و انبیاء که اهل انفراد انسان اند چگونه معرفت ایشان
 در معرفت ایشان با ہم متفاوت باشند چنانکہ اللہ تعالیٰ گفت تاکسیر من فی انفس
 علی بعض و از آیت کہ در قلم حضرت موسی است ان معنی بود و در ترجمہ معنی آنست
 و سلم ان اللہ معنا نیز تفاوت بیان کرد و اندونیز شعر بعیت پیغمبر صلی اللہ علیہ و آلہ
 تشبیه و تنزیہ است چنانکہ در حدیث انبیاء و اهل بیت است کہ در بیان صفات و
 کمال معرفت بود از انجا کہ در حدیث انبیاء حضرت و آلہ و صحابہ و ائمه و اولاد
 سابقین را کہ بود بخداوند پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم کہ شود و ذات اشرف
 سوال یازدهم العلم حجاب اللہ اکبر کہ امام علم است چو امام است
 یکے بحسب آن علم است کہ رسیدہ کتاب دنیا و موجب آنست
 چنانچه از ہمین علم حضرت شاه مجاقلندرقدرت سرور است و میفرماید من علم اللہ
 ہر سالک است بد و ہم علم کہ حجاب است نزد عارفان علم تشبہ بہ علم
 خود را تشبہ داند سوال دوازدهم تصور را اعتبار بود یا نہ چو امام است
 کہ اگر تصور عبارت از خیال است البتہ اعتبار در وزیر کہ غیرت را کہ در علم
 جز بنیال رفع نتوان کرد چو بنیال دیگر باید کہ در پیشے رفع المرتبہ منفرمودہ و
 است الحق خوب فرمودہ است و تصور باین معنی را اگر اعتبار سے نمی بود چرا بکار
 تصور عبارت از صورت مرشد است کہ آنرا نزد این طائفہ بزرگ گویند و از ان
 از ان کہ طریق وصول الی اللہ را جز و سوم بزرگ است و باقی ذکر در حدیث
 تصور و خیال تصدیق بر او باشد آنرا اعتبار است از اعتبارات او پدید آید

خارجی ہمہ اوست و این تصور از موجودات ذہنی است سوال سیزدهم بنام آنکه
 او نامی ندارد و بہ ہر نامی کہ خوانے سر بر آرد و بہ جواب آنست کہ ذات را در مرتبہ اولت
 بیچ اسم نیست از ہمہ نسبت و اضافات معرست و در مرتبہ تنزلات ہمہ عالم مثلہ
 اسما و صفات اوست جز او موجود نیست سوال چہارم و سہم اگر میگویم کہ من ہیچ
 یار میرنجید کہ ہر گاہ کہ من در تو ام تو خود را ہیچ میگوئی و اگر من میگویم شریعت میگوید کہ او
 کہ جہ رفت جواب آنست زنجش یار از آنست کہ خود را جمیع وجوہ ہیچ میگوید و عالم
 را از حق بوحی فرق نمیکنند و اگر خود را موجود مستقل نگوید ہمچو نسبت زیور بطلد مثلاً و احکام
 شریعت را بر مرتبہ او وجود اعتبار و تعیین فرود آرد بہ سہمی کہ حق راجع و عالم را عالم و احکام
 و احکام بر دیگرے حمل نہ نماید ہیچ خلاف او بنہ نسبت نیست س از درون
 شواہد آشنا و از برون بیگانہ و شنیدہ و آشنین زیار و شنیدہ کم می بود اندر جہان بہ
 جائے گوید ہر مرتبہ از وجود حکمے دار و پدگر حفظ مراتب نکتی ز نکتہ

ششم کتاب

الحمد لله ثم الحمد لله کہ تاریخ شانزدہم ماہ جمادی الثانی ۱۳۵۲ لیلہ ہزار و دویست و پنجاہ و ہفت ہجرت
 کتاب مطالب رشیدی جنوبی سہ انجام پذیرفت و چنانچہ مرکز ناظر بودہ از قوہ
 بفعل آمد و انجام گرفت ہر چند درین عمر ہفتاد و سالگی بسبب ضعف بصارت چشم و نقاہ
 جسم لیاقت آن نمیداشتم کہ محنت تالیف بردارم و فکر در ترتیب نگارم لیکن چکنم پس
 خاطر یک جوان صالح این پیر نا توان و طامح را بر این آوردہ کہ چیزے گفتہ و جزوی نوشتہ شود
 کہ برای طالبان مفید افتد پس عینک بر دیدہ می نہادم و قلم را از دست می جنبا ندیدم تا وقتیکہ
 سیاه شد و حصول مدعا خاطر خواہ غرض من تصرف بر این دستگیری کرد کہ نے خامہ گشتان
 بجای عصای پیری شد و الا کجا من و کجا تالیف اینمہ کہ ظہور یافت ہمہ از برکت و فیض

والد است قدس سره که در جناب آن حضرت گامی عرض میکردم که خود بدولت در فن
تصوف اگر کتابی تصنیف فرمایند خوب باشد در جویش ارشاد میشد که این کار از تو خواهد
آخر همچنان اتفاق شد که درین عمر اتفاق چندین تالیفات شد و این آنم که مسدود محض است
من نیم و اندکی از آن من نیم به من سجان دارم سجانان نیز نیم به من که هر دو من غیر از
کند به فی الحقیقت از من ناسی که کرد به در پروردگار و شخص دیگر نیمی سراید به چون من
از خویش تراب سست به بیند به امید به مطالعہ کنند و است که اگر هر دو من در تقیما
درین تالیف بیند با صاحبش کوشد و اگر اصلاح نتواند پوشد که انسان هر کس با
والنسیان چند بیت در تاریخ این کتاب طبع زاوشد و آرزویش

قطعه تاریخ طبع زاوشد

مطالب رشیدی از فضل خدا به زیست مؤلف با تمام شد به یقین است قبول
که از بهر تعلیم اقامت شد به چو در دل مع تقیبه صدر عهد به بتاریخش از غیب انعام
بگفتم هر حرف چون بود با و به مطالب رشیدی سدر انجام شد به بهر که هر دو من
عد و برمی آیند گزشت عد و با و میشوند آنرا تمهید از هر حرف حکایت و در
دور کرده شد یاد ازین چه نویسم اللهم من علی محمد و آلته

خاسته کتاب

شکر و احسان خدا سے قدیر اگر کتاب کامل انصاف به
عقلان و عظمت باعث آید اور شاد مورث ہدایت و سادہ بنہائی کا فو انار طالبان

نام شریف شیخ عصیر فرید و صوفی کامل عالم عامل مقتدر ای خدا اکا بان پیشوای حق پرستان
 محمد اسرار کردگار و ارث رسول مختار عارف اولی اللہ حضرت تھراب علی
 شاہ لکھنؤ در قدس سدرہ ساکن قبضہ کا کوری کہ چند سے پہچولا سے در صدق اختلافات
 لکھنؤ انجمن اعلیٰ نے از مریدان با اخلاص و معتقدان با اختصاص آن حضرت این در شاہ پار
 بست آمد و دو مرتبہ در مطبع او پر ۱۵ اعداد کتب مطبوع شد اکنون بار ثالث در مطبع نامی گرامے
 نقشبندی نول کشور صاحب بمقام کانپور بہار دسمبر ۱۸۸۴ء مطبوع ماہ ربیع الثانی
 ۱۳۰۵ ہجری نبوی صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم
 مطبع کرید

تاریخ از منیر فکرمیخ کامل کتاب نقشبندی بچکاند مال صاحب
 ناقص سبب مطبع کانپور ماہ ربیع الثانی ۱۳۰۵ ہجری
 بست از سر عرفان این کتاب صوفی کامل
 چکر دم فکر تاریخ ہمایونش بدل عاقل
 کما کرد و نہ اورا از لہاس مطبع ترمینی
 خرد گفتہ بگویش من بگو و لکاشن مضامین